

พื้นที่ประสบ ธรณีพิบัติ सानามิ

รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนขั้นรุนแรงที่ติด

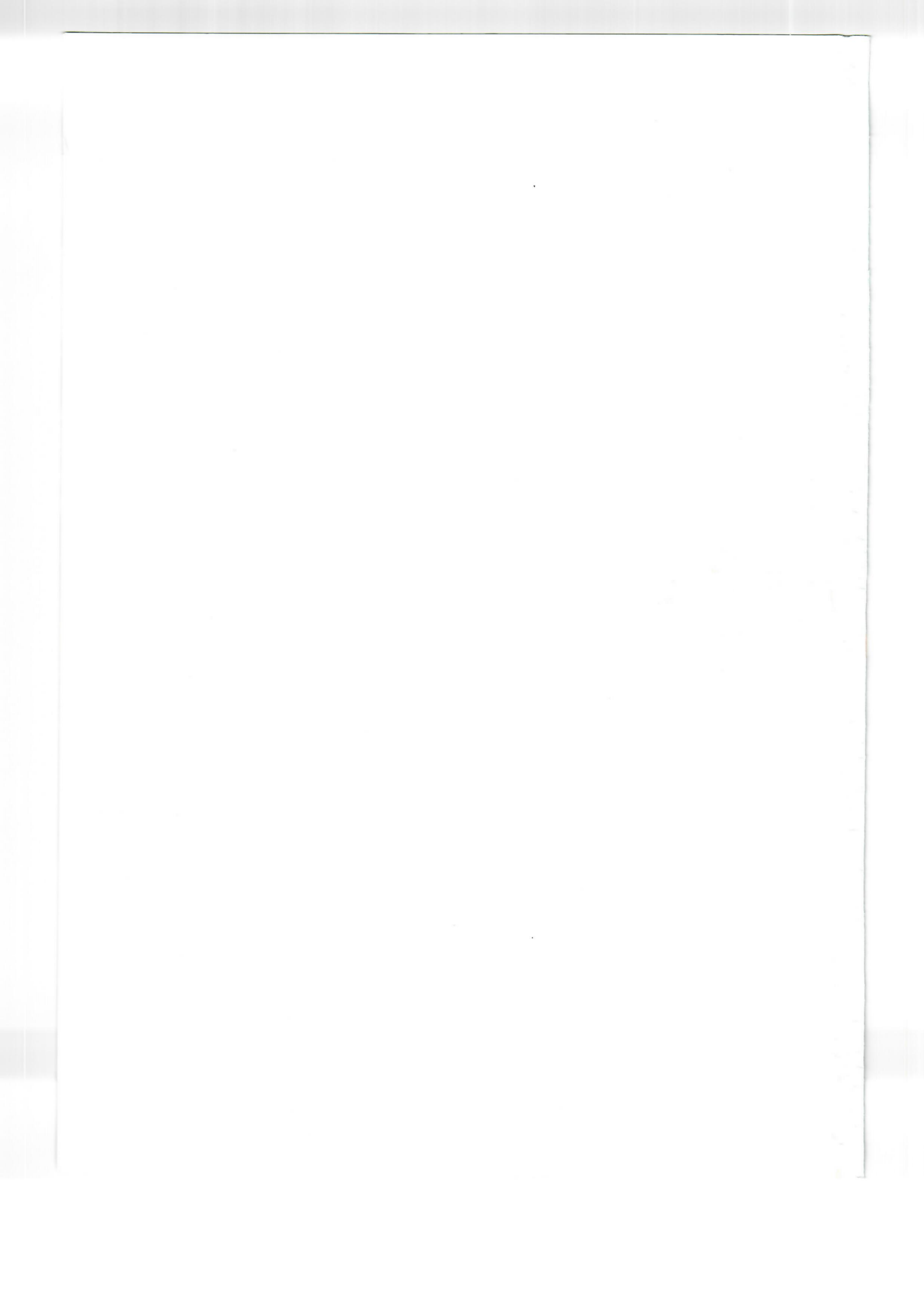
เราต้อง
สู้ศึก ก็เท่าเพื่อ
ตัว. ปร. เหวอ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สนับสนุนโดย มูลนิธิเอเชีย

รายงานการละเมิด
สิทธิมนุษยชนปัญหาที่ดิน:
พื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ

รายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนปัญหาที่ดิน: พื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ

ISBN 974-94189-3-x

พิมพ์ครั้งที่ ๑	มีนาคม ๒๕๕๙
จำนวน ที่ปรึกษา	๒,๐๐๐ เล่ม วสันต์ พานิช, สุณี ไชยรส คณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ศศิณ เฉลิมลาภ, วรลักษณ์ ศรีโย
บรรณาธิการ ผู้เขียน	ศศิณ เฉลิมลาภ, ใจสินี คิดอ่าน, ประทีป มีคดิธรรม พิเชษฐ ชูรักษา และสุณี ไชยรส
สนับสนุนข้อมูล	สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) มูลนิธิชุมชนไท คณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน (SAVE ANDAMAN)
ประสานงานต้นฉบับ ภาพปก	สุปราณี ชัยสงคราม LUIS ENRIQUE ASCUI, REUTERS
ออกแบบรูปเล่ม ผู้จัดพิมพ์	วัฒนสินธุ์ สุวรรตานนท์ สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๔๒๒ ถนนพญาไท (เชิงสะพานหัวช้าง) แขวงวังใหม่ เขตปทุมวัน กรุงเทพฯ ๑๐๓๓๐ โทรศัพท์/โทรสาร. ๐ ๒๒๑๙ ๒๙๘๓ สายด่วน ๑๓๗๗ e-mail: promotenetwork@nhrc.or.th www.nhrc.or.th
สนับสนุนการพิมพ์	มูลนิธิเอเชีย อาคารคิวเฮาส์คอนแวนต์ ชั้น ๖ ดี ๓๘ ถนนคอนแวนต์ สีลม กรุงเทพฯ ๑๐๕๐๐ โทร. ๐ ๒๒๓๓ ๑๖๔๔-๗, ๐ ๒๒๓๕ ๕๖๖๐-๑ โทรสาร. ๐ ๒๒๓๗ ๗๐๑๑

รายงานการละเมิด
สิทธิมนุษยชนปัญหาที่ดิน:
พื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติสึนามิ

คำนำ

จากโศกนาฏกรรมเนื่องจากกรณีพิบัติใน ๖ จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ที่ก่อความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินมหาศาลทั้งต่อคนไทยและชาวต่างประเทศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเศร้าสลดใจ และตระหนักในความรุนแรงของการสูญเสียครั้งนี้ ซึ่งต้องขอชื่นชมต่อการร่วมมือร่วมใจ เสียสละทั้งแรงกายทรัพย์สินของผู้คนและองค์กรพัฒนาเอกชนจำนวนมาก ทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศ ในการสนับสนุนร่วมมือกับภาครัฐช่วยเหลือผู้ประสบภัย นับแต่วันแรกของการเกิดสึนามิ อันเป็นภาพที่ประทับใจต่อคนไทยทั้งมวล และยังเป็นภาพแห่งความน่าชื่นชมในทุกประเทศที่ประสบภัยสึนามิเช่นกัน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มอบหมายกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติไปรับรู้สถานการณ์โดยตรงจากผู้ประสบภัยในพื้นที่โดยทันที รวมทั้งรับรู้จากองค์กรพัฒนาเอกชน และการนำเสนอจากสื่อมวลชน จึงได้มีข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรีฉบับแรกตั้งแต่วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๘ ในกระบวนการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งกรณีการค้นหาศพผู้เสียชีวิตและผู้สูญหายหลายพันคน ขอให้ค้นหาศพต่อไปโดยไม่มีเงื่อนไขเป็นข้อกำหนด และยังไม่ควรฝังกลบพื้นที่ต่างๆ จนกว่าจะมั่นใจว่าไม่มีศพผู้เสียชีวิตให้แน่นอนเสียก่อน โดยขอให้มีศูนย์รวมข้อมูลศพผู้เสียชีวิตและผู้สูญหาย ที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวกและมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะฉบับแรกได้เน้นถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการให้ความช่วยเหลือ รวมทั้งความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน โดยเฉพาะการมีส่วนร่วมตัดสินใจในการสร้างที่พักอาศัยถาวรทั้งแบบบ้านและสถานที่ ทั้งนี้ขอให้เริ่มต้นจากฐานที่อยู่เดิมและวิถีชีวิตเดิมของชุมชนให้มากที่สุด โดยเน้นการช่วยเหลือเพื่อฟื้นฟูความเข้มแข็งของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว นอกจากนี้ได้เสนอให้แปรวิกฤตเป็นโอกาส

โดยมีทิศทางการฟื้นฟู และวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม เพื่อรักษาระบบนิเวศอย่างสมดุลและยั่งยืน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีกรณีพิบัติภัยเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ เพื่อดำเนินงานเชิงนโยบายภาพรวม โดยประสานกับ คณะอนุกรรมการหลายคณะที่ดำเนินการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนจากประชาชน กล่าวคือ

- คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ตรวจสอบและมีข้อเสนอแนะกรณีปัญหาที่ดินที่เกี่ยวข้องกับชุมชนเหมืองแร่ในอดีต
- คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า กรณีปัญหาที่ดินที่ทับซ้อนในเขตอุทยานแห่งชาติ และป่าสงวนแห่งชาติ รวมทั้งข้อขัดแย้งในที่ดินอื่นๆ
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิทรัพยากรทะเลและชายฝั่ง กรณีพื้นที่ทะเลและชายฝั่ง รวมทั้งนโยบายต่อการจัดผังเมือง
- คณะอนุกรรมการสิทธิด้านแรงงาน ทั้งแรงงานในระบบ นอกระบบ และแรงงานข้ามชาติ
- คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ เพื่อเสนอแนะเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ

คณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีกรณีพิบัติภัย ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน ได้จัดเวทีสัมมนาเพื่อรับฟังปัญหาจากตัวแทนผู้ประสบภัยโดยตรงใน ๖ จังหวัดภาคใต้ ทุกกลุ่มปัญหาจำนวน ๒๔๐ คน เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยมีผู้แทนนายกรัฐมนตรีร่วมรับฟังตลอดกระบวนการ และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะ เพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีให้พิจารณาเร่งด่วน เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๘ อาทิ

๑. ปัญหาเรื่องความขัดแย้งในเอกสารสิทธิของชุมชนที่ประสบภัยและกำลังต้องการสร้างบ้านถาวรในชุมชนเดิม ขอให้มีการพิจารณาพิชิตสิทธิ และระงับการจับกุมเพื่อลดการเสียชีวิต

๒. ทบทวนแผนการสร้างบ้านถาวรอย่างเร่งรัดในภาพรวม โดยให้ประชาชนผู้ประสพภัยมีส่วนร่วมในการเลือกสถานที่ตั้งรูปแบบบ้านหรือการมีทางเลือกอื่นๆ
๓. แรงงานในระบบต้องได้รับหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิแรงงานตามกฎหมาย และจัดการพัฒนาศักยภาพโดยมีค่าจ้างแก่แรงงานที่ว่างงาน
๔. แรงงานนอกระบบ และอาชีพอิสระต่างๆ มีปัญหาการเข้าถึงการช่วยเหลือที่ชัดเจนจากภาครัฐ ขอให้ประสานงานกับองค์กรพัฒนาภาคเอกชน เพื่อให้เกิดกระบวนการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมทั้งจากรัฐและสังคม
๕. แรงงานข้ามชาติ ให้เร่งรัดการออกบัตรแทนบัตรที่สูญหาย เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองและการช่วยเหลือ และจัดให้มีอาสาสมัครชาวพม่าร่วมประสานงาน นอกจากนี้ นายจ้างที่จดทะเบียนแรงงานข้ามชาติไว้ ควรได้รับการช่วยเหลือในการจัดหาแรงงานข้ามชาติ โดยรัฐอาจพิจารณาเงินการจ่ายค่าจดทะเบียนใหม่
๖. ประมงพื้นบ้าน ขอให้กำหนดมาตรการช่วยเหลือ ตามสภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยไม่เลือกปฏิบัติว่ามีการจดทะเบียนหรือไม่

นอกจากการดำเนินงาน ร่วมมือกับองค์กรภาคเอกชนและภาครัฐแล้ว คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้พยายามประสานการรับรู้และร่วมมือกับองค์กรระหว่างประเทศ ในการจัดสัมมนาเพื่อกำหนดข้อเสนอแนะ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปัญหาแรงงานและกลุ่มด้อยโอกาสต่างๆ ด้วยความตระหนักว่า ภารกิจในการฟื้นฟู และปรับทิศทางการพัฒนาต่อไป หลังสึนามิ เป็นเรื่องท้าทายที่ใหญ่หลวงร่วมกันของมนุษยชาติทั้งหมด

เมื่อผ่าน ๑ ปีหลังเหตุการณ์สึนามิ แม้หลายกรณีจะคลี่คลายไป แต่สถานการณ์โดยรวมพบว่า ปัญหาที่แสดงออกหลังสึนามิ เนื้อแท้เป็นปัญหาเชิงโครงสร้างที่สะสมอยู่มานานในสังคมไทย มิใช่เฉพาะในพื้นที่สึนามิ แต่ควรจะเป็นบทเรียนที่ดียิ่งสำหรับทุกฝ่ายในสังคมไทยในการแปรวิกฤตให้เป็นโอกาสในการปรับเปลี่ยนทิศทางการพัฒนาให้ยั่งยืน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการตระหนักถึงสิทธิการมีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนท้องถิ่น อันจะช่วยทำให้สังคมเข้มแข็งและแก้ปัญหาในระยะยาวได้อย่างมั่นคง เพื่อสังคม

ไทยจะพร้อมรับมือกับกรณีพิบัติภัยในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพกว่าเดิม

นอกจากการนำเสนอรายงานการละเมิดสิทธิมนุษยชนและข้อเสนอแนะต่อการจัดการที่ดินในพื้นที่สีนามิฉบับนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะประมวลสรุปสภาพปัญหา และจัดทำข้อเสนอแนะนโยบายต่อกรณีสีนามิในภาพรวมด้านต่างๆ เพื่อเสนอต่อนายกรัฐมนตรีอีกครั้งหนึ่ง โดยเฉพาะด้านแรงงาน กลุ่มชาติพันธุ์ กลุ่มผู้หญิง เยาวชน และเด็ก และการสร้างความเข้มแข็งของชุมชน

ขอขอบคุณคณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) และคณะผู้ศึกษา ที่ช่วยประมวลปัญหา กรณีศึกษา และจัดทำข้อเสนอแนะให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่สำคัญคือขอขอบคุณและเป็นกำลังใจซึ่งกันและกันต่อองค์กรเครือข่ายทั้งที่เป็นองค์กรพัฒนาเอกชน และกลุ่มชาวบ้านที่ประสบภัยเอง ที่ทำงานร่วมมือกับคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มาอย่างเข้มแข็ง และเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่สุดของการคลี่คลายแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริงต่อไปในอนาคต

และขอขอบคุณมูลนิธิเอเชียต่อการสนับสนุนงานศึกษา รวมทั้งการจัดพิมพ์หนังสือในครั้งนี้

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๑ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙

บทนำ

สานต่อพลังน้ำใจ แปรวิกฤติให้เป็นโอกาส

การได้รับฟังเรื่องราวแห่งความทุกข์ร้อนและเศร้าสลดจากผู้ประสบภัยโดยตรงในช่วง ๑ ปีที่ผ่านมาหลังสึนามิ การได้รับรู้สภาพปัญหาในมุมที่ลึกซึ้งจากคนทำงานในพื้นที่ในหลากหลายมิติ และการได้พบเห็นพลังแห่งการเสียสละแรงกายแรงใจ และทรัพย์สินที่หลังไหลไม่ขาดสาย นับแต่วันแรกของเหตุการณ์สึนามิ ทำให้กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ คณะอนุกรรมการทุกคณะ และเจ้าหน้าที่ของสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ตระหนักและเรียนรู้ถึงพลังแห่งน้ำใจของคนไทยในยามเกิดวิกฤติ จากทุกอาชีพ หลากวัย หลายฐานะ ทุกศาสนา ทั้งชายหญิง แม้จะอยู่ในฐานะคนจน แรงงานที่ว่างงาน ผู้หญิงที่ทำงานบริการ รวมทั้งพลังแห่งเยาวชน ทั้งนักเรียนอาชีวะ นักศึกษา และเยาวชน บ้านกาญจนาภิเษก ที่ไปช่วยสร้างบ้านผู้ประสบภัย

และยังรู้สึกถึงพลังแห่งความรักของมวลมนุษยชาติ ในการได้เห็นอาสาสมัครชาวต่างประเทศจำนวนมากร่วมงานกับอาสาสมัครคนไทย ทำงานโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยโดยเฉพาะในการใช้แรงงานหนัก เพื่อรื้อซากปรักหักพัง การเก็บขยะทิ้งบนบกและในทะเล และการช่วยสร้างบ้าน

ในความยากลำบากอย่างที่สุดของกลุ่มแรงงานพม่าในสถานการณ์ช่วงแรก มีอาสาสมัครชาวพม่าที่เสียสละมาร่วมกับกลุ่มต่างๆ เพื่อหาหนทางเยียวยาช่วยเหลือแรงงานพม่าและครอบครัว โดยต้องทำงานบนพื้นฐานที่ยุ่งยากกว่าการช่วยเหลือกลุ่มอื่นๆ

ช่วงแห่งการคลี่คลายปัญหาเฉพาะหน้า และระบอบการแก้ไขปัญหามาระยะยาว มีเรื่องราวมากมายที่น่าสะเทือนใจ เป็นผลสะท้อนจากช่องว่างที่ถือเอากฎเกณฑ์ระเบียบการจ่ายเงินของภาครัฐเป็นตัวตั้ง ละเลยต่อมิติแห่งมนุษยธรรมและสิทธิในการได้รับความช่วยเหลือขั้นพื้นฐานจากรัฐโดยเฉพาะในยามเกิดพิบัติภัยที่ต้องถือเป็นภาวะพิเศษที่เร่งด่วน อาทิ ประมงพื้นบ้านที่ไม่ได้จดทะเบียน ครอบครัวที่ยังค้นหาศพผู้เสียชีวิตไม่พบ การจ่าย

เงินหัวหน้าครอบครัวที่เสียชีวิตมากกว่าผู้อาศัยในครอบครัว ซึ่งไม่มีเหตุผลและกระทบผู้
หญิงที่สูญเสียในการต้องพิสูจน์ความเป็นหัวหน้าครอบครัว ในความหมายที่สังคมไม่ถือว่า
ผู้หญิงเป็นหัวหน้าครอบครัวมาแต่ไหนแต่ไร ผู้ใช้แรงงานทั้งในโรงแรมขนาดใหญ่ แรงงาน
ก่อสร้างหรือแรงงานนอกระบบ ที่ไม่ตาย ไม่บาดเจ็บ แต่ไม่มีงานทำเป็นเวลานาน รวมทั้ง
แรงงานต่างชาติที่มีทั้งจดทะเบียนตามกฎหมายและแฝงอยู่จำนวนมาก หมอนวดริม
ชายหาด แม่ค้าพ่อค้าริมหาด คนจนที่อาศัยอยู่ในบ้านเช่า เด็กที่ไม่ใช่เด็กกำพร้า คนพิการ
ที่ต้องการความช่วยเหลือ กลุ่มชาวเล มอแกน และคนไทยพลัดถิ่นที่ยังไม่ได้รับสัญชาติไทย ฯลฯ
กลุ่มเหล่านี้ต่างต้องดิ้นรนประทังชีวิตไปตามลำพังจำนวนมาก

อย่างไรก็ตาม การทำงานและเงินช่วยเหลือขององค์กรพัฒนาเอกชนและองค์กร
ระหว่างประเทศ ก็ได้ช่วยเติมเต็มช่องว่างที่เจ็บปวดเหล่านี้ไปได้จำนวนมาก แต่ควรจะ
เป็นบทเรียนในการจัดการต่อวิกฤติในอนาคต เพื่อผู้สูญเสียและผู้ประสบภัยจะได้รับการ
ดูแลที่รวดเร็ว ทัวถึง และมีประสิทธิภาพขึ้น ยังมีเรื่องราวท่ามกลางความช่วยเหลือทั้ง
จากภาครัฐและเอกชน ที่ยังมีมุมแห่งความละเอียดอ่อนต้องคำนึงถึงอีกมาก นอกเหนือ
จากตัวเงิน ทรัพย์สินหรือเจตนาที่ดี อาทิ จิตใจและความรู้สึกของเด็กๆ พ่อหรือแม่คน
เดียวที่เผชิญต่อความสูญเสียและต้องปรับตัวเพื่อระคองครอบครัว เยาวชนที่ขาดพื้นที่
ในการแสดงออกและไม่ค่อยมีกระบวนการช่วยเหลือในการปรับตัวได้เพียงพอ ครอบครัว
ที่ต้องการเด็กๆ ให้อยู่ด้วยโดยไม่ต้องไปอยู่โรงเรียนประจำตามมาตรการช่วยเหลือของ
รัฐ การคิดย้ายบ้านหรือชุมชนเพียงเน้นด้านความปลอดภัยและความสะดวกในการ
จัดการโดยลืมนิวชีวิตแห่งชุมชน

บทเรียนก็คือ ทำอย่างไรให้ผู้รับความช่วยเหลือสามารถมีส่วนร่วมคิดร่วมกำหนด
และมีทางเลือก บนพื้นฐานความรัก ความรับผิดชอบร่วมกัน

๑ ปีหลังสิ้นนามิ คณะอนุกรรมการได้ประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะจากองค์กร
พัฒนาเอกชน และจากกลุ่มผู้ประสบภัย เพื่อที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะ
นำเสนอสรุปปัญหาและการแก้ไขเชิงนโยบายต่อรัฐบาล ทั้งในภาพรวม และนโยบาย
เฉพาะด้านต่างๆ เพื่อร่วมมือกัน **“สานต่อพลังน้ำใจ แปรวิกฤติให้เป็นโอกาส”** ในการ
พัฒนาสังคมไทยอย่างยั่งยืนต่อไป

การจัดทำรายงานการศึกษาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการจัดการที่ดินในพื้นที่
สีนามิ และจัดพิมพ์หนังสือในครั้งนี คณะอนุกรรมการพิจารณาเห็นว่า การจัดการที่ดินทั้ง
ในประเด็นการถือครองที่ดิน การจัดเอกสารสิทธิร่วมของชุมชน การจัดผังชุมชน ผังเมือง
กระทั่งแผนแม่บทในการใช้ที่ดินเพื่อการพัฒนา เป็นพื้นฐานแห่งความมั่นคงของชุมชนทุก
ระดับ ทั้งรายครอบครัว กลุ่มอาชีพ และการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน อีกทั้งเป็น
ภารกิจโดยตรงของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนเพื่อ
ทำความเข้าใจให้ปรากฏ เพื่อมีมาตรการในการแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย โดย
เฉพาะอย่างยิ่งในปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงจากปัญหาที่ดินและที่อยู่อาศัยที่เกิดขึ้นเป็น
ที่ห่วงใยกันทั่วไป

ขอขอบคุณผู้ประสพภัยและองค์กรเครือข่ายต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งมูลนิธิ
ชุมชนไท และเครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชายฝั่งอันดามัน ในการสนับสนุนฐานข้อมูล
การแลกเปลี่ยนหารือ และการร่วมมือกันอย่างต่อเนื่อง

ขอขอบคุณคณะผู้ศึกษา และมูลนิธิเอเชียที่สนับสนุนการจัดทำรายงานและการ
พิมพ์หนังสือในครั้งนี คณะอนุกรรมการฯ ยินดีน้อมรับคำแนะนำจากทุกท่าน

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีกรณีพิบัติภัย

๒๘ มกราคม ๒๕๕๙

คำนำจากผู้ศึกษา

เม็ดทรายที่ประกอบเป็นเนินทรายที่บ้านแหลมป้อม หมู่บ้านน้ำเค็ม ประกอบตัวขึ้นจากคลื่นลมและการซุดคู้ยแรมานับร้อยๆ ปี เช่นเดียวกับแผ่นดินที่ชาวมอแกน^๑ ปลูกบ้านช่องอยู่ที่ทับตะวันก็เกิดขึ้นจากการพัดพาปะทะกันของกระแสน้ำชายฝั่งสร้างสันหาดทรายค่อยย่นสู่ทะเลด้วยเช่นเดียวกัน ในขณะที่บ้านในไร่นาโคลนปนทรายที่ทับถมก็เป็นผลพวงการปะทะสัมพันธ์ของตะกอนจากแผ่นดินและทะเล ระหว่างเม็ดทรายย่อมมีเม็ดดินและที่ผสมเม็ดดินยังอุดมไปด้วยสินแร่

ทั้งสามถิ่นฐานเป็นชุมชนประมงเล็กๆ ที่อยู่ติดชายทะเล ถิ่นฐานแรกมีผู้คนอพยพโยกย้ายมาจากหลากหลายที่ของประเทศไทยเพื่อซุดหารับจ้างเอาดีบุกขึ้นมาให้นายทุนยุคแรกของไทย ที่ทับตะวันคนเลมอแกน เลิกเร่ร่อนในทะเลมาตั้งบ้านกลมกลืนกับคนบนแผ่นดินและอาศัยผู้มารับจ้างซุดแร่ เช่นเดียวกับที่บ้านในไร่ ผู้คนจากพื้นที่ใกล้เคียงโยกย้ายมาเกิดสายสัมพันธ์กับชาวอีสานแดนไกลที่มาหาแร่และคนเลที่ถองถิ่นกลายเป็นชุมชน

ไม่ว่าในยุคปู่ตายาย หรือรุ่นพ่อแม่จะจำได้ว่ารากของตนเกิดมาจากที่ไหนแต่เด็กน้อยจนถึงผู้เริ่มเข้าสู่วัยกลางคนของทั้งสามชุมชนล้วนมีสำนึกอยู่ในใจตลอดมาว่าเนินทรายชายหาดอันดามัน และ หนองน้ำขุมเหมืองข้างบ้านที่สังกัดอำเภอตะกั่วป่า และอำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานี้ล้วนเป็นแผ่นดินถิ่นเกิดของเขาทั้งสิ้น

---

^๑ ชื่อที่ใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์ชาวมอแกนนั้น มีทั้งมอแกน มอแกลน และมอเกสัน ซึ่งรายงานฉบับนี้จะใช้ ๒ คำ คือ มอแกน และมอแกลน

ในยุคชุดแร่หากใครมีแรงงานและความกล้าหาญดำนํ้าทะเลได้อีกก็สามารถแลกเปลี่ยนเงินตรามาสร้างฐานะ แน่แน่นอนว่าผู้หญิงที่แต่งงานกับคนทำแร่ก็ย่อมที่จะเก่งกล้าหาอาชีพอ่าได้ และสร้างกลไกสังคมให้แปรสภาพค่ายพักคนรับจ้างให้มีชีวิตเป็นชุมชน

เวลาเปลี่ยนสภาพการทำมาหากินที่เสี่ยงชีวิตแยกเม็ดแร่ออกจากเม็ดทรายขายเป็นดีบุกไปทั่วโลกก็ย่อมต้องเปลี่ยนไป ธุรกิจแร่ซบเซาหลังจากราคาดีบุกโลกตกต่ำ แต่ผู้คนที่คุ้นชินกับระดับน้ำลึกใต้ขุมแร่มีหรือจะกลัวการลอยเรืออยู่บนยอดคลื่น ชุมชนชาวเหมืองได้ขยับปรับความชำนาญเป็นคนหาปลาได้อย่างไม่ยากเย็นนัก

บ้านแหลมป้อมก่อเกิดกลายเป็นหมู่บ้านริมทะเลเล็กๆ สงบสุขจากความวุ่นวายของชุมชนใหญ่อย่างบ้านน้ำเค็ม บ้านเรือนวางตัวไปตามหาดทรายที่สงบงาม โดยไม่รู้ว่าการอาศัยบนถิ่นฐานริมทะเลงดงามนี้ จะกลายเป็นเหตุให้แทบจะต้องพลัดพรากจากไป

คนมอแกนทับตะวันซึ่งชำนาญการกวาดแยกแร่ ร่อนแร่ ขายเป็นรายย่อยเปลี่ยนอาชีพไปลองเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และกลับคืนสภาพชาวประมงตามความชำนาญมาแต่บรรพชน มีชุมชนเขียวที่เป็นบ่อเหมืองใหญ่ใกล้ทะเลเป็นแหล่งจอดเรือ หลบคลื่นลม

คนแร่บ้านโน้ไร่ปลูกกระตือบมุงจาก มุงสังกะสีอยู่อย่างเจียมตัวหลังจากหมดยุครุ่งเรืองของแหล่งแร่ ปรับอาชีพไปหาปลาปูมาเลี้ยงในกระชังที่สร้างลอยอยู่บนผิวน้ำเค็มในชุมชนเหมือง มีคลองลัดติดต่อกับทะเลใหญ่ ระบบนิเวศอุดมสมบูรณ์ที่เกิดจากธรรมชาติที่บังเอิญผสวนลงตัวกับร่องรอยการขุดแร่แอบอยู่กลางป่าชายเลนที่มีหาดทรายแข็งแรงคอยกำบังคลื่นลม ปลาในกระชังบ้านโน้ไร่ตัวใหญ่โตและขายระดับภัตตาคารเป็นตัวๆ ในราคาที่คุณทั่วไปไม่มีสิทธิคิดรับประทาน

ก่อน สีนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗

ก่อนภัยคลื่นสึนามิที่ถาโถมมาจากทะเล ชาวแหลมป้อมโดนโถมทับด้วยภัยจากการแสดงเอกสารสิทธิโดยบริษัทชื่อฝรั่ง ที่เกิดขึ้นภายหลังที่มีผู้มาเยือนมาชักชวนให้ชาวบ้านมาร่วมกันรังวัดที่ดินเพื่อขอออกเอกสารสิทธิ แน่แน่นอนว่าคนส่วนใหญ่ล้วนยินดีที่มีโอกาสยึดออกเป็นเจ้าของดินอย่างเป็นทางการเสียที ชาวแหลมป้อมพาผู้มาเยือนรังวัดถิ่นฐานบ้านตนโดยหารู้ไม่ว่านั่นคือการเอาแผ่นดินถิ่นที่ของตัวเองไปปรากฏเป็นเอกสาร

แสดงกรรมสิทธิ์ที่ดินของบริษัทที่ซื้อแปลงนั้น การดำเนินการฟ้องร้องขับไล่ผู้คนออกจากบ้านตัวเองเกิดขึ้น หลังจากคนแปลกหน้าเข้ามาและอ้างหลักฐาน ส.ค.๑ น.ส.๓ ที่พัฒนา มาจากการครอบครองที่เพื่อทำไร่ และแปรเป็นทุนขายทอดกันต่อมา แน่่อนว่าในยุคแห่ง การท่องเที่ยวหาดบ้านแหลมป้อมยอมสามารถปรับเป็นธุรกิจรีสอร์ทใหญ่โตได้เพียงแค่นี้ คนออกไปและถมเม็ดเงินเข้ามาเพื่อต่อเงิน

สมรภูมิมิได้เกิดขึ้นเพียงแค่นี้ที่หาดทรายด้านเหนือได้ลงมาถึงที่ทับตะวันแม้ไม่เกิดการรบ แต่แผ่นดินที่มอแกนอาศัยถูกแปรสภาพการรับรู้ของเจ้าพนักงานรัฐให้กลายเป็นที่ดิน โดย เลือดยิปซีมอแกนยอมไม่ตระหนักถึงสิทธิและความสำคัญของการมีเอกสารครอบครอง แน่่อนว่าการยึดแผ่นดินทางกฎหมายยอมง่ายตายและเจ็บเจ็บกว่าที่แหลมป้อมมากนัก

บ้านที่เป็นกระต๊อบและกระชังปลาที่บ้านในไร่ถูกพัฒนาเป็นชุมชนพร้อมๆ กับ การเกิดมัสยิด กุโบร์ และโรงเรียน โดยแทบไม่มีใครรู้ว่าในทางกฎหมายนั้นที่ดินโดยรอบ ได้พัฒนาสถานภาพการครอบครองจาก ส.ค.๑ และที่ดินว่างเปล่า ตลอดจนชุมชนเหมืองเก่า มาเป็นหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) ของนายทุนแร่และรวมขายให้บริษัท แห่งหนึ่ง จนกระทั่งเปลี่ยนมือมาจากการประมูลจากบริษัทสินทรัพย์สถาบันการเงินมาสู่ เศรษฐีใหญ่เจ้าของธุรกิจลับประดกระป้องเมืองประจวบฯในที่สุด สมรภูมิระหว่างอดีต คนทำไร่ลับประดจากประจวบ และคนกระชังปลาบ้านในไร่พังงายังไม่นับว่าดุเดือดนัก แต่ การคัดค้านการรังวัดที่ดินเพื่อออกโฉนดของชาวบ้านก็นับว่าประสบความสำเร็จในการซื้อ เวลาออกไปได้ในระดับหนึ่ง

หลัง สีนามิ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗

คนเจ็บ และศพของญาติพี่น้องคนที่แหลมป้อมถูกล้อมไว้ด้วยเสารั้ว และนักเลขที่ ชูชาวบ้านที่จะเข้าไปช่วยญาติพี่น้องและเอาศพออกมาว่า “ขอร้องอยู่อยู่กับที่ดินแปลงนี้ อีก ถ้าไม่เชื่อ คลื่นยักษ์ไม่เอาชีวิตมึงไป ภูนี้แหละจะเอาชีวิตมึง” ชาวแหลมป้อมยอมต้อง สู้เพื่อนำศพออกจากสมรภูมิแม้ยังไม่สิ้นความตระหนกจากคลื่นยักษ์ หลายคนบอกว่าศพ ที่เอาออกมาได้ยังตัวอ่อนอยู่หากได้เข้าไปช่วยก่อนนี้คงจะยื้อชีวิตไว้ได้

สินามิโถมเข้ามาหลายบ้านชาวทับตะวันแม้จะอยู่ลึกเข้ามาในแผ่นดินพอสมควร ประเด็นความขัดแย้งระหว่างแผ่นดินถิ่นฐานกับสิทธิตามกฎหมายปรากฏหลังจากคลื่นถอยออกไป 20 วัน แม้น้ำตา ยังไม่ทันหายแต่การขอรังวัดที่ดินของนายทุนก็เหมือนคลื่นลูกใหม่ที่ไม่เกี่ยวกับแผ่นดินไหว โชคดีที่บ้านทับตะวันเป็นศูนย์กลางความสนใจของผู้คนที่เข้าไปช่วยเหลือ ในที่สุดบ้านผู้ประสบภัยสามารถสู้และสร้างได้บนดินเดิม

น้ำในชุมชนเมืองที่เลี้ยงปลากลางบ้านในไร่ยกตัวขึ้นเป็นระลอกแม้ไม่รุนแรงแต่ทำให้กระชังขาดเสียหาย ระดับน้ำยากโถมขึ้นหลายบ้านช่องบางส่วนของชุมชนในไร่ บ้านช่องที่สร้างขึ้นจากความช่วยเหลือของหลายฝ่ายที่ขยายสู่ที่ดินใกล้ชุมชนเมืองด้านใต้ของชุมชนกลายเป็นประเด็นความขัดแย้งหลักระหว่างพ่อค้าแห่งเมืองประจวบกับคนบ้านในไร่พังงา

๑ ปี หลังสินามิ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๘

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยการทำงานตรวจสอบกรณีร้องเรียนจากคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ (เนื่องจากทั้งสามกรณีเป็นการร้องเรียนในที่ดินที่เป็นเหมืองแร่เก่า) ที่ใช้เวลาตรวจสอบเอกสารและบุคคลเกือบหนึ่งปี ได้มีรายงานผลการตรวจสอบมาว่า ที่ดินบริเวณแหลมป้อมของบริษัทไม่ครอบคลุมถึงบริเวณชุมชนริมทะเล ขณะเดียวกันการตั้งถิ่นฐานของ มอแกนที่ทับตะวันต้องมีสิทธิครอบครอง เนื่องจากมีหลักฐานการอยู่อาศัยตามทะเบียนบ้านคู่ขนานมากับการออกเอกสารสิทธิของนายทุน ทำให้สามารถใช้สิทธิแย่งการครอบครองได้ตามกฎหมาย และจากการตรวจสอบที่บ้านในไร่ พบว่าที่ดินมีที่มาที่ไปโดยชอบเพียง ๕ แปลงจาก ๓๐ กว่าแปลง แม้ว่าการซื้อของผู้อ้างกรรมสิทธิจะถูกต้องตามการประมุขมา แต่เมื่อที่ดินมีข้อผิดพลาดย่อมต้องให้รัฐเพิกถอนเช่นกัน

แต่อย่างไรก็ตามผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธินั้นเป็นเพียงข้อวินิจฉัยตามหลักฐานที่ตรวจสอบได้เท่านั้น แต่มิได้มีสถานภาพบังคับใครๆ ได้ หวังเพียงว่าชุมชนจะต้องเข้มแข็งในการต่อสู้เพื่อสิทธิของลูกหลาน และสาธารณชนต้องร่วมมือช่วย

เหลือต่อไป โดยหวังว่ากรณีปัญหาดังกล่าวจะเป็นบรรทัดฐานและช่วยให้ภาครัฐตัดสินใจดำเนินการในสิ่งที่ถูกต้องได้ดีขึ้น

สำหรับดินแดนหนึ่ง คนที่อาศัยเป็นบ้านช่องย่อมกลมกลืนเป็นเนื้อเดียวกับทุกเม็ด ดินเม็ดทราย ตลอดจนน้ำลม มีประวัติศาสตร์และอนาคตที่ฝังฝากไว้ยาวนาน นั่นคือคุณค่าความหมายของ “แผ่นดิน”

สำหรับดินแดนหนึ่ง คนที่มองเม็ดดินทรายเป็นลานสำหรับหาประโยชน์ทางธุรกิจ ใจร้ายกวาดคนออกไปเพื่อหาช่องให้เงินไหลเข้ามา พร้อมจะเปลี่ยนทุกอย่างเงินทุน ทำให้แผ่นดินกลายเป็นเพียงขอบเส้นที่ลากบนเอกสารสิทธิ นั่นคือความหมายของ “ที่ดิน”

ขอขอบคุณผู้ร่วมงานในรายงานฉบับนี้ทุกท่าน คุณสุณี ไชยรส คุณใจสินี คิดอ่าน คุณพิเชษฐ ชูรักษ์ คุณประทีป มีคติธรรม และคุณวรลักษณ์ ศรีไย รวมถึงการทำงานร่วมกับคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ขอขอบคุณอย่างยิ่งสำหรับมูลนิธิเอเชีย ที่สนับสนุนการทำงานครั้งนี้

ศศิณ เฉลิมลาภ

๑๕ มกราคม ๒๕๔๙

สารบัญ

คำนำ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ	(๕)
บทนำ คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami)	(๙)
คำนำผู้ศึกษา	(๑๒)
บทที่ ๑ ปัญหาที่ดิน ๖ จังหวัด ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย	๑
บทที่ ๒ กรณีศึกษา : บ้านแหลมป้อม	๕๓
บทที่ ๓ กรณีศึกษา : บ้านทับตะวัน	๗๙
บทที่ ๔ กรณีศึกษา : บ้านในไร่	๙๙
บทที่ ๕ กรณีศึกษา : เกาะพีพี	๑๒๕
บทที่ ๖ กรณีศึกษา : ชุมชนเกาะพระทอง	๑๕๕
บทที่ ๗ บทสรุปและข้อเสนอแนะ	๑๘๓
ภาคผนวก	๑๙๕
- บทสัมภาษณ์ ราตรี คงวัดใหม่ ชาวบ้านบ้านแหลมป้อม อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	๑๙๖
- บทสัมภาษณ์ ห้อง กล้าทะเล ชาวบ้านบ้านทุ่งหว้า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา	๒๐๔
- บทสัมภาษณ์ วสันต์ พานิช ประธานคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจ ประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami)	๒๑๐
- การดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต่อกรณีเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย	๒๑๕
- ข้อเสนอแนะต่อนายกรัฐมนตรี โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๘ และวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๘	๒๒๓

- รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ
โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๒๓/๒๕๔๘ ๒๒๗
- รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ
โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๒๔/๒๕๔๘ ๒๓๑
- รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิ
โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๒๕/๒๕๔๘ ๒๔๒
- แนะนำคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๕๖
  - คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๖๓
  - ตราสัญลักษณ์คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๖๕
  - คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจ
ประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ๒๖๖
  - แนะนำหนังสือกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ๒๖๙

บทที่ ๑

ที่ดินแปลงน

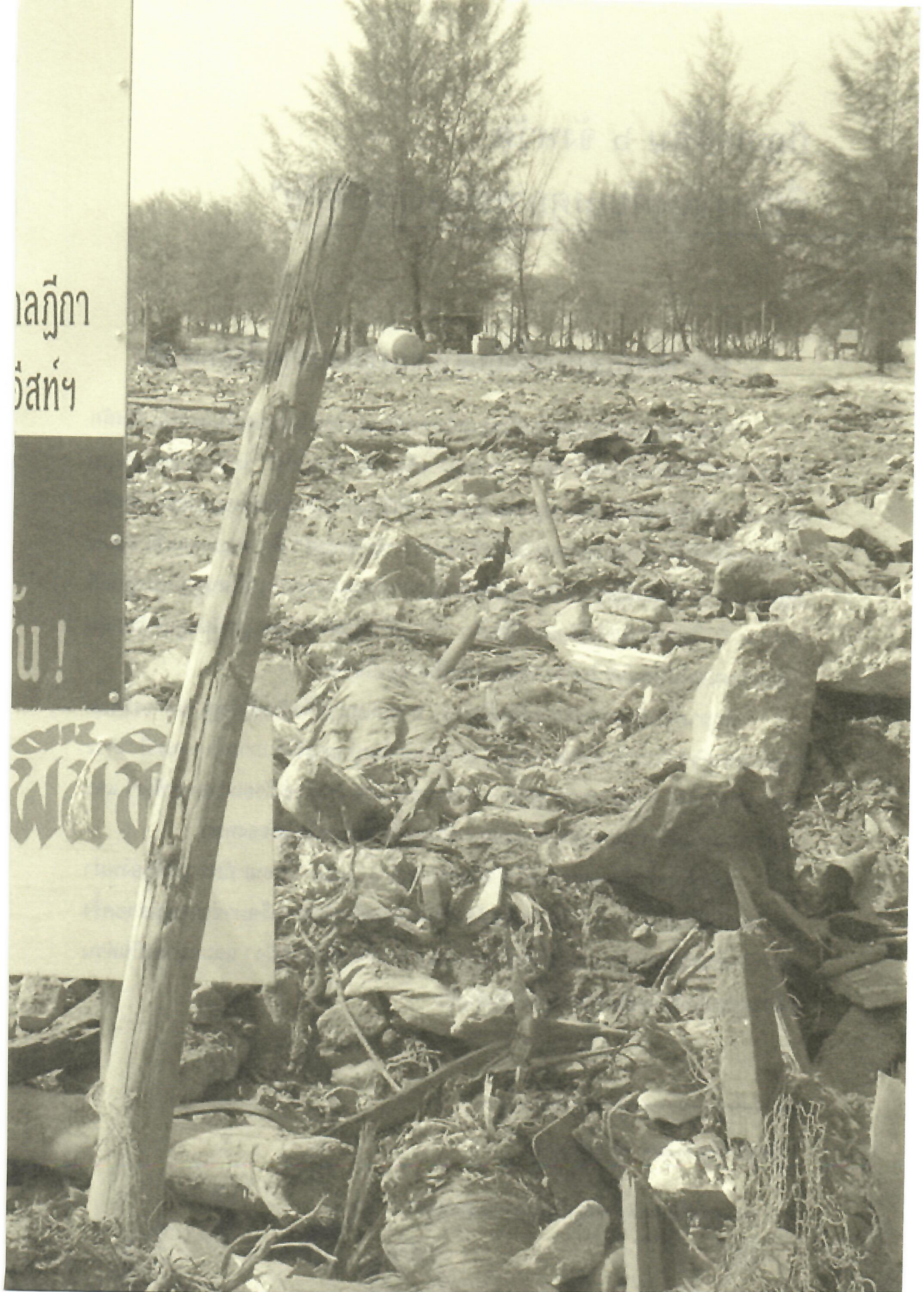
มีเอกสารสิทธิ์ เป็นสิทธิครอบค
น.ส.3ก เลขที่ 920, 921, 92
โฉนดที่ดินเลขที่ 2679, 3373 และตามคำพิพาก
คดีแดง เลขที่ 1211, 1212/2537 ของบริษัท

ห้ามบุกรุก

หรือปลูกสิ่งปลูกสร้างสิ่งใด ๆ

ห้ามเก็บเศษวัสดุของกษ

ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ 2

ลฎีกา
อัสทฯ

น!

พาส

ปัญหาที่ดิน ๖ จังหวัด

ที่เกี่ยวข้องกับเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย^๑

๑. ประวัติศาสตร์การตั้งถิ่นฐานของชุมชนชายฝั่งอันดามัน

การตั้งถิ่นฐานบริเวณชายฝั่งทะเลอันดามันของไทยในระยะเริ่มแรกนั้น มีหลักฐานชัดเจนเพียงพอที่จะกล่าวได้ว่า “ชาวเล” หรือ “ชาวไทยใหม่” ไม่ว่าจะเป็นมอแกน มอแกน หรืออูรักลาไ้ย เป็นกลุ่มคนกลุ่มแรกๆ ที่เข้ามาตั้งบ้านเรือนตามชายฝั่ง ในอดีตคนเหล่านี้มีวิถีชีวิตเป็นนักพเนจรหรือที่ฝรั่งเรียกว่า “ยิปซีทะเล” คือ ชอบผจญภัย ร่อนเร่อยู่ในทะเล หากินไปเรื่อยๆ และปลูกเพิงพักชั่วคราวตามเกาะต่างๆ ที่ไหนอุดมสมบูรณ์ก็อยู่นาน ถ้าเริ่มหากินยากก็ย้ายไปที่อื่นอีก ชาวเลมีนิสัยรักสงบและผูกพันอยู่แต่กับกลุ่ม เวลาจะอพยพไปไหนก็จะไปด้วยกันทั้งหมดเป็นกลุ่มเป็นก้อน

ต่อมาเมื่อประมาณหลายร้อยปีก่อน ชาวเลเหล่านี้จึงเริ่มตั้งถิ่นฐานถาวรตั้งแต่หมู่เกาะอาดัง-ราวี เกาะบุโหลน จ.สตูล เกาะลันตาใหญ่ เกาะพีพี เกาะจำ จ.กระบี่ เกาะสิเหร่ หาดราไวย์ หาดสุรินทร์ จ.ภูเก็ต บางส่วนของ อ.ตะกั่วป่า อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา และบางเกาะในจังหวัดระนอง เช่น เกาะเหลา เป็นต้น ไปจนถึงตอนใต้ของพม่า

และเมื่อครั้งเกิดสงครามเก้าทัพในรัชกาลที่ ๑ (๒๒๑ ปีก่อน) ท้าพทางใต้ของพม่ายกพลมาตีเมืองถลาง ทำให้มาเลเซียต้องพาไพร่พลเดินทัพทางเรือมาช่วยอยู่หลายครั้ง ระหว่างเดินทัพผู้คนส่วนหนึ่งได้ตั้งถิ่นฐานอยู่ตามเกาะและชายฝั่ง และกลายเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนริมฝั่งอันดามันไทยด้วยเช่นกัน

^๑ ใจสินี กิดอ่าน และ ศศิน เฉลิมลาภ

ส่วนคนไทยมุสลิมซึ่งเป็นคนท้องถิ่นนั้น ตามปกติจะตั้งหลักแหล่งอยู่บนฝั่ง มีอาชีพหลักคือ ทำนา ทำไร่ และทำประมงเพื่อเลี้ยงชีพ มีการแลกข้าวสารกับอาหารทะเลจากชุมชนริมฝั่งเป็นประจำ

ตามปกติหน้ามรสุมของฝั่งไทยและฝั่งอันดามันจะสลับฤดูกาลกันไป ช่วง ๔ เดือนที่ฝั่งอันดามันออกเรือไม่ได้ไม่มีอะไรจะทำ เมื่อเริ่มมีการทำประมงพาณิชย์ในฝั่งอ่าวไทย คนฝั่งนี้ส่วนหนึ่งก็พากันไปทำงาน (สังเกตว่าคนที่อายุตั้งแต่ ๔๐ ปีขึ้นไปส่วนใหญ่จะมีประสบการณ์ทำประมงที่ฝั่งอ่าวไทยกันมาก) ภายหลังเมื่อทรัพยากรทางทะเลฝั่งอ่าวไทยเริ่มลดลง ถ้าแก่ก็เริ่มลดจำนวนเรือและคนงาน คนเหล่านี้จึงกลับมาทำอาชีพประมงขนาดเล็กที่บ้านของตัวเอง เมื่อกลับมาทำประมงกันมากขึ้น จำนวนเรือก็มากขึ้น การที่ต้องนอนเฝ้าเรือหรือต้องเซ็นเรือไปเก็บเวลาพายุเข้า ทำให้ต้องย้ายมาอยู่บริเวณริมหาดกันเสียมาก ในระยะแรกอาจทำเป็นชนาชั่วคราว แต่พอนานๆ เข้าก็กลายเป็นบ้านเรือนถาวรไปโดยปริยายเพราะใช้ชีวิตอยู่กับเรือและทะเลมากกว่า ดังนั้น การตั้งชุมชนอยู่ชายฝั่งก็เพื่อให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชาวประมงนั่นเอง

๑.๑ การใช้ประโยชน์ที่ดินบริเวณชายฝั่งอันดามันตั้งแต่อดีต

๑) การทำเหมืองแร่ดีบุก

การค้นหาที่ดินชายฝั่งทะเลตั้งแต่อดีตนั้นที่สำคัญก็เพื่อใช้ในการทำเหมืองแร่ดีบุก ซึ่งมีมานานกว่า ๓๐๐ ปี ตั้งแต่สมัยอยุธยาตอนปลาย (สมเด็จพระนารายณ์มหาราช) ที่มีพวกโปรตุเกส จีน ญี่ปุ่นเข้ามาทำเหมืองในรุ่นแรกๆ โดยมีแหล่งสำคัญอยู่ที่อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ในระยะแรกเป็นการทำเหมืองรูตามชายฝั่งและเชิงเขา ปริมาณการผลิตก็ยังไม่มากนัก ต่อมาในยุคเสือผืนหมอนใบที่คนจีนจากแผ่นดินใหญ่อพยพกันเข้ามาในไทยกันมากก็มาประกอบอาชีพเป็นจับกังในเหมือง

เมื่อการทำเหมืองดีบุกแพร่หลายมากขึ้น คนอีสานอพยพกันมาเป็นแรงงานหลัก คนจากจังหวัดทางภาคใต้ก็มีมาก ที่มากันมากจริงๆ คือ หลังจากมีการออกพระราชบัญญัติแร่ ปี ๒๕๑๐ ช่วงนั้นการหาแร่ด้วยวิธีการเดิมๆ เริ่มหายาก จึงมีการพัฒนา

เทคโนโลยีการทำเหมืองมากขึ้น มีการทำเหมืองชิดทั้งบนบกและในทะเลโดยใช้แพและเรือดูดแร่ ผู้คนจำนวนมากต่างพากันอพยพเข้ามา โดยมี ภูเก็ต พังงา และระนอง เป็นแหล่งดีบุกที่สำคัญ

ชาวเลที่อยู่อาศัยตามชายหาดมักไม่ค่อยมีส่วนร่วมในกิจกรรมเหมืองแร่ อันที่จริงออกจะกลัวคนภายนอกมากกว่า เพราะรู้สึกว่าจะตัวเองยากจนและต่ำต้อย จึงไม่ชอบยุ่งเกี่ยวกับใคร สมัยนั้นเรือประมงขนาดเล็กก็ยังมีราคาแพงอยู่สำหรับชาวเล จึงได้แต่หาปลาบริเวณชายฝั่งแลกรับข้าวสาร และร่อนแร่ตามท้ายเหมือง เป็นต้น

สมัยนั้น มีชุมชนชั่วคราวจำนวนมากที่มีลักษณะเป็นเพิงพักชั่วคราวของคนงานที่สามารถเคลื่อนย้ายได้ตลอดเวลาเมื่อต้องย้ายแหล่งหาแร่ไปเรื่อยๆ จนกระทั่งปี ๒๕๑๕-๒๕๑๙ ดีบุกเริ่มร่อยหรอ อีกทั้งราคาก็ตกลงมาก เหมืองใหญ่ๆ หลายแห่งต้องปิดตัวลง ถ้าแก่รายย่อยๆ ก็เข้ามาทำต่อตามนโยบายชุดแร่เสรี ชาวบ้านทั่วไปรวมทั้งชาวเลก็มีรายได้จากการเก็บแร่ตามชายหาดขาย จนถึงประมาณปี ๒๕๒๕ ดีบุกเหลือน้อยเต็มที จึงเลิกอาชีพชุดแร่กันไปในที่สุด

เมื่อเหมืองเลิก ชาวบ้านที่เคยเป็นแรงงาน บ้างก็อพยพกลับบ้านเกิด บ้างก็ปักหลักที่เดิมในขณะนั้นสภาพทั่วไปเป็นเมืองร้างมีแต่เนินทรายและชุมชนเหมืองที่ปลูกอะไรไม่ได้ บางคนจึงหันไปทำประมงทั้งเรือใหญ่และประมงขนาดเล็ก ทำสวนยาง สวนปาล์ม บางคนก็ค้าขายและรับจ้างทั่วไป แต่ก็ยังคงพักอาศัยอยู่บริเวณเหมืองนั่นเอง

๒) สัมปทานป่าชายเลนเพื่อเผาถ่าน

สัมปทานป่าชายเลนเพื่อเผาถ่านนั้นเริ่มมาก่อนปี ๒๕๐๐ และทำกันทั่วไปทุกจังหวัด ตั้งแต่ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง สตูล ที่ทำกันมาก คือแถวพังงา โดยเฉพาะที่อำเภอพังงา อำเภอตะกั่วทุ่ง อำเภอเมือง อำเภอทับปุด และที่เกาะยาว รองลงมาคือ สตูล และที่ทำกันน้อยคือภูเก็ต เพราะมีป่าชายเลนน้อย ส่วนใหญ่เป็นป่าบก

เช่นเดียวกับเหมืองแร่ดีบุก คนงานตามหลุมถ่านส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านในพื้นที่นั้นเอง ช่วงมรสุมก็มารับจ้างในหลุมถ่านกันมาก พอหมดฤดูมรสุมจึงกลับไปทำประมงกันต่อ คนที่อายุมากหน่อยก็ทำงานตัดฟืนและเผาถ่าน ลูกๆ ก็ไปออกเรือกัน บางคนก็ทำทั้งสอง

อย่าง ทำงานในหลุมถ่านมีรายได้แน่นอนถึงแม้จะไม่มากเท่ากับไปออกเรือเอง แต่ประมงนั้นเหมือนกับการเสี่ยงโชค บางวันก็ได้มากจริง แต่บางวันไม่ได้อะไรกลับมาเลยก็มี

สมัยก่อนมีความต้องการถ่านไม้สูง โดยเฉพาะตลาดที่ปิ้งซึ่งเป็นเมืองขึ้นของอังกฤษ ถ่านจากไม้ป่าโกงกาง ก้อนสวย น้ำหนักดีและติดไฟนาน หลุมถ่านจึงเกิดขึ้นมากมาย งานในหลุมถ่านมีหลายอย่าง ตั้งแต่ตัดฟืน ขนฟืน ปอกเปลือกไม้ เผาถ่าน ฯลฯ หลายครอบครัวจึงพากันย้ายมาทำงานกันตามหลุมถ่าน ถือว่าหลุมถ่านเป็นอีกแห่งที่เป็นแหล่งรวมผู้คน จนบางแห่งเกิดเป็นชุมชนใหม่ก็มีเหมือนกัน

สัมปทานป่าชายเลนถูกยกเลิกไปในปี ๒๕๔๐ หลังจากนั้นก็ถูกคุ้มครองโดย กรมป่าไม้ (สมัยนั้นคือกรมป่าไม้ปัจจุบันอยู่ในความดูแลของ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) แต่ก็มีชาวบ้านหลายรายเผาถ่านเถื่อนกันเองต่อ และหลายแห่งก็ถูกบุกรุกโดยบ่อกุ้ง

เป็นที่ทราบกันดีว่า ถ้ำแก่งที่ทำเหมืองดีบุกและหลุมถ่าน เป็นตระกูลเดียวกันกับที่ทำสัมปทานป่าไม้ (ป่าบก) รวมไปถึงเจ้าของเรืออวนลากและธุรกิจประมงพาณิชย์ เรียกได้ว่าเป็นกลุ่มคนที่กุมอำนาจในการเข้าถึงทรัพยากรทั้งหมดในพื้นที่ และไม่เป็นเรื่องแปลกแต่อย่างใด ที่กลุ่มคนเหล่านี้จะเข้ามามีอิทธิพลในการเมืองท้องถิ่นด้วย

๓) การทำสวนยางและสวนปาล์ม

ตามประวัติศาสตร์ การทำสวนยางเริ่มจากที่พระยารัษฎานุประดิษฐ์มหิศรนำต้นยางต้นแรกเข้ามาเผยแพร่จากชวาเมื่อประมาณร้อยกว่าปีก่อน ในระยะแรกการทำสวนยางยังไม่เป็นที่นิยมนัก เนื่องจากคนไทยยังไม่ค่อยมีความรู้เรื่องการปลูกยาง แรงงานที่จะใช้ในการการบุกเบิกและเปิดพื้นที่ยังมีน้อย คนทั่วไปจึงไม่ได้ทำสวนยางเอง แต่มักเป็นถ้ำแก่งที่ได้รับสัมปทานป่าไม้อยู่แล้ว เมื่อตัดไม้หมดแปลงแล้ว ก็มีพื้นที่ว่างมากพอที่จะลงยางหรือปาล์มต่อได้

โดยมากสวนยางจะทำกันบนควนเขา เพราะริมฝั่งเป็นชายหาด ถัดมาเป็นป่าชายเลน ขึ้นมาด้านบนจึงจะเป็นควนที่สามารถเพาะปลูกได้ ชุมชนชาวประมงเริ่มสนใจและปลูกสวนยางกันอย่างแพร่หลายจริงๆ หลังจากยุคการทำเหมือง เมื่อขาดรายได้จากการหาแร่ จำเป็นต้องหาอะไรทำเพื่อให้มีรายได้มากขึ้น เพราะแรงงานส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินทำกิน

๑.๒ การถือสิทธิ์ครอบครองที่ดินบริเวณชายฝั่งอันดามัน

ตั้งแต่อดีตมา ประเทศไทยเอื้อให้ชาวจีนที่อาศัยในประเทศไทยเข้าถึงโอกาสและทรัพยากรต่างๆ มากมาย ในระบบเจ้าภีนาญนายอากร คือให้อำนาจชาวจีนเหล่านี้จัดการดูแลกิจการต่างๆ เองได้ เพียงแต่ต้องจัดเก็บภาษีส่งให้แก่รัฐบาล ไม่ว่าจะเป็นสัมปทานป่าไม้ (ป่าบก) สัมปทานเหมืองแร่ดีบุก หรือ สัมปทานป่าชายเลนเพื่อเผาถ่าน ล้วนอยู่ในมือของตระกูลชาวจีนเพียงไม่กี่ตระกูล

เมื่อเข้าถึงทรัพยากรมากกว่าก็มีฐานะร่ำรวยพอจะส่งลูกหลานไปเรียนเมืองนอกที่นิยมกันมากคือที่ป่ยนัง เมื่อกลับมาก็หูตากว้างไกลพอที่จะรู้ว่าที่ดินชายฝั่งทะเลอันสวยงามนั้นสามารถทำเงินได้มหาศาลในขณะที่คนท้องถิ่นเห็นว่าไม่มีค่าอะไร ดังกล่าวกันว่า “ลูกรักให้ที่ดินติดภูเขา ลูกชังให้ที่ดินติดชายทะเล” เพราะที่ชายทะเลนั้นมีแต่ทรายปลูกอะไรไม่ได้นอกจากมะพร้าว

กระบวนการจัดหาที่ดินจึงเกิดขึ้นโดยผ่านกำนันผู้ใหญ่บ้านซึ่งเป็นผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นระดับรองลงไป

สำหรับการออกเอกสารสิทธิที่ดินนั้น เมื่อหมดยุคสัมปทานเหมืองแร่ เจ้าเก่าทำเหมืองหลายรายพากันกลับมาหาผืนแผ่นดินเดิมที่เคยขุดแร่หวังจะมาขุดทองอีกครั้ง โดยการนำที่ดินในเขตประทานบัตรของตนไปออกเอกสารสิทธิที่ดิน บางรายที่มี ส.ค.๑ อยู่ก็อาจแจ้ง ส.ค.๑ ย้ายไปยังแปลงที่ดินที่ต้องการ

เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๐ คณะรัฐมนตรี ต้องการพัฒนาจังหวัดภูเก็ตให้เป็นเมืองท่องเที่ยว ภูเก็ตจึงเป็นเมืองแรกที่มีการออกเอกสารสิทธิเพื่อพัฒนาอสังหาริมทรัพย์ของผู้ประกอบการอย่างกว้างขวาง

ต่อมาช่วงปี พ.ศ.๒๕๓๓ - ๒๕๓๔ สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรีที่ดินมีราคาสูงขึ้นมาก ชาวบ้านพากันขายที่ดินทั้งที่มีเอกสารสิทธิและที่ดินมือเปล่า คนรวยก็พากันซื้อไว้เก็งกำไรเป็นจำนวนมาก นายหน้าค้าที่ดินก็พากันรวยไปด้วย โดยเฉพาะกำนันผู้ใหญ่บ้าน ที่ดินบริเวณหน้าหาดมีการสร้าง โรงแรม รีสอร์ท มากที่สุด หาดหลายแห่งถูกขายไปจนหมดและเปลี่ยนมือไปหลายทอดแล้ว จากการสอบถามหลักเกณฑ์

เหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ นอกจากสร้างความเสียหายด้านชีวิตและทรัพย์สิน ยังสะท้อนให้เห็นปัญหาทางโครงสร้างของสังคมที่ซ่อนเร้นมายาวนาน

โดยทั่วไปจากชุมชน พบการออกเอกสารสิทธิในพื้นที่เหมืองแร่ คือเหมืองแร่โถงเลื่อน ออกประทานบัตรได้ ส่วนพื้นที่ป่า ป่าชายเลนปลูกทดแทน ๑๕ ปี ออกประทานบัตรไม่ได้ และป่าบกไม่ได้ปลูกทดแทน ออกประทานบัตรได้

๒. ความเป็นมาของปัญหาที่ดินสึนามิ

ในภาคใต้ นั้น ปัญหาเรื่องที่ดินที่มีมาแต่เดิม ได้แก่ ที่ดินในเขตป่าที่ชุมชนอาศัยอยู่อย่างไม่มีเอกสารสิทธิ ที่ดินพิพาทระหว่างรัฐ-นายทุน-ชาวบ้าน และที่ดินที่มีการออกเอกสารสิทธิโดยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ขณะที่หลายบริเวณ ที่ดินบริเวณชายฝั่งอันดามัน ถูกบุกรุกโดยภาคธุรกิจเอกชนอย่างรวดเร็วจากการรุกที่ป่าสงวนและซื้อที่มีมือเปล่าจากชุมชน จากนั้นถูกทำให้ชอบด้วยกฎหมายโดยทางใดทางหนึ่ง ในขณะที่ชาวบ้านซึ่งส่วน

ใหญ่อยู่อาศัยมาเป็นเวลานาน กลับกลายเป็นผู้บุกรุกที่ดินของรัฐ โดยไม่มีเอกสารสิทธิใดๆ กรณีปัญหาที่ดินส่วนใหญ่เป็นที่เอกชน โดยเฉพาะในจังหวัด พังงา ภูเก็ต กระบี่ บางส่วน เพราะถูกกำหนดให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเข้มข้น ที่ดินมีราคาสูง ชาวบ้านส่วนหนึ่งเข้ามาอาศัยตอนทำเหมือง ไม่ใช่ชุมชนดั้งเดิมอย่างแถว ระนองหรือ สตูล

ชุมชนชายฝั่งของจังหวัดระนอง กระบี่ ตรัง สตูล ส่วนมากอยู่ในที่ดินรัฐ ซึ่งที่ผ่านมาไม่เคยมีปัญหาเกิดขึ้นมาก่อน อย่างไรก็ตามปัญหาเรื่องความไม่มั่นคงในที่ดินก็ยังมี การพูดถึงกันอยู่ แต่ถือว่ายังน้อยกว่าเรื่องประมงพาณิชย์ที่เข้ามาตัดวงจรทรัพยากรในทะเลและทำลายสิ่งแวดล้อมอย่างล้างผลาญเป็นปัญหาเฉพาะหน้าที่ต้องแก้ไขก่อน โดยมีการเรียกร้องและต่อสู้กันมายาวนานกว่าสิบปี จนนำไปสู่การจัดตั้งสมัชชัประมงพื้นบ้านภาคใต้และชมรมประมงพื้นบ้านตามจังหวัดต่างๆ ถึงแม้ปัจจุบันจะยังแก้ไขปัญหามาไม่ได้ทั้งหมด แต่เรียกได้ว่าดีกว่าในอดีตมากนัก

ปัญหาที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งของชุมชนชาวประมง โดยเฉพาะแถบด้านล่าง อย่างจังหวัดกระบี่ ตรัง และสตูล คือ เรื่องความยากจน ต้นทุนที่สูงขึ้น ทรัพยากรที่ลดลงและปัญหานี้ลึนต่างๆ ที่รุนแรง มักนำไปสู่การขายเปลี่ยนมือที่ดิน บางแห่งมีการขายที่ดินหน้าหาดไปจนหมด เช่น ที่เกาะปอด จังหวัดกระบี่ ซึ่งสมัชชั และชมรมฯ ต่างให้ความสำคัญกับการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุ โดยการจัดตั้งกลุ่มออมทรัพย์และแพชุมชน ความขัดแย้งเรื่องที่อยู่อาศัยจึงถือเป็นเรื่องรองที่ยังไม่เป็นปัญหาหนักเหมือนที่อื่นๆ

ส่วนระนองนั้นมีลักษณะเฉพาะพิเศษกว่าที่อื่นๆ กล่าวคือ เป็นเมืองที่มีทั้งการทำเหมืองแร่ดีบุกและสัมปทานป่าชายเลนกันมาก ชุมชนส่วนใหญ่ก็อยู่ในที่ดินรัฐ เช่น อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะพยาม และอุทยานแห่งชาติแหลมสน ซึ่งสภาพดังกล่าวทำให้เกิดปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับรัฐขึ้น

ปัญหาต่างๆ เหล่านี้ ได้ดำเนินมาอย่างต่อเนื่อง จนกระทั่งหลังจากเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ทำให้ ๖ จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน ได้แก่ ระนอง พังงา ภูเก็ต กระบี่ ตรัง และสตูล ได้รับความเสียหายอย่างหนัก หลังจากนั้นการฟื้นฟูที่อยู่อาศัยและชุมชนไม่ว่าจะเป็นการกลับเข้าไปปลูกบ้านในที่ดินเดิม หรือการ

สร้างบ้านจากความช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ในหลายพื้นที่กลับประสบปัญหาความขัดแย้งในกรณีที่ดิน ในการปลูกสร้างบ้านในที่ซึ่งขาดเอกสารสิทธิครอบครองซึ่งปรากฏรูปแบบความขัดแย้งระหว่างชุมชนกับที่ดินในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐต่างๆ เช่น ที่ป่าสงวน ที่สาธารณะ และระหว่างชุมชนกับเอกชน ในหลายพื้นที่ความขัดแย้งนี้เกิดขึ้นหลังจากเหตุการณ์สึนามิ แต่ในหลายพื้นที่ก็เกิดความขัดแย้งต่อเนื่องมาแต่ก่อนเกิดเหตุ

อย่างไรก็ตามหลังจากเหตุการณ์สึนามิ ที่ดินและอาคารซึ่งอยู่ในภาคการบริการของธุรกิจท่องเที่ยวมักไม่ใคร่พบปัญหาในการกลับเข้าไปฟื้นฟูสภาพเนื่องจากมีเอกสารสิทธิชัดเจน และหน่วยงานต่างๆ ของภาครัฐแสดงท่าทีเร่งรีบซ่อมแซมเพื่อฟื้นฟูสภาพธุรกิจท่องเที่ยว

ในขณะที่บ้านเรือนของชุมชนกลุ่มประมงพื้นบ้านและชุมชนริมฝั่งกลับประสบปัญหาในเชิงกฎหมายในสิทธิการครอบครองทำประโยชน์ ทั้งที่ส่วนใหญ่แล้วชุมชนต่างๆ มีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานอยู่ในที่ดินอย่างชัดเจน

โดยทั่วไปสภาพปัญหาความขัดแย้งกรณีที่ดินจะแยกออกเป็น ๒ กลุ่มใหญ่ๆ ได้แก่ กรณีความขัดแย้งระหว่างที่อยู่อาศัยชุมชนกับที่ดินที่เอกชนอ้างสิทธิครอบครอง และกรณีความขัดแย้งระหว่างที่อยู่อาศัยชุมชนกับที่ดินที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐต่างๆ

เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน (๒๕๔๘) อธิบายกรณีปัญหาดังกล่าวในกรณีความขัดแย้งระหว่างที่อยู่อาศัยชุมชนกับที่ดินที่เอกชนอ้างสิทธิครอบครองพบสภาพปัญหาดังนี้ :-

สภาพปัญหาที่ดินชุมชนทับซ้อนกับที่ดินเอกชนที่อ้างเอกสารสิทธิ และพยายามไม่ให้ชุมชนเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือนขึ้นใหม่ ได้แก่ กรณีบ้านในไร่ บ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน บ้านเกาะระบ้านเกาะคอเขา บ้านปากเตรียม ในจังหวัดพังงา และบ้านราไวย์ จังหวัดภูเก็ต ในบางกรณีห้ามแม้แต่การเข้าไปช่วยเหลือผู้ประสบภัยและค้นหาศพผู้เสียชีวิตหลังเหตุการณ์ ดังเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่บ้านแหลมป้อม

นอกจากนี้ยังพบกรณีที่ดินชุมชนทับซ้อนกับที่ดินเอกชนที่อ้างเอกสารสิทธิ และมีปัญหาการประกาศเขตป่าสงวนทับซ้อนอีกชั้นหนึ่ง ที่บ้านแหลมไทร จังหวัดตรัง ในกรณีนี้หลายพื้นที่ที่มีความเกี่ยวข้องกับพื้นที่ทำเหมืองแร่เก่าและเป็นกรณีความขัดแย้งในเรื่องสิทธิการครอบครองที่ดินของเจ้าของกิจการเหมืองแร่

บางชุมชนมีสภาพปัญหาแต่เดิม คือชุมชนเช่าที่ดินเอกชนอยู่ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ ภายหลังเจ้าของที่ไม่ต้องการให้ชาวบ้านปลูกบ้านอยู่ต่อไป ประกอบกับผู้ประสบภัยเองก็มีความหวาดกลัวสึนามิที่อาจเกิดขึ้นอีก จึงมีความต้องการพื้นที่ปลูกบ้านใหม่ ได้แก่ บ้านแหลมมะขาม จังหวัดตรัง

กรณีความขัดแย้งระหว่างที่อยู่อาศัยชุมชนซ้อนทับกับที่ดินที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ พบว่าปัญหาที่เกิดขึ้นคือ หน่วยงานรัฐพยายามย้ายชุมชนไปจากพื้นที่เดิมเพื่อใช้พื้นที่พัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวและการก่อสร้างอื่นๆ ได้แก่ :-

- กรณีเทศบาลป่าตอง จังหวัดภูเก็ต ขอให้ชุมชนบ้านปากบางย้ายออกนอกพื้นที่ (จังหวัดภูเก็ต) กรณีองค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) เสนอเวนคืนชายหาดเกาะ พีพี จังหวัดกระบี่ และย้ายชุมชนไปอยู่บริเวณที่สูง

- กรณีชุมชนมอแกนที่บ้านทุ่งหว้า จังหวัดพังงา ถูกระงับการปลูกสร้างบ้านเนื่องจากองค์การบริหารส่วนตำบลต้องการใช้พื้นที่สร้างโรงพยาบาลตามงบประมาณที่ได้รับความช่วยเหลือ (จังหวัดพังงา)

- กรณีที่เป็นปัญหามากที่สุดคือ พื้นที่ชุมชนทับซ้อนกับที่ดินของรัฐทำให้ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย โดยมีกรณีปัญหาเพิ่มเติม อาทิ บางแห่งพบว่ากลายเป็นเงื่อนไขที่หน่วยงานช่วยเหลือไม่สามารถตัดสินใจสร้างบ้านให้ใหม่ได้ บางแห่งเจรจาย้ายชุมชนออกไปนอกพื้นที่ไม่ลงตัว บางที่ชาวบ้านมีความหวาดกลัวสึนามิและไม่ยอมกลับไปยังพื้นที่ชุมชนเดิม

จากกรณีนี้ พบว่ามีทั้งพื้นที่ป่าตามกฎหมายต่างๆ ได้แก่ อุทยานแห่งชาติ พื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ ในความดูแลของกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ป่าสงวนแห่งชาติ ในความดูแลของกรมป่าไม้ และป่าชายเลนในความดูแลของกรม

ทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง พื้นที่ที่เป็นที่ราชพัสดุ ในความดูแลของกรมธนารักษ์พื้นที่
สาธารณประโยชน์แบบต่างๆ ในความดูแลของกรมที่ดิน และที่สาธารณะ ในความดูแล
ของกรมขนส่งทางน้ำ

ทั้งนี้ กรณีปัญหาต่างๆที่กล่าวมาข้างต้นนั้น เกิดขึ้นกระจายอยู่ทั่วทั้ง ๖ จังหวัด

ในการสำรวจข้อมูลในพื้นที่ คณะทำงานได้รวบรวมกรณีปัญหาที่ดิน โดยนับจาก
ชุมชนที่อยู่ติดทะเลชายฝั่งอันดามันทั้งหมด ประมาณ ๔๔๕ หมู่บ้าน (เครือข่ายความร่วมมือ
มือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน, ๒๕๔๘) มีหมู่บ้านที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ
๔๑๒ หมู่บ้าน (กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย, ๒๕๔๘) ได้รับความช่วยเหลือจาก
เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน^๒ จำนวน ๒๙๖ หมู่บ้าน (เครือข่าย
ความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน, ๒๕๔๘) และมีจำนวน ๘๓ ชุมชนที่มีปัญหา
ความขัดแย้งเรื่องที่ดินเพื่อที่อยู่อาศัยและที่ทำกิน โดยเกือบทั้งหมด ๒๙๖ หมู่บ้านที่
เครือข่ายฯ เข้าไปช่วยเหลือนั้นเดิมที่เป็นหมู่บ้านสมาชิกของชมรมชาวประมงพื้นบ้านใน
แต่ละจังหวัดอยู่แล้ว ส่วนหมู่บ้านที่เหลือที่ไม่ได้เป็นสมาชิกรับความช่วยเหลือจาก
หน่วยงานอื่นๆ เช่น มูลนิธิศุภนิมิต มูลนิธิโสสะ ฯลฯ โดยที่หมู่บ้านในเครือข่ายฯ เองก็
อาจได้รับความช่วยเหลือบางส่วนจากหน่วยงานอื่นด้วยเช่นกัน

ในส่วนของหมู่บ้านที่มีปัญหาและความขัดแย้งเรื่องที่ดินจำนวน ๙๐ หมู่บ้าน ก็
มาจากฐานของหมู่บ้านในเครือข่ายฯนั่นเอง ดังนั้น ในความเป็นจริงจึงยังมีหมู่บ้านอื่น
จำนวนมากที่ไม่ได้ถูกนำมาพิจารณา เนื่องจากไม่ได้อยู่ในพื้นที่ทำงานของเครือข่ายฯ

ในขณะเดียวกัน หลายหมู่บ้านที่เป็นสมาชิกเครือข่ายฯ ที่มิได้ถูกนำเข้ามาร่วมใน
กระบวนการแก้ไขปัญหาที่ดิน เนื่องจากคนในชุมชนยังไม่รู้สึกว่าเป็นปัญหา ทางราชการ

---

^๒ เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน ประกอบด้วย สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน,
คณะกรรมการประสานงานองค์กรพัฒนาเอกชนภาคใต้, เครือข่ายสลัม ๔ ภาค, สมาพันธ์ชาวประมง
พื้นบ้านภาคใต้, มูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน, มูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม, มูลนิธิคุ้มครองสัตว์ป่า
และพันธุ์พืชฯ มูลนิธิเด็ก, มูลนิธิสถานแสงอรุณ, และโครงการพัฒนาชุมชนเป็นสุขภาคใต้: ตำบลบ้านดง
เมืองเรียนรู้อยู่ที่ปักษ์ใต้

ก็ยังไม่มีการทำที่จะนำที่ดินกลับคืนเป็นของรัฐแต่อย่างใด นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่ชุมชนเข้าใจว่าการแก้ปัญหาจะทำให้ตนได้กรรมสิทธิ์ เฉพาะราย ซึ่งเครือข่ายฯ เห็นว่าอาจนำไปสู่การแปลงสินทรัพย์เป็นทุนหรือการซื้อขายเปลี่ยนมือได้ในเวลาอันรวดเร็ว

อีกหนึ่งชุมชนที่มีปัญหาความขัดแย้งกรณีที่ดิน ชุมชนหนึ่งๆ อาจมีพื้นที่ความขัดแย้งเกี่ยวข้องกับหลายหน่วยงานโดยในภาพรวมแล้วสามารถอธิบายกลุ่มปัญหาใน ๖ จังหวัดได้ดังนี้

๑) จังหวัดระนอง

พื้นที่ชุมชนที่มีปัญหาที่ดินหลังสิ้นนามิในจังหวัดระนองส่วนใหญ่เป็นปัญหาความไม่มั่นคงในเรื่องที่ดินที่ชุมชนอาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่เกาะและชายฝั่งทะเลในอำเภอเมือง ได้แก่ เกาะหาดทรายดำ เกาะพยาม เกาะช้าง เกาะสินไห เกาะเหลา และหลายพื้นที่ทับซ้อนกับพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะพยาม ได้แก่ บ้านแหลมนาว กิ่งอำเภอสุขสำราญ

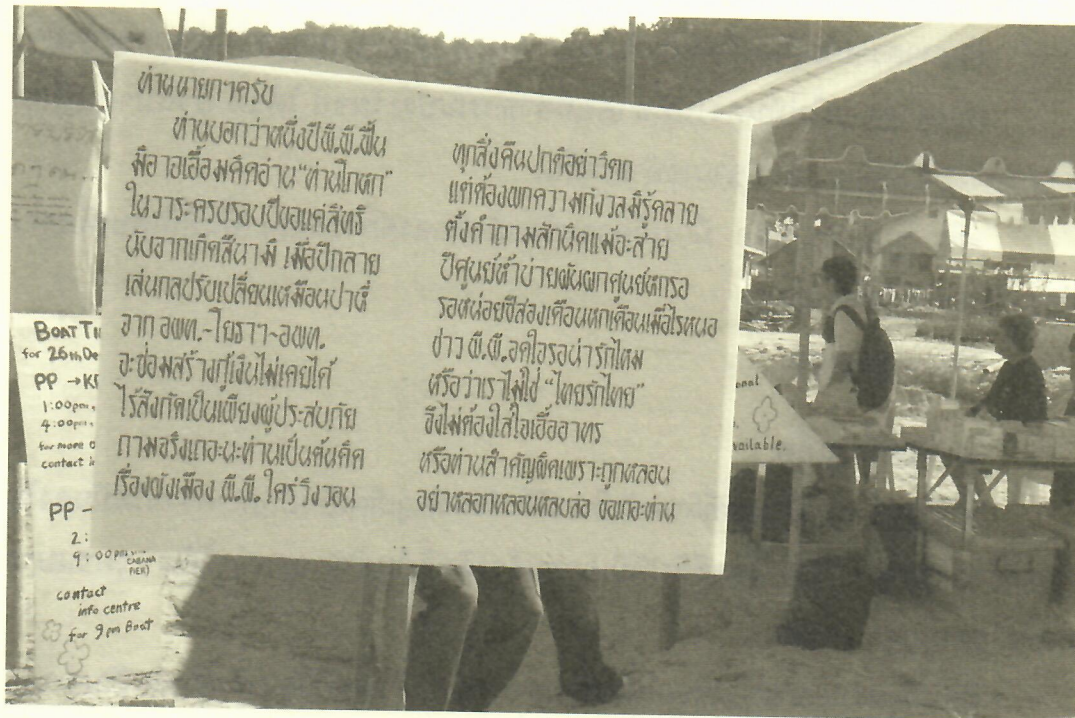
ปัญหาการสร้างที่อยู่ใหม่ในพื้นที่ขัดแย้งอุทยานแห่งชาติหาดแหลมสนและเอกชนอื่นๆ ได้แก่ บ้านหาดทรายขาว

ปัญหาความไม่มั่นคงเรื่องที่ดินที่ยังไม่มีข้อตกลงแนวเขตชัดเจนได้แก่บ้านทะเลนอก บ้านเหนือ บ้านท่ากลาง บ้านหาดประพาส ท่าเรือบางกล้วย บ้านแหลมนาว บ้านบางเบน และบ้านอ่าวเคย

ปัญหาความไม่มั่นคงในพื้นที่ป่าชายเลน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง) ได้แก่ ชุมชนซอยหัวท่าราชกรูด ชุมชนซอยรวนอน/ยางคต เกาะสินไห ชุมชนหลังสำนักสงฆ์สะพานปลา ชุมชนซอยสิบ

ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัยในที่ราชพัสดุ ได้แก่ บ้านเกาะตาครุฑ ชุมชนท่าคึกฤทธิ์ กิ่งอำเภอสุขสำราญ

รวม ๒๐ ชุมชน

บทกลอนสะท้อนความรู้สึกของคนเกาะพีพีต่อความล่าช้าในการฟื้นฟู อันเป็นผลจากนโยบายของรัฐ

๒) จังหวัดพังงา

พื้นที่ชุมชนที่มีปัญหาที่ดินหลังสึนามิในจังหวัดพังงาเป็นปัญหาความไม่มั่นคงในเรื่องที่ดินที่ชุมชนอาศัยในเขตเมืองแร่เก่า อำเภอตะกั่วป่า ได้แก่ บ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน บ้านเกาะคอเขา และที่อำเภอท้ายเหมือง ได้แก่ บ้านในไร่

ที่ดินที่ชุมชนอาศัยในเขตป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่เกาะและชายฝั่งทะเล ในอำเภอกระบุรี ได้แก่ บ้านปากจก บ้านทุ่งดาบ บ้านท่าเป๊ะไย้อย บ้านเกาะระ บนพื้นที่เกาะพระทอง ซึ่งเป็นพื้นที่เกี่ยวพันกับการเตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทอง ส่วนในอำเภอตะกั่วป่า ได้แก่ บ้านบางนายสี ที่ดินที่ชุมชนอาศัยในเขตป่าชายเลน ได้แก่ บ้านเกาะคอเขา

ปัญหาการกลับไปสร้างที่อยู่ใหม่ในพื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ของชาวมอแกน

ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยในที่ราชพัสดุ ได้แก่ บ้านทุ่งหว้า อำเภอตะกั่วป่า
ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยที่สาธารณประโยชน์ ได้แก่ บ้านปากเตรียม
อำเภอกระบุรี บ้านเขาหลัก อำเภอท้ายเหมือง

อนึ่ง ชุมชนเขาหลัก มีกรณีความขัดแย้งกับองค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการ
ท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)

รวม ๑๓ ชุมชน

๓) จังหวัดภูเก็ต

พื้นที่ชุมชนที่มีปัญหาที่ดินหลังสิ้นนามิในจังหวัดภูเก็ตเป็นปัญหาความไม่มั่นคงใน
เรื่องที่ดินที่ชุมชนอาศัยในเขตที่ดินที่มีเอกชนอ้างสิทธิ ในอำเภอถลาง ได้แก่ ชุมชนบาง
รากไม้ ชุมชนชุมชนน้ำนรหีส

ที่ดินที่ชุมชนอาศัยบางส่วนในเขตอุทยานแห่งชาติ และมีที่เอกชนอ้างสิทธิในอำเภอ
ถลาง ได้แก่ บ้านหินลูกเดียว บ้านลาเย็น เป็นกรณีเกี่ยวข้องกับพื้นที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถ
และ ในป่าสงวนแห่งชาติ ได้แก่ บ้านท่าสัก บ้านกิ่งแก้ว

ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยในที่ราชพัสดุ ได้แก่ บ้านแหลมหลา อำเภอถลาง
และ หาดกมลา อำเภอกะทู้

ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยที่สาธารณประโยชน์ ได้แก่ บ้านนอกเล อำเภอกระทู้
และ ชุมชนท่าเรือใหม่รัชฎา

ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยที่สาธารณะ ได้แก่ บ้านปากบาง หาดป่าตอง อำเภอ
กระทู้ และชุมชนท่าเรือใหม่รัชฎา บ้านราไว อำเภอเมือง

รวม ๑๑ ชุมชน

๔) จังหวัดกระบี่

ปัญหาความขัดแย้งการวางผังการพื้นที่ที่ดินที่ชุมชนประกอบกิจการการท่องเที่ยว
ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะพีพีและเกาะลันตา อันเป็นผลจากนโยบายของรัฐที่มีมติ
คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)
มารับผิดชอบ

คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ลงพื้นที่ที่เกิดปัญหา เพื่อติดตามการละเมิดสิทธิมนุษยชนปัญหาที่ดิน

ที่ดินที่ชุมชนอาศัยบางส่วนในเขตอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ ในอำเภอเกาะลันตา ได้แก่ บ้านหัวแหลม บ้านสังกะอู้ บ้านคลองหิน บ้านคลองเนิน บ้านคลองโตบ บ้านเจ๊ะหลี บ้านพะแอะ บ้านคลองโอง บ้านศาลาด่าน บ้านโล๊ะบารา บ้านโล๊ะดูหยง บ้านทุ่งหยีเพ็ง และบ้านเกาะพีพี

ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยที่สาธารณะได้แก่ บ้านศรีรายา บ้านเกาะปอ บ้านปากหრა บ้านเกาะปู

รวม ๑๕ ชุมชน

๕) จังหวัดตรัง

พื้นที่ชุมชนที่มีปัญหาที่ดินหลังสึนามิในจังหวัดตรังส่วนใหญ่ เป็นปัญหาความไม่มั่นคงในเรื่องที่ดินที่ชุมชนอาศัยในเขตป่าชายเลน ในอำเภอกันตัง ได้แก่ บ้านควนตุงกู บ้านมดตะนอย บ้านพระม่วง และพื้นที่ความเกี่ยวพันต่อเนื่องถึงพื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมที่บ้านเกาะมุกด์ กิ่งอำเภอหาดสำราญได้แก่ บ้านหาดสำราญ บ้านตาสะ อำเภอสีเกา ได้แก่ บ้านแหลมไทร บ้านปากเมง และบ้านฉางหลวง

ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยที่สาธารณประโยชน์ ได้แก่ บ้านหาดทรายทอง บ้านเสียมใหม่ อำเภอปะเหลียน

รวม ๑๑ ชุมชน

๖) จังหวัดสตูล

พื้นที่ชุมชนที่มีปัญหาที่ดินหลังสึนามิในจังหวัดสตูลส่วนใหญ่เป็นปัญหาความไม่มั่นคงในเรื่องที่ดินที่ชุมชนอาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติในพื้นที่ชายฝั่งทะเลและเกาะ ในอำเภอละงู ได้แก่ บ้านบ่อเจ็ดลูก บ้านเกาะบุโหลน บ้านหลอมปิ่น บ้านโตะโละใส บ้านท่าชะมวง บ้านหัวหิน บ้านปากละงู ในหลายพื้นที่เกี่ยวข้องกับที่ราชพัสดุอยู่ด้วย ส่วนกรณีพิพาทกับเอกชน ได้แก่ บ้านราไวย์ใต้ อำเภอทุ่งหว้า

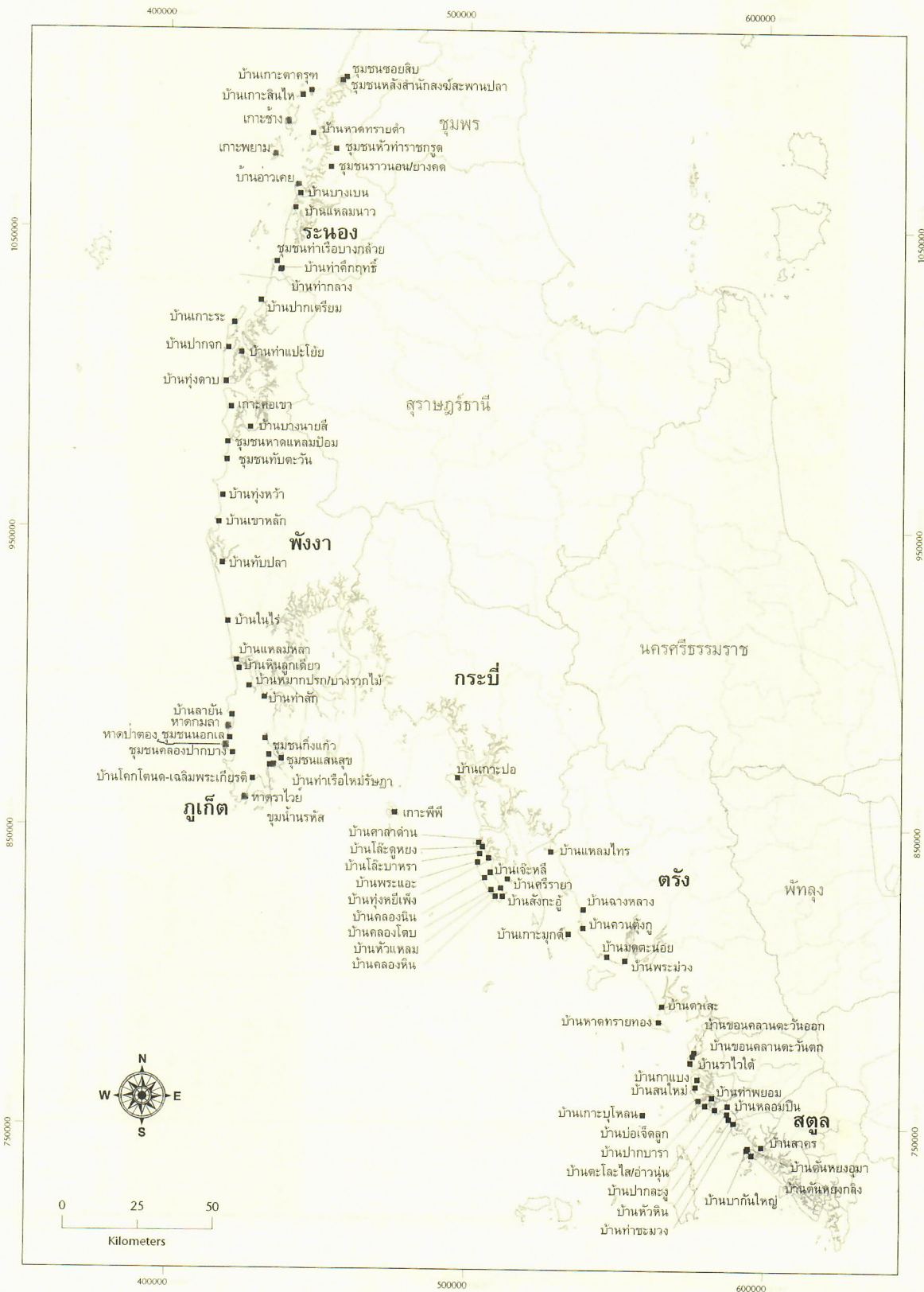
ปัญหาความไม่มั่นคงในที่อาศัยที่ป่าสงวนในอำเภอละงู ได้แก่ บ้านท่าพะยอม บ้านปากบารา บ้านกาบัง บ้านสนใหม่ บ้านสนกลาง อำเภอทุ่งหว้า ได้แก่ บ้านขอนแก่น บ้านราไวย์ใต้ บ้านราไวย์เหนือ และบ้านทุ่งบุหลง

ปัญหาความไม่มั่นคงในเขตป่าชายเลน ในอำเภอทุ่งหว้า ได้แก่ บ้านขอนแก่น ตะวันออก อำเภอเมือง ได้แก่ บ้านตันหยงอูมา บ้านบากันใหญ่ บ้านตันหยงกลี ส่วนอำเภอท่าแพ ได้แก่ บ้านสาคร

ปัญหากรณีความไม่ชัดเจนในที่ดินสาธารณประโยชน์ ได้แก่ บ้านราไวย์ใต้ อำเภอทุ่งหว้า

รวม ๑๘ ชุมชน

แผนที่แสดงตำแหน่งพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินสืงามิใน 6 จังหวัด

ตาราง ๑.๑ แสดงการแจกแจงกรณีปัญหาที่ดินในชุมชนต่างๆ

จังหวัด	ที่ดินที่เกิดกรณีพิพาทกับเอกชน	ที่ดินรัฐ					ที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน (กรมการขนส่งทางน้ำฯ)
		ที่อุทยาน (กรมอุทยานฯ)	ที่ป่าสงวน (กรมป่าไม้)	ที่ป่าชายเลน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง)	ที่ราชพัสดุ (กรมธนารักษ์)	ที่สาธารณะประโยชน์ (กรมที่ดิน)	
ระนอง (๒๐)	บ้านหาดทรายดำ* เกาะพยาม เกาะช้าง เกาะเหลา เกาะสินไห บ้านทะเลนอก บ้านเหมือ บ้านท่ากลาง บ้านหาดประพาส บ้านหาดทรายขาว* ชุมชนท่าเรือบางกล้วย บ้านแหลมม่าว บ้านอ่าวเคย บ้านบางบน	บ้านแหลมม่าว(ช)	ชุมชนซอยหัวทวารวดี ชุมชนซอยราชนอน/ยางคุด เกาะสินไห ชุมชนหลังลำน้ำกสงซี สะพานปลา ชุมชนซอยลิบ	เกาะตาครุฑ ชุมชนท่าคึกฤทธิ์ (กรมทหารเรือ)			
พังงา (๑๓)	บ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน บ้านไร่ บ้านทับปด เกาะระ* เขาหลัก (อพท.)	บ้านบางนงสี	บ้านเกาะคอเขา เขาหลัก (อพท.)	บ้านทุ่งหว้า (อบจ.) บ้านเขาหลัก (อพท.)	บ้านปากเตริยม* บ้านเขาหลัก (อพท.)		
ภูเก็ต (๑๑)	ชุมชนบางรากไม้* บ้านลาฮัน (ก) บ้านไร่	บ้านลานยั้ง (ช) บ้านหินลุคเดียว	ชุมชนท่าสัก บ้านกิ่งแก้ว	บ้านแหลมหลา หาดกมลา:รังวัด รน.สล.	ชุมชนเอกเล ** ชุมชนท่าเรือใหม่ริษฎา (ก) (อบจ.)	ชุมชนคลองปากบาง ** ชุมชนท่าเรือใหม่ริษฎา (ช) (อบจ.)	

จังหวัด	ที่ดินที่เกิดกรณีพิพาทกับเอกชน	ที่ดินรัฐ				ที่สาธารณประโยชน์ แผ่นดิน (กรมการขนส่งทางน้ำ)
		ที่อยู่อาศัย (กรมอุทยานฯ)	ที่ป่าสงวน (กรมป่าไม้)	ที่ป่าชายเลน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง)	ที่ราชพัสดุ (กรมธนารักษ์)	
กระบี่ (๑๕)	เกาะพีพี (ก) (อพท.)	เกาะพีพี (ข) บ้านหัวแหลม (ก) บ้านสังกะสี (ก) บ้านคลองนิม (ก) บ้านคลองโตนบ (ก) บ้านคลองหิน (ก) บ้านเจ๊ะหลี (ก) เกาะสันตาใหญ่ (อพท.)	บ้านคลองนิม (ข)* บ้านคลองโตนบ (ข) บ้านคลองหิน (ข) บ้านเจ๊ะหลี (ข) บ้านศาลาด่าน บ้านโละบาหรา บ้านโละตูหยง บ้านทุ่งห้วยเพ็ง บ้านพระแม่ เกาะสันตาใหญ่ (อพท.)			ที่สาธารณประโยชน์ แผ่นดิน (กรมการขนส่งทางน้ำ) บ้านหัวแหลม (ข) บ้านสังกะสี (ข) บ้านศรีราชา บ้านเกาะปอด บ้านเกาะนุ บ้านหรรษา เกาะสันตาใหญ่ (อพท.)
ตรัง (๑๑)	เกาะมุกต์ (ก)* บ้านควนตึ่งกู (ก) บ้านหาคปากแงง (ก)	บ้านฉางหลวง (ก) เกาะมุกต์ (ข)*	บ้านตาสะ(ก) บ้านควนตึ่งกู (ข) สค.1 บ้านมตะนอย (ก) บ้านฉางหลวง (ข) บ้านพระม่วง (ก) บ้านหาคปากแงง (ข)	บ้านตาสะ(ก) บ้านควนตึ่งกู (ข) สค.1 บ้านมตะนอย (ก) บ้านฉางหลวง (ข) บ้านพระม่วง (ก) บ้านหาคปากแงง (ข)	บ้านหาคทรายทอง** บ้านหาดสำราญ บ้านเสียมโหม	บ้านตาสะ (ข) บ้านแหลมไทร บ้านมตะนอย (ข) บ้านพระม่วง (ข)
สตูล (๑๘)	บ้านราไฉ่ (ก)	บ้านบ่อเจ็ดลูก (ก) (กรมทหารเรือ) บ้านเกาะนุโหล่น บ้านตะโละไต้ขาวนุ่น บ้านท่าชะมวง	บ้านกาบัง บ้านสนใหม่ บ้านบ่อเจ็ดลูก (ข) บ้านท่าพยอม (กรมทหารเรือ)	บ้านตันหยงอูมา บ้านปากน้ำใหญ่ บ้านตันหยงกลิง บ้านสาคร บ้านชอนคดลานตะวันออก	บ้านราไฉ่ (ข)	บ้านราไฉ่ (ข)

จังหวัด	ที่ดินที่เกิดกรณีพิพาทกับเอกชน	ที่ดินรัฐ					ที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน (กรมการขนส่งทางน้ำ)
		ที่อยู่อาศัย (กรมอุทกายนฯ)	ที่ป่าสงวน (กรมป่าไม้)	ที่ป่าชายเลน (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง)	ที่ราชพัสดุ (กรมธนารักษ์)	ที่สาธารณะประโยชน์ (กรมที่ดิน)	
	บ้านปากคอง บ้านหัวหิน	บ้านดอนคนตาวันตก	บ้านปากบารา (อบต)				
รวม (๔๗)	๑๔	๑๖	๒๑	๕	๑๒		

หมายเหตุ

ที่ดินบางชุมชนอาจอยู่ในพื้นที่ดินเอกชนและที่ดินรัฐหลายประเภท ดังต่อไปนี้ (ก) (ข) เป็นต้น
 ตัวอักษรในวงเล็บ หมายถึงหน่วยงานที่ดูแลและได้รับอนุญาตในการใช้ประโยชน์ที่ดิน
 ตัวหนังสือขีดเส้นใต้ หมายถึง ชุมชนที่มีคดีถูกฟ้องกรณีที่ดิน
 ตัวหนา หมายถึง ชุมชนที่ได้รับทราบแก้ไขปัญหามีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนแล้วว่าได้แก้ไขได้
 * หมู่บ้านที่ได้รับการแก้ไขปัญหโดยให้ย้ายไปอยู่ที่ใหม่บนที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ร่วมกัน
 ** หมู่บ้านที่ได้รับการแก้ไขปัญหโดยอนุญาตให้ชาวบ้านเข้าครอบครองโดยมีกำหนดระยะเวลา ๕ ปี
 อพท. คือพื้นที่ที่มีปัญหาเกี่ยวกับบริหารจัดการฝั่งของ องค์การพัฒนาศูนย์พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)

ตารางที่ ๑.๑^๓ แสดงการแจกแจงกรณีปัญหาที่ดินในชุมชนต่างๆ แยกตามรายจังหวัดและแจกแจงตามสภาพปัญหาความขัดแย้งกับหน่วยงานต่างๆ โดยแบ่งประเภทหมู่บ้านที่มีปัญหาเรื่องสิทธิในที่ดิน จำนวน ๙๐ หมู่บ้าน เป็น ๒ ประเภทใหญ่ๆ ได้แก่

- กรณีความขัดแย้งชุมชนกับที่ดินที่เอกชนอ้างสิทธิครอบครอง ซึ่งอาจแยกเป็นที่ดินทั่วไปและที่ดินที่เป็นเหมืองแร่เก่า

- กรณีความขัดแย้งที่อยู่ในที่ดินของรัฐ ในความรับผิดชอบของ กรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่า และพันธุ์พืช (ที่ดินในเขตอุทยานแห่งชาติ) กรมป่าไม้ (ที่ป่าสงวนแห่งชาติ) กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง (ที่ป่าชายเลน) กรมธนารักษ์ (ที่ราชพัสดุ กรมที่ดิน (ที่สาธารณะประโยชน์) และกรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวีหรือกรมเจ้าท่าเดิม (ที่สาธารณะสมบัติของแผ่นดิน)

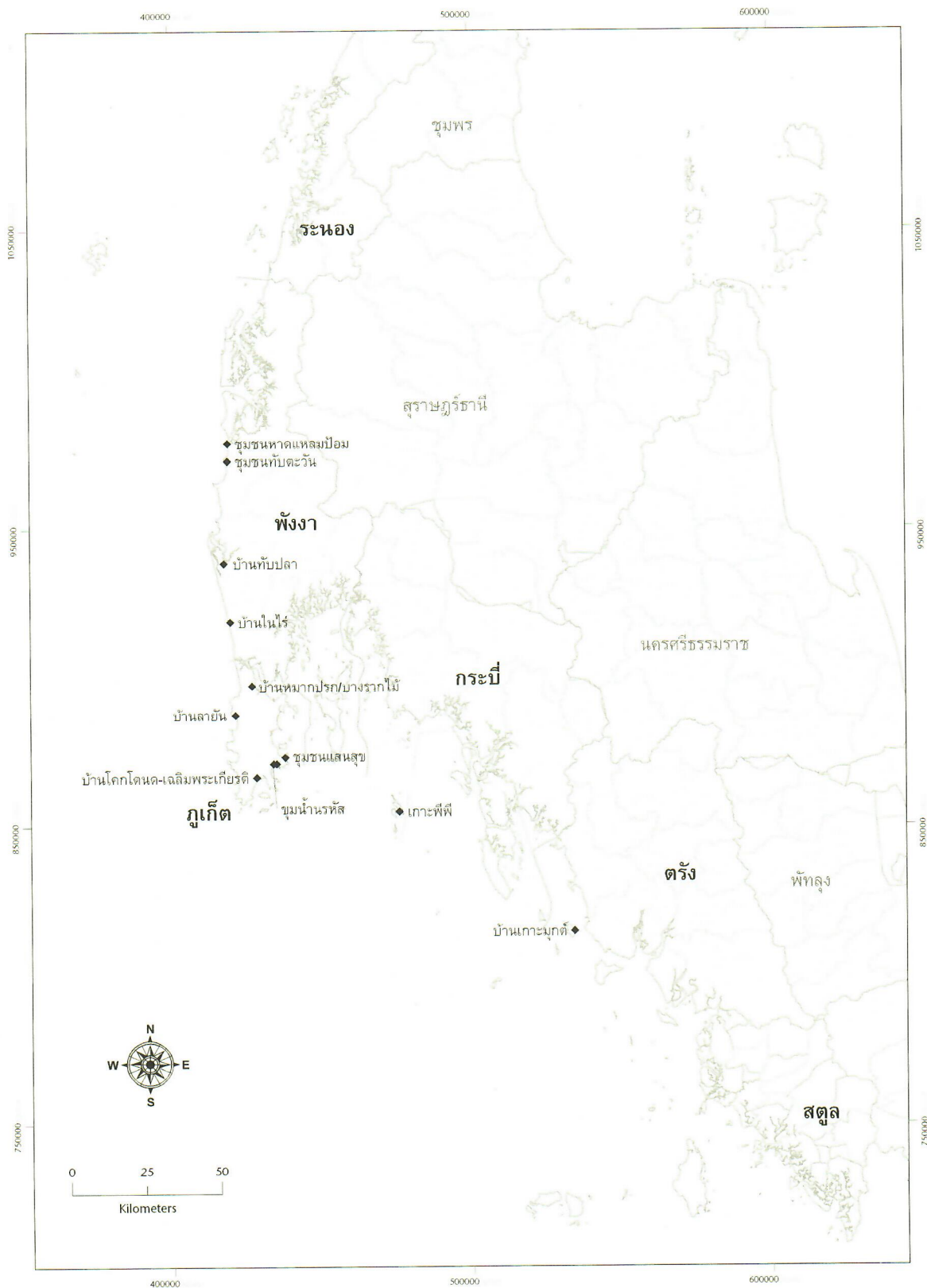
ทั้งนี้ จากการศึกษาพบว่าชุมชนจำนวนไม่น้อยอยู่ในที่ดินของรัฐหลายประเภท นอกจากนี้ที่ดินของบางหน่วยงานอาจมอบให้หน่วยงานอื่นดูแล เช่น เดิมที่เป็นที่ของกรมป่าไม้ แต่ต่อมากรมทหารเรือขออนุญาตใช้พื้นที่ หรือที่ราชพัสดุที่กรมธนารักษ์มอบให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นดูแล เป็นต้น

ชุมชนบางแห่งยังไม่มี ความชัดเจนระหว่างหน่วยงานรัฐด้วยกันเองว่าเป็นพื้นที่ของหน่วยงานใด เช่น ที่เกาะลันตาใหญ่ จ.กระบี่ ซึ่งยังไม่ทราบขอบเขตที่แน่นอนระหว่างอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะลันตากับป่าสงวนแห่งชาติ ยังไม่นับรวมพื้นที่ที่มีปัญหาด้านนโยบายเกี่ยวกับองค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยว (อพท.) เช่น ที่เกาะพีพี ที่ไม่เฉพาะปัญหาที่ดินเท่านั้นที่ไม่ได้รับการแก้ไขแต่รวมไปถึงการฟื้นฟูสภาพพื้นที่และโครงสร้างสาธารณูปโภคต่างๆ ด้วย

---

^๓ รวบรวมจากการทำงานของมูลนิธิชุมชนไท เครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน SAVE ANDAMAN และคณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami)

แผนที่แสดงตำแหน่งพื้นที่ที่มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินกับเอกชน

๓ ลักษณะของกรณีปัญหาที่ดินสืนามิตามความขัดแย้งกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง^๔

๓.๑ กรณีตัวอย่างความขัดแย้งระหว่างที่อยู่อาศัยชุมชนกับที่ดินที่เอกชนอ้างสิทธิครอบครอง

๑) กรณีที่ดินทั่วไป

(๑) ชุมชนบางรากไม้ บ้านหมากปรก ม.๑ ต.ไม้ขาว อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

ชุมชนอยู่ในที่ของเอกชน กำลังถูกไล่ที่ มีบ้านเรือนที่มีปัญหาทั้งหมด ๑๘ หลังคาเรือน ๒๘ ครอบครัว ประชากรรวมทั้งหมด ๘๐ คน ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือในการปลูกสร้างบ้านถาวร มีการประสานงานกับ อบต.ไม้ขาว ซึ่ง อบต.ได้เสนอให้นำชาวบ้านไปอยู่ในที่ป่าชายเลนเสื่อมสภาพ ซึ่งอยู่ในความดูแลของป่าชายเลน (อุทยานแห่งชาติสิรินาถ) ขอถอนแนวพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมสภาพให้ชาวบ้านได้อยู่อาศัยอย่างมั่นคง

(๒) บ้านเกาะมุกด์ หมู่ ๒ ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง

ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นมุสลิม มีชาวไทยเชื้อสายจีนบ้างเล็กน้อย ชุมชนอาศัยอยู่มานานกว่า ๑๐๐ ปี ตั้งบ้านเรือนกระจายตามอ่าวต่างๆ ๖ อ่าว ก่อนหน้านี้มีปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินอยู่เดิม โดยบางส่วนเป็นที่ของเอกชนซึ่งเป็นของคนไทยเชื้อสายจีนที่อยู่ในเกาะที่มีใบ ภทบ. ๕ และอนุญาตให้ชาวบ้านเช่าที่ดิน ต่อมาเจ้าของที่ดินต้องการจะขายที่ จึงยื่นคำขาดให้ชุมชนย้ายออก แต่ส่วนใหญ่ยังอยู่ที่เดิม จนเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ โดยเฉพาะบริเวณอ่าวพังกาซึ่งได้รับความเสียหายมากที่สุดในจังหวัดตรัง บ้านเรือนเสียหายจำนวนมาก ทำให้ชาวบ้านต้องย้ายขึ้นมาปลูกบ้านใหม่บริเวณป่าชายเลนเสื่อมโทรม ซึ่งเป็นจุดที่ปลอดภัยและไม่ไกลจากทะเลมากนัก และมีทั้งที่ย้ายบ้านมาปลูกใหม่จากพื้นที่เสี่ยงภัยและเสียหายบางส่วน รวมทั้งที่โดนไล่ที่และคนที่ไม่มียี่ดดินของตนเอง รวม ๑๔๘ หลังคา

^๔ อธิบายสถานการณ์ความขัดแย้งเฉพาะที่คณะทำงานได้ศึกษาข้อมูล ดังนั้นยังมีหลายพื้นที่ในตารางที่ ๑.๑ ยังไม่ได้อธิบายในที่นี้ และในหลายพื้นที่มีความขัดแย้งกับหลายหน่วยงานของรัฐ และขัดแย้งกับเอกชนด้วยในพื้นที่เดียวจะอธิบายอยู่ในหัวข้อที่กำลังเป็นปัญหาเด่นชัด

เรือน โดยรัฐได้จัดให้อยู่ในพื้นที่เกือบ ๒๐ ไร่ เบื้องต้นมีผู้อ้างว่ามีที่ดินอยู่ในบริเวณที่ป่า
ชายเลนเสื่อมโทรม ปัจจุบันยังไม่มีผู้แสดงตนหรือเอกสารสิทธิ อีกแห่งเป็นการกันแนวเขต
ชุมชนดั้งเดิมประมาณ ๒๐ ไร่เช่นกัน มี ๙๒ หลังคาเรือน

คณะทำงานแก้ไขปัญหาระดับจังหวัดได้ตรวจสอบข้อมูลที่ดินและได้ไปรังวัดพื้นที่
และกันให้พื้นที่ ๒๐ ไร่ ทั้ง ๒ แห่ง ชาวบ้านจะลงมือสร้างบ้านใหม่ในเร็วๆ นี้ โดยมีอบต.
เป็นผู้ยื่นเรื่องราชการ ขอโฉนดชุมชนและดูแลพื้นที่ แต่ยังคงอยู่ระหว่างการดำเนินการ และ
ยังไม่ทราบว่าจะมีเงื่อนไขในเรื่องระยะเวลาการอยู่อาศัยแต่อย่างใด แต่ชาวบ้านเรียกกร้อง
ขอผ่อนผันการเสียภาษี (ค่าเช่า)

๒) กรณีเกี่ยวข้องกับพื้นที่เหมืองแร่เก่า^๕

(๑) ชุมชนหาดแหลมป้อม ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

เดิมชาวบ้านเป็นคองงานทำเหมือง เมื่อเหมืองหยุดกิจการเมื่อประมาณปี ๒๕๑๗
จึงตั้งหลักปักฐานกันที่นี้ ต่อมาในปี ๒๕๒๖ มีผู้อ้างว่าเป็นเจ้าของที่ ซึ่งก็คือลูกหลานเก่า
เก่าทำเหมือง ได้นำหลักฐานส.ค. ๑ ที่มีมาก่อนทำเหมืองบริเวณด้านในไม่ติดทะเลและนำ
ไปออกเอกสาร น.ส.๓ ก ครอบคลุม บ้านชาวบ้านที่อยู่ติดทะเลไปด้วย โดยที่ชาวบ้านไม่รู้
เรื่อง จนกระทั่งเมื่อมีการเดินสำรวจเพื่อออกโฉนดในปี ๒๕๓๓ ชาวบ้านไม่สามารถออก
โฉนดได้เพราะบริษัทฮกจงเส็ง บริษัทที่ได้สัมปทานเหมืองแร่ คัดค้านอ้างสิทธิในที่ดิน
ต่อมา บริษัท ฮกจงเส็งได้ขายที่แปลงนี้ให้แก่ บริษัทฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น
จำกัด และได้ฟ้องชาวบ้านกว่า ๓๐ รายขอหมายกรุก ซึ่งชาวบ้านขอที่ดินอยู่อาศัยสำหรับ
ออกเป็นโฉนดรวม จำนวน ๔๓ ไร่ แต่บริษัทไม่ยอม ชาวบ้านบางส่วนไม่เจรจาแต่จะไปสู้
คดีกันในชั้นศาล

^๕ มีรายละเอียดกรณีศึกษา บ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน บ้านในไร่ ในบทที่ ๒, ๓ และ ๔

บ้านเรือนของชาวมอแกนบ้านทับตะวัน ที่ถูกสร้างขึ้นใหม่ ท่ามกลางปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินกับกลุ่มนายทุน

(๒) ชุมชนหาดทับตะวัน ต.บางลึก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

เป็นชาวมอแกนที่อยู่มากกว่า ๖๐ ปี ต่อมามีคนจับจองที่ดินแล้วนำไปออกส.ค ๑ ทั้งๆ ที่เป็นป่า แล้วขายต่อก่อนนำไปออกเป็น น.ส.๓ ก. ในเวลาต่อมา ชาวบ้านก็อยู่มาเรื่อยๆ จนตอนหลังมีการเดินสำรวจเพื่อออกโฉนดให้ก็ออกไม่ได้ เพราะมีเจ้าของเสียแล้ว ชาวบ้านยืนยันไม่มีใครมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ นายทุนต่อรองเหลือพื้นที่ให้ ๗-๘ ไร่ แต่ชาวบ้านไม่ยอมจะไปสู้ในชั้นศาล

(๓) บ้านในไร่ ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

เป็นชาวมุสลิมที่อยู่มานาน ซึ่งมีหลักฐานเป็นกุโบร์เก่าแก่ ต่อมาชาวบ้านขายที่ดินมือเปล่าให้นายทุนโดยมีการสัญญาด้วยวาจาว่าจะคืนให้หลังทำเหมือง เมื่อเหมืองเลิกนายทุน ก็ละทิ้งที่ดินไป ชาวบ้านก็เข้ามาทำประโยชน์โดยปลูกบ้าน เลี้ยงปลากระชังและเลี้ยงหอย ต่อมาเมื่อที่ดินราคาสูงขึ้นนายทุนกลับเข้ามาขอที่ดินคืนแล้วนำไปออก น.ส.๓ ก เฉพาะราย จำนวน ๒๓ แปลง ทับที่ชาวบ้านปัจจุบันชาวบ้าน ถูกฟ้อง ๑๔๐ ราย ชาวบ้าน

ขอที่ดินประมาณ ๕๐ ไร่ และขุมแร่ ๒ ขุม เพื่อเลี้ยงปลากระชัง แต่นายทุนไม่ยอม จะให้แค่ ๓-๔ ไร่ และขุมแร่ ๑ ขุม ชาวบ้านตัดสินใจสู้คดีชั้นศาลต่อไป

๓.๒ กรณีความขัดแย้งระหว่างที่อยู่อาศัยชุมชนกับที่ดิน ในความรับผิดชอบของหน่วยงานรัฐ

๑) กรณีเกี่ยวข้องกับที่อยู่อาศัยแห่งชาติ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช

(๑) หมู่บ้านเกาะทรายดำ (หน้านอก, หน้าใน) อ.เมือง จ.ระนอง

หลังเหตุการณ์สึนามิบ้านเรือนเสียหายบริเวณหน้าในของเกาะทรายดำ ๑๒๐ หลังคาเรือนประมาณ ๖๐๐ คน มีหลักฐานการตั้งถิ่นฐานปี ๒๕๕๐ ประกาศเขตป่าสงวนปี ๒๕๒๗ อยู่ระหว่างเตรียมการประกาศอุทยานหมู่เกาะพยามและกันพื้นที่บางส่วนให้สำนักงานปฏิรูปที่ดินเพื่อเกษตรกรรม หรือ ส.ป.ก. ราษฎรไม่มีเอกสารในที่ดิน มีแต่สุสานมัสยิดสวนป่าแบบผสมผสานและผลไม้ที่ปลูกมานาน ขอให้มีการตรวจสอบกันแนพื้นที่การอยู่อาศัยการใช้ประโยชน์ของชาวบ้านให้ชัดเจน เพื่อป้องกันการออกเอกสารสิทธิและการประกาศใดๆ ที่ทับซ้อนพื้นที่ของหมู่บ้าน ตลอดจนการรับรองสิทธิที่ดินของชุมชน

(๒) ชุมชนท่ากลาง ม.๔ ต.กำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จ.ระนอง

มี ๑๕ ครอบครัว ๖๖ คน พื้นที่อยู่อาศัย ๗ ไร่ อยู่ในพื้นที่ป่าชายเลน ตั้งแต่ปี ๒๕๒๐ ผู้ใหญ่บ้าน นายซาเหรบ ได้อนุญาตให้ชาวบ้านเข้าไปอยู่เพื่อทำการประมง มีไฟฟ้า น้ำประปา ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง ค้าขาย เลี้ยงปลาในกระชัง ต้องการการรับรองการอยู่อาศัยของชุมชน

(๓) ท่าเรือบางกล้วย ม.๓ ต.นาคา กิ่งอำเภอสุขสำราญ จ.ระนอง

มี ๒๒ ครอบครัว ๑๐๒ คน เริ่มอยู่อาศัยตั้งแต่ปี ๒๕๒๓ มาสร้างเพิงเก็บอุปกรณ์ประมงและสร้างบ้านถาวรจนถึงปัจจุบัน ประชากรครึ่งหนึ่งนับถือพุทธ อิสลามครึ่งหนึ่ง มีอาชีพ ประมงพื้นบ้านขนาดเล็ก ไม่มีน้ำประปา ไฟฟ้า ในหน้าแล้งต้องซื้อน้ำกินน้ำใช้จาก

บ้านบางกล้วย อาศัยอยู่ในที่ดินเขตอุทยานแห่งชาติแหลมสน ต้องการทะเบียนบ้าน ระบบ
สาธารณูปโภค และการรับรองการอยู่อาศัย

(๔) ชุมชนหินลูกเดียว หมู่ที่ ๕ ต.ไม้ขาว อ. ถลาง จ.ภูเก็ต

มี ๒๙ หลังคาเรือน โดยที่มีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในที่ดินของผู้อื่น ๑๔ หลังคาเรือน
๑๙ ครอบครัวยุ และอยู่อาศัยในเขตอุทยานแห่งชาติสิรินาถ ๑๕ หลังคาเรือน ๑๕ ครอบครัวยุ
ชาวบ้านในชุมชนเป็นกลุ่มมอแกน ยังไม่ได้รับความช่วยเหลือในการปลูกสร้างบ้านถาวร
ทางนายอำเภอแจ้งกับชุมชนด้วยวาจาว่า ชุมชนสามารถอยู่อาศัยในที่เดิมได้แต่ห้ามปลูก
สร้างบ้านแบบถาวร มีอาชีพรับจ้าง และประมงเรือเล็กบางส่วน ขอให้มีการประกาศรับรอง
เขตพื้นที่ของชุมชน

(๕) เกาะพีพี หมู่ ๗, ๘ ต.อ่าวนาง อ.เมือง จ.กระบี่^๖

เป็นพื้นที่ประสบภัยสึนามิ ราษฎรที่เคยประกอบอาชีพเกี่ยวกับการท่องเที่ยว และ
ผู้อยู่ดั้งเดิมรวม ๗๐ ครัวเรือน ถูกประกาศห้ามไม่ให้มีการก่อสร้าง แผนการฟื้นฟูเกาะขาด
การมีส่วนร่วมของผู้อาศัยในเกาะ การถือครองที่ดินทับซ้อนกับอุทยานเกาะพีพีนับตั้งแต่
ปี ๒๕๒๖ เป็นปัญหาเรื้อรังกว่า ๒๐ ปี ที่ดินประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ ขอให้แก้ไขปัญหา
เรื่องแผนการฟื้นฟูเกาะและเรื่องการทำซ้อนที่ดินระหว่างราษฎรกับอุทยาน และขอให้มีการ
การอนุญาตก่อสร้างบ้านในพื้นที่อุทยานฯ

(๖) บ้านฉางกลาง หมู่ ๕ ต.ไม้ฝาด อ.สีกา จ.ตรัง

ชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นชาวประมงนับถือศาสนาอิสลาม จำนวน ๔๔ ครัวเรือน อาศัย
อยู่ในที่อุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหมและหน่วยอนุรักษ์ป่าชายเลนที่ ๓๑ (สีกา) บนเนื้อที่
ประมาณ ๑๐ ไร่ ก่อนหน้านี้ไม่มีปัญหาความขัดแย้งอะไร นอกจากเรื่องความไม่มั่นคงใน
ที่ดินเพราะอยู่ในที่ของรัฐ ต่อมาเมื่อเกิดสึนามิ บ้านเสียหายไม่มากแต่เรือ/เครื่องยนต์เสีย
หายกว่า ๒๐ ลำ คณะทำงานแก้ไขปัญหาระดับจังหวัดได้ตรวจสอบข้อมูลที่ดินและได้ไป
รังวัดพื้นที่กันแนวเขตการอยู่อาศัยของชุมชนตามแนวที่อยู่เดิม

^๖ มีรายละเอียดกรณีศึกษาในบทที่ ๕

(๗) บ้านบ่อเจ็ดลูก หมู่ ๑ ต.ปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล

ชาวบ้านอยู่มานาน บางคนได้ น.ส.๓ ตั้งแต่ปี ๒๕๐๙-๒๕๑๐ ก่อนประกาศเขตป่าสงวนในปี ๒๕๑๐ ในปี ๒๕๓๗ ทหารเรือได้ขอกกรมป่าไม้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่และนำป้ายมาติดประกาศไว้ว่าอยู่ในความดูแลของทหารเรือ ต่อมา ปี ๒๕๔๓ มีการประกาศผนวกพื้นที่เพิ่มเติมของเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเกดตรา ปัจจุบันชาวบ้านอยู่ทั้งในพื้นที่เขตอุทยานฯ เขตทหารเรือและที่ป่าชายเลน ชุมชนขอให้มีการตรวจสอบข้อมูลและรับรองสิทธิการอยู่อาศัย

(๘) บ้านเกาะบุโหลน หมู่ ๓ ต.ปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล

เป็นชาวมอแกน อาชีพประมงพื้นบ้าน จำนวน ๑๒๐ หลัง ประมาณปี ๒๕๙๐ ชาวมอแกนประมาณ ๒๐ ครอบครัว มาตั้งที่พักชั่วคราวเพื่อทำประมงริมหาดตะรุเตา ปี ๒๕๒๗ เจ้าหน้าที่อุทยานแห่งชาติตะรุเตาเข้ามาได้ที่ ชาวบ้านจึงย้ายไปอยู่อ่าวม่วงเกาะบุโหลน ปี ๒๕๔๖ มีการออกเอกสารสิทธิทับที่อยู่อาศัยชาวบ้าน หลังจากนั้นเมื่อเอกชนมาขอซื้อเพื่อสร้างรีสอร์ท ปัจจุบัน อุทยานฯ ไม่ให้มีชาวบ้านทำประมงและให้ย้ายออก ชุมชนขอให้ตรวจสอบข้อมูลและรับรองสิทธิการอยู่อาศัย

(๙) บ้านโต๊ะโละไฮ, บ้านอ่าวนุ่น หมู่ ๔ ต.ปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล

ชาวบ้านย้ายจากการถูกไล่ที่ริมหาดเกาะตะรุเตามาอยู่อ่าวม่วง ปี ๒๕๒๗ เจ้าหน้าที่อุทยานฯ มาขอซื้อพื้นที่ปลูกสวนมะพร้าวของชาวบ้าน เพื่อสร้างที่ทำการอุทยานฯ ปัจจุบันชาวบ้านอยู่อาศัย ๖ ไร่ มี ส.ค.๑ เพียง ๑ ไร่ ชุมชนขอให้รับรองสิทธิการอยู่อาศัย

(๑๐) บ้านท่าชะมวง บ้านหัวหิน หมู่ ๑ อ.ละงู จ.สตูล

(๑๑) หมู่ ๒ บ้านหลอมป็น อ.ละงู จ.สตูล

(๑๒) หมู่ ๑๔ ต.ละงู อ.ละงู จ.สตูล

ชาวบ้านอยู่ก่อนประกาศเขตอุทยานฯ ในปี ๒๕๓๘ อุทยานฯ ให้ชาวบ้านเซ็นรับรองแนวเขตอุทยานฯ บริเวณหาดหน้าบ้าน แต่ชาวบ้านไม่ยอม ปัจจุบัน นอกจากจะอยู่ในเขตอุทยานฯแล้วยังอยู่ในที่ ราชพัสดุด้วย ชุมชนขอให้รับรองสิทธิการอยู่อาศัย

๒) กรณีเกี่ยวข้องกับพื้นที่ป่าสงวน กรมป่าไม้

(๑) บ้านแหลมนาว ม.๖ ต.นาคา กิ่งอำเภอสหัสขันธ์ จ.ระนอง

ชาวบ้านนับถือศาสนาอิสลามมี ๒๕ ครอบครัว ๑๗๕ คน มีที่ดินเพื่ออยู่อาศัย ๑๕ ไร่ มีใบเสียบภาษีบำรุงท้องที่ อยู่อาศัยตั้งแต่ปี ๒๔๘๒ อาชีพประมงเรือเล็ก ยังใช้ตะเกียงน้ำมัน โซลาร์ไม่มีไฟฟ้า อาศัยน้ำฝนและน้ำบ่อ ต้องการรับรองเขตชุมชน ทะเบียนบ้าน และสาธารณูปโภค

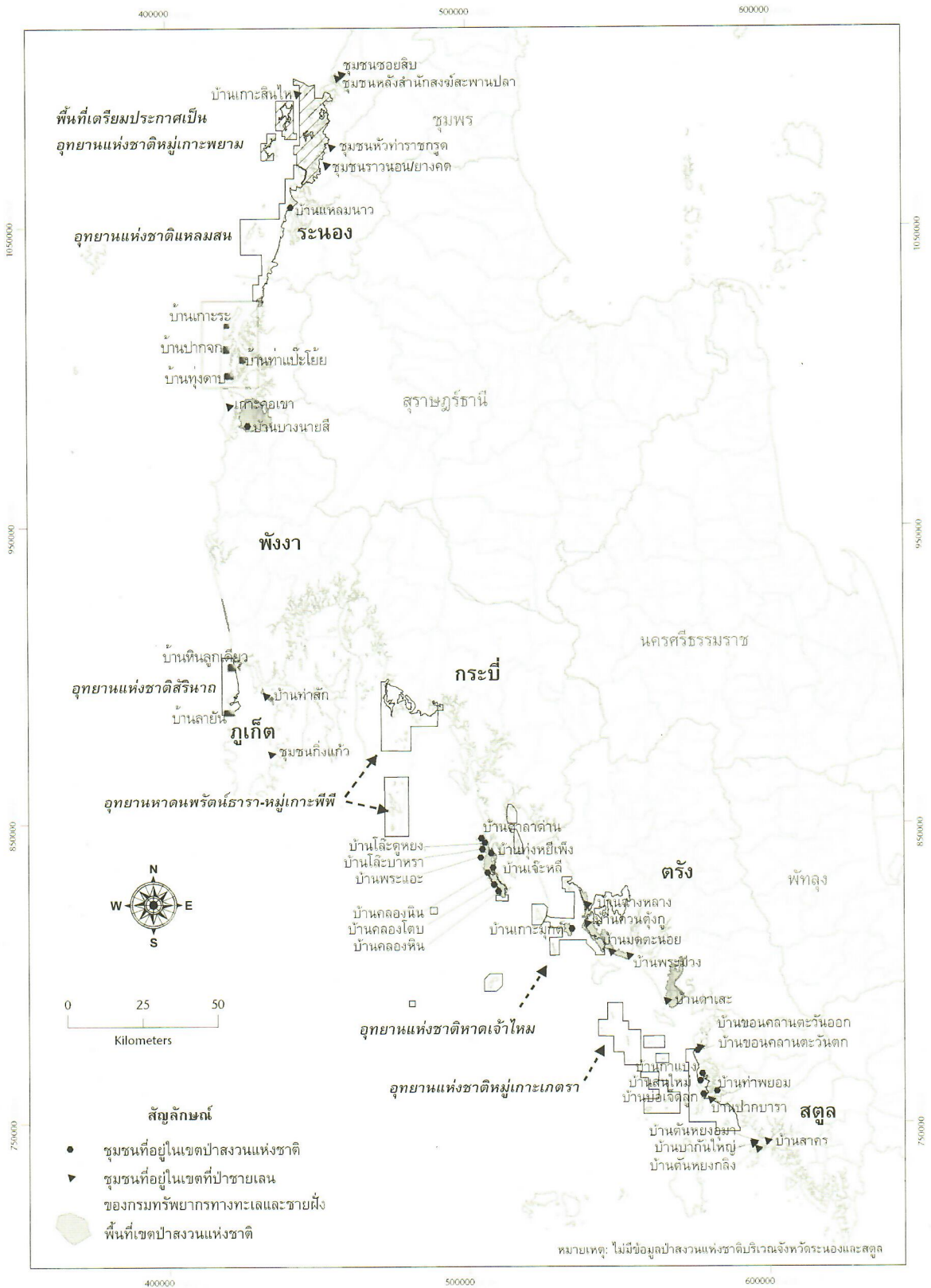
(๒) บ้านไร่ใต้ ม.๑ ต.นาคา กิ่งอำเภอสหัสขันธ์ จ.ระนอง

มี ๒๓ ครอบครัว ๘๑ คน พื้นที่อยู่อาศัยและทำกิน ประมาณ ๑๕ ไร่ อยู่อาศัยมาตั้งแต่ปี ๒๕๐๗ นายแก่น ลาสมัน ได้เข้ามาแผ้วถางป่าทำสวนผสมผสานและทำประมงเรือเล็กควบคู่ไปด้วย และมีการเพิ่มบ้านเรือนขึ้นเรื่อยๆ มีใบเสียบภาษีบำรุงท้องที่ มีการประกาศเขตป่าสงวนและกันแนว ส.ป.ก. อาชีพหมุนเวียนตามฤดูกาล ทำกะปิ หาปูดำ ปูทะเล หากุ้ง และออกรับจ้างต่างถิ่น มีไฟฟ้า น้ำประปา แต่ต้องใช้วิธีต่อพ่วง เยาวชนในชุมชนไม่ค่อยได้เรียนต่อ เพราะโรงเรียนห่างไกล หลายคนได้รับบาดเจ็บจากภัยสึนามิ เครื่องมือประมงเสียหาย อยู่ห่างไกลไม่ได้รับการช่วยเหลือและบางส่วนเป็นคนไทยพลัดถิ่น ไม่มีบัตรประชาชน ทะเบียนบ้าน และระบบสาธารณูปโภค และการรับรองการอยู่อาศัยของชุมชน

(๓) บ้านบางนายสี หมู่ที่ ๖ ต.ตะกั่วป่า จ.พังงา

ราษฎร ๓ หมู่บ้าน ใน ต. บางนายสี ประมาณ ๓๕๐ หลังคาเรือน ยื่นร้องเรียนว่าทำกินในที่ดินมาตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๐๐ ป่าสงวนประกาศทับที่หมู่บ้าน ปี ๒๕๒๔ ในพื้นที่มีโรงเรียน ๑ แห่ง สถานีอนามัย ๑ แห่ง พื้นที่บางส่วนเป็นสวนยางพารา มีกรรมสิทธิ์ที่ดินเพียง ๒๒ ราย (ประมาณที่ดินมีปัญหา ๘,๐๐๐ ไร่ ครอบคลุม ๓ หมู่บ้านใน ต.บางนายสี) อบต.บางนายสี ขอให้คณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินประสพภัยธรณีพิบัติ ๖ จังหวัด ช่วยการแก้ไขปัญหาที่ดิน เพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ตรวจสอบเกี่ยวกับการประกาศเขตป่าสงวนทับที่หมู่บ้าน ๓ หมู่บ้าน ใน ต.บางนายสี

แผนที่แสดงตำแหน่งชุมชนที่มีปัญหาอยู่ในที่ป่าไม้ของรัฐ

(๔) บ้านท่าพยอม หมู่ ๗ ต.ปากน้ำ อ.ละงู จ.สตูล

ชาวบ้านอยู่ก่อน พ.ศ.๒๔๙๘ มีเอกสารสิทธิ ส.ค.๑ จำนวน ๑๐ ราย ปี ๒๕๒๗ ทหารเรือมา ปักเขตจะขยายพื้นที่ออกและมีแนวโน้มจะไล่ที่ นอกจากนี้ ยังอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ เขตป่าชายเลนมีชาวบ้านอยู่อาศัยประมาณ 65 ครัวเรือน ชุมชนขอให้รับรองสิทธิการอยู่อาศัย

(๕) บ้านสนใหม่ หมู่ ๖ ต. แหลมสน จ.สตูล

(๖) บ้านสนกลาง หมู่ ๔ จ.สตูล

(๗) บ้านกาแบง หมู่ ๒ จ.สตูล

บ้านสนใหม่: ชาวบ้านอยู่มาก่อน พ.ศ. ๒๔๙๗ มี ส.ค.๑ ออกปี พ.ศ.๒๔๙๗ (ปัจจุบัน มี ส.ค.๑ จำนวน ๙๓ ราย น.ส. ๓ ก จำนวน ๑๐ ราย) อาศัยอยู่ดั้งเดิมไม่มีเอกสารสิทธิ ๑๖ ราย เนื้อที่หมู่บ้านประมาณ ๖๐๐ ไร่ ๑๔๕ ครอบครัวยุ ทหารเรือเป็นผู้ดูแล

ส่วนบ้านกาแบง : มี ส.ค. ๑ จำนวน ๘๕ ราย น.ส. ๓ ออกปี ๒๕๒๑ และ ๒๕๒๔ แต่ไม่สามารถออกโฉนดได้ในปี ๒๕๒๘ เพราะกรมที่ดินโอนที่ให้ทหารเรือมาตั้งค่ายสรรพ. ๔๗๕ ปี ๒๕๔๖ มีการสำรวจเพื่อออกโฉนดแต่ยังไม่มีควมคืบหน้า ปัจจุบัน เริ่มพิสูจน์สิทธิและรังวัดที่ดินแล้ว โดยชาวบ้าน ทหาร กรมที่ดิน กรมป่าไม้ ฯลฯ

๓) พื้นที่ป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง

(๑) ซอยหัวท่าราชกรุงด ม.๒ ต.ราชกรุงด อ.เมือง จ.ระนอง

มี ๕๐ ครอบครัวยุ ๒๐๐ คน พื้นที่ครอบครอง ๑๕ ไร่ มีใบเสียภาษีบำรุงท้องที่ อยู่ในที่ดินของ ส.ป.ก. และป่าชายเลน อยู่อาศัยมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๕ ต้องการความมั่นคงในการอยู่อาศัย

(๒) ซอยรวานอน/ยางคด ม.๗ ต.ราชกรุงด อ.เมือง จ.ระนอง

มี ๔๐ ครอบครัวยุ ๑๘๐ คน พื้นที่ประมาณ ๑๐๑ ไร่ อยู่อาศัยมาตั้งแต่ปี ๒๕๑๘ มีใบเสียภาษีบำรุงท้องที่ บางส่วนอยู่พื้นที่ทุ่งสงวนเลี้ยงสัตว์ ต้องการทะเบียนบ้าน ระบบสาธารณูปโภค และความมั่นคงในการอยู่อาศัย

(๓) ชุมชนท่าสัก บ้านพารา ม.๔ ต.ป่าคลอก อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

มีบ้านเรือน ๖๒ หลังคาเรือน ประมาณ ๓๑๐ คน อยู่ในที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมมากกว่า ๓๐ ปี ได้รับผลกระทบจากสึนามิ เครื่องมือประมงเสียหาย มีความเดือดร้อนเรื่องน้ำกินและน้ำใช้ และไฟฟ้าไม่ทั่วถึง ขอกันแนวพื้นที่ป่าชายเลนเสื่อมโทรมให้ชาวบ้านได้อยู่อาศัยอย่างมั่นคง และต้องการบรรเทาความเดือดร้อนเรื่องน้ำประปาและไฟฟ้า

(๔) บ้านควนตุงกู หมู่ ๓ ต.บางลึก อ.กันตัง จ.ตรัง

บริเวณที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิเป็นหย่อมบ้านที่อยู่ปากคลองควนตุงกู ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดเจ้าไหม จำนวน ๑๖ ครัวเรือน มีอาชีพประมงและนับถือศาสนาพุทธ หลังเกิดสึนามิ บ้านพังบางส่วน คณะทำงานตรวจสอบที่ดินระดับจังหวัดและคณะทำงานตรวจสอบที่ดินในระดับอำเภอ ได้กันเขตที่อยู่ใหม่ให้แต่ชาวบ้านยังไม่ย้ายอีก ๓ เดือนต่อมา เกิดพายุวงช้าง บ้านพังเสียหายหนักกว่าสึนามิ ชาวบ้านจึงยอมย้ายออกมาอยู่ที่บริเวณป่าชายเลน ซึ่งเดิมมีชาวบ้านอาศัยอยู่ก่อน จำนวน ๒๗ ครัวเรือน ซึ่งก็เป็นเครือญาติกันและมีอาชีพประมงเสียหายจากสึนามิเล็กน้อย โดยคณะทำงานฯ ได้กันเป็นแนวเขตชุมชนไว้อีกต่างหากด้วย บริเวณ ๒๗ ครอบครัวยุคเดิมประมาณ ๓ ไร่กว่า ไม่มีปัญหาเช่นเดียวกับพื้นที่อื่นๆ คือมีการรับรองแนวเขตแต่ยังไม่มีเอกสารอะไร แต่ที่ย้ายมาใหม่ จำนวน ๑๖ หลัง ในพื้นที่ ๑ ไร่กว่า สร้างได้ประมาณ ๘ หลัง ก็หยุดไปชั่วคราวเนื่องจากมีนายทุนฝั่งตรงข้ามยืนยันว่าบริเวณหน้าบ้านที่ชาวบ้านปลูกเพิงเก็บอุปกรณ์ประมงและบางส่วนจะก่อสร้างสะพานข้ามคลอง อยู่ในที่ดินมีส.ค.๑ และพยายามให้ชาวบ้านเซ็นสัญญาเช่าที่ปีละ ๒๐๐ บาทแต่ชาวบ้านไม่ยอม ปัจจุบันชาวบ้านส่งเรื่องร้องเรียนไปยังคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และอยู่ในระหว่างการพิสูจน์สิทธิ

(๕) บ้านมดตะนอย หมู่ ๓ ต.เกาะลิบง อ.กันตัง จ.ตรัง

เป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่ยังคงวิถีชีวิตดั้งเดิมชัดเจน จำนวน ๑๕๐ ครัวเรือน อยู่ในที่กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี และหน่วยอนุรักษ์ชายเลนที่ ๓๐ คูแผล พื้นที่รวม ๓๒ ไร่ ก่อนหน้านั้นเคยมีการไล่ที่ชาวบ้าน เนื่องจากมีบางส่วนของพื้นที่เป็นครอบครัวยายบุกรุกที่ป่าชายเลน แต่ชาวบ้านร่วมกันคัดค้านโดยยืนยันว่าตนเองดูแลรักษาและปลูกป่า

อย่างดี เจ้าหน้าที่จึงต้องยอมให้อยู่อาศัยเรื่อยมา จนเกิดสึนามิ บ้านเรือนเสียหายบางส่วนแต่ไม่มีการย้ายบ้าน คณะทำงานแก้ไขปัญหาระดับจังหวัดได้ตรวจสอบข้อมูลที่ดินและได้ไปรังวัดพื้นที่กันแนวเขตการอยู่อาศัยของชุมชนตามแนวที่อยู่เดิม

(๖) บ้านพระม่วง หมู่ ๖ ต.นาเกลือ อ.กันตัง จ.ตรัง

ก่อนหน้านี้ไม่มีปัญหาความขัดแย้ง นอกจากเรื่องความไม่มั่นคงในที่ดินเพราะไม่มีเอกสารสิทธิชาวบ้านอาศัยอยู่ในที่ดินบริเวณติดกับท่าเทียบเรือพระม่วง ที่กรมการขนส่งทางน้ำฯ ดูแล จำนวน ๔๑ ครัวเรือน เนื้อที่ ๖ ไร่ ๑ งาน และอยู่อาศัยในที่ป่าชายเลนหลังโรงเรียนพระม่วง อีก ๔ ครัวเรือน พื้นที่ ๑ งาน ๘๗ ตารางวา กันแนวเขตบริเวณการอยู่อาศัยของชุมชน ๔๔ ครัวเรือน ในพื้นที่ติดกับท่าเทียบเรือพระม่วง ๖:๑ ไร่ และพื้นที่หลังโรงเรียนพระม่วง ๑ งาน ๘๗ ตารางวา รับรองสิทธิการอยู่อาศัยของชุมชน

(๗) บ้านตันหยงอูมา หมู่ ๑ ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล

(๘) บ้านบากันใหญ่ หมู่ ๒ ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล

(๙) บ้านตันหยงกลิง หมู่ ๓ ต.เกาะสาหร่าย อ.เมือง จ.สตูล

ชาวบ้านอยู่มาแต่ดั้งเดิม ในพื้นที่ป่าชายเลนของกรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง มีเอกชนนำที่ป่าชายเลนบางส่วนไปใช้ประโยชน์ส่วนตัว ชุมชนต้องการรังวัดแนวเขตชุมชนและรับรองสิทธิการอยู่อาศัย และ ตรวจสอบการใช้ที่ดินของเอกชน

(๑๐) บ้านสาคร หมู่ ๒ ต.สาคร อ.ท่าแพ จ.สตูล

ชาวบ้านอยู่มา ๒-๓ รุ่นแล้ว ส่วนบริเวณริมคลองป่าชายเลนอยู่มาประมาณ ๕๐ ปี ปี ๒๕๔๓อธิบดีกรมป่าไม้ให้ย้ายออกจากริมคลองแต่ยังไม่ได้ย้าย ชาวบ้านบางส่วนมี ส.ค.๑ ประมาณ ๓๐ ราย มีการรังวัดแต่ยังไม่ได้เอกสาร เนื่องจากมีการอ้างว่าอยู่ในเขตป่าชายเลน ที่ไม่มีเอกสารสิทธิประมาณ ๕๐ หลัง อาศัยอยู่ในเขตนาุ้งของนายทุนประมาณ ๕๐ หลัง (มี ส.ค.๑ และ น.ส.๓)เจ้าของที่ยินยอมให้อยู่และรับรองสิทธิการอยู่อาศัย

(๑๑) บ้านขอนคลานตะวันออก หมู่ ๑ จ.สตูล

(๑๒) บ้านราไวย์ใต้ หมู่ ๒ จ.สตูล

(๑๓) บ้านขอนคลาน หมู่ ๓ จ.สตูล

(๑๔) บ้านราไวย์เหนือ หมู่ ๔ จ.สตูล

ชาวบ้านอยู่มาดั้งเดิมแต่ไม่มีเอกสารสิทธิ ต่อมามีการประกาศเขตป่าสงวน ป่าชายเลน ท่งเลี้ยงสัตว์ ในเขตหมู่ ๒ ส่วนหมู่ ๑ อยู่ในที่ป่าชายเลน หมู่ ๓ อยู่ในที่ป่าชายเลนและป่าเสื่อมโทรม หมู่ ๔ อยู่ในที่ป่าสงวน ชุมชนขอรับรองสิทธิการอยู่อาศัย

๓.๓ กรณีที่ราชพัสดุ

(๑) เกาะตาครุฑ ต.ปากน้ำ อ.เมือง จ.ระนอง

มี ๔๑ ครอบครัว ๑๓๕ คน ห่างจากระนอง ประมาณ ๑๖ กิโลเมตร มีเนื้อที่ ๖๐๐ ไร่ ส่วนใหญ่เป็นภูเขาลาดชัน ทิศเหนือมีอ่าวเล็กๆ เป็นที่ตั้งของชุมชน เดิมเป็นเกาะร้าง ปี ๒๕๒๐ นายสะหาก เวชกล้า อายุ ๖๗ ปี ได้ชักชวนเพื่อนบ้านซึ่งเป็นชาวประมงมาตั้งถิ่นฐาน เป็นชุมชนมุสลิม ชาวบ้านอาศัยขุดน้ำบ่อและน้ำฝน แต่ยังขาดระบบสาธารณสุข-โภชนา ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่รู้หนังสือ เด็กนักเรียนต้องไปเรียนที่เกาะสินไห มีคนไทยพลัดถิ่นอาศัยอยู่ มีที่ดินที่อยู่อาศัย ๒๐ ไร่ ที่ทำกิน ๑๕๒ ไร่ มีใบเสียภาษีท้องที่ คาดว่าอยู่ในที่ดินราชพัสดุ ได้รับผลกระทบจากสึนามิ เครื่องมือประมงเสียหาย ชาวบ้านต้องการการรับรองการอยู่อาศัย ทะเบียนบ้านและระบบสาธารณสุข-โภชนา

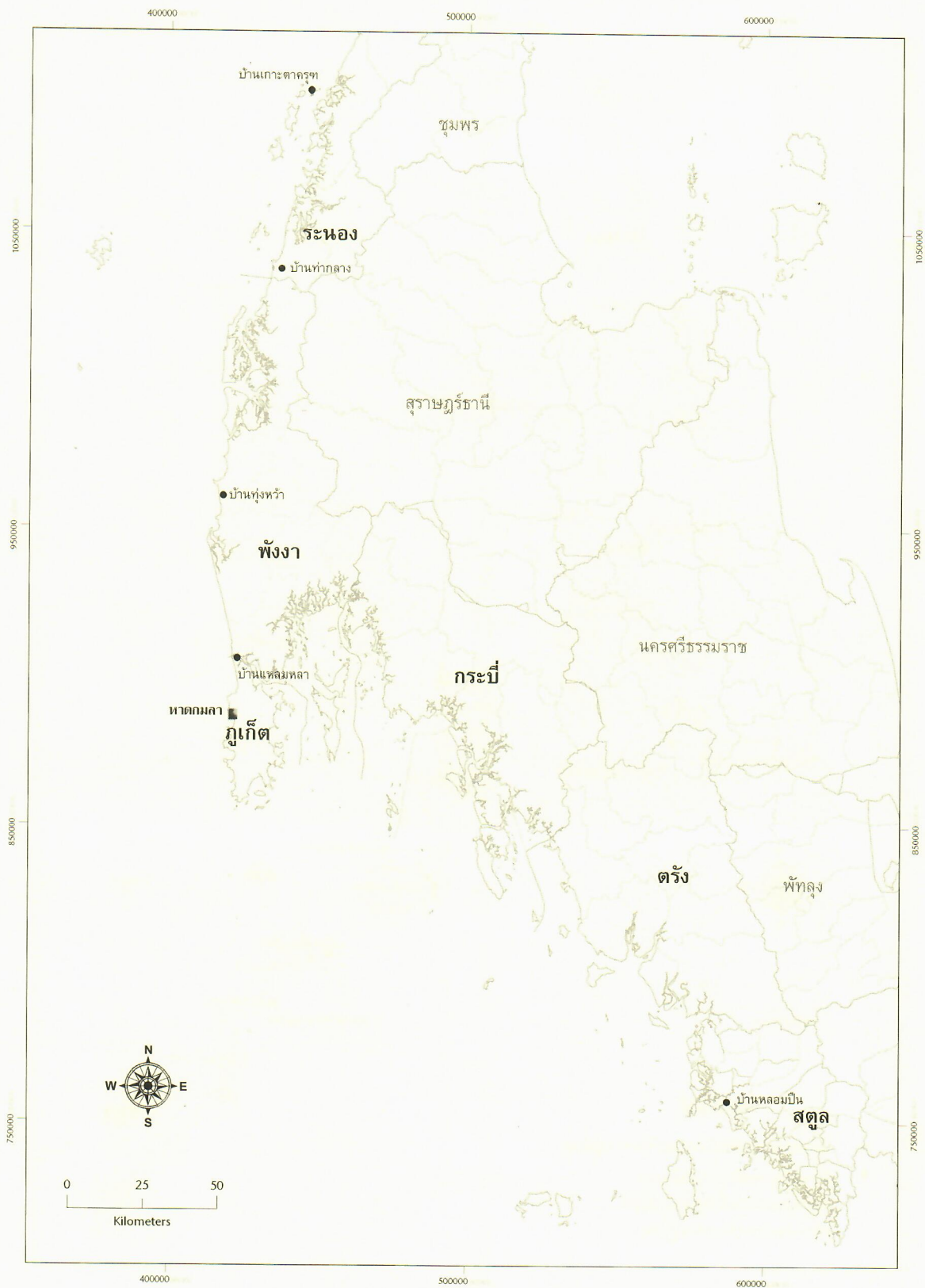
(๒) ชุมชนซอยท่าศึกฤทธิ์ ม.๔ ต.กำพวน กิ่งอำเภอสุขสำราญ จ.ระนอง

มี ๒๕ ครัวเรือน ปี ๒๕๒๘ เดิมมีอาชีพเผาถ่าน และถูกทางการยกเลิก ปัจจุบันมีอาชีพรับจ้างทั่วไป ค้าขายและประมงเรือเล็ก อยู่ร่วมกันระหว่างคนไทย กับคนไทยพลัดถิ่น น้ำประปาและไฟฟ้าต้องซื้อในราคาที่แพง ส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม ได้รับผลกระทบจากสึนามิ ส่วนหนึ่งไม่ได้รับการช่วยเหลือ เนื่องจากไม่มีบัตรประชาชน อยู่ในที่ป่าชายเลน ชุมชนต้องการทะเบียนบ้าน ระบบสาธารณสุข-โภชนา และการรับรองการอยู่อาศัย

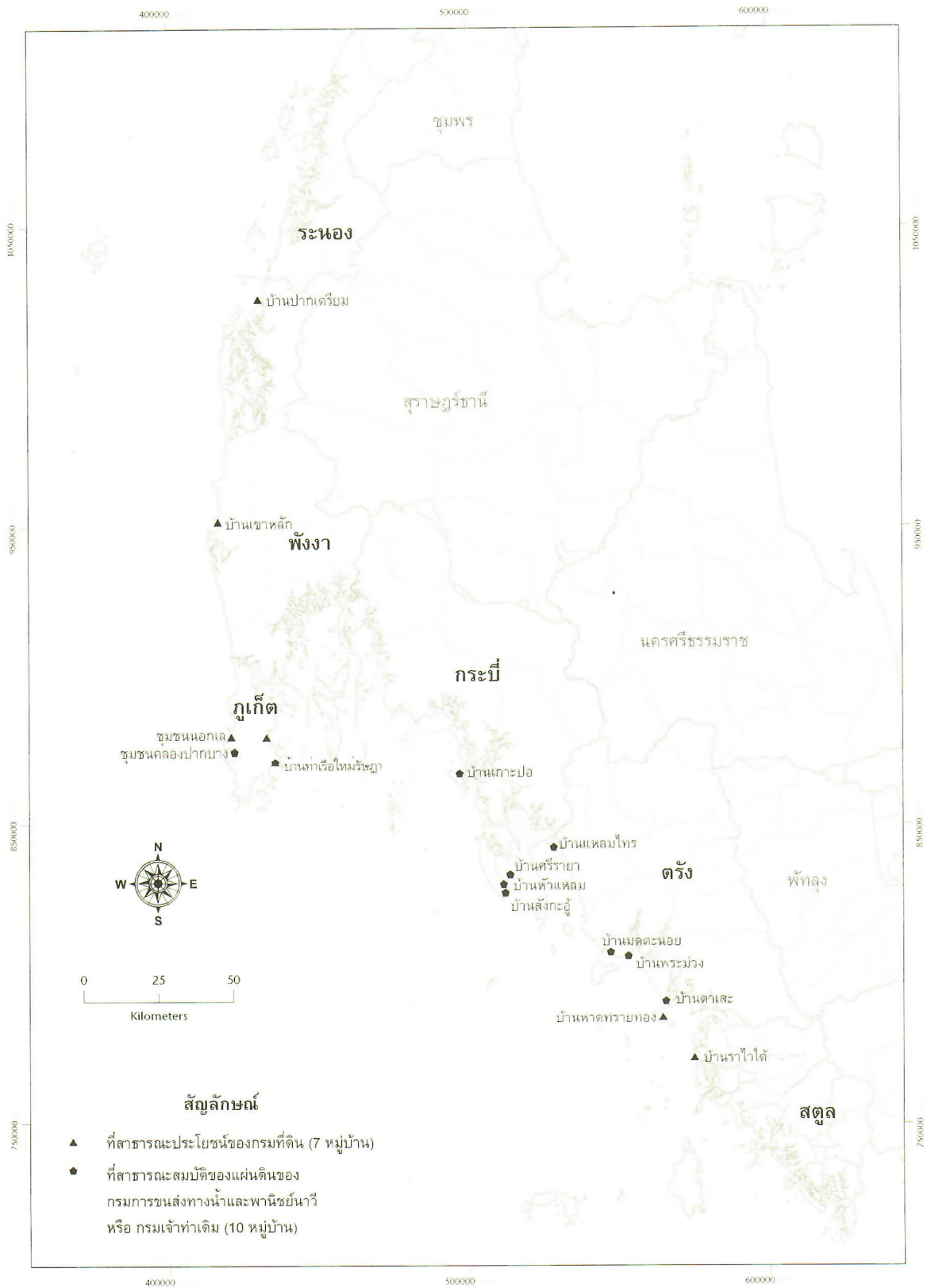
(๓) ชุมชนทุ่งหว้า หมู่ ๕ ต.คึกคัก อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

เป็นชุมชนชาวมอแกนที่อาศัยอยู่ดั้งเดิมในที่ราชพัสดุ ๒๖ ไร่ จำนวน ๗๑ ครัวเรือน หลังสึนามิสำนักงานพัฒนาชุมชนและสวัสดิการ จ.พังงา สั่งให้ระงับการปลูกสร้างบ้านถาวรของชาวบ้านในพื้นที่เดิม เนื่องจากอบต.จะใช้ที่ดินสร้างโรงพยาบาลที่รัฐบาลเยอรมันบริจาคเงินสนับสนุน

แผนที่แสดงตำแหน่งชุมชนที่มีปัญหาที่ดินอยู่ในที่ราชพัสดุของกรมธนารักษ์

แผนที่แสดงตำแหน่งชุมชนที่มีปัญหาอยู่ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของรัฐ

ปัจจุบัน อนุญาตให้ชุมชนปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยในที่เดิมได้ โดยทำสัญญาครั้งละ ๕ ปี โดยจัดแบ่งที่ดินสำหรับชุมชน ๑๖ ไร่ และที่ดินสำหรับหน่วยงานใช้เป็นสาธารณะประโยชน์ ๑๐ ไร่ การก่อสร้างบ้านเสร็จเรียบร้อยแล้ว ชาวบ้านยืนยันว่าคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติ จังหวัด เคยรับปากให้อยู่ได้ชั่วคราวหลายปี จึงอยู่ระหว่างการพิจารณาของจังหวัด

๔) ชุมชนแหลมหลา ม.๕ ต.ไม้ขาว อ.กลาง จ.ภูเก็ต

ชุมชนกลุ่มมอแกนมีบ้านเรือนที่อยู่อาศัยในที่ของราชพัสดุประมาณ ๑๑๔ หลังคาเรือน ซึ่งเป็นพื้นที่อนุรักษ์ ชุมชนสามารถอยู่อาศัยในที่เดิมได้ ไม่ต้องเสียค่าเช่า มีอาชีพประมง รับจ้างทั่วไป ขอให้มีการประกาศรับรองเขตพื้นที่ของชุมชน

๓.๔ กรณีที่สาธารณะประโยชน์ และที่สาธารณะชายฝั่ง

๑) ที่สาธารณะประโยชน์ กรมที่ดิน

(๑) บ้านปากเตรียม หมู่ ๙ ต.คุระบุรี จ.พังงา (ย้าย)

เดิมอยู่ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ของกรมที่ดิน จำนวน ๑๐ ไร่ อยู่มานานกว่า ๕๐ ปี หลังสิ้นนามิบ้านพังเสียหายหมด ๒๓ ครัวเรือน ชาวบ้านจึงรวมตัวกันซื้อที่ดินมือเปล่าจากชาวบ้านอีกรายหนึ่งที่ครอบครองมานาน จำนวน ๓ ไร่ โดยใช้เงินบริจาค เพื่อปลูกสร้างบ้าน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมกันตรวจสอบข้อมูลแล้ว ปรากฏว่าเป็นที่ดินตกสำรวจสามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิได้ สำนักงานที่ดิน จ.พังงา ได้ไปรังวัดเพื่อออกโฉนดแบบกรรมสิทธิ์ร่วมของชุมชนเรียบร้อยแล้ว

(๒) บ้านนอกเล หมู่ที่ ๓ ต.กมลา อ.กระทุ่ม จ.ภูเก็ต

ชุมชนอาศัยอยู่ในที่สาธารณะประโยชน์ของกรมที่ดิน ๒ แปลง เนื้อที่ ๒๗ ไร่ และ ๑๒ ไร่เศษ ชาวบ้านถือครองที่ดินมาประมาณ ๕๐ ปี จำนวนบ้านที่เสียหายทั้งหมด ๙๗ ครัวเรือน เสียหายบางส่วน ๒๐๑ ครัวเรือน ปัจจุบัน อนุญาตให้ชาวบ้านเข้าครอบครองแต่มีกำหนดระยะเวลา ๕ ปี ตามระเบียบกระทรวงมหาดไทย ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน พ.ศ.๒๕๔๓

(ก) ซอยท่าเรือใหม่รัชฎา ต.รัชฎา อ.เมือง จ.ภูเก็ต

ราษฎรจำนวน ๖๐ ครัวเรือน ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป ฐานะยากจน (ลงทะเบียนความยากจน) อาศัยอยู่ในที่ดินซึ่งอยู่ในความดูแลของ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) หลังเหตุการณ์สึนามิบ้านบางหลังเสียหาย ประสงค์จะขอเช่าที่ดินเพื่อสร้างบ้านให้มั่นคง และต้องการบรรเทาความเดือดร้อนเรื่องการอนุญาตให้มีน้ำประปา และไฟฟ้า เนื่องจากต้องจ่ายแพงกว่าบ้านเรือนทั่วไปถึง ๓ เท่า

(ข) ชุมชนนอกเล บ้านลายัน หมู่ ๖ ต.เชิงทะเล อ.ถลาง จ.ภูเก็ต

เป็นกลุ่มประมงพื้นบ้าน หลังเหตุการณ์สึนามิ บ้านเรือนเสียหายจำนวน ๑๑ ครัวเรือน อาศัย บริเวณหน้าชายหาด มาตั้งแต่ปี ๒๕๐๓ ปี ๒๕๒๔ อุทยานประกาศเขตให้ย้ายจึงอาศัยสร้างบ้านบริเวณลำคลองเสื่อมสภาพ (ใกล้ที่เดิม) ขณะสร้างบ้านหลังสึนามิถูกผู้อ้างสิทธิ์ (นายนรหัท) แจ้งความดำเนินคดีขออนุญาตที่ดิน และอัยการสั่งฟ้อง เมื่อ ๘ ก.ย. ๒๕๔๘ ต้องวางเงินประกันตัวรายละ ๑ แสนบาท ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนมาก ไม่สามารถสร้างบ้านต่อได้ (สร้างได้เพียง ๗ หลัง) ขอให้มีการพิสูจน์การอยู่อาศัยเป็นเวลานาน (๒๕๐๓) ของชาวบ้าน (อุทยานแห่งชาติสิรินาถประกาศปี ๒๕๒๔) ขอให้ชาวบ้านได้ปลูกสร้างบ้านต่อให้ครบทั้ง ๑๑ หลัง เพื่อบรรเทาปัญหาความเดือดร้อนเบื้องต้น

(ค) บ้านหาดทรายทอง หมู่ ๔ ต.เกาะสุกร กิ่งอำเภอหาดสำราญ จ.ตรัง

เป็นชุมชนชาวประมงพื้นบ้านที่อาศัยมานาน จำนวน ๑๓๐ ครัวเรือน อยู่ในที่ดินสาธารณะประโยชน์ ประเภทพลเมืองใช้ประโยชน์ร่วมกันในความดูแลของกรมที่ดิน โดยได้ออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง เมื่อ ๑๒ มี.ค. ๒๕๒๗ เนื้อที่ ๘๔-๑-๑๖.๙ ไร่ (นส.ล. เลขที่ ๑๙๗๖๘) ก่อนหน้านี้ได้รับความเสียหายเล็กน้อยจากคลื่นสึนามิ ไม่ได้ย้ายบ้านใหม่เนื่องจากเป็นพื้นที่เดียวที่อบต. เคยส่งเรื่องเข้าสู่ทะเบียนคนจน ทำให้ถูกดำเนินการตามนโยบายแก้ไขปัญหาสังคม และความยากจน ด้านที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน โดยให้ออกใบอนุญาต ตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน จัดที่ดินให้ผู้อยู่อาศัยเดิมเช่าในราคาถูก ปัจจุบันชาวบ้านยื่นข้อเสนอใหม่ให้พิสูจน์สิทธิ์ว่าชาวบ้านอยู่มาก่อนประกาศที่ราชพัสดุในปี ๒๕๒๗

ลักษณะการตั้งชุมชน และการสร้างบ้านเรือนของหมู่บ้านประมงชายฝั่งในที่ดินริมตลิ่ง ซึ่งกรรมการ
ขนส่งทางน้ำฯ ดูแล

๒) ที่สาธารณชนชายฝั่ง กรรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชย์นาวี

(๑) ชุมชนริมคลองปากบาง ต.ป่าตอง อ.กระบุรี จ.ภูเก็ต

เป็นชุมชนประมง ๑๖ ครัวเรือน อาศัยอยู่ในที่ดินริมตลิ่ง ซึ่งกรรมการขนส่งทางน้ำฯ
ดูแล ชาวบ้านอาศัยอยู่ประมาณ ๓๐ - ๔๐ ปี หลังสึนามิบ้านพังเสียหายได้รับความช่วยเหลือ
จากไอทีวี ปัจจุบันให้ชุมชนสามารถปลูกสร้างบ้านอยู่อาศัยในที่เดิมได้ ตามประมวล
กฎหมายที่ดิน มาตรา ๙ ในระยะเวลา ๕ ปี โดยให้คำนึงถึงการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม

(๒) ชุมชนหัวแหลม หมู่ ๑ ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่

(๓) ชุมชนสังกะอู หมู่ ๑ ต.เกาะลันตาใหญ่ อ.เกาะลันตา จ.กระบี่

เป็นชาวมุสลิมที่อาศัยอยู่ดั้งเดิม รวม ๑๗๐ ครัวเรือน ตั้งบ้านเรือนตามแนวยาว
ริมทะเลที่ดิน ที่กรรมการขนส่งทางน้ำฯ ดูแล ส่วนใหญ่อาชีพประมง ชุมชนเสนอขอให้มี
การรับรองสิทธิการอยู่อาศัยในที่เดิม สามารถก่อสร้างบ้านในบริเวณที่เดิมได้ โดยจัดให้มี
การทำผังชุมชนใหม่ให้ถูกสุขลักษณะในการอยู่อาศัย ไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อมสนับสนุน
โดย UNDP

(๔) บ้านตาเสา ต.ตาเสา กิ่งอำเภอสว่างวีรญาติ จ.ตรัง

เป็นชาวประมงพื้นบ้านที่ยกบ้านอยู่ริมทะเลมานาน ปัจจุบันอยู่ในที่ป่าสงวนที่มีสภาพป่าชายเลน ๑๘ ครัวเรือน และอยู่ในที่ดินริมตลิ่งที่กรมการขนส่งทางน้ำฯ ดูแล ๖๗ ครัวเรือน เป็นชุมชนที่ดูแลรักษาป่าชายเลน ตั้งแต่ปี ๒๕๓๕ ซึ่งปัจจุบันชุมชนดูแลป่าชายเลน ประมาณ ๑,๕๐๐ ไร่ ประมาณปี ๒๕๔๖ เคยมีปัญหากับผู้ประกอบการรังนก เนื่องจากอยู่ในเขตประมงรังนก ก่อนหน้านี้ไม่มีปัญหาเรื่องที่ดิน แต่มีปัญหาความไม่มั่นคงในการอยู่อาศัย และขอบเขตป่าชายเลนที่ชุมชนดูแลรักษายังไม่ชัดเจน คณะทำงานแก้ไขปัญหาระดับจังหวัดได้ตรวจสอบข้อมูลที่ดินและได้ไปรังวัดพื้นที่กันแนวเขตการอยู่อาศัยของชุมชนตามแนวที่อยู่เดิม

(๕) บ้านแหลมไทร หมู่ ๓ ต.เขาไม้แก้ว อ.สิเกา จ.ตรัง

เป็นชุมชนเก่าแก่ ซึ่งเป็นชาวประมงพื้นบ้านที่นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนใหญ่ปลูกสร้างบ้านเรือนโดยปักเสาบ้านอยู่ริมทะเล ซึ่งอยู่ในการดูแลของกรมการขนส่งทางน้ำฯ จำนวน ๕๘ ครัวเรือน บนเนื้อที่ประมาณ ๒๐ ไร่ ก่อนหน้านี้เคยมีปัญหาเกี่ยวกับเจ้าของที่ดินที่ต้องการให้ชาวบ้านย้ายออกจากพื้นที่ โดยกีดกันไม่ให้ทางการเข้ามาปักเสาไฟฟ้า ทำให้ชาวบ้านบางรายต้องย้ายออกไป นอกจากนี้ชาวบ้านยังเคยพยายามที่จะเจรจากับกรมการขนส่งทางน้ำฯ ขออนุญาตอยู่อาศัยแต่ไม่สำเร็จ หลังจากเกิดสึนามิ บ้านเรือนมีความเสียหายเล็กน้อย แต่ชาวบ้านต้องการความมั่นคงในที่ดินเพื่อเป็นพื้นฐานในเรื่องสาธารณูปโภคอื่นๆ ด้วย จึงอยากให้กันแนวเขตชุมชน คณะทำงานแก้ไขปัญหาระดับจังหวัดได้ตรวจสอบข้อมูลที่ดินและได้ไปรังวัดพื้นที่กันแนวเขตการอยู่อาศัยของชุมชนตามแนวที่อยู่เดิม

๔. กลไกการแก้ไข้ปัญหา

๔.๑ กลไกโดยรัฐ

แต่เดิมการช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติด้านที่อยู่อาศัยถูกแก้ไขโดยอาศัย **ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน** (ศตจ.) เป็นกรณีๆ ไป แต่ต่อมาเมื่อทราบว่าปัญหาสำคัญในการก่อสร้างที่อยู่อาศัยถาวรคือปัญหาที่ดิน ชาวบ้านที่เดือดร้อนส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในที่ดินที่ไม่มีเอกสารสิทธิ บางแห่งไม่สามารถกลับไปก่อสร้างบ้านบนที่ดินเดิมได้ บางแห่งอาศัยอยู่ต่อได้แต่ไม่มีความมั่นคงในการอยู่อาศัย ซึ่งปัญหาทั้งหมดจำเป็นต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ ในฐานะเป็นประธานศตจ. จึงให้**คณะกรรมการแก้ไข้ปัญหาการบุกรุกที่ดินรัฐ** (กบร.) รับผิดชอบหาหรือผู้ที่เกี่ยวข้องกับเบื้องต้น ๓๒ หมู่บ้านใน ๕ จังหวัด ซึ่งต่อมา กบร.ได้แต่งตั้ง **คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ** โดยมีพลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน มีนายชัยวัฒน์ ลิ้มพวงวรรณชะ ผู้อำนวยการสำนักงานจัดการที่ดินของรัฐ กรมที่ดิน และผู้แทนจากสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชนเป็นฝ่ายเลขานุการ เพื่อรวบรวมข้อมูลปัญหาที่ดินเพิ่มเติมจากพื้นที่ต่างๆ และมีแนวทางการแก้ไข้ปัญหาที่ดินที่ชัดเจนมากขึ้น ดังนี้

- กรณีที่ ๑:** ชุมชนที่อยู่ในที่จับจอง / ที่ตกสำรวจ ถ้าตรวจสอบแล้วไม่อยู่ในเขตป่าหรือที่สาธารณะ ก็ให้ออกเอกสารสิทธิแบบกรรมสิทธิ์กลุ่มได้ ได้แก่ **บ้านปากเตรียม จ.พังงา และชุมชนคลองปากบาง (หาดป่าตอง) จ.ภูเก็ต**
- กรณีที่ ๒:** กรณีชุมชนมีแนวเขตไม่ชัดเจน/อยู่ในพื้นที่เตรียมประกาศเขตอุทยาน ได้แก่ **บ้านหาดทรายขาว-หาดทรายดำ จ.ระนอง**
- กรณีที่ ๓:** กรณีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่ดั้งเดิมบนชายหาด ให้อาศัยในที่เดิมได้โดยมีการจัดผังให้ถูกสุขลักษณะและไม่กระทบต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ **บ้านหัวแหลม-สังกะอู่ จ.กระบี่**
- กรณีที่ ๔:** กรณีชุมชนที่อยู่ดั้งเดิมโดยมีหลักฐานชัดเจนว่าอยู่มาก่อนประกาศเป็นที่ดินสาธารณะ ให้สร้างบนที่เดิมได้โดยอาศัยมาตรา ๙ ตามประมวลกฎหมาย

ที่ดิน และดำเนินการตามมาตรา ๑๐, ๑๑ ต่อไปได้ ได้แก่ บ้านทุ่งหว้า
จ. พังงา

กรณีที่ ๕: กรณีชุมชนมีกรณีพิพาทรุนแรงกับเอกชน ให้ฝ่ายปกครองไปช่วยประนี
ประนอมในเบื้องต้น และให้มีการตรวจสอบข้อเท็จจริงต่อไป ได้แก่ ชุมชน
หาดแหลมป้อม ชุมชนทับตะวัน ชุมชนบ้านไนไร่ และเกาะคอเขา
จ. พังงา

พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ จึงแต่งตั้ง คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินใน
พื้นที่กรณีพิพาท ๖ จังหวัด โดยยังคงมีพลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน โดยมี
แนวทางการทำงานตามแนวทาง กปร.

หมู่บ้านใน ๔ กรณีแรกนั้นถูกแก้ไขปัญหาไปได้ก่อนโดยอาศัยกลไกดังกล่าว การ
ทำงานของคณะอนุกรรมการฯ ในระยะต่อมาจึงเป็นกรณีที่ ๕ และหมู่บ้านที่ประสบภัยใน
พื้นที่จังหวัดตรังและสตูล

จังหวัดตรัง ได้จัดให้มี คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงระดับจังหวัด โดยมี
รองผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นประธาน และคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงระดับอำเภอ
ซึ่งมีนายอำเภอเป็นประธานโดยทั้งสองคณะประกอบด้วยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด/
อำเภอ ชมรมประมงพื้นบ้านจังหวัดตรัง สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน และตัวแทนชุมชน
ลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลชุมชนและสภาพปัญหาเรื่องที่ดิน เสนอคณะอนุกรรมการฯ สรุป
สุดท้ายให้มีการกันแนวเขตชุมชนและรับรองสิทธิ์การอยู่อาศัยในที่ดินเดิม ๗ แห่ง ได้แก่
บ้านตาเสะ บ้านพระม่วง บ้านฉางกลาง บ้านมดตะนอย บ้านแหลมไทร บ้านควนตุงกู และ
บ้านหาดทรายทอง

ส่วนที่บ้านเกาะมุกต์ให้กันพื้นที่ป่าสงวนเสื่อมโทรมเป็นที่รองรับชุมชนที่ต้องย้าย
ไปอยู่ใหม่ และอีก ๑ แห่ง คือบ้านหาดทรายทอง เกาะสุกร ดำเนินการตามนโยบายแก้ไข
ปัญหาความยากจนโดยออกใบอนุญาตตามมาตรา ๙ แห่งประมวลกฎหมายที่ดิน กล่าวคือ ให้
ชุมชนอยู่ในที่เดิมซึ่งเป็นที่ดินสาธารณะ โดยให้เช่าในราคาถูก

จังหวัดสตูล ชมรมประมงพื้นบ้านร่วมกับสถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน ร่วมกันสรุปข้อมูลนำเสนอ ๑๐ พื้นที่ ซึ่งต่อมาคณะอนุกรรมการฯ ได้พิจารณาให้หาวิธีดำเนินการให้สิทธิชุมชนอยู่อาศัยในพื้นที่ของชุมชน ไม่แยกสิทธิรายแขวง

จังหวัดกระบี่ มีกรณีเพิ่มเติมจากบ้านหัวแหลม-สังกะอู้ เกาะลันตาใหญ่ ที่ได้รับการแก้ไขปัญหาไปแล้ว แต่ที่เกาะพีพี คณะอนุกรรมการฯ ไม่สามารถแก้ปัญหาได้เองในทันที เนื่องจากเป็นพื้นที่ในความดูแลขององค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ปัจจุบันยังไม่มีข้อสรุปเรื่องผังการใช้ที่ดินที่ชัดเจน

ต่อมาเมื่อพลตำรวจเอกชิตชัย วรรณสถิตย์ เป็น ผอ.ศตจ. ได้แต่งตั้ง **คณะอนุกรรมการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจนในพื้นที่ประสบภัยพิบัติและพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้อง** โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน และพลเอกสุรินทร์ พิกุลทองเป็นรองประธาน โดย คณะอนุกรรมการฯ ได้เข้าไปดูปัญหาในพื้นที่ของจังหวัดภูเก็ตและระนอง และนำเข้าสู่กระบวนการพิจารณา ส่วนใหญ่ได้แนวทางแก้ไขปัญหาที่ชัดเจนแล้ว ยกเว้น :-

จังหวัดภูเก็ต

- ๑) ชุมชนโคกโตนด-เฉลิมพระเกียรติและบ้านลายัน ที่มีกรณีพิพาทกับเอกชน
- ๒) ชุมชนท่าสัก บ้านกิ่งแก้วและชุมชนประชาสามัคคี ที่อยู่ในที่ดินรัฐ

จังหวัดระนอง

ทุกพื้นที่ยกเว้นบ้านหาดทรายดำ เนื่องจากส่วนใหญ่มีประเด็นเรื่องคนไทยพลัดถิ่นอยู่ด้วย

ในขณะที่ ชุมชนหาดแหลมป้อม ชุมชนทับตะวันและชุมชนบ้านโนนไร่ซึ่งมีกรณีพิพาทเรื่องที่ดินกับเอกชนและได้เข้าสู่กระบวนการมาตั้งแต่เริ่มต้น กลับยังไม่มีแนวทางที่ชัดเจน ในการแก้ไขปัญหา และมีการแต่งตั้งคณะกรรมการต่อมาอีกหลายชุด เช่น คณะอนุกรรมการฯ ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน เพื่อพิสูจน์สิทธิที่ดินบริเวณดังกล่าว

ปัจจุบันมีการยกเลิกการแต่งตั้งคณะกรรมการฯ ที่มีปลัดกระทรวงมหาดไทย เป็นประธานและได้แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการฯ อีกชุดหนึ่งที่อยู่ในศตจ.ด้านที่ดิน โดยมี พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน ดูแลพื้นที่ประสบภัยพิบัติและพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้อง

จากการรวบรวมคณะทำงานชุดต่างๆ ที่มีการแต่งตั้งจากภาครัฐอย่างเป็นทางการ พบว่ามีคณะทำงานที่เกี่ยวข้องสรุปได้ดังนี้

๑. ศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน (ศตจ.)
๒. คณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.)
๓. คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับการครอบครองที่ดินในพื้นที่ธรณี

พิบัติ พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน

๔. คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ ๖ จังหวัด พลเอกสุรินทร์ พิกุลทอง เป็นประธาน

๕. คณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริงระดับจังหวัด/อำเภอ ของจังหวัดตรัง

๖. คณะอนุกรรมการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาที่ดินเพื่อแก้ไขปัญหาความยากจน ในพื้นที่ประสบภัยพิบัติและพื้นที่อื่นที่เกี่ยวข้อง โดยมีปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็น ประธานและ พลเอกสุรินทร์ พิกุลทองเป็นรองประธาน

๗. คณะอนุกรรมการฯ ที่มีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน เพื่อ พิสูจน์สิทธิ์ที่ดินกรณีชุมชนหาดแหลมป้อม ชุมชนทับตะวันและชุมชนบ้านโนไร่ และกรณี คนไทยพลัดถิ่น

อนึ่ง ในการสำรวจหัวข้อการประชุมคณะรัฐมนตรีตลอดปี พ.ศ.๒๕๔๘ ไม่พบว่า ปัญหากรณีความขัดแย้งในที่ดินได้ถูกบรรจุเป็นวาระการประชุมแต่อย่างใด มีเพียงการ รายงานผลการดำเนินงานในส่วนที่เกี่ยวข้องเล็กๆ น้อยๆ เท่านั้น

๔.๒ กลไกอื่นๆ

การดำเนินการของคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินฯ ในกระบวนการที่กล่าวมา สามารถดำเนินการแก้ไขปัญหาที่ดินที่มีความขัดแย้งระหว่างที่ดินของรัฐและชุมชนได้ในหลายพื้นที่ แต่อย่างไรก็ตามการแก้ไขปัญหายังจำกัดอยู่เพียงการรับรองการอยู่อาศัยชั่วคราว หรือการผ่อนผันให้อยู่อาศัยในที่ดินสาธารณะต่างๆ ซึ่งยังไม่ได้ประกาศเป็นสิทธิถาวรของชุมชน ทำให้ยังคงปรากฏปัญหาความไม่มั่นคงในที่อยู่อาศัย หรือหลักประกันให้กับชุมชนได้อย่างแท้จริง และปัญหาความขัดแย้งระหว่างชุมชนและที่ดินที่มีเอกชนอ้างสิทธินั้นปรากฏความคืบหน้าในการทำงานน้อยมาก บางกรณีมีการฟ้องร้องระหว่างคู่กรณี

หน่วยงานสำคัญที่เข้ามามีบทบาทตรวจสอบกรณีที่มีการร้องเรียนได้แก่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ซึ่งได้ตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจกรณีกรณีพิบัติภัยเพื่อดำเนินการตรวจสอบการละเมิดสิทธิและรับเรื่องร้องเรียน รวมถึงเป็นหน่วยงานกลางในการจัดการประชุมเพื่อตรวจสอบข้อมูล และหาแนวทางการแก้ไขปัญหากี่ยวข้องกับสิทธิหลายครั้ง

ในส่วนของกรณีปัญหาที่ดินคณะกรรมการเฉพาะกิจฯ ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนดังกล่าว ได้กระจายการดำเนินงานตรวจสอบกรณีละเมิดสิทธิไปยังคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ในกรณีที่ปัญหาที่ดินเกี่ยวข้องกับพื้นที่เหมืองแร่เก่า และคณะกรรมการด้านสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในกรณีของพื้นที่ทั่วไปในชายฝั่งทะเล โดยมีกรณีร้องเรียนได้แก่ กรณีบ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน บ้านโนไร่ จังหวัดพังงา (เหมืองแร่เก่า) กรณีบ้านหาดทรายขาว บ้านเกาะหลาว จังหวัดระนอง คลองปากบาง หาดกมลา บ้านลายัน จังหวัดภูเก็ต บ้านเกาะระ บ้านทุ่งหว้า จังหวัดพังงา และคณะกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า กรณีพื้นที่อุทยานแห่งชาติและป่าสงวนในกรณีเกาะพีพี และเกาะลันตาใหญ่

ปัจจุบันมีรายงานการตรวจสอบเสร็จเรียบร้อยและเสนอต่อรัฐบาล ๓ กรณี คือ กรณีบ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน และบ้านโนไร่

นอกจากนี้องค์การสาธารณะ และองค์การพัฒนาเอกชนที่มีบทบาทสำคัญ ได้แก่ สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (พอช.) ที่ทำหน้าที่รวบรวมข้อมูลปัญหา และนำเสนอคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหา การบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) และทำหน้าที่ฝ่ายเลขานุการให้กับคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินกรณีพิบัติภัย ถือเป็นช่องทางสำคัญในการนำเสนอปัญหาของชุมชน ในการประสานงานกับคณะกรรมการชุมชน

ในการรวบรวมปัญหาที่ดิน และประสานงานกับชุมชนโดยตรงมีองค์กรขับเคลื่อนที่สำคัญคือ มูลนิธิพัฒนาที่อยู่อาศัย เครือข่ายสลัมสี่ภาค เครือข่ายความร่วมมือพื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน ศูนย์นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย อบรมกฎหมาย ให้คำปรึกษาสำหรับพื้นที่ที่มีกรณีปัญหา สนับสนุนโครงการศูนย์ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ชุมชนชายฝั่ง อันดามัน ซึ่งศูนย์ฯ ดังกล่าวได้ให้ความช่วยเหลือทางกฎหมาย อบรมกฎหมาย ให้คำปรึกษาสำหรับพื้นที่ที่มีกรณีปัญหา

และกลไกที่สำคัญคือการรวมกลุ่มของชุมชนในการพยายามแก้ไขปัญหาด้วยตัวเอง และประสานงานกับองค์กรต่างๆ ชุมชนใดเข้มแข็งก็มีการขับเคลื่อนในการแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วขึ้น

๕. สถานภาพปัญหา

จากการศึกษาผลการทำงานของกลไกการแก้ไขปัญหา สามารถแยกประเภทของพื้นที่ปัญหาตามสถานภาพต่างๆ ดังนี้

๑. หมู่บ้านที่แก้ไขปัญหาชัดเจนโดยการจัดซื้อที่ดินใหม่ให้กับชาวบ้าน ได้แก่ บ้านปากเตريم อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา บ้านหาดทรายขาว กิ่งอำเภอสุขสำราญ จ.ระนอง ซึ่งในกรณีบ้านปากเตريم ชาวบ้านได้รวมตัวกันซื้อที่ดินมือเปล่าจากชาวบ้านอีกรายหนึ่ง ที่ครอบครองมานาน จำนวน ๓ ไร่ โดยใช้เงินบริจาค เพื่อปลูกสร้างบ้าน ทั้งนี้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ร่วมกันตรวจสอบข้อมูลแล้ว ปรากฏว่าเป็นที่ดินตกสำรวจ สามารถดำเนินการออกเอกสารสิทธิได้ สำนักงานที่ดิน จ.พังงา ได้รังวัดเพื่อออกโฉนดที่สมาชิกในชุมชนมีชื่อเป็นเจ้าของร่วมกัน แต่ยังไม่สามารถออกเป็นเอกสารสิทธิของชุมชนตามที่ชุมชนเสนอ

ชาวบ้านมอแกนจากหมู่เกาะสุรินทร์แลกเปลี่ยนประสบการณ์การฟื้นฟูชุมชนร่วมกับชาวบ้านมอแกนบ้านทุ่งดาบ

๒. หมู่บ้านที่ได้รับการแก้ไขปัญหาโดยจัดการที่ดินให้ชุมชน คือบ้านเกาะมุกด์ บ้านควนตุงกู จ.ตรัง และบ้านเกาะคอเขา บ้านเมืองใหม่ บ้านนอกลา อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

๓. หมู่บ้านที่ได้รับการแก้ไขปัญหาโดยอนุโลมให้ชาวบ้านอาศัยอยู่ที่เดิม^๔ ได้แก่ :-

- บ้านหาดทรายดำ จังหวัดระนอง
- เกาะทรายดำ กรณีบ้านบางรากไม้ หาดกมลา บ้านหินลูกเดียว บ้านแหลม หลา บ้านนอกเล บ้านคลองปากบาง และชุมชนท่าเรือใหม่รัชฎา จังหวัดภูเก็ต
- บ้านหัวแหลม บ้านสังกะอู้ บ้านคลองนิน บ้านคลองโตบ บ้านเจ๊ะหลี บ้านศาลาด่าน บ้านโละบารา บ้านโละดูหยง บ้านทุ่งหยาเพ็ง บ้านพระแอะ บ้านศรีรายา และบ้านเกาะปอ จังหวัดกระบี่

^๔ สอบถามจากชุมชนถึงความก้าวหน้าในการตกลง จนถึงขั้นตอนการรังวัดพื้นที่

- บ้านฉางหลวง บ้านตาเสะ บ้านควนตุงกู บ้านมดตะนอย และบ้านหาดทรายทอง จังหวัดตรัง

๔. หมู่บ้านที่ได้รับการแก้ไขปัญหาโดยองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัด และ คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาดินในพื้นที่ประสบภัยธรณีพิบัติ ๖ จังหวัด อนุญาตให้ ชาวบ้านอาศัยอยู่ที่เดิม โดยในเบื้องต้นมีกำหนดระยะเวลา ๕ ปี ได้แก่ บ้านทุ่งหว้า อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

๕. หมู่บ้านที่เป็นคดีความกันระหว่างคนในชุมชนกับเอกชน ผู้อ้างสิทธิ์ มีการแต่งตั้งคณะทำงานเฉพาะในกรณีนี้ (บ้านแหลมป้อม บ้านทับตะวัน และบ้านโนไร่) จากรัฐบาล ซึ่งมีรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานอยู่ในระหว่างการดำเนินการตรวจสอบ นอกจากนี้ยังมีรายงานการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอให้ รับรองสิทธิแก่ชุมชนให้อยู่ในพื้นที่เดิมของตนเองได้อย่างถูกต้อง โดยจากรายงานการ ตรวจสอบ พบว่า :-

- กรณีบ้านแหลมป้อม ชุมชนอยู่อาศัยในพื้นที่ป่า นอกพื้นที่ออกเอกสารสิทธิของเอกชน
- กรณีบ้านทับตะวัน ชุมชนมีสิทธิอาศัยในพื้นที่ เนื่องจากเอกชนขาดความต่อเนื่องในการทำประโยชน์
- กรณีบ้านโนไร่ ชุมชนมีสิทธิอาศัยและเลี้ยงปลาในกระชัง เนื่องจากเอกชนได้เอกสารสิทธิมาโดยขาดความชัดเจนของการได้มาอย่างถูกต้อง

๖. หมู่บ้านที่มีกรณีความขัดแย้ง หรือมีแนวโน้มจะเกิดกรณีความขัดแย้งระหว่าง ชุมชนและพื้นที่ป่าไม้ ได้แก่หมู่บ้านในพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติและพื้นที่ อุทยานแห่งชาติ ต่อไปนี้

- พื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติเกาะพยามจังหวัดระนอง ได้แก่ หมู่บ้าน เกาะเหลา เกาะสินไห และเกาะพยาม
- พื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ - เกาะพระทอง จ.พังงา ได้แก่ บ้านทุ่งดาบ บ้านท่าแป๊ะไ้ย้อย บ้านปากจก และบ้านเกาะระ

ตัวแทนชุมชนเกาะพระทองเข้าร่วมประชุม เพื่อแก้ไขปัญหาที่ดินทำกินและความขัดแย้งกรณีการเตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทองของชุมชนเอง

- พื้นที่อุทยานแห่งชาติแหลมสน จังหวัดระนอง ได้แก่ ชุมชนหาดทรายขาว ท่าเรือบางกล้วย ท่ากลาง บางเบน
  - พื้นที่อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะเกตรา จังหวัดสตูล ได้แก่ บ้านปอเจ็ดลูก บ้านเกาะบุโหลน บ้านโตะโละใส อ่าวนุ่น บ้านท่าชะมวง บ้านปากละงู บ้านหัวหิน
  - พื้นที่อุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา-เกาะพีพี จ.กระบี่
  - พื้นที่อุทยานแห่งชาติ เกาะลันตาใหญ่ จ.กระบี่
๗. หมู่บ้านที่ตั้งอยู่ในพื้นที่รัฐอื่นๆ ซึ่งยังไม่มี ความชัดเจนในมาตรการแก้ไขปัญหา ได้แก่
- ที่ป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดระนอง ได้แก่ ชุมชนซอยหัวตำราขกรูด ชุมชนซอยรวานอน เกาะสินไห ชุมชนหลังสำนักสงฆ์สะพานปลา ชุมชนซอยลิบ

- พื้นที่ป่าสงวน กรมป่าไม้ จังหวัดพังงา ได้แก่ เกาะคอเขา
- พื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติ กรมป่าไม้ จังหวัดกระบี่ ได้แก่ หมู่บ้านต่างๆ ใน เกาะลันตาใหญ่
- ที่ป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดภูเก็ต ได้แก่ ชุมชน ท่าสัก บ้านกิ่งแก้ว
- ที่ป่าชายเลน กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง จังหวัดสตูล ได้แก่ บ้าน ดันหยงอูมา บ้านบากันใหญ่ บ้านตันหยงกลิง บ้านสาคร บ้านขอนแก่น ตะวันออก บ้านปากบารา
- ที่ราชพัสดุ จังหวัดระนอง ที่บ้านตาครุฑ ชุมชนท่าคึกฤทธิ์
- ที่ราชพัสดุ บ้านหลอมป็น และที่สาธารณะประโยชน์ บ้านราไวย์ใต้ จังหวัด สตูล

บทที่ ๒

กรณีศึกษา บ้านแหลมป้อม^๑

๑. ความเป็นมาของชุมชนบ้านแหลมป้อมและกรณีปัญหาที่ดิน

ชุมชนแหลมป้อมเป็นกลุ่มบ้านหนึ่งของบ้านน้ำเค็ม หมู่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดพังงา เป็นกลุ่มบ้านที่ตั้งเรียงรายอยู่ที่ที่ราบชายฝั่งทะเลติดกับชายหาดที่เรียกกันว่าแหลมป้อม จากการสอบถามข้อมูลจากชุมชนและศึกษาสภาพการตั้งถิ่นฐานย้อนหลังจากภาพถ่ายทางอากาศ ตลอดจนรวบรวมจากเอกสารหลักฐานต่างๆ สามารถประมวลความเป็นมาของชุมชนได้ตั้งแต่เริ่มมีผู้คนทยอยเข้ามาทำงานในกิจกรรมเหมืองแร่ ทั้งเป็นคนงานรับจ้างแร่กับเหมืองแร่ และเข้ามาขุดหาแร่รายย่อย ซึ่งกิจการเหมืองแร่รายใหญ่ของบริเวณนี้ได้แก่เหมืองแร่ของบริษัทฮกจงเส็ง และค่อยๆ พัฒนาที่อยู่เป็นชุมชนอยู่โดยรอบเหมืองแร่เรื่อยมา โดยมีชุมชนบ้านน้ำเค็มเป็นชุมชนใหญ่อยู่ทางชายฝั่งทะเลด้านทิศเหนือ และบ้านแหลมป้อมเป็นชุมชนที่ตั้งบ้านเรือนแยกลงมาเรียงฝั่งมาทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ และหลังจากการทำเหมืองแร่หมดไปชุมชนก็พัฒนาบ้านเรือนอยู่อาศัยกันสืบมา จนกระทั่งเกิดเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัยสึนามิ จึงได้เป็นข่าวต่อสาธารณชนตลอดมาถึงปัญหาที่ดินของชุมชนที่ทับซ้อนกับเอกชนที่เป็นนิติบุคคลในนาม “บริษัท ฟาร์อีสท์ เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด” แต่จากการสืบข้อมูลกลับไปพบว่ากรณีขัดแย้งนี้เกิดขึ้นยาวนานมาก่อนซึ่งอยู่ระหว่างการฟ้องร้องดำเนินคดีในชั้นศาล

จากการศึกษาข้อมูลในพื้นที่พบว่ากรณีปัญหาที่ดินเกี่ยวข้องกับพื้นที่ทับซ้อนชุมชน ๓๐ ครอบครัวยุค ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพชาวประมง รับจ้างทั่วไป และเริ่มมีอาชีพ

^๑ ศศิน เกลิมลาภ ใจสินี กิดอ่าน และพิเชษฐ ชูรัักษ์

เกี่ยวกับการท่องเที่ยว อาทิ การให้เช่าเรือป็นักชายนหาด ไปจนถึงการพัฒนาที่พักให้นักท่องเที่ยว

จากการศึกษาจากภาพถ่ายทางอากาศ พบว่าภูมิประเทศของบ้านแหลมป้อมตั้งอยู่บนเนินทรายชายฝั่ง ซึ่งแต่เดิมเป็นป่าชายหาดส่วนใหญ่เป็นต้นสนทะเล แต่ถูกปรับพื้นที่เป็นเหมืองแร่ในบางส่วน จนกระทั่งถูกพัฒนาเป็นชุมชนในปัจจุบัน บริเวณชายฝั่งทั้งหมดของบ้านแหลมป้อมไปจนถึงบ้านน้ำเค็ม รวมถึงชายฝั่งที่ต่อเนื่องของบริเวณนี้นับร้อยกิโลเมตร ในอดีตเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพการทำเหมืองแร่ดีบุก จึงมีประวัติเกี่ยวข้องกับกิจการเหมืองแร่มาอย่างยาวนาน

จากการสอบถามข้อมูลจาก นางเวียง ฐปชา อายุ ๘๑ ปี ผู้เฒ่าในชุมชน บอกว่าเข้ามาอาศัยเมื่อปี ๒๕๑๔ ก่อนจะเป็นชุมชนหาดแหลมป้อม เดิมเรียกว่า “แหลมสน” มาเสียดหาแร่ชาย เช่นเดียวกับชาวบ้านคนอื่นๆ ที่ส่วนใหญ่ย้ายถิ่นฐานมาจากที่อื่น ลักษณะพื้นที่ขณะนั้นเป็นป่ากร้างว่างเปล่า ชาวบ้านจึงได้จับจองเข้าอยู่อาศัย แต่ละบ้านจะสร้างติดๆ กัน มีลักษณะเป็นกระท่อมหลังคามุงจาก เมื่อแร่หมดชาวบ้านบางส่วนก็ได้ย้ายถิ่นฐานกลับภูมิลำเนาเดิม บางส่วนก็ปักหลักอยู่ต่อ โดยเปลี่ยนอาชีพไปทำประมง รับเหมาก่อสร้าง รับจ้างทั่วไป ค้าขาย ซึ่งจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน พอจะสรุปได้ว่าชุมชนทยอยกันเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.๒๕๑๔ ซึ่งในขณะนั้นมีการทำเหมืองแร่ เรือขุดทั้งบนฝั่ง ขุดเป็นขุมเหมืองลึกลงไป และเหมืองเรือขุดในทะเล

ต่อมาปี ๒๕๑๙-๒๕๒๐ ชาวบ้านมีการอพยพเข้ามาอยู่หลายครอบครัวขึ้น โดยการปลูกกระท่อมหรือบ้านหลังเล็กๆ ในบริเวณที่มีการได้รับสัมปทานเหมืองแร่ จนช่วงปี ๒๕๒๔ เกิดภาวะราคาแร่ต่ำและน้ำมันแพง ชาวบ้านส่วนใหญ่เปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น เช่น ทำประมง เพาะเลี้ยงกุ้ง ปลา ค้าขาย รับจ้างทำกิจการที่ต่อเนื่องจากประมง ปลูกมะพร้าว ฯลฯ

เมื่อประธานบัตรแร่แปลงสุดท้ายได้หมดอายุลงในปี ๒๕๓๓ ทางราชการได้ออกเลขที่บ้านให้ชาวบ้านที่อยู่บริเวณนี้ จำนวน ๑๗ หลังจากทั้งหมด ๓๕ หลัง แต่เมื่อ ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๓ บริษัท ฮกจงเส็ง ได้ทำหนังสือคัดค้านการออกเอกสารสิทธิให้ชาวบ้าน อ้างว่า ชาวบ้านบางส่วนบุกรุกที่ดิน อย่างไรก็ตามชาวบ้านก็ได้เลขที่บ้าน

ในช่วงปี ๒๕๓๔ - ๒๕๓๕ ได้มีการออกเอกสารสิทธิ น.ส.๓ ก. ให้ชาวบ้านที่ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินที่บ้านน้ำเค็มจำนวนมาก โดยในปี ๒๕๓๔ ทางอำเภอตะกั่วป่าได้เริ่มสำรวจการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ น.ส.๓ ก. สอบสวนสภาพนิติบุคคลของบริษัท ฮกจงเส็ง ตลอดจนวัตถุประสงค์การถือครองที่ดินของบริษัท ซึ่งทางอำเภอได้สรุปที่มาของที่ดินก่อนบริษัทได้ประทานบัตร ตามการสอบสวนของทรัพยากรธรณีจังหวัด ซึ่งปรากฏว่าจากประทานบัตร ๔ แปลง เนื้อที่รวม ๖๘๒ ไร่ เป็นที่ที่ทับที่ดินบริษัทเพียง ๑ แปลง เนื้อที่ ๔ ไร่กว่า นอกจากนั้นเป็นที่ที่ดินเอกชนที่ไม่มีหนังสือสำคัญแสดงสิทธิ และมีพื้นที่ที่ทับที่ชาวบ้าน ส่วนที่เหลือเป็นที่ว่าง

ชุมชนแหลมป้อมได้รับการติดตั้งระบบไฟฟ้าจากการไฟฟ้าส่วนภูมิภาคในปี พ.ศ.๒๕๓๙ ชาวบ้านเริ่มปรับอาชีพไปปลูกเสื่อริมทะเลเพื่อขายอาหารนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ.๒๕๔๑ มีการสร้างบังกะโล และร้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว ในปี พ.ศ.๒๕๔๓

แต่แล้วในปี พ.ศ.๒๕๔๕ ได้มีกลุ่มบุคคลทั้งในและนอกเครื่องแบบ เข้ามาอ้างสิทธิในที่ดินว่าเป็นของ “นายทุน” และพยายามขับไล่ชาวบ้านโดยวิธีการต่างๆ นานา ต่อมาในเดือนธันวาคม ปี พ.ศ.๒๕๔๖ ชาวบ้านได้รับหมายศาลขออนุญาตที่ดินจาก **บริษัท ฟาร์อีสท์ เทรตติ้ง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด** โดยอ้างเอกสารสิทธิ น.ส.๓ ก. จำนวน ๓ แปลง จนเป็นคดีความกันตั้งแต่นั้นมา

เหตุการณ์ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ภัยพิบัติครั้งประวัติศาสตร์ คลื่นสึนามิถล่ม ๖ จังหวัดอันดามันจนราบคาบ สร้างความเสียหายครั้งยิ่งใหญ่ ขณะที่ชุมชนแหลมป้อมบ้านเรือนพังเสียหาย ชาวบ้านเสียชีวิตจำนวนมาก แต่กลับถูกบริษัทดังกล่าว ฉวยโอกาสล้อมรั้วและขัดขวางการเข้าไปค้นหาศพในพื้นที่ และในวันรุ่งขึ้น ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗ ชาวบ้านที่รอดชีวิตได้พยายามเข้าไปค้นหาสมาชิกในครอบครัวในบริเวณที่บริษัทอ้างครอบครอง แต่ถูกเจ้าหน้าที่บริษัทฟาร์อีสท์ฯ คัดค้านและข่มขู่ โดยกล่าวกับนางราตรี คงวัดใหม่ ชาวบ้านบ้านแหลมป้อม ที่ต้องการเข้าไปค้นหาศพลูกสาวบริเวณทางเข้าว่า “ขอร้องอย่ายุ่งกับที่ดินแปลงนี้อีก ถ้าไม่เชื่อ คลื่นยักษ์ไม่เอามึงไป กูนี้แหละจะเอาชีวิตมึง” และวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ บริษัทปักรั้วกัน โดยที่ชาวบ้านยังไม่ได้เข้าไปค้นหาศพ ชาวบ้าน

ป้ายประกาศของบริษัท ฟาร์อีสท์ฯ อ้างกรรมสิทธิเหนือที่ดิน หลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ

จึงคัดค้านการปักเสารั้วคอนกรีต จนในที่สุดบริษัทต้องเอาเสารั้วคอนกรีตออกในช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ลงพื้นที่บ้านน้ำเค็ม คงเหลือแต่ป้ายห้ามบุกรุกและเชือกกั้นไว้

สถานการณ์ปัจจุบันชาวบ้านได้พยายามเรียกร้องต่อสู้ในเรื่องสิทธิการถือครองที่ดิน และได้ปลูกบ้านขึ้นใหม่ในที่ดินเดิมจากความช่วยเหลือของหน่วยงานต่างๆ ขณะที่ความขัดแย้งในกรณีที่ดินยังดำเนินต่อไป แต่อย่างไรก็ตาม ชุมชนแหลมป้อมที่ได้ฟื้นฟูบ้านเรือนหลังจากนั้นยังไม่ได้รับการติดตั้งระบบไฟฟ้าและประปา ตลอดจนสาธารณสุขใดๆ เนื่องจากทางราชการอ้างความไม่ชัดเจนเกี่ยวกับที่ดิน

๒. ลำดับเหตุการณ์ในเชิงสภาพการใช้ที่ดิน และสถานภาพของที่ดินในทางกฎหมาย

- ชุมชนบ้านน้ำเค็ม หมู่ที่ ๒ ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา เป็นชุมชนขนาดใหญ่ที่มีผู้อยู่อาศัยประมาณ ๑,๖๐๐ ครัวเรือนจำนวน ๔,๗๒๔ คน มีทะเบียนบ้าน ๘๔๐ บ้าน มีผู้เช่าและอาศัยอยู่กับญาติอีกประมาณ ๑,๕๐๐ คน เป็นแรงงานพม่าอีกประมาณ ๕๐๐ คน

- ปี ๒๕๑๔ ผู้อยู่อาศัยส่วนใหญ่ย้ายถิ่นมาจากหลายจังหวัดทุกภาคของประเทศ ซึ่งสะท้อนให้เห็นจากชื่อซอย เช่น ซอยนครศรี ซอยเชียงใหม่ ซอยอยุธยา ฯลฯ

- ปี ๒๕๑๙-๒๕๒๐ มีคนย้ายเข้ามาอยู่หลายครอบครัวขึ้น โดยปลูกกระท่อม/บ้านหลังเล็กๆ ในบริเวณที่ได้รับสัมปทานเหมืองแร่ หลังหมดอายุประทานบัตรก็ยังคงมีคนอาศัยอยู่ โดยไม่มีใครอ้างเป็นเจ้าของที่ดิน

- ปี ๒๕๒๔ ราคาแร่ตำน้ำมันแพง ชาวบ้านเปลี่ยนไปทำอาชีพอื่น เช่น ทำประมง เพาะเลี้ยงกุ้ง ปลูก ค้าขาย รับจ้างทำกิจการที่ต่อเนื่องจากประมง ปลูกมะพร้าว ฯลฯ

- ปี ๒๕๓๓ ประทานบัตรแร่แปลงสุดท้ายได้หมดอายุลง ทางราชการได้ออกเลขที่บ้านให้ชาวบ้านที่อยู่บริเวณนี้ จำนวน ๑๗ หลังจากทั้งหมด ๓๕ หลัง

- ๑๑ ธันวาคม ๒๕๓๓ บริษัท ฮกจงเส็ง ได้ทำหนังสือคัดค้านการออกเอกสารสิทธิให้ชาวบ้านน้ำเค็ม โดยอ้างว่าชาวบ้านบางส่วนบุกรุกที่ดิน

- ปี ๒๕๓๔-๒๕๓๕ ได้มีการออกเอกสารสิทธิ น.ส.๓ ก. ให้ชาวบ้านที่ครอบครองและใช้ประโยชน์ที่ดินจำนวนมาก โดยในปี ๒๕๓๔ ทางอำเภอตะกั่วป่า ได้เริ่มสำรวจการออกหนังสือรับรอง การทำประโยชน์ น.ส.๓ ก. สอบสวนสภาพนิติบุคคลของ บริษัท ฮกจงเส็ง ตลอดจนวัตถุประสงค์การถือครองที่ดินของบริษัท ซึ่งทางอำเภอได้สรุปที่มาของที่ดินก่อนบริษัทได้ประทานบัตร ตามการสอบสวนของทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า ซึ่งปรากฏว่าจากประทานบัตร ๔ แปลง เนื้อที่รวม ๖๘๒ ไร่ เป็นพื้นที่ทับที่ดินบริษัทเพียง ๑ แปลง เนื้อที่ ๔ ไร่กว่า นอกจากนั้นยังมีทั้งที่เป็นที่ว่าง ทับที่ดินเอกชนที่ไม่มีหนังสือสำคัญแสดงสิทธิ และทับที่ชาวบ้านด้วย

- ปี ๒๕๓๙ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้เดินไฟฟ้าให้ชาวแหลมป้อม
- ปี ๒๕๔๑ ชาวบ้านเริ่มปรับอาชีพไปปลูกเสื่อริมทะเลเพื่อขายอาหารนักท่องเที่ยว
- ปี ๒๕๔๓ มีการสร้างบังกะโล และร้านอาหารสำหรับนักท่องเที่ยว
- ๒ สิงหาคม ๒๕๔๕ มีชาวบ้าน ๑๒ ราย นำโดยนายเอกพัฒน์ ขำณรงค์ ทำหนังสือขอให้เดินสำรวจออกโฉนดที่ดินบริเวณแหลมป้อมเพื่อเจตนาเป็นเจ้าของ ซึ่งนายสมเกียรติ มหาแร่ กำนันตำบลบางม่วงได้เซ็นรับรอง
  - ตุลาคม ๒๕๔๕ ได้มีประกาศจังหวัดพังงา เรื่องการกำหนดท้องที่และวันเริ่มการสำรวจรังวัดทำแผนที่เพื่อออกโฉนดที่ดินในเขต ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า ตั้งแต่วันที่ ๑๕ พฤศจิกายน ๒๕๔๕ เป็นต้นไป
  - ปลายเดือนพฤศจิกายน-เดือนธันวาคม ศูนย์อำนวยการเดินสำรวจออกโฉนดที่ดิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี-พังงา ได้ส่งเจ้าหน้าที่ไปสำรวจที่ดิน ๑๖ แปลง ที่ชาวบ้าน ๑๒ รายขอโฉนด ซึ่งเป็นที่ดินมือเปล่า โดยมีการตกลงแนวเขตเตรียมชุดหลุมปักหลักเขตเพื่อรอนด์รังวัดสอบสวนสิทธิและรับรองแนวเขต
  - ๗ ธันวาคม ๒๕๔๕ มีชายฉกรรจ์ ประมาณ ๕๐ คน พร้อมอาวุธ อ้างว่าเป็นทหารและตำรวจ นำรถแบ็คโฮ เข้าบุกรุกที่ทำกิน บ้านพักอาศัย ทำลายบ้านเรือนและทรัพย์สิน รวมทั้งพืชผล ไร่ไร่ ให้ออกจากพื้นที่ โดยนำสิ่งกะลือมาล้อมรั้วเป็นกำแพงกันไม่ให้ชาวบ้านเข้าไปอยู่ โดยมีชาวบ้านที่เดือดร้อน ๑๐ กว่าครอบครัว ไปแจ้งความ ๖ ครอบครัว
  - ๒๐ ธันวาคม ๒๕๔๕ ลูกน้องนายทุนกลุ่มเดิม ประมาณ ๓๐ คน ได้นำรถแบ็คโฮ ชุดหลุม พังบังกะโลและร้านอาหารนายสุวิทย์-นางพรทิพย์ คงสงค์
  - มกราคม ๒๕๔๖ นายสุวิทย์ คงสงค์ และตัวแทนชุมชนแหลมป้อม ได้ทำหนังสือร้องเรียนไปหน่วยงานต่างๆ เช่น นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย กรมที่ดิน ฯลฯ
  - ๕ มกราคม ๒๕๔๖ หนังสือพิมพ์ข่าวสด เดลินิวส์ ลงข่าวระเบิดบริเวณห้องแถวซอยเจริญชัย ซึ่งเป็นที่ดินที่บริษัท มีเอกสาร น.ส.๓ เลขที่ ๑๐๒๐ มีผู้เสียชีวิต ๑ คน และบาดเจ็บ ๑ คน ตำรวจตั้งประเด็นความขัดแย้งเรื่องที่ดิน และไล่ที่

- ๑๔ มกราคม ๒๕๔๖ ชุมนุมร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะกรรมการสิทธิฯ มอบหมายให้คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ตรวจสอบ

- ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ นายสุวิทย์ คงสงค์ ฟ้องนายสงวน กุลวานิช และพวก คดีหมายเลขดำ/๒๕๔๖ ที่ทำให้ได้รับความเสียหายเกี่ยวกับการพักอาศัย และการประกอบอาชีพ ศาลได้มีคำสั่งให้จำเลย รื้อรั้วและออกจากพื้นที่คุ้มครองประโยชน์ของโจทก์ไว้ชั่วคราวก่อน

และช่วงนี้เองที่ บริษัทฟาร์อีสท์ฯ ได้ยื่นขอทำนิติกรรมซื้อที่ดินแปลงเลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑, ๙๒๒ ในราคา ๓,๓๙๘,๕๐๐ บาท จากบริษัท ฮกจงเส็ง ราคาประเมิน ๑๔,๙๕๖,๗๕๐ บาท ซึ่งนายสุวิทย์ได้ทำหนังสือคัดค้าน แต่ทางบริษัทยืนยันว่าหากเกิดความเสียหายบริษัทจะรับผิดชอบเอง

- ภายในเดือนมกราคม ๒๕๔๖ ผู้นำท้องถิ่นและนายตำรวจที่เคยอยู่ในกลุ่มข่มขู่ และทำลายทรัพย์สินชาวบ้าน ได้ปล่อยข่าวว่านายทุนจะออกโฉนดให้แต่ละครอบครัว แต่ขอให้ออกมายืนยันหน้าบ้านตนเองเพื่อถ่ายรูปเป็นหลักฐาน

- แต่แล้วในเดือนธันวาคม ๒๕๔๖ บริษัทฟาร์อีสท์ฯ กลับฟ้องขับไล่ชาวบ้านจำนวน ๕๐ ครัวเรือน

- ๒๙ มีนาคม ๒๕๔๗ บริษัทฟาร์อีสท์ฯ ฟ้องคดี หมายเลขดำที่ ๒๙๐/๒๕๔๗ ต่อ นายสุวิทย์ คงสงค์ ขอบัญกรุก ซึ่งนำมาพิจารณารวมกับคดีหมายเลข ๕๐๙/๒๕๔๐ ที่ฟ้อง นางพรทิพย์ คงสงค์ ซึ่งจำเลยได้ครอบครองที่ดินที่มารดาอยู่อาศัยเดิม และซื้อเพิ่มในปี ๒๕๔๐ โดยไม่ทราบว่าเป็นที่ที่มีการออก น.ส.๓ ก. แปลงเลขที่ ๙๒๑ ที่บริษัทอ้าง ซึ่งถูกศาลพิพากษายกฟ้อง

- ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๗ บริษัทฟาร์อีสท์ฯ ยื่นอุทธรณ์ซึ่งขณะนี้ศาลยังไม่ได้ตัดสิน

- ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ เกิดคลื่นยักษ์ถล่มชุมชนบ้านแหลมป้อมปราบ มีผู้เสียชีวิตและสูญหาย จำนวน ๔๒ คน บ้านเรือนพังเสียหายทั้งหมด

- ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗ ชาวบ้านที่รอดชีวิตได้พยายามเข้าไปค้นหาสมาชิกในครอบครัวในบริเวณที่บริษัทอ้างครอบครอง แต่ถูกเจ้าหน้าที่บริษัทฟาร์อีสท์ฯ คัดค้านและข่มขู่ โดยกล่าวกับนางราตรี คงวัดใหม่ ชาวบ้านแหลมป้อม ที่ต้องการเข้าไปค้นหาศพลูก

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณีความขัดแย้งระหว่างชุมชนบ้านแหลมป้อม
กับบริษัท ฟาร์อีสท์ฯ

สาวบริเวณทางเข้าว่า “ขอร้องอย่ายุ่งกับที่ดินแปลงนี้อีก ถ้าไม่เชื่อ คลื่นยักษ์ไม่เอามึง
ไป ฎนี้แหละจะเอาชีวิตมึง”

● ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ บริษัทปัคร์ว้กัน โดยที่ชาวบ้านยังไม่ได้เข้าไปค้นหาศพ
ชาวบ้านจึงคัดค้านการปักเสารั้วคอนกรีต จนในที่สุดบริษัทต้องเอาเสารั้วคอนกรีตออกใน
ช่วงที่ พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี ลงพื้นที่บ้านน้ำเค็ม คงเหลือแต่ป้ายห้ามบุกรุก
และเชือกกันไว้

● ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ชุมชนแหลมป้อม นำเสนอปัญหาต่อคณะอนุกรรมการ
เฉพาะกิจ ประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และผู้แทน
นายกรัฐมนตรี ในการสัมมนาเรื่อง การจัดทำข้อเสนอทางนโยบายจากผู้ประสบภัย ณ
โรงเรียนตะกั่วป่าเสนานุกูล จ.พังงา

- ๑๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ตัวแทนชาวบ้านหาดแหลมป้อม ยื่นข้อเรียกร้องในการประชุมคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินผู้ประสบภัยธรณีพิบัติ ๖ จังหวัด ที่ทำเนียบรัฐบาล ซึ่งที่ประชุมมีมติให้ตั้งคณะทำงานตรวจสอบข้อเท็จจริง

- ๒๗ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ชาวบ้านส่วนหนึ่งได้กลับเข้าไปตั้งเต็นท์ สร้างบ้านโดยมีผู้บริจาควัสดุและอาสาสมัครจากพื้นที่ต่างๆ มาช่วยก่อสร้างบ้าน

- พล.อ.สุรินทร์ พิกุลทอง ประธานคณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินผู้ประสบภัยธรณีพิบัติ ๖ จังหวัด และคณะ ได้เข้าไปดูข้อเท็จจริงในพื้นที่จึงได้รับคำยืนยันจากชาวบ้านว่าอาศัยมาตั้งเต็นท์ตั้งแต่รุ่นพ่อแม่

- ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ พล.อ.ชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานในงาน “มหกรรมพื้นบ้าน สร้างชีวิต หลังวิกฤตสึนามิ” และได้เข้าไปดูข้อเท็จจริงในพื้นที่ซึ่งแกนนำชาวบ้านได้ชี้ให้ดูต้นมะพร้าวที่ยังเหลืออยู่ในบริเวณบ้านเดิมว่าปลูกมาตั้งเต็นท์พ่อแม่

- มีนาคม ๒๕๔๘ ชาวบ้าน นักศึกษา อาสาสมัครจากพื้นที่ต่างๆ ได้มาช่วยสร้างบ้านในพื้นที่ แต่ถูกคนของบริษัทเข้ามาข่มขู่ คุกคาม ถ่ายรูป จนอาสาสมัครบางส่วนหวาดกลัว การข่มขู่ คุกคามชาวบ้านก็ได้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง เช่น ทนายและตำรวจนอกเครื่องแบบมาร่วมกันข่มขู่ การขับรถประกบไล่ชน การยิงปืนขู่ ฯลฯ

- ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘ ชุมชนร่วมประชุมเรื่องการหาแนวทางแก้ไขปัญหาสิทธิที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกิน ที่สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

- ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘ บริษัทแจ้งความยึดรถแบ็คโฮ ที่ชาวบ้านนำมาปรับถนนและวางท่อระบายน้ำ

- ๒๖ มีนาคม ๒๕๔๘ ชาวบ้านไปขอรับเงินชดเชย เพื่อนำมาสร้างบ้าน แต่ผู้ที่มีรายชื่อพิพาทกับบริษัทฟาร์อีสท์ฯ กลับถูกตัดสิทธิ์ความช่วยเหลือเรื่องบ้านถาวร

- ๒๘ เมษายน ๒๕๔๘ ชาวบ้านไปขอติดตั้งไฟฟ้าบริเวณชุมชน แต่เมื่อไปสอบถามเรื่องที่ อบต. ได้รับคำตอบว่ายังไม่ได้รับเรื่อง

● ๓ พฤษภาคม ๒๕๔๘ แกนนำชาวบ้านแหลมป้อมเข้ายื่นหนังสือร้องเรียนต่อ นพ.นิรันดร์ พิทักษ์วัชระ ประธานกรรมการการพัฒนาระบบสาธารณสุขและคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติ เพื่อให้รัฐบาลช่วยแก้ปัญหาเรื่องที่ดิน

● ๒๐ พฤษภาคม ๒๕๔๘ นายปิยวัฒน์ สุขศรีแก้ว ลูกชายนายอาทร สุขศรีแก้ว แกนนำชาวบ้าน ผูกคอตายเนื่องจากความเครียด เพราะแม่และน้องสาวเสียชีวิตจากคลื่นยักษ์

● ๒๖ พฤษภาคม ๒๕๔๘ กมธ.ชุด นพ.นิรันดร์เรียกประชุม และเชิญแกนนำชาวบ้าน ชี้แจงปัญหา ซึ่ง กมธ. ได้มีมติทำหนังสือเชิญนายสุชาติ ตันเจริญ รองประธานสภา ตัวแทน บริษัทฟาร์อีสท์ นายเสริมศักดิ์ พงษ์พานิช รัฐมนตรีช่วยว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา และผู้บังคับบัญชาของนายทหารที่ไปคุกคามชาวบ้านเข้าชี้แจง แต่บางรายไม่เข้าร่วม

● ๒๗ พฤษภาคม ๒๕๔๘ คณะอนุกรรมการชุด พล.อ.สุรินทร์ พิภพทอง ประชุมที่จังหวัดกระบี่ ที่ประชุมได้สรุปมติมอบหมายให้ผู้แทนกรมที่ดินดำเนินการสอบสวนการออกเอกสารสิทธิที่ดิน ๓ แปลง ซึ่งชาวบ้านอยู่อาศัยให้เสร็จภายใน ๑๕ วัน และให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงารังวัดขอบเขตการครอบครองที่ดินของชาวบ้านหาดแหลมป้อมให้ชัดเจน

● ๑ มิถุนายน ๒๕๔๘ ชาวบ้านได้รังวัดขอบเขตที่ดินบริเวณที่อยู่อาศัยและทำกินจำนวน ๓๐ ครัวเรือน พบว่ามีเนื้อที่รวม ๑๘๖.๕ ไร่ มีการทำประโยชน์ในลักษณะต่างๆจริง เช่น สวนมะพร้าว ปลูกผักสวนครัว ไม้ผล เลี้ยงหมู เลี้ยงไก่ เลี้ยงปลา ทำบังกะโล ร้านอาหาร ขนาดพื้นที่ครอบครองมีตั้งแต่ ๕ - ๕๓ ไร่ โดยส่วนใหญ่ครอบครองขนาด ๒ - ๕ ไร่ อาศัยมาประมาณ ๓๐ - ๓๕ ปี

● เดือนสิงหาคม ๒๕๔๘ ผู้ว่าฯ พังงาเข้าพบชาวบ้านแหลมป้อมเพื่อสอบถามเรื่องน้ำไฟ แต่ไม่สามารถสั่งให้มีการดำเนินการได้ เพราะถูกบริษัท คัดค้าน

● ๖ กันยายน พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร ประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่ที่ จ.พังงา แต่ไม่ยอมออกมารับข้อเสนอของชาวบ้านที่ชุมนุมเรียกร้องอยู่บริเวณหน้าฐานทัพเรือพังงา

๓ การแก้ไขปัญหของชุมชน

การศึกษาสภาพปัญหาและตรวจสอบข้อมูลเอกสาร และจากการศึกษาภาพถ่ายทางอากาศย้อนหลังไปตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชนรวมถึง การสัมภาษณ์สอบถามข้อมูลจากชุมชน สามารถสังเคราะห์ข้อเท็จจริงในพื้นที่บ้านแหลมป้อม ได้ดังนี้

จากภาพถ่ายทางอากาศของกรมแผนที่ทหาร ปี ๒๕๒๖ ซึ่งเป็นปีที่ขออนุญาต โฉนด พบว่ามีสภาพทั่วไปเป็นเหมืองร้างหลังจากเลิกทำเหมืองไป ปรากฏเป็นสวนมะพร้าวด้านทิศเหนือเล็กน้อย และเป็นสวนมะพร้าวและบ้านของชาวบ้านกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปด้านทิศตะวันตก

จากเอกสารใบ ส.ค. ๑ จำนวน ๒ แปลง เลขที่ ๑๙ และ ๘๐ ที่ขออนุญาตในปี ๒๔๙๘ ก่อนที่จะขอประทานบัตรเหมืองแร่ในปีเดียวกันนี้ เป็นชื่อของ นายเกียรติ กุลวานิช เจ้าของบริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด โดยอ้างว่าได้ซื้อต่อมาจากนายโปเหลียง (ไม่ระบุปีที่ซื้อ) และเป็น “ที่ดินเพื่อการทำเหมือง” คิดเป็นพื้นที่รวมประมาณ ๑๔๐ ไร่ แต่ไม่สามารถกำหนดได้ชัดเจนว่าอยู่ที่ไหน เนื่องจากแผนที่ที่ปรากฏในใบ ส.ค. ๑ นั้นเป็นเพียงขอบเขตคร่าวๆ เท่านั้น ซึ่งแม้แต่ความยาวของแต่ละด้านเมื่อคำนวณแล้วก็ไม่เท่ากันกับพื้นที่ที่ระบุไว้

อย่างไรก็ตาม ใบรายงานใต้สวนเรื่องราวขอประทานบัตรเหมืองแร่ ซึ่งมี นายลิข กุลวานิช น้องชายของนายเกียรติและเป็นหุ้นส่วนของบริษัทฮกจงเส็งในขณะนั้น เป็นผู้ให้ถ้อยคำไว้ ทำให้เราได้ทราบว่า ประทานบัตรแปลงที่ติดทะเล และทับออกไปในทะเล (หมายเลขที่ ๙๘๕๔) ซึ่งมีพื้นที่ ประมาณ ๒๕๔ ไร่ นั้น ทับที่ราษฎร ซึ่งอ้างว่าเป็นที่สวนมะพร้าวของ บริษัท ฮกจงเส็ง ประมาณ ๒ ไร่ “นอกนั้นไม่ปรากฏว่าทับที่ดินของผู้ใด... นอกเสียจากป่าสนซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่จะต้องเสียเงินชดเชย” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าอีก ๒๐๐ กว่าไร่ที่เหลือทั้งหมดเป็นที่ “ป่าสงวน”

ส่วนพื้นที่ประทานบัตรแปลงที่อยู่ถัดเข้ามาด้านใน (หมายเลขที่ ๙๘๕๘) จำนวน ๑๗๙ ไร่ นั้น ในใบรายงานใต้สวนบันทึกไว้ว่าตกอยู่ในทะเล ๔๕ ไร่ ที่เหลืออีก ๑๓๕ ไร่ทับที่ของราษฎร ได้แก่ นายลิข กุลวานิช บิดาของนายเกียรติ จำนวน ๖๐ ไร่ ที่ดินของ บริษัท ฮกจงเส็ง ๘๐ ไร่ และที่ดินที่นายลิข ซื้อจากผู้อื่นแล้วอีก ๓๕ ไร่ ซึ่งรวมกันแล้วเกินจาก

สภาพบ้านแหลมป้อม ซึ่งได้รับการฟื้นฟู โดยการสนับสนุนจากหลายๆ ฝ่าย

ควรจะเป็น (๑๓๕ ไร่) ไป ๔๐ ไร่ ยังไม่นับรวมพื้นที่ป่าสนด้านจดทะเลตลอดแนว ที่จะต้องเสียเงินชดเชยให้แก่กรมป่าไม้ ซึ่งไม่ได้ระบุจำนวนไร่อีกด้วย อย่างไรก็ตามอาจกล่าวได้ว่าที่ดินในประธานบัตรแปลงด้านในนี้ส่วนใหญ่เป็นที่ดินเอกชนที่มีผู้ครอบครองแล้ว

ยังมีข้อสังเกตอีกอย่างที่ว่า ส.ค.๑ ทั้ง ๒ แปลงนั้นความจริงเป็นชื่อของนายเกียรติกุลวานิช มิใช่ชื่อบริษัทฮกจงเส็งหรือนายลิมบี ตามที่ระบุในใบรายงานโต้สวนฉบับดังกล่าวแต่อย่างใด

จากหลักฐานภาพถ่ายทางอากาศปี ๒๕๐๙ หลังจากมีการขอออกส.ค.๑ ไปแล้วประมาณ ๑๑ ปี ปรากฏว่ายังคงมีสภาพเป็นป่าไม้อยู่ ซึ่งน่าจะเป็นการแสดงให้เห็นชัดเจนว่าเป็นการออกส.ค.๑ ในที่ป่า เพื่อเจตนาครอบครองหลังจากทำเหมืองแร่

ชุมชนหาดแหลมป้อมนี้ เดิมเป็นชาวบ้านที่มีอาชีพทำเหมืองตั้งแต่ช่วงปี ๒๕๑๒ และได้สร้างบ้านพักอาศัยอยู่รอบๆ เหมือง ดังปรากฏในภาพถ่ายทางอากาศปี ๒๕๑๖ ซึ่ง

จะเห็นได้ว่ามีบ้านอาศัยอยู่โดยรอบ ต่อมาเมื่อเมืองเล็กกิจการไปในปี ๒๕๑๙ จึงได้ย้ายเข้ามาอยู่ด้านในกันมากขึ้น

ในภาพปี ๒๕๓๘ และปี ๒๕๔๕ พบว่ามีการขยายตัวของชุมชนมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด ในขณะที่ บริษัท ฮกจงเส็ง เองนั้นได้ขอจดทะเบียนนิติกรรมขายที่ดินให้แก่บริษัท ฟาร์อีสท์ฯ ในปี ๒๕๔๖ โดยมีผู้ยื่นคัดค้านการซื้อขาย แต่บริษัทยืนยันกับเจ้าหน้าที่ที่ดินว่าจะเป็นผู้รับผิดชอบเอง จึงได้ทำสัญญาซื้อขายกันจนเรียบร้อย หลังจากนั้นก็มีการข่มขู่และคุกคามชาวบ้านเพื่อกดดันให้ย้ายออกจากพื้นที่ตลอดมา

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบข้อมูลจากสำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่าได้ข้อมูลว่า

๑. น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชื่อ บริษัท ฟาร์อีสท์ เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด เป็นผู้ถือสิทธิครอบครอง โดยซื้อจาก นายสงวน กุลวานิช และนางโสพิศ กุลวานิช ผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ ซึ่ง น.ส.๓ ก. ทั้งสามแปลงดังกล่าวเดิมเป็น ส.ค.๑ เลขที่ ๔๖, ๗๙ และ ๘๐ ตามลำดับในตำบลอำเภอเดียวกันของนายเกียรติ กุลวานิช ตามคำสั่งศาล นายลิข กุลวานิช ได้นำ ส.ค.๑ ทั้งสามแปลง ดังกล่าวออกเป็น น.ส.๓ ก. ทั้งสามแปลงข้างต้น ในนามผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช และได้มีการจดทะเบียนโอนเปลี่ยนนามผู้จัดการมรดกจากนายลิข กุลวานิช เป็นนายสงวน กุลวานิช และ นางโสพิศ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๗

๒. โฉนดที่ดินเลขที่ ๒๖๗๙ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชื่อบริษัท ฟาร์อีสท์ เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ โดยซื้อมาจากนายสงวน กุลวานิช และนางโสพิศ กุลวานิช เป็นผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ ซึ่งโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าวออกโดยหลักฐาน ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ของ นายเกียรติ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๒๔ โดยนายเกียรติ กุลวานิช ถึงแก่กรรม มีนายลิข กุลวานิช เป็นผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช ตามคำสั่งศาลฯ และได้มีการโอนเปลี่ยนนามผู้จัดการมรดกจากนายลิข กุลวานิช เป็นนางโสพิศ กุลวานิช และนายสงวน กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖

๓. โฉนดที่ดินเลขที่ ๓๓๗๓ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชื่อ นายสงวน กุลวานิช เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ โดยนายสงวน กุลวานิช ได้ออกโฉนดที่ดิน เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ตามหลักฐาน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๐๒๘ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๒๙ ของนายสงวน กุลวานิช เอง

และได้รับคำชี้แจงของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ด้วยลายลักษณ์อักษรว่าได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดประทานบัตรในท้องที่ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว และขอชี้แจงสิทธิของผู้ถือประทานบัตรที่มีในเขตเหมืองแร่ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ซึ่งผู้ถือประทานบัตรมีสิทธิตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗๓ เท่านั้น สิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินยังคงเป็นของผู้มีกรรมสิทธิ์อยู่ หากพื้นที่ที่เป็นที่ดินของรัฐหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบนั้นยังคงมีสิทธิและหน้าที่เหนือที่ดินดังกล่าวด้วย แม้ว่าที่ดินเหล่านั้นจะได้รับอนุญาตประทานบัตรแล้วก็ตาม ดังนั้นเมื่อประทานบัตรสิ้นอายุแล้ว ผู้ถือประทานบัตร จึงไม่ได้มาซึ่งสิทธิครอบครองตามสิทธิในประทานบัตรที่เคยได้รับครั้งประทานบัตรยังมีอายุอยู่ (มาตรา ๗๓(๓)) การสั่งการเพื่อจะใช้ประโยชน์ต่างๆ ในพื้นที่ประทานบัตรที่สิ้นอายุแล้ว โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ จึงไม่สามารถกระทำได้ คงเป็นสิทธิเฉพาะของผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือหน่วยงานของรัฐที่มีสิทธิและหน้าที่ในที่ดินเหล่านั้นเท่านั้น

นอกจากนี้ในเอกสารรายละเอียดประทานบัตรหมู่ที่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ในบริเวณที่ดินพิพาทมีประทานบัตรรวม ๕ ฉบับ ได้แก่

- ประทานบัตรเลขที่ ๔/๒๕๓๑ (๙๘๔๙) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๑๔๕-๑-๖๖ ไร่
- ประทานบัตรเลขที่ ๓/๒๕๓๑ (๙๘๕๐) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๕๑-๒-๒๖ ไร่
- ประทานบัตรเลขที่ ๓๒/๒๕๒๙ (๙๘๕๔) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๑๑๙-๐-๑๒ ไร่
- ประทานบัตรเลขที่ ๕๒/๒๕๒๕ (๙๘๕๓) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๒๖๖-๑-๐๘ ไร่

● ประทานบัตรเลขที่ ๒๗/๒๕๓๒ (๙๙๔๘) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๑๗๙-๑-๑๔ ไร่

และต่อมากรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารเพิ่มเติม กล่าวคือ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดพังงา ให้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเอกสารแสดงการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งส่งแผนที่และเอกสารประกอบ ซึ่งเอกสารดังกล่าวระบุไว้ดังนี้

๑. ประทานบัตรที่ ๙๙๕๔/๙๗๗๗ ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด ตั้งอยู่ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ภูมิประเทศเป็นที่ราบริมทะเล ทับป่าไม้ชายฝั่งทะเล และทะเลมหาสมุทรอินเดียบางส่วน

๒. ประทานบัตรที่ ๙๙๔๘ / ๙๘๒๕ ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด ตั้งอยู่ที่ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ประทานบัตรทับที่กรรมสิทธิ์ผืนดินของราษฎร

ระหว่างที่เริ่มทำการตรวจสอบหลังจากได้รับการร้องเรียน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับหนังสือโดยที่มิได้มีการสอบถามแต่อย่างใดเป็นหนังสือฉบับลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ จากสำนักกฎหมายนิติประชาชาติ ความว่า

“ด้วยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้านายนิวัติ แก้วล้วน ในฐานะทนายความของบริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ขอแจ้งให้ท่านได้ทราบว่าที่ดินหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก) เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ที่ดินที่ถือครองตามคำพิพากษาของศาลฎีกาเลขที่ ๑๒๑๑, ๑๒๑๒/๒๕๓๗ เนื้อที่ดินประมาณ ๑๑๕ ไร่เศษ และที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๖๗๓, ๓๓๗๓ ที่ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงานั้น เป็นที่ดินกรรมสิทธิ์ถือครอง และครอบครองอยู่ก่อนเกิดเหตุกรณีพิพัตถ์ “สินามิ” ของบริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ โดยหนังสือฉบับนี้ ข้าพเจ้าในฐานะทนายความของ บริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด จึงขอกราบเรียนมายังท่านและหน่วยงานของท่านให้ได้รับทราบว่าบริษัทฯ ขอใช้สิทธิในการห้ามและโต้แย้งสิทธิ ในอันที่ผู้ใด หรือ

ชุมชนเมืองเก่าซึ่งเกิดขึ้นในยุคการทำเหมืองแร่กำลังเฟื่องฟู

หน่วยงานใดๆ จะทำการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้าง และหรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภคประเภทใด ๆ ลงในที่ดินแปลงใดแปลงหนึ่ง แม้เป็นส่วนใดของที่ดิน ก็ตาม จะต้องได้รับอนุญาต หรือได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้มีอำนาจของบริษัทฯ ก่อนเท่านั้น จึงจะดำเนินการปลูกสร้างได้

อนึ่งหากมีการกระทำใดๆ ลงไป โดยที่บริษัทฯ ไม่ได้อนุญาต หรือให้ความยินยอม บริษัทฯ ก็ขอสงวนสิทธิตามกฎหมาย เพื่อโต้แย้งสิทธินั้นทางศาลจนถึงที่สุด

สืบเนื่องจากการที่มีประชาชนบางส่วนได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐ และหรือองค์กรด้านสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ อ้างเหตุว่าได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของบริษัทฯ นั้นจึงไม่เป็นความจริง เพราะที่ดินที่เกี่ยวข้องกันนี้ ก่อนเกิดเหตุ “สึนามิ” บริษัทฯ กับประชาชนกลุ่มดังกล่าว มีข้อพิพาทเป็นคดีแพ่งและคดีอาญาอยู่ในศาลจังหวัดพังงา หลายเรื่อง และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

ทางบริษัท ขอชี้แจงต่อองค์กรของท่านด้วยความเคารพว่า ทุกคนต่างเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วยวิธีคิดที่ว่า “ต่างคนต่างฐานะกฎหมายต้องให้การคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน” ปัจจุบันนี้เมื่อบริษัท ดำเนินการอ้างสิทธิตามกฎหมาย ก็จะถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ปัจจุบันนี้ความเป็นจริงกลับกลายเป็นว่า บริษัท ไม่อาจจะใช้สิทธิทางกฎหมายปกป้องทรัพย์สินของตนเองได้ก็เท่ากับบริษัท ก็ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกัน ปัจจุบันนี้ประชาชนตามที่ข้าพเจ้าอ้างถึงต่างอ้างองค์กรของท่านเพื่อกดดันหน่วยงานของรัฐและบริษัท ที่จะดำเนินการตามกฎหมาย และข้าพเจ้ายังหวังว่าศาลยังเป็นที่ยี่งที่สุด ที่จะเป็นที่ยี่งสุดท้ายของการระงับข้อพิพาทนั้น ทางบริษัท หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความเข้าใจจากองค์กรของท่านด้วยความเคารพต่อสิทธิของกันและกันภายใต้กฎเกณฑ์ของความเท่าเทียม”

ครั้งต่อมา เมื่อคณะอนุกรรมการฯ ได้ให้กรรมการผู้จัดการบริษัท ฟาร์อีส เทคดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด และนายนิวัติ แก้วล้วน ในฐานะนายความของบริษัท ดังกล่าว ให้ประสานงานกับกรรมการผู้จัดการบริษัท เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง ในกรณีที่ดินในกรณีนี้ นายนิวัติ แก้วล้วน แจ้งว่า ติดภารกิจว่าความที่ศาลจังหวัดตะกั่วป่าคดีเกี่ยวเนื่องกับเรื่องดังกล่าวนี้ และแจ้งว่าการชี้แจงข้อเท็จจริงใดๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคดีความก็ยังคงดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาล และบางอย่างยังเป็นความลับของตัวความที่นายความไม่อาจเปิดเผยได้ และยังคงมีมติจากคณะนายความที่ทำคดีร่วมกัน และได้รับอนุญาตจากบริษัท ซึ่งเป็นตัวความก่อน จึงสามารถชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ได้

ในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๘ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ได้นำเสนอรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้นำเสนอรายงานต่อรัฐบาลมีผลการตรวจสอบให้รัฐจัดสรรที่ดินบริเวณที่ชุมชนแหลมป้อมอาศัยอยู่เป็นเวลานานดังกล่าวให้แก่ราษฎรนั้นๆ ต่อไป โดยสรุปผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัย และในที่ดินทำกินโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ดังนี้

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๕๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๗๙ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระเบียบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรวมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

ในรายงานระบุผลการตรวจสอบอ้างคำชี้แจงของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า สรุปแล้วน่าจะเห็นว่า ที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา นั้น เป็นบริเวณพื้นที่ประทานบัตรเหมืองแร่ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เลขที่ ๙๘๔๘/๙๘๒๕ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งบริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด ดังกล่าว มีนายลิมปี กุลวานิช

บิดานายเกียรติ กุลวานิช เป็นเจ้าของ และต่อมานายเกียรติ กุลวานิช เป็นเจ้าของแทน ในเอกสารประกอบของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ระบุอย่างชัดแจ้งว่า เป็น ประทานบัตรในที่ดินของราษฎร ประกอบกับรูปที่ดินใน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ระบุว่าด้านทิศตะวันตกจดที่ประทานบัตร บริษัท สกจงเส็ง จำกัด ส่วนด้านทิศตะวันออก จดประทานบัตรของเกรียงศักดิ์ สุวรรณพฤกษ์ ทั้ง ๓ แปลงเช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อพิจารณา ประกอบกับประทานบัตรของ บริษัท สกจงเส็ง จำกัด เลขที่ ๙๙๔๘/๙๗๗๗ ซึ่งลักษณะ ภูมิประเทศเป็นที่ราบริมฝั่งทะเล ทับป่าไม้ชายฝั่งทะเลและทะเลมหาสมุทรอินเดียบางส่วน ซึ่งตามหลักการของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่แล้ว ที่ดินในการทำเหมือง แร่ที่เป็นที่ดินของรัฐ เมื่อประทานบัตรหมดอายุแล้วย่อมตกกลับมาเป็นของรัฐตามเดิม

ดังนั้น ที่บริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด อ้างว่า น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อ้างว่าที่ดินทั้ง ๓ แปลง อยู่ติดกับทะเลมหาสมุทรอินเดียจึงขัดกับความเป็นจริง ซึ่งพื้นที่ที่ชาวบ้านแหลม ป้อมอาศัยอยู่มาเป็นเวลาช้านาน ก็คือที่ดินที่บริษัท สกจงเส็ง จำกัด ได้ประทานบัตรทำ เหมืองแร่ริมทะเล และเมื่อประทานบัตรสิ้นอายุลงย่อมตกกลับมาเป็นของรัฐ เมื่อรัฐ มีหน้าที่ที่ต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม รัฐชอบที่จะจัดสรร ที่ดินบริเวณที่ชุมชนแหลมป้อมอาศัยอยู่เป็นเวลานานดังกล่าวให้แก่ราษฎรนั้นๆ ต่อ ไป ประกอบกับชุมชนแหลมป้อมอยู่อาศัยในที่ดินดังกล่าวมาเป็นเวลาช้านาน ย่อมมีสิทธิ ใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินดังกล่าว เพื่อการดำรงชีพของตนอย่างยั่งยืนตลอดไป

ในรายงานยังเสนอด้วยว่า เนื่องจากชุมชนแหลมป้อมมีไฟฟ้าใช้อย่างถาวรมาตั้ง แต่ปี พ.ศ.๒๕๓๙ แล้ว โดยขอต่อการใช้ไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าเขต ๑๑ กตอ.๒ นครศรีธรรมราช แต่ครั้นหลังจากประสบเหตุธรณีพิบัติภัยสึนามิ กลับถูกปฏิเสธโดยอ้าง ว่าเป็นที่ดินพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน รวมตลอดทั้งการใช้ไฟฟ้าด้วยเช่นกัน ซึ่ง การใช้ไฟฟ้าและประปาเป็นพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิตของมนุษย์หรือศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ขั้นพื้นฐานนั่นเอง ดังนั้น ถึงแม้จะมีข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันในบริเวณดัง กล่าวก็ตาม รัฐย่อมมีภาระหน้าที่ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ชุมชนแหลม

ป้อมสามารถมีไฟฟ้าและประปาใช้โดยปกติ เจกเช่นประชาชนในราชอาณาจักรไทยโดยทั่วไป และนำเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐบาล ดังต่อไปนี้

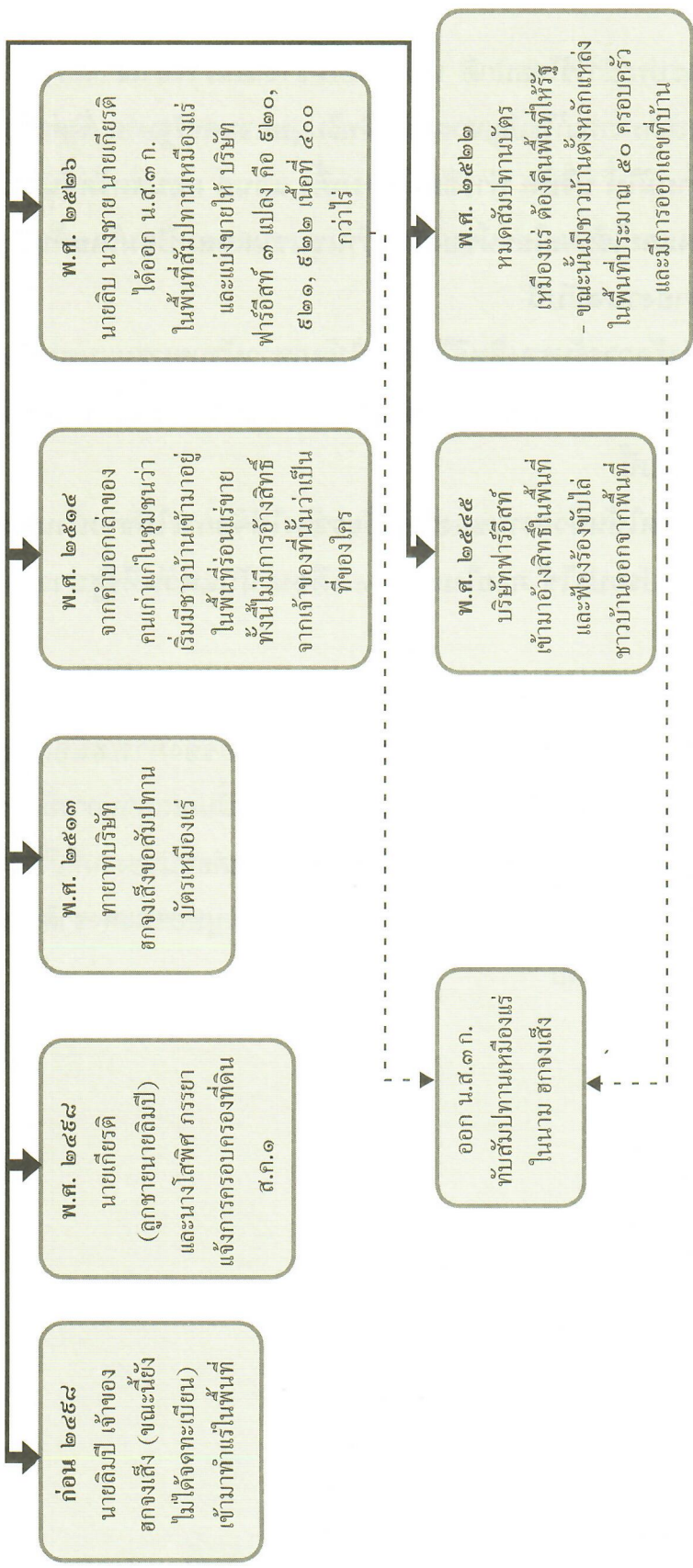
๑. ให้รัฐบาลห้ามมิให้ บริษัท ฟาร์อีสท์ เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ครอบงวนการครอบครองและใช้ประโยชน์ของชาวบ้านชุมชนแหลมป้อมโดยทันที นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้รัฐบาลเร่งรัดการรับรองสิทธิในที่ดินให้แก่ชาวบ้านชุมชนแหลมป้อมที่ครอบครองอยู่แต่เดิมก่อนเกิดธรณีพิบัติภัยสึนามิ ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

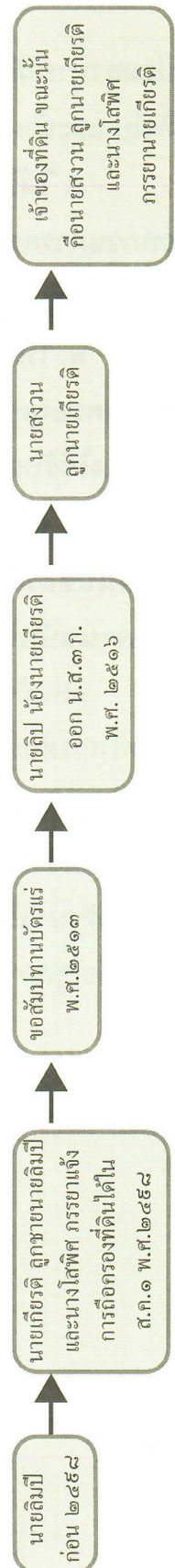
๓. ให้รัฐบาลเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดการให้ชาวบ้านชุมชนแหลมป้อมมีไฟฟ้าและประปาใช้ ภายในเวลา ๑ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

แต่แม้ว่าผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเสนอมาตรการต่อรัฐอย่างชัดเจน แต่ก็มีข้อจำกัดเพียงอยู่ในระดับของการเสนอผลและมาตรการดังกล่าวเท่านั้นแต่จะไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ดังนั้นกระบวนการที่ผลการตรวจสอบจะสามารถดำเนินการได้จะต้องอาศัยคำสั่งจากรัฐบาลต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และถ้ารัฐบาลไม่ดำเนินการภายใน ๓ เดือน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

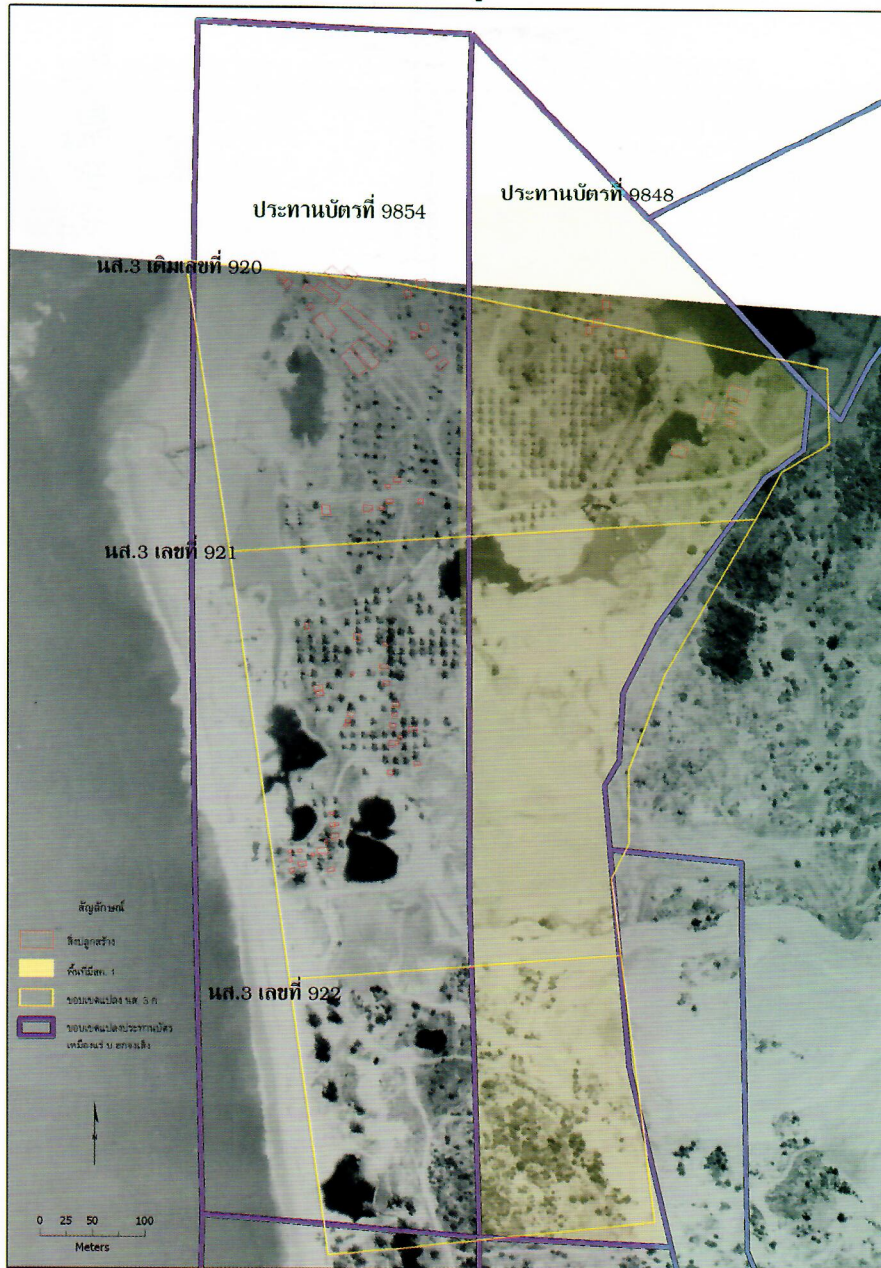
ลำดับเหตุการณ์ บ้านแหลมป้อม

สถานะภาพการถือครองที่ดิน บ้านแหลมป้อม

ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2526
ชุมชนหาดแหลมป้อม บ้านห้วยเค็ม หมู่ 2 ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

ภาพถ่ายทางอากาศ ปี ๒๕๒๖ แสดงการใช้ที่ดินของชุมชนบริเวณชุมชนหาดแหลมป้อม เมื่อเทียบกับพื้นที่ประทานบัตรเมืองแรดตึก ที่ ๙๘๕๔ (ติดทะเล) และ ประทานบัตรที่ ๙๘๔๘ (ไม่ติดทะเล) และมีการอ้างสิทธิที่เป็น น.ส.๓ คลุมเกือบทังพื้นที่ (เลขที่ ๙๒๐ ,๙๒๑,๙๒๒) ดังรูป โดยรายงานตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน ระบุว่า พื้นที่ทับซ้อนกับแปลงประทานบัตรที่ ๙๘๕๔ (ไม่ควรมีการออกเอกสารสิทธิ) ได้เนื่องจากตรวจสอบกับใบไต่สวนประทานบัตรแล้วพบว่าที่ดินเดิมก่อนขอประทานบัตรเป็นที่ป่า จึงต้องคืนกลับเป็นของรัฐ เมื่อหมดประทานบัตร ดังนั้นชุมชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่จึงสมควรมีสิทธิครอบครอง ในฐานะการได้เข้าทำประโยชน์ต่อเนื่องเป็นเวลานาน

บทที่ ๓

ห้ามบุกรุก

ก.ป.๕

ที่ดินส่วนบุคคล

ก.ป.๕

ที่ดินแปลงนี้

มีเอกสารสิทธิ์ เป็นสิทธิครอบครอง

ฉ.ส.๓ก เลขที่ 552, 553, 554

ห้ามบุกรุก

ห้ามนำเรือ/รถ เข้ามาจอด
ห้ามขุดปลูม ห้ามขุดเหมือง

กรณีศึกษา บ้านทับตะวัน*

๑. ความเป็นมาของชุมชนบ้านทับตะวันและกรณีปัญหาที่ดิน

ชุมชนทับตะวันเป็นหมู่บ้านหนึ่งของบ้านบางลึก หมู่ ๗ ต.บางม่วง อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา ภูมิภาคประเทศเป็นสันทรายและเนินทรายชายฝั่งทะเล บ้านทับตะวันเป็นชุมชนชาวมอแกนที่มีความเชื่อและวัฒนธรรมเป็นของตนเองจนมีส่วนร่วมสัมพันธ์กับประวัติการโยกย้ายถิ่นฐานของกลุ่ม เช่น ความเชื่อที่ว่าหากมีคนตายในบ้านจะต้องย้ายออกจากบ้านเดิมไปปลูกใหม่ เป็นต้น

ชาวมอแกนทับตะวันได้ก่อตั้งชุมชนมาประมาณ ๑๐๐ กว่าปี เดิมทีกลุ่มนี้ไม่มีที่อยู่เป็นหลักแหล่ง มีการย้ายจากบ้านทุ่งเค็ดมายังบ้านทุ่งทุ (ชุมชนทับตะวัน) เนื่องจากมีเจ้าของมาอ้างสิทธิในที่ดิน บ้านทุ่งทุ (ทุ่งที่เต็มไปด้วยต้นทุ ซึ่งเป็นผลไม้ชนิดหนึ่ง) สมัยก่อนเป็นป่ารก้างซึ่งส่วนใหญ่เป็นป่าทุ ชาวบ้านในสมัยนั้นจึงเรียกชุมชนแห่งนี้ว่า บ้านทุ่งทุ เมื่อก่อนชุมชนแห่งนี้เคยมีการทำนา และประกอบอาชีพด้านการประมง ก่อนที่จะเกิดสงครามโลกครั้งที่ ๒ ทหารญี่ปุ่นได้ยกพลขึ้นบกบริเวณที่ตั้งชุมชน ทำให้ชาวบ้านต้องอพยพขึ้นไปอยู่บนภูเขา

หลังจากสงครามโลกยุติ จึงได้ลงมาอยู่บริเวณที่ดินเดิมและในเวลาต่อมาได้มีการเปิดให้มีการสัมปทานเหมืองแร่ ทำให้ชาวบ้านมอแกนที่นี่ได้อพยพขึ้นไปอยู่บนภูเขา ก่อนที่จะย้ายมาอยู่ตรงที่ดินแห่งนี้อีกครั้ง โดยมายึดพื้นที่อยู่รอบๆ การขุดเหมือง ชุมชนใหญ่ขึ้นเรื่อยๆ เนื่องจากมีชาวบ้านจากแหล่งอื่นที่มาเป็นคนงานเหมืองได้มาตั้งรกรากและแต่งงานกับชาวมอแกนที่นี่ ปัจจุบันมีทั้งมอแกนและไทยพุทธจำนวน ๑,๕๐๐ คน

* ศศิน เฉลิมลาภ และใจสินี กิดอ่าน

การย้ายถิ่นฐานนั้น ชาวบ้านเล่าว่าหลังจากย้ายมาอยู่ทุ่งทุ - นายาวหรือที่ตั้งชุมชน ในปัจจุบันได้ไม่กี่ปี บางส่วนก็ย้ายไปอยู่ทุ่งซีทราย และไปอยู่ทุ่งเค็ดนานถึง ๒๐ ปี ก่อน จะถูกไล่กลับมาอยู่ที่เดิมในปัจจุบันนี้เมื่อกว่า ๓๐ ปีที่แล้ว ซึ่งบริเวณทุ่งทุที่ว่าก็คือพื้นที่ ปัญหา ๒๔ ไร่ในปัจจุบัน

จากการสอบถามข้อมูลจากชุมชนล้นยืนยันการตั้งถิ่นฐาน ดังเช่น ตาहित ชาว มอแกน บ้านทับตะวัน อายุ ๘๐ ปี ได้เล่าให้ฟังว่า รุ่นปู่ย่าของตาहित อพยพมาจากเกาะ ลันตา มาตั้งรกรากอยู่ที่ บ้านทับตะวันนี้มาตลอด จนพ่อแม่ของตาहितเสียชีวิตไป รุ่น ลูกของตาहितแต่งงานจนเกิดรุ่นหลาน แต่ก็ยังไม่เคยย้ายไปจากบ้านทับตะวัน

ตาเพียร อายุ ๗๐ ปี เล่าว่าสมัยก่อนไม่ได้ทำใบเกิด (แจ้งเกิด ทำสูติบัตร) เนื่องจากทางราชการไม่ทำเรื่องให้ บอกแค่ว่าเป็นเพียงชาวมอแกนไม่ต้องออกไปไหน ไม่ต้องใช้บัตรอะไรก็ได้ ชาวบ้านเพิ่งมีทะเบียนบ้านกันเมื่อไม่นานนี้เอง

ตาปาน ชาวมอแกน อายุ ๘๕ ปี เล่ารายละเอียดเพิ่มเติมว่า แก่เกิดที่ทับตะวัน แต่สมัยนั้นเรียกกันว่านากก ทั้งหมู่บ้านอยู่กันไม่ถึง ๕ ครอบครัว มีประชากรไม่เกิน ๒๐ คน ชาวบ้านมีฐานะยากจน ประกอบอาชีพหาปลาบริเวณชายฝั่งทะเล เพราะไม่มีเรือ และหา แร่ดีบุกตามชายหาด จนกระทั่งเกิดสงครามโลกครั้งที่สอง (ประมาณ พ.ศ. ๒๔๘๗ - ๒๔๘๘) เป็นยุคข้าวยากหมากแพง มีโจรผู้ร้ายชุกชุม ชาวมอแกนถูกปล้นจนไม่มีแม้เสื้อผ้าจะใส่ จึง จำต้องขายที่ดินให้กับแป๊ะคว์เพื่อซื้ออาหารและเสื้อผ้า ในราคา ๓๐๐ บาทเท่านั้น จากนั้นได้ย้ายมาอยู่ที่ทุ่งทุ ครอบครัวเดียว คือครอบครัวของตาเพลิน (ปัจจุบันเสียชีวิตแล้ว) ตาเพลินเป็นผู้บุกเบิกพื้นที่และปลูกบ้านที่ทุ่งทุเป็นหลังแรก ปัจจุบันเป็นที่ น.ส.๓ แปลงที่ ๘๙ ที่มีปัญหาอยู่ขณะนี้

บริเวณบ้านทับตะวัน มีชุมหม่อมต่างๆ อยู่มากมายแสดงให้เห็นร่องรอยการทำ หม่อมแร่ในอดีต ตามปกติหม่อมแต่ละแห่งจะมีการทำหม่อมต่อกันมาหลายเจ้า เริ่มแรก มักเป็นนายทุนรายใหญ่ จากนั้นเป็นนายทุนรายย่อยรวมทั้งชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านมิได้เป็น ลูกจ้างของเจ้าของหม่อม แต่จะทำแร่เองขนาดเล็กๆ มีหลายแบบ เช่น การร่อนแร่ การใช้ เครื่องมือขนาดเล็กดูดแร่ขึ้นมา ชาวบ้านเกือบทุกคน เก็บแร่ตามชายหาดในหน้ามรสุม ซึ่งเป็นช่วงที่ออกเรือไม่ได้เพราะมีคลื่นลมแรง แต่เพราะคลื่นที่ช่วยพาแร่มาทับน้ำ แต่ละ

ครอบครัวก็จะไปกวาดทรายที่มีแร่ปนอยู่ แล้วนำมากรองรวมกันเป็นบริเวณบ่อที่ขุดเตรียมไว้สำหรับการล้างแร่ สมัยนั้นแร่มีราคาสูงถึง ๑๕๐-๒๐๐ บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ชาวบ้านยังประกอบอาชีพอื่น ทั้งการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และการประมง

ชาวบ้านทุกคนเล่าเรื่องราวการทำเหมืองสมัยนั้นให้ฟัง ว่าชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นลูกจ้างบริษัท แต่จะทำแร่เอง ขนาดเล็กๆ มีหลายแบบ เช่น การร่อนแร่ การใช้เครื่องมือขนาดเล็กดูแร่ขึ้นมา และส่วนใหญ่จะเป็นการทำต่อจากนายทุนรายใหญ่ เอาแร่ไปขายที่ตลาด บางคนหากมีใบอนุญาตร่อนแร่ ก็ต้องขายแร่ให้นายหัวเท่านั้น แต่หากไม่มีใบอนุญาตก็จะนำแร่ไปขายเอง แต่เสี่ยงกับการโดนโจรปล้น ซึ่งมีอยู่ชุกชุมในสมัยนั้น

ตามปกติเหมืองแต่ละแห่งจะมีการทำเหมืองต่อๆ กันหลายเจ้า เริ่มแรกมักเป็นนายทุนรายใหญ่ จากนั้นอาจเป็นนายทุนรายย่อยรวมทั้งชาวบ้าน เหมืองที่มีพื้นที่ประทานบัตรมากที่สุดในบริเวณนี้ คือเหมืองรวมโชค (ซึ่งมีนายประสิทธิ์ กุลวานิช เป็นหุ้นส่วน) ลูกสี่เล่าให้ฟังว่า จำเวียงเองก็เคยขอประทานบัตรทำแร่ในที่สวนมะพร้าวของตัวเองเช่นกัน ชาวบ้านหลายคนก็ไปเป็นลูกจ้างรายวันของจำเวียง เหมืองแห่งนี้ไม่ได้หาแร่เอง แต่รับซื้อแร่เถื่อนแล้วส่งต่อไปขายที่อื่น ซึ่งได้ราคาดีกว่า

เมื่อราคาแร่ดีบุกตกลง ทำให้นายทุนรายใหญ่ และรายอื่นๆ เลิกทำเหมืองไป เพราะการขุดหาแร่โดยใช้เครื่องจักรเริ่มไม่คุ้มทุน

ในช่วง ๑๐ ปีที่ผ่านมา ชาวบ้านได้เลิกทำนาไปหมดแล้ว เพราะได้ผลผลิตไม่คุ้มค่า ไม่พอกินพอขาย เมื่อมีชาวบ้านที่เลิกทำนาไป คนที่เหลือจึงต้องเลิกทำไปเช่นกัน เนื่องจากชาวมอแกนจะมีพิธีตายาย เป็นการทำพิธีที่ต้องร่วมแรงร่วมใจกันประกอบพิธีทั้งหมดบ้าน ในพิธีนี้จะต้องตำข้าวเม่าเพื่อใช้ประกอบพิธี และการตำข้าวเม่านี้ต้องทำทุกบ้าน หากมีคนทำพิธีแค่คนสองคนจะทำพิธีนี้ไม่ได้ ดังนั้น ชาวบ้านทับตะวันจึงเลิกทำนามานาน ๑๐ กว่าปีแล้ว

ชาวบ้านที่นี่ดำเนินชีวิตด้วยอาชีพประมงและเก็บแร่ดีบุกตามชายหาด โดยที่ไม่รู้เลยว่าที่ดินแปลงนี้ได้ถูกนำไปออกเป็น ส.ค.๑ แล้ว ตั้งแต่เมื่อปี ๒๔๙๘ สมัยที่ยังอยู่ทุ่งเค็ด โดยนางเฉลียว แฉ้วชมภู นำมาออกเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๘๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางม่วง

อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เนื้อที่ ๒๔-๓-๑๓ ไร่ ออกให้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ซึ่งต่อมานางเฉลียว แฝ้วชมพู ขายให้แก่นายประสิทธิ์ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และได้มีการจดทะเบียนผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลจังหวัดตะกั่วป่า โดยมีชื่อนางรัมภา กุลวานิช เป็นผู้จัดการมรดกของนายประสิทธิ์ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๕

นางเฉลียว แฝ้วชมพู ภรรยาของ จำศักดิ์ แฝ้วชมพู ซึ่งเป็นเพื่อนของ จำเจริญ หรือ จำเจริญ โภธิสัตย์ เจ้าของที่ดินผืนติดกันด้านทิศตะวันตก ถึงแม้ว่าชาวบ้านจะเคยได้รับรู้จากจำเจริญว่าที่ดินดังกล่าวเป็นของจำศักดิ์ แต่ก็ไม่เคยมีใครพบเห็นว่ามีผู้ใดมาใช้ประโยชน์ในที่ดินตลอดระยะเวลาเกือบ ๗๐ ปีที่ผ่านมา

แม้แต่การที่นางเฉลียวไปยื่นคำขอคำรับรองการทำประโยชน์ในที่ดินโดยอ้างว่าได้ปลูกผลไม้เต็มพื้นที่เพื่อจะขายที่ดินให้แก่นายมานิตย์ เจริญกุลเพื่อทำเหมือง ในปี ๒๕๑๒ และก็ยกเลิกการขายไป แล้วนำมาขายให้แก่ นายประสิทธิ์ กุลวานิช เจ้าของ “เหมืองแร่รวมโชค” ในราคา ๒ หมื่นบาท เมื่อปี ๒๕๑๕ ก็ไม่มีผู้ได้รับรู้มาก่อน กระทั่งหนังสือสัญญาขายที่ดินก็ยังระบุว่าไม่มีสิ่งปลูกสร้างใดๆ อีกด้วย

นั่นหมายถึงว่าตระกูล “กุลวานิช” เจ้าของเหมืองแร่รวมโชค เป็นกลุ่มเดียวกันที่มีข้อพิพาทกับชุมชนหาดแหลมป้อม

ขณะที่ชาวบ้านยืนยันการมีอยู่ของบ้านเรือนตนเองว่ามีมาก่อนที่นายประสิทธิ์จะซื้อแล้วนำไปออกเป็น น.ส.๓ เฉพาะราย จากการพิสูจน์จากภาพถ่ายทางอากาศ ปี ๒๕๑๖ ด้วยการเปรียบเทียบตำแหน่งบ้านในปัจจุบันที่ชาวบ้านยืนยันว่าอยู่มาก่อน ก็ปรากฏชัดว่ามีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะมีบ้านเรือนตั้งอยู่ในบริเวณนั้น สืบเนื่องจากทางเดินเข้าบ้านและสภาพแวดล้อมโดยรอบ

อย่างไรก็ตาม หลังจากที่นายประสิทธิ์ได้ซื้อที่ดินผืนนี้ไปก็มิได้ทำเหมืองหรือใช้ประโยชน์อื่นๆ แต่อย่างไร จนกระทั่งอีก ๒ ปีต่อมาราคาดีบุกตกต่ำ ประกอบกับนายประสิทธิ์ล้มป่วย จึงได้เลิกกิจการเหมืองแร่และละทิ้งที่ดินไป จนเป็นเหตุให้เสมียนแจ้ง ซึ่งเป็นเสมียนของเหมืองแร่รวมโชคนั่นเอง ได้ร่วมกับพวกจับจองที่ดินในเขตประทานบัตรทั้งหมดของบริษัท

โดยเฉพาะที่ดินจำนวน ๒๔ ไร่ที่มีปัญหาการราคาชั่งกับนายทุนกลุ่มนี้กระทั่งปัจจุบัน เสรียนแจ้งได้ให้ชาวบ้านแปะโป้งเพื่อทำสัญญาเช่าที่ดิน ซึ่งไม่เคยมีใครเห็นสัญญาฉบับนั้น ชาวบ้านเองก็ไม่ได้เสียค่าเช่าใดๆ จึงอยู่อาศัยกันเรื่อยมา แม้กระทั่งเมื่อมีการตัดถนนของ สำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท (รพช. ในสมัยนั้น) ในปี ๒๕๓๑ ชาวบ้านซึ่งในขณะนั้นมีทะเบียนบ้านแล้ว ก็ยังได้เห็นยินยอมให้มีการตัดถนนเส้นดังกล่าวเพื่อเข้าไปสู่ที่ชายหาด โดยไม่เคยมีผู้ใดมาอ้างสิทธิ์เป็นเจ้าของที่ดินผืนนี้แต่อย่างใด

จนกระทั่งเมื่อปี ๒๕๓๕ ทางการได้มีการเดินสำรวจเพื่อออก น.ส.๓ ให้แก่ประชาชน ชาวบ้านบริเวณข้างเคียงต่างก็ได้เอกสารสิทธิกันหมดยกเว้นแปลง ๒๔ ไร่นี้ ที่เจ้าหน้าที่แจ้งว่ามีผู้ออกเอกสารสิทธิไว้ก่อนหน้านั้นแล้ว โดยในขณะนั้นเป็นชื่อของ นาง รัมภา กุลวานิช เนื่องจากนายประสิทธิ์ได้ถึงแก่กรรม

ถึงแม้ชาวบ้านจะคัดค้านว่าในช่วง ๒๐ ปีที่ผ่านมา ไม่เคยพบเห็นว่ามีผู้ใดมาอ้างตนเป็นเจ้าของหรือได้ใช้ประโยชน์ในพื้นที่นี้มาก่อน แต่ก็ไม่เป็นผล อยากรู้ก็ตามชาวบ้านก็อยู่กันต่อมาโดยมิได้เอาความใดๆ

แม้กระทั่งในปี ๒๕๔๓ ชาวบ้านคนอื่นๆ ในบริเวณใกล้เคียงกัน ที่มี น.ส.๓ จะได้ออกโฉนดที่ดินกันจนหมด แต่ชาวมอแกนกลุ่มนี้ ก็ยังมั่นใจในผืนดินที่ตัวเองได้อยู่อาศัยมาตั้งแต่เกิด

หลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์ถล่ม ชาวบ้านเล่าว่า นายจรรยา โภธิสัจย์ ซึ่งเป็นลูกชายของจำเรฎูได้นำเจ้าหน้าที่เข้ามานำรังวัดเพื่อที่จะขอออกเป็นโฉนดแทนนางรัมภา แต่ได้ถูกผู้ใหญ่บ้านคัดค้านไว้ และมีความพยายามจะเข้ามารังวัดอีกหลายครั้งแต่ก็ไม่ประสบความสำเร็จจนกระทั่งปัจจุบัน

นอกจากปัญหาเรื่องที่ดินที่อยู่อาศัยแล้ว ชาวชุมชนทับตะวันยังต้องประสบปัญหากับนายทุนอีกรายซึ่งออกเอกสารสิทธิทับ “ชุมชนน้ำเขียว” หรือที่ชาวบ้านเรียกกันติดปากว่าชุมชนเขียว ที่สาธารณะซึ่งเป็นชุมชนเหมือนเก่าที่ชาวบ้านใช้จอดเรือร่วมกันกับชุมชนใกล้เคียง

ชุมชนน้ำเขียวเดิมอยู่ในเขตประตอานบัตรเหมืองแร่ของ นายถวัลย์ หลิมพานิช คาบเกี่ยวกันระหว่างประตอานบัตร ๓ แปลง เป็นที่ดินของนายถวัลย์เอง จำนวน ๘๗ ไร่ ซึ่งไม่

ชาวบ้านในชุมชนทับตะวันกำลังตรวจสอบแนวเขตที่ดินที่กำลังประสบปัญหาขัดแย้งกับนายทุน

ปรากฏหลักฐานว่าครอบครัวชุมชุมน้ำเขียวแต่อย่างใด ที่เหลือเป็นที่ “ป่า” ที่จะต้องคืนให้
แก่กรมป่าไม้เมื่อหมดอายุประทานบัตรแปลงสุดท้ายในปี ๒๕๓๖

เมื่อมีการเดินสำรวจเพื่อออก น.ส.๓ ในสมัย ม.ร.ว.คึกฤทธิ์ ปราโมช เป็นนายก
รัฐมนตรี ให้แก่ราษฎรจำนวนรายละไม่เกิน ๕๐ ไร่ นายถวัลย์ก็ได้นำที่ดินบริเวณนี้ไปออก
เป็น น.ส.๓ จำนวน ๗ แปลง ให้แก่ตนเองและบุตรหลาน

ปัจจุบันพื้นที่ส่วนใหญ่ของชุมเขียวอยู่ในที่ของ นายประศาสน์ หลิมพานิช บุตรชาย
ของนายถวัลย์ ซึ่งได้ออกเป็นโฉนดไปแล้วเมื่อปี ๒๕๔๓ พื้นที่ชุมเขียวส่วนที่เหลืออยู่ในที่
ของนายวิชัย หลิมพานิช ซึ่งปัจจุบันถูกขายเปลี่ยนมือไปแล้ว

ในการออกโฉนดในปี ๒๕๔๓ นี้เอง นายสมภพ หลิมพานิช ลูกชายของนายถวัลย์
ซึ่งเป็นผู้ดูแลที่ดินบริเวณนี้ทั้งหมด ก็ได้เรียกเก็บค่าจอดเรือ แต่เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่
ไม่มีเงิน ในระยะหลังจึงต้องแก้ปัญหาด้วยการนำเรือไปจอดไว้ที่หน้าหาด และต้องขึ้นมา
จอดไว้ที่บ้านในช่วงมรสุม

หลังสิ้นปีเป็นต้นมาได้มีการล้อมลวดหนามและการนำท่อซีเมนต์มาขวางทางเข้า
ออกระหว่างหมู่บ้านกับชุมเขียว และติดป้ายประกาศห้ามบุกรุกในพื้นที่บริเวณชุมน้ำเขียว
อีกด้วย

๒. ลำดับเหตุการณ์ในเชิงสภาพการใช้ที่ดิน และสถานภาพของที่ดินในทางกฎหมาย

- พ.ศ. ๒๔๙๕ นางเฉลียว แผ้วชมภู ระบุการถือสิทธิ์
- ๒๗ พ.ศ. ๒๔๙๘ ส.ค.๑ นางเฉลียว แผ้วชมภู เลขที่ ๘๔ ระบุว่า มีเนื้อที่ ๓๓ ไร่
- ๑๑ ก.พ. ๒๕๑๒ นางเฉลียวยื่นคำขอรับรองการทำประโยชน์ว่า “ปลูกผลไม้เต็มเนื้อที่แล้ว” เพื่อจะขายให้แก่นายมานิตย์ เจริญกุล
- ๙ เม.ย. ๒๕๑๔ นางเฉลียว และ นายมานิตย์ ถอนคำขอซื้อที่ดิน
- ๑ ก.ย. ๒๕๑๕ นางเฉลียวมอบอำนาจให้นายประสิทธิ์ กุลวานิช นำรังวัดรับรองการทำประโยชน์ รับ น.ส.๓
- คำขอรับรองการทำประโยชน์มี นายวิบูลย์ ลิมเล็ก กำหนดบางม่วง เป็นพยานอ้างว่าปลูกมะม่วงหิมพานต์ทั่วๆ ไป ตั้งแต่ ปี พ.ศ. ๒๔๙๕ มีนายประยงค์ ผู้ใหญ่บ้านเป็นพยาน
- ๑๕ ก.ย. ๒๕๑๕ สํารวจพิสูจน์และปักหลักเขตที่ดิน (มีนายประสิทธิ์/ประยงค์/นิติ กุลวานิช) ๒๔ ไร่ ๓ งาน ๑๓ วา
- ๒๙ ก.ย. ๒๕๑๕ ประกาศที่ว่ากรออำเภอดะกั่วป่า เรื่องมีผู้ขอรับรองการทำประโยชน์ที่ดิน เรื่องมีผู้ขอขายที่ดิน
- ๑๓ พ.ย. ๒๕๑๕ ออก น.ส.๓ นางเฉลียว แผ้วชมภู เลขที่ ๘๙ จำนวน ๒๔ ไร่ ๓ งาน ๑๓ วา
  - ทิศเหนือ จด คุ้งน้ำโบราณ
  - ทิศใต้ จด ที่ดินนายเจริญ กุลวานิช
  - ทิศตะวันออก จด ที่ดินนายเจริญ กุลวานิช
  - ทิศตะวันตก จดที่ดินนายเจริญ โพธิ์สัตย์
- ๑๔ พ.ย. ๒๕๑๕ ขายให้นายประสิทธิ์ กุลวานิช ๒๐,๐๐๐ บาท

- ๗ ต.ค. ๒๕๓๕ นายประสิทธิ์ กุลวานิช เสียชีวิต นางรัมภา กุลวานิชขอคำสั่งศาลแต่งตั้งเป็นผู้จัดการมรดกแทน
- ๑๙ ต.ค. ๒๕๓๕ ศาลจังหวัดตะกั่วป่าแจ้งอายัดที่ดิน นส.๓ เลขที่ ๘๙ และแปลงอื่นๆ อีกรวม ๓ แปลงของนางรัมภา กุลวานิช ไว้เป็นหลักประกันในการขอทุเลาการบังคับคดีระหว่างอุทธรณ์ ในคดีแพ่งหมายเลขที่ ๓๕/๒๕๓๕ ระหว่าง นายปรีดา อุดมทรัพย์ ในฐานะผู้ถือหุ้นบริษัทเหมืองแร่รวมโชคจำกัด (โจทก์) นางรัมภา กุลวานิช ในฐานะผู้จัดการมรดก นายประสิทธิ์ กุลวานิช (จำเลย) เพื่อระงับการจำหน่ายโอนทำนิติกรรมใดๆ ในที่ดินจนกว่าจะได้รับการแจ้งถอนอายัด
- ๒๑ เม.ย. ๒๕๓๗ ศาลสั่งถอนอายัด
- ๑๙ ม.ค. ๒๕๔๘ นางรัมภายื่นคำขอลอกโฉนดที่ดินตามคำขอที่ ๕๔๑/๒๕๔๘ (๕๙/๒๕๐)
- ๑๔ ก.พ. ๒๕๔๘ กำหนดทำการรังวัด สำนักงานที่ดินส่งเจ้าหน้าที่ไปรังวัดตามคำขอ แต่รังวัดไม่ได้ เนื่องจากมีสื่อมวลชนติดตามข่าวและรายงานว่า ชาวมอแกนที่อยู่มานาน ไม่สามารถเข้าอยู่ได้ เพราะเจ้าของที่ดินห้ามเข้าพื้นที่ ทำให้สร้างบ้านไม่ได้ เจ้าหน้าที่บอกว่าเป็นเรื่องที่เป็นข้อพิพาท ม.๖๐ กำหนดไว้ว่าต้องมีรูปแผนที่แสดงรายละเอียด ตำแหน่งที่ดิน และเนื้อที่ของที่ดินพิพาท และรายละเอียดของการอ้างสิทธิครอบครองก่อน โดยต้องรังวัดทั้งรอบแปลงและรายละเอียดของแปลงย่อยที่พิพาท แต่ชาวบ้านไม่ยอมเพราะไม่ไว้ใจเจ้าหน้าที่รัฐ
- ๒๐ เม.ย. ๒๕๔๘ นายทุนและสำนักงานที่ดินได้ขอเข้ามารังวัดที่ดินอีกครั้ง แต่ชาวบ้านไม่ยินยอม
- ๒๐ ก.ค. ๒๕๔๘ นายทุนและสำนักงานที่ดินได้ขอเข้ามารังวัดที่ดินอีกครั้ง เกิดการปะทะกัน นายหน่วย นาวารักษ์ ชาวบ้านทับตะวันถูกนายจรูญ โพธิ์สัตย์ และพวกกรุมทำร้าย โดยนายหน่วยได้ไปแจ้งความขอหาทำร้ายร่างกายแล้ว เป็นอันว่าการรังวัดครั้งนี้ก็ยังไม่ได้

- เป็นที่น่าสังเกตว่าทุกครั้งที่มีการรังวัด คนที่พาเจ้าหน้าที่มาทุกครั้งคือ นายจรูญ โพรสิทธิ์ นางรัมภาไม่เคยมาด้วยตัวเองแม้แต่ครั้งเดียว
- ที่ดินของนางรัมภาในบริเวณนี้มีอีก ๒ แปลง (๗๐กว่าไร่) ซึ่งทำการขออนุญาตโฉนดเรียบร้อยแล้วในปี ๒๕๔๒ ซึ่งนายวิโรตม์ ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน กล่าวว่านางรัมภารับรู้การมีอยู่ของชุมชนทับตะวันในแปลงนี้แล้ว จึงมิได้ขออนุญาตที่ดินแปลงนี้ด้วย

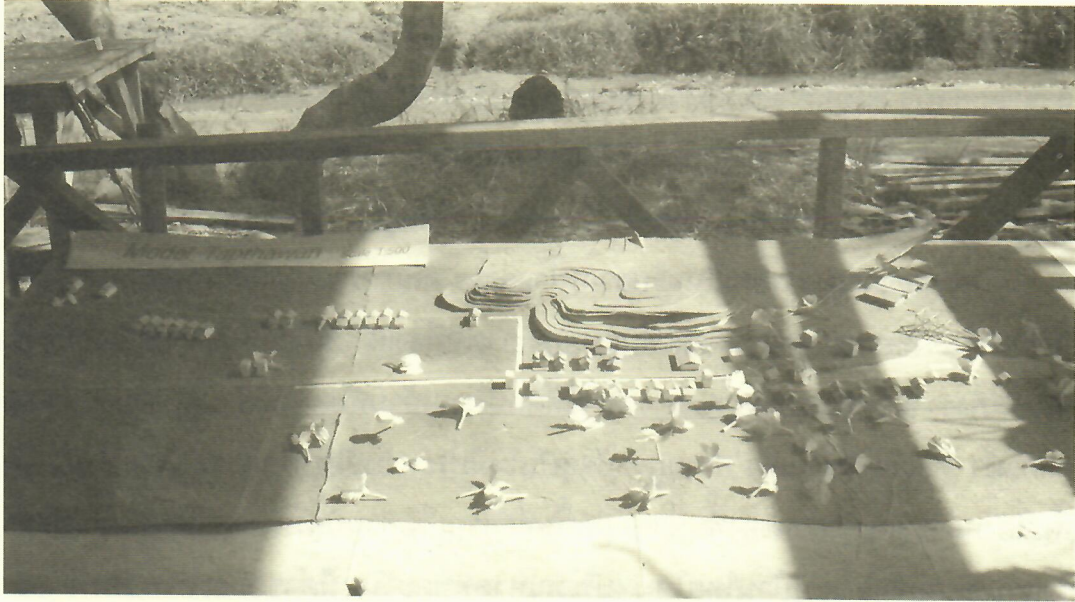
๓ การแก้ไขปัญหาของชุมชน

การศึกษาสภาพปัญหาและตรวจสอบข้อมูลเอกสาร และจากการศึกษาภาพถ่ายทางอากาศย้อนหลังไปตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชนรวมถึง การสัมภาษณ์สอบถามข้อมูลจากชุมชนสามารถสังเคราะห์ข้อเท็จจริงในพื้นที่ทับตะวันได้ดังนี้ ในภาพถ่ายทางอากาศปี ๒๕๑๖ เมื่อเปรียบเทียบกับตำแหน่งบ้านในปัจจุบันที่ชาวบ้านยืนยันว่ามีมาก่อน ก็ปรากฏว่ามีความเป็นไปได้อย่างมากที่จะมีบ้านเรือนตั้งอยู่ในบริเวณนั้น สังเกตจากทางเดินเข้าบ้านและสภาพแวดล้อมโดยรอบ

โดยคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้รับคำชี้แจงจากผู้ร้องกับพวกว่าเป็นชาวเลเผ่ามอแกน อยู่ในบริเวณบ้านทับตะวันมาเป็นเวลานาน โดยอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวประมาณ ๗๐ ครัวเรือน มีอาชีพหลักได้แก่ประมงพื้นบ้าน ด้วยความที่ชาวบ้านทับตะวันไม่สนใจหรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการถือครองที่ดินตามกฎหมาย ทำให้ที่ดินที่ชาวบ้านสร้างบ้านปักหลักอยู่เป็นที่ดินที่มีการออกเอกสารสิทธิโดยชาวบ้านไม่ทราบ แต่หลังจากเกิดเหตุธรณีพิบัติภัยสึนามิ มีผู้อ้างตัวเป็นเจ้าของที่ดินเข้ามาทำการรังวัดหลายครั้ง แต่ถูกคัดค้านจากชาวบ้านเจ้าของที่ดินดังกล่าวจึงไม่สามารถรังวัดที่ดินเพื่อออกโฉนดได้

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบข้อมูลจากสำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า ปรากฏรายละเอียดดังนี้

ฝั่งหมู่บ้านทับตะวันหลังเกิดคลื่นสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๘

ที่ดินแปลงนี้มีหลักฐานเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอ ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เนื้อที่ ๒๔-๓-๑๓ ไร่ ออกให้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ใน นามนางเฉลียว แผ้วชมพู่ ซึ่งนางเฉลียว แผ้วชมพู่ ขายให้แก่นายประสิทธิ์ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และได้มีการจดทะเบียนผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาล จังหวัดตะกั่วป่า โดยมีชื่อนางรัมภา กุลวานิช เป็นผู้จัดการมรดกของนายประสิทธิ์ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๕

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ นางรัมภา กุลวานิช ในฐานะผู้จัดการมรดก ได้ยื่นคำขอออกโฉนดที่ดิน และกำหนดทำการรังวัดในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ครั้น ถึงวันดังกล่าว เจ้าหน้าที่ได้ออกไปทำการรังวัดตามคำขอ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากที่ดินตามคำขอเป็นที่ดินที่ล้อมวลชนนำเสนอล้าง และติดตามความเคลื่อนไหว ตลอดมา เนื่องจากมีชาวไทยใหม่ (มอแกน) อาศัยอยู่ในที่ดินแปลงนี้มาแต่เดิม แต่เมื่อ เกิดเหตุคลื่นยักษ์พัดทำลายบ้านของชาวไทยใหม่เสียหาย สี่อมวลชนรายงานว่ามีชาวไทย ใหม่ซึ่งเคยอยู่ในที่ดินมาแต่เดิม ไม่สามารถเข้าอยู่อาศัยได้ เนื่องจากเจ้าของที่ดินห้ามเข้า

พื้นที่ ทำให้ไม่สามารถก่อสร้างบ้านได้ ในวันทำการรังวัดเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า พร้อมด้วยช่างรังวัดได้ออกไปพบปะและทำความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่ ทั้งของเจ้าของที่ดินและผู้อยู่อาศัยในที่ดินโดยละเอียด ซึ่งเจ้าของที่ดินยินยอมงดการรังวัด ไร่ชั่วคราว และยินยอมที่จะแบ่งแยกให้ทั้ง ๑๔ ไร่ ได้อยู่อย่างถูกต้องตามกฎหมาย

คณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับคำชี้แจงของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ โดยได้ข้อมูลจากอุตสาหกรรม จังหวัดพังงา โดยรวบรวมข้อมูลแสดงการใช้ที่ดินบริเวณบ้านทับตะวัน ตำบลบางม่วง อำเภอ ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา แล้ว ปรากฏว่าปัจจุบันไม่มีประทานบัตรหรือคำขอประทานบัตรใน พื้นที่ดังกล่าว แต่บางส่วนของพื้นที่เคยเป็นพื้นที่คำขอประทานบัตรและขอถอนคำขอไปแล้ว ซึ่งแผนที่แนบท้าย ระบุบ้านไทยใหม่ (บริเวณหาดทับตะวัน) มีคำขอประทานบัตรที่ ๓๔/ ๒๕๑๒ (๑๖๖๘๑) และเอกสารรายละเอียดแนบท้าย ระบุว่า คำขอประทานบัตรที่ ๓๔/ ๒๕๑๒ (๑๖๖๘๑) เป็นของนางสาวสุกัญญา แซ่เจ็ยว เนื้อที่ ๖๔-๒-๐๑ ไร่ แต่ผู้ขอไม่ ดำเนินตามคำขอและขอถอนคำขอเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๓ และด้านล่างของแปลง ดังกล่าวประทานบัตรที่ ๒๐๓๐๖/๑๒๕๕๑ เป็นของนางละมัย โพธิ์สัตย์ เนื้อที่ ๕๒-๓-๘๐ ไร่ อายุประทานบัตรตั้งแต่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๒ แต่เวนคืนประทานบัตรให้สิ้นอายุวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ซึ่งคำขอประทานบัตรและประทานบัตรทั้ง ๒ แปลงดังกล่าวนั้น สภาพที่ดินเดิมในเอกสารดังกล่าวระบุว่า ค้นหาหลักฐานสภาพที่ดินเดิมไม่พบ เนื่องจาก เพิ่มเอกสารเก็บไว้ที่โกดังพัสดุ สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า(เดิม) ถูกน้ำท่วม หาเพิ่มเติมไม่พบ

ในกรณีของ นางรัมภา กุลวานิช นั้นคณะกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ให้นางรัมภา กุลวานิช และนายปรีดี พุทษ์สุวรรณ ผู้รับมอบอำนาจจากนางรัมภา กุลวานิช การดำเนินการเกี่ยวกับการจดทะเบียนสิทธิและ นิติกรรมในที่ดิน น.ส.๓ เลขที่ ๘๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ให้ ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษรและชี้แจงด้วยวาจา แต่ก็ไม่ได้รับการชี้แจงแต่อย่างใด

สำหรับคำร้องของชุมชนได้ให้การว่าผู้ร้องกับพวกเป็นชาวเลเผ่ามอแกน อยู่ใน บริเวณบ้านทับตะวันมาเป็นเวลานาน โดยอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวประมาณ ๗๐ ครัว

“ชุมเขี้ยว” ที่สาธารณะซึ่งเป็นชุมเหมือนเก่าที่ชาวบ้านใช้จอดเรือร่วมกันกับชุมชนใกล้เคียง

เรือน โดยมีอาชีพหลักได้แก่ ประมงพื้นบ้าน ด้วยความที่ชาวบ้านทับตะวันไม่สนใจหรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการถือครองที่ดินตามกฎหมาย ทำให้ที่ดินที่ชาวบ้านสร้างบ้านปักหลักอยู่เป็นที่ดินที่มีการออกเอกสารสิทธิโดยชาวบ้านไม่ทราบ แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์พิบัติภัยสึนามิ มีผู้อ้างตัวเป็นเจ้าของที่ดินเข้ามาทำการรังวัดหลายครั้ง แต่ถูกคัดค้านจากชาวบ้าน เจ้าของที่ดินดังกล่าวจึงไม่สามารถรังวัดที่ดินเพื่อออกโฉนดได้

ในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๘ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ได้นำเสนอรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้นำเสนอรายงานต่อรัฐบาลมีผลการตรวจสอบให้รัฐจัดสรรที่ดินบริเวณที่ชุมชนทับตะวันอาศัยอยู่เป็นเวลานานดังกล่าวให้แก่ราษฎรนั้นๆ ต่อไป โดยมีความคิดเห็นจากสรุปผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยและในที่ดินทำกินโดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพ.ศ.๒๕๔๐ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติแร่ เป็นบรรทัดฐาน กล่าวคือ

- รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐

มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม

- ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๓๘๔ ถ้าผู้ครอบครองขาดยึดถือทรัพย์สินโดยไม่สมควรและได้คืนภายในเวลา ปีหนึ่งนับแต่วันขาดยึดถือหรือได้คืนโดยฟ้องคดีภายในกำหนดเวลานั้นไซ้รู้ท่านมิให้ถือว่าการครอบครองสูญุดลง

- ประมวลกฎหมายแร่ พ.ศ.๒๕๑๐

มาตรา ๗๓ ผู้ถือประทานบัตรมีสิทธิในเขตเหมืองแร่ เฉพาะแต่

(๓) ใช้ที่ดินในเขตเหมืองแร่ ที่ขุดเอาแร่แล้วหรือที่มีแร่ไม่สมบูรณ์พอที่จะเปิดการทำเหมือง เพื่อเกษตรกรรมในระหว่างอายุประทานบัตร แต่ทั้งนี้เมื่อสิ้นอายุประทานบัตรแล้ว มิให้ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิครอบครอง

จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งจากพยานบุคคลและภาพถ่ายทางอากาศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า ชาวบ้านไทยใหม่ บ้านทับตะวัน (มอแกน) เข้ามาอยู่ในพื้นที่ของ ส.ค.๑ และ น.ส.๓ เลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มาเป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว อีกทั้งการที่นางเจลิยว แฝวชมพู่ และนางรัมภา กุลวานิช ผู้ถือสิทธิครอบครองเดิมและปัจจุบันอยู่ก็ตาม แม้จะเห็นได้ว่าชาวบ้านไทยใหม่ บ้านทับตะวันได้ครอบครองยึดถือที่ดินดังกล่าวเพื่อตน จากการตรวจสอบหลักฐานทะเบียนบ้าน พบว่า ชุมชนดังกล่าวเพิ่งได้รับทะเบียนบ้านเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๓ และที่มากที่สุดในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ดังนั้นเมื่อนางรัมภา กุลวานิช ซึ่งมีชื่อเป็นผู้ครอบครองที่ดินแต่ขาดการยึดถือที่ดินดังกล่าวเป็นเวลาเกินกว่าปีหนึ่งแล้ว ย่อมเสียการครอบครองดังกล่าวไป

อีกทั้งรัฐมีหน้าที่ต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสมแล้ว รัฐจึงชอบที่จะเพิกถอนสิทธิในที่ดิน น.ส.๓ เลขที่ ๘๘ หมู่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาเสีย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐบาล ดังต่อไปนี้

๑. ให้รัฐบาลเพิกถอน น.ส.๓ เลขที่ ๘๘ หมู่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

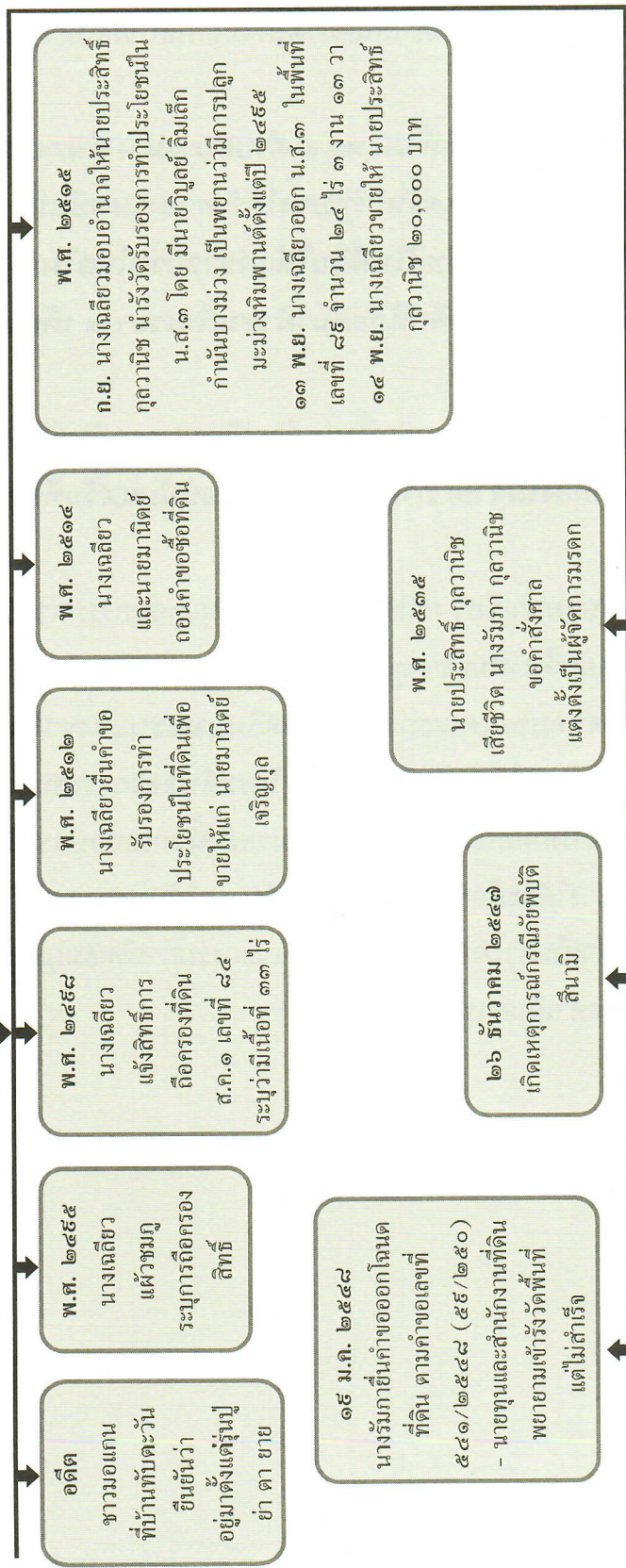
๒. ให้รัฐบาลเร่งรัดการรับรองสิทธิในที่ดินให้แก่ชาวบ้านไทยใหม่บ้านทับตะวันที่ครอบครองอยู่แต่เดิมก่อนกรณีพิบัติภัยสึนามิ ภายในเวลา ๓ เดือนนับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้รัฐบาลเยียวยาในความเสียหายทั้งต่อบ้านเรือนและทรัพย์สินอันเกิดจากกรณีพิบัติภัยสึนามิ (หากยังไม่จ่าย) ภายในเวลา ๑ เดือนนับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

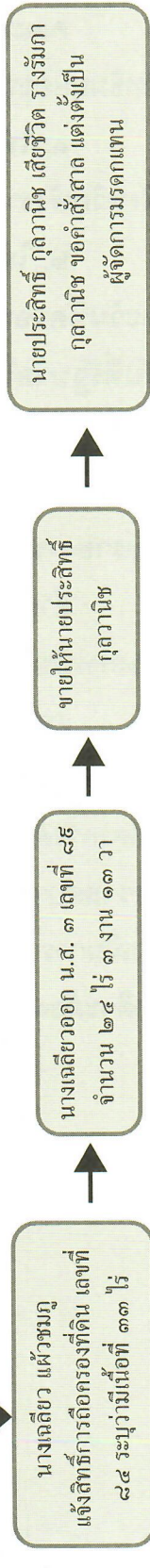
สำหรับปัญหาเกี่ยวกับขุมน้ำเขียว การตรวจสอบของคณะอนุกรรมการยังอยู่ในช่วงการเรียกข้อมูลเพื่อตรวจสอบจึงยังไม่ปรากฏในรายงาน

แต่แม้ว่าผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเสนอมาตรการต่อรัฐอย่างชัดเจน แต่ก็มีข้อจำกัดเพียงอยู่ในระดับของการเสนอผลและมาตรการดังกล่าวเท่านั้นแต่จะไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมายดังนั้นกระบวนการที่ผลการตรวจสอบจะสามารถดำเนินการได้จะต้องอาศัยคำสั่งของรัฐบาลให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการ และถ้ารัฐบาลไม่ดำเนินการภายใน ๓ เดือน คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะต้องเสนอต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป

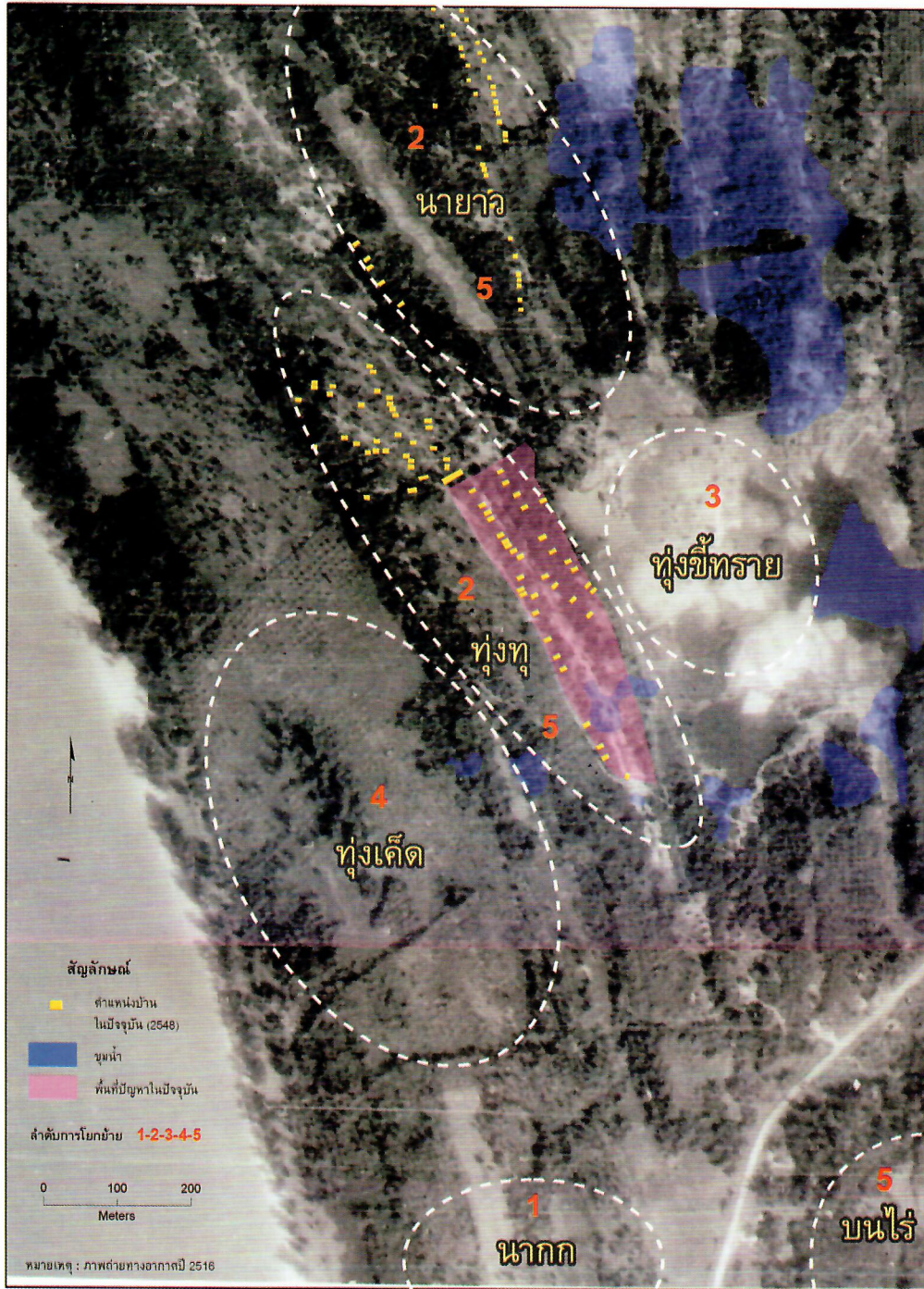
ลำดับเหตุการณ์ บ้านทับตะวัน

สถานภาพการถือครองที่ดิน บ้านทับตะวัน

แผนที่แสดงการโยกย้ายและการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านทับตะวัน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา

แผนที่แสดงการโยกย้ายและการตั้งถิ่นฐานของชาวบ้านทับตะวัน อ.ตะกั่วป่า จ.พังงา แสดงพื้นที่โครงการบ้านทับตะวัน (สีเหลือง) ซึ่งจากคำบอกเล่าของชาวบ้านระบุว่าเคยโยกย้ายไปตั้งบ้านเรือน แต่ได้กลับเข้ามาอยู่ในบริเวณปัจจุบันเมื่อประมาณ ๓๐ ปีที่ผ่านมา

๑. ความเป็นมาของชุมชนบ้านในไร่และสภาพปัญหาที่ดิน

บริเวณพื้นที่ในหมู่ที่ ๗ บ้านในไร่ตะวันตก ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีชุมชนดั้งเดิมตั้งอยู่ก่อนมีการทำเหมือง แต่มีอยู่จำนวนน้อย ต่อมาครอบครัวเริ่มขยาย จึงขยายพื้นที่มาจนถึงบ้านในไร่ตะวันตก และอยู่อาศัยทำกินในบริเวณที่ดินดังกล่าว

ในพื้นที่ดังกล่าว เริ่มมีการทำเหมืองแร่เมื่อประมาณปี พ.ศ.๒๕๐๐ จนถึงประมาณปี พ.ศ.๒๕๑๗ ซึ่งชาวบ้านอยู่อาศัยในบริเวณดังกล่าวมาโดยตลอด ด้วยการปลูกกระต๊อบหรือบ้านหลังเล็กๆ ในบริเวณที่มีการได้รับสัมปทานเหมืองแร่ แต่ครั้งเมื่อหมดอายุประทานบัตรเหมืองแร่ ชาวบ้านก็ยังคงอยู่ในบริเวณเหมืองร้าง และขยายครอบครัวอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งได้ใช้ประโยชน์ในชุมชนเหมืองซึ่งกลายเป็นบึงน้ำขนาดใหญ่ใช้ในการเลี้ยงปลากระชัง และใช้เป็นทางเข้าออกทะเลตลอดมา โดยไม่มีใครมาอ้างสิทธิในที่ดินดังกล่าว

ชุมชนบ้านในไร่ตะวันตกหรือเรียกกันติดปากว่าคนในไร่ มีความเป็นมาอย่างยาวนานเช่นกัน ชาวบ้านส่วนใหญ่ในชุมชนนับถือศาสนาอิสลาม จากการบอกต่อกันมาและหลักฐานที่พบ เช่น สถานที่ฝังศพของชาวมุสลิม บอกได้ว่าชุมชนนี้เป็นชุมชนที่เก่าแก่

นางภคจิรา เขียวนิล ชาวบ้านในไร่ กล่าวว่าได้ทำมาหากินมาหลายรุ่น เดิมมีนายทุนอ้างว่าจะขอใช้ที่ดินทำเหมืองแร่ และจะคืนให้ชาวบ้าน แต่ภายหลังกลับมากลั่นแกล้งสิทธิและไล่ชาวบ้านออกจากพื้นที่

^๑ ศศิน เฉลิมลาภและ ใจสินี คิดอ่าน

จนกระทั่ง นายสมเกียรติ ลีธีระ นักธุรกิจส่งออกสับปะรดกระป๋องรายใหญ่จาก จ.ประจวบคีรีขันธ์ มีข้อพิพาทกับชาวบ้านกระทั่งปัจจุบัน โดยแจ้งชาวบ้านว่าประมูลมา ได้อย่างถูกต้อง เมื่อปี ๒๕๔๕ วงเงิน ๑๑๒ ล้านบาท เพื่อต้องการทำรีสอร์ทและบ้านพักตาก อากาศให้คนชรา แต่ถูกชาวบ้านคัดค้าน

เมื่อประมาณกลางปี พ.ศ.๒๕๔๗ นายสมเกียรติ ลีธีระ ได้นำเจ้าพนักงานรังวัด ที่ดินเข้ามารังวัดที่ดินบริเวณบ้านในไร่ตะวันตกเพื่อออกโฉนดที่ดิน แต่ชาวบ้านได้รวมตัว กันคัดค้านการรังวัดดังกล่าว และเจ้าพนักงานที่ดินได้รับคำคัดค้านไว้พิจารณาแล้ว โดย เจ้าพนักงานที่ดินได้งดการรังวัดไว้เพื่อให้เจ้าของที่ดินที่อ้างสิทธิตกลงกับชาวบ้าน จึงยัง ไม่มีการรังวัดที่ดินเพื่อออกโฉนดแต่อย่างใด และมีได้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์ สิทธิใดๆ ทั้งสิ้น

ถึงแม้การพิสูจน์ด้วยภาพถ่ายทางอากาศจะไม่มีหลักฐานภาพถ่ายในปี ๒๕๓๓ ที่ มีการออกเอกสารสิทธิ แต่จากการดูภาพถ่ายในปี ๒๕๓๘ จนถึงปัจจุบัน ทำให้ทราบว่า ใครเป็นผู้ทำประโยชน์ที่แท้จริงในพื้นที่ โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงปลากระชังที่มีจำนวน เพิ่มขึ้นทุกปีและสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่ชาวบ้านมาโดยตลอด

ปัจจุบันชาวบ้านในไร่จึงได้เรียกร้องเพียงแค่พื้นที่บางส่วนซึ่งอยู่ในแปลง ๑๔๖๒ ให้ เป็นที่อยู่อาศัยแก่ผู้ที่ยังขาดที่ดินทำกินหลังสิ้นนามิ โดยแกนนำชาวบ้านบอกว่าขอให้ทาง การออกโฉนดชุมชนเพื่อจะไม่ต้องแย่งที่ดินหรือมีการซื้อขายในอนาคต และต้องการ ให้บริเวณชุมชนเหมืองเป็นที่สาธารณะประโยชน์ให้ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

๒. ลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับกรณีปัญหาที่ดิน

- ปี ๒๕๐๐ นายจิ้นฮวดได้ซื้อที่ดินมือเปล่าจากชาวบ้านจำนวน ๘ ราย คิดเป็น พื้นที่ประมาณ ๓๐๐ ไร่ เพื่อนำไปทำเหมืองแร่ดีบุก (ซึ่งได้สัญญาด้วยวาจาว่า จะคืนที่ดินให้หลังเลิกทำเหมือง)
- ปี ๒๕๐๘-๒๕๑๔ ซื้อที่ดินที่มี น.ส.๓ อีกจำนวน ๑๒ แปลง ด้านทิศตะวันออกเฉียงใต้ เป็นพื้นที่กว่า ๑๗๐ ไร่

- ปี ๒๕๑๗ เหมืองส่วนใหญ่เริ่มปิดตัวเนื่องจากราคาดีบุกตกต่ำ และแปลงประทานบัตรเหล่านี้ก็ใกล้จะหมดอายุแล้ว
- ปี ๒๕๑๗ ได้มีการตั้งชุมชนและสร้างโรงเรียนบ้านในไร่ขึ้น จากเดิมที่เด็ก ๆ บ้านในไร่ต้องเดินเท้าไปเรียนโรงเรียนปอดานถึง ๔ กิโลเมตร ที่นี้มีการสร้างมัสยิดประมาณปี ๒๕๑๗ จากที่ก่อนหน้านี้ก็มีสถานที่การประกอบพิธีทางศาสนา ซึ่งในขณะนั้นได้มีผู้คนตั้งบ้านเรือนอยู่แล้วประมาณ ๒๐ - ๓๐ หลังคาเรือน ที่มาของที่ดินผืนนี้ เดิมอยู่ในเขตประทานบัตรเหมืองแร่ของ บริษัทเหมืองแร่โอภาส ซึ่งมีหุ้นส่วน ๒ คน ได้แก่ นายจิ้นฮวด หรือนายสกล อุดมผล ซึ่งเป็นผู้จัดหาที่ดิน และมี นายโอภาส อุดมทรัพย์ เป็นผู้จัดการยื่นเรื่องราวขอประทานบัตร
- ปี ๒๕๒๖ เหมืองแร่โอภาสได้ขออนุญาต น.ส.๓ ก. โดยยุบรวมจาก น.ส.๓ จำนวน ๑๒ แปลง ซึ่งเมื่อรวมกันแล้วจะมีพื้นที่ประมาณ ๒๐๐ ไร่ โดยภายหลังได้แยกออกเป็น ๔ แปลง (๑๔๖๐ - ๑๔๖๔) จากนั้นแบ่งให้เป็นที่ดินของโรงเรียน ๑ แปลง และที่ดินของกรมประมงอีก ๑ แปลง คงเหลืออยู่แต่เพียงแปลง ๑๔๖๐ และ ๑๔๖๒ เท่านั้น แต่เนื่องจากมิได้มีผู้ใดมาใช้ประโยชน์ในพื้นที่ ชาวบ้านจึงอยู่อาศัยกันเรื่อยมา
- ปี ๒๕๓๑ ที่ดินมีราคาสูงขึ้นนายสัมพันธ์ จรรย์วัฒนวิจิตร ได้ไปยื่นเรื่องขอประทานบัตรเหมืองแร่ไว้ในนาม บริษัทรวมกิจการแร่ และก็ไปขอซื้อที่ดินต่อจากชาวบ้านเพิ่ม จากนั้นจึงร่วมกับนายสุเมธ ชาตวิจิตรคุณ ไปขออนุญาตเรื่องราวเพื่อนำที่ดินข้างต้นไปขออนุญาต น.ส.๓ ก. เฉพาะราย โดยที่ไม่มีเอกสารสิทธิมาก่อน (ซึ่งภายหลังบริษัทเหมืองแร่โอภาสได้ยื่นฟ้องโดยอ้างว่าเป็นทรัพย์สินของบริษัท)
- ปี ๒๕๓๓ บริษัทเหมืองแร่โอภาส ขอคำสั่งศาลยกเลิกบริษัทและให้แต่งตั้ง นายจักรชัย เจียมเลิศวิวัฒน์ เป็นผู้ชำระบัญชี

• ปี ๒๕๓๔ นายจักรพงษ์กลับไปพร้อมกับ นายบริจา อุนทวิทช์ และนายกันตริค

- ปี ๒๕๓๔ มีเหตุการณ์ฟ้องร้องเรื่องการนำทรัพย์สินของบริษัทไปขายจำนวน ๗ แปลง และออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ อาทิ ออก น.ส.๓ ก. เฉพาะราย โดยที่ไม่มีเอกสารสิทธิใดๆ มาก่อนอีกจำนวน ๑๖ แปลง (อ้างการทำประโยชน์โดยการปลูกมะพร้าวและมะม่วงหิมพานต์) เพื่อขายให้แก่ บริษัทสำเภาเพชร ซึ่งต่อมาก็ได้ถูกเปลี่ยนมือไปเรื่อยๆ โดยการนำไปจำหน่ายกับ บริษัทหลักทรัพย์ศรีธนา เพื่อค้ำประกันหนี้ให้แก่ บริษัทธนายง ซึ่งเป็นบริษัทลูก จากนั้น บริษัทหลักทรัพย์ศรีธนา ก็โอนหนี้ให้กับ บรรษัทบริหารสินทรัพย์ (บบส.)

- ปี ๒๕๔๕ นายสมเกียรติ ลีธีระ นักธุรกิจส่งออกสับปะรดกระป๋องรายใหญ่จาก จ.ประจวบคีรีขันธ์ไปประมูลมาได้เมื่อปี ๒๕๔๕ วงเงิน ๑๑๒ ล้านบาท เพื่อต้องการทำรีสอร์ตและบ้านพักตากอากาศให้คนชรา แต่ถูกชาวบ้านคัดค้านและมีข้อพิพาทกับชาวบ้านกระทั่งปัจจุบัน
- วันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ได้เกิดกรณีกรณีพิพาทภัยสินามิเข้าถล่มชุมชนบ้านโนไร่ ทำให้บ้านเรือนพังเสียหายทั้งหมด หลังจากนั้นชาวบ้านได้กลับเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือน เพื่ออยู่อาศัยในที่ดินพื้นที่เดิมบางส่วนและที่ดินพื้นที่ใหม่บางส่วน โดยเมื่อตรวจสอบทางทะเบียนพบว่า บ้านของกลุ่มผู้ร้องตั้งอยู่ในที่ดินหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
- มิถุนายน ๒๕๔๘ นายสมเกียรติ ลีธีระ ได้นำหนังสือบอกกล่าวว่า นายสมเกียรติ ลีธีระ กับบุตรเป็นเจ้าของที่ดินตามหลักฐาน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ น.ส.๓ ก. ทั้งหมด ๒๓ แปลง เลขที่ดิน ๑๔๖๐, ๑๔๖๒, ๑๖๒๒, ๑๖๒๓, ๑๖๓๒, ๑๖๓๓, ๑๗๕๔, ๑๗๕๖, ๑๗๕๗, ๑๗๕๘, ๑๗๕๙, ๑๗๖๐, ๑๗๖๑, ๑๗๖๒, ๑๗๖๓, ๑๗๖๔, ๑๗๖๕, ๑๗๖๖, ๑๗๖๗, ๑๗๖๘, ๑๗๖๙, ๑๗๗๐,

๑๘๒๑ ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ประกาศให้ชาวบ้านหรือถอนสิ่งปลูกสร้างและย้ายออกจากที่ดินดังกล่าว

- ปัจจุบันชาวบ้านในไร่จึงได้เรียกร้องเพียงแค่พื้นที่บางส่วนซึ่งอยู่ในแปลง ๑๔๖๒ ให้เป็นที่อยู่อาศัยแก่ผู้ที่ยังขาดที่ดินทำกินหลังสิ้นนามิ โดยแกนนำชาวบ้านบอกว่าขอให้ทางการออกเป็นโฉนดชุมชนเพื่อจะได้ไม่ต้องแย่งที่ดินหรือมีการซื้อขายในอนาคต และต้องการให้บริเวณชุมเหมืองเป็นที่สาธารณะประโยชน์ให้ชาวบ้านสามารถใช้ประโยชน์ร่วมกันได้

๓. การแก้ไขปัญหาของชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาสภาพปัญหาและตรวจสอบข้อมูลเอกสาร และจากการศึกษาภาพถ่ายทางอากาศย้อนหลังไปตั้งแต่เริ่มก่อตั้งชุมชน รวมถึงการสัมภาษณ์สอบถามข้อมูลจากชุมชน สามารถสังเกตจากภาพถ่ายทางอากาศปี ๒๕๑๖ เปรียบเทียบกับปี ๒๕๑๐ จะเห็นได้ชัดว่ามีต้นไม้ขึ้นปกคลุมทั่วไป ไม่มีเนินทรายให้เห็นชัดเจน และเริ่มมีการตั้งบ้านเรือนบ้างแล้ว ภาพถ่ายในปี ๒๕๒๖ เห็นว่าเริ่มมีการขยายบ้านเรือนเข้าไปด้านในมากขึ้น เนื่องจากเหมืองได้ปิดไปอย่างสมบูรณ์ และสามารถเห็นกระชังปลาที่เริ่มเลี้ยงมาตั้งแต่ปี ๒๕๒๔ บ้างแล้ว

ถึงแม้การพิสูจน์ด้วยภาพถ่ายทางอากาศจะไม่มีหลักฐานภาพถ่ายในปี ๒๕๓๓ ที่มีการออกเอกสารสิทธิ์ แต่จากการดูภาพถ่ายในปี ๒๕๓๘ จนถึงปัจจุบัน ทำให้ทราบว่าใครเป็นผู้ทำประโยชน์ที่แท้จริงในพื้นที่ โดยเฉพาะการเพาะเลี้ยงปลากระชังที่มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกปีและสร้างรายได้ที่มั่นคงให้แก่ชาวบ้านมาโดยตลอด

ปัจจุบัน ชาวบ้านในไร่ตะวันตกต้องการเพียงแค่พื้นที่บางส่วนซึ่งอยู่ในแปลง ๑๔๖๒ ให้เป็นที่อยู่อาศัยแก่ผู้ที่ยังขาดที่ดินทำกินหลังสิ้นนามิ และต้องการให้บริเวณชุมเหมืองเป็นที่สาธารณะประโยชน์ ที่ชาวบ้านจากทุกที่สามารถมาใช้ประโยชน์ร่วมกันได้ไม่

สภาพชุมชนเหมือนบริเวณชุมชนบ้านในไร่ ซึ่งชาวบ้านได้ใช้ประโยชน์โดยการเลี้ยงปลาในกระชัง แต่กลับถูกนำไปออกเอกสารสิทธิ

ว่าจะเป็นการทำกระชังปลา วางอวน ฯลฯ ซึ่งชุมชนเหมือนเหล่านี้วางตัวเป็นแนวยาวคาบเกี่ยวอยู่ในแปลงอื่นๆ อีก ๖ แปลง

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบข้อมูลจากสำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า ปรากฏว่า สำหรับกรณีที่แจ้งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสาร เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๘ ถึงกรณีการละเมิดสิทธิที่ดินชุมชนเมืองเก่าในพื้นที่บ้านในไร่ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ซึ่งมีชื่อนายสมเกียรติ ลีธีระ เป็นเจ้าของที่ดินจำนวน ๒๓ แปลง โดยให้จัดส่งภายในกำหนดเวลา ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น ขอเรียนว่า สำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาท้ายเหมือง ไม่สามารถจัดเตรียมเอกสารดังกล่าวได้ทันภายในกำหนดเวลา เนื่องจากที่ดินแปลงดังกล่าวมีเอกสารจำนวนมาก หากมีความเร่งด่วนในการดำเนินการขอให้โปรดจัดส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการในเอกสารดังกล่าวได้ (คณะอนุกรรม

การฯ ออกหนังสือกรณีนี้ตั้งแต่วันที่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๘ และเดือนครั้งที่ ๒ เมื่อ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘)

ต่อมา คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปปรับเอกสารดังกล่าวจากสำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่าเอง โดยที่สำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า มิได้ทำคำชี้แจงเพิ่มเติมแต่ประการใด

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษรพร้อมเอกสาร โดยสรุปความได้ว่า กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดประทานบัตรในท้องที่ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏตามรายละเอียดประทานบัตร คำขอประทานบัตร หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา และขอชี้แจงสิทธิของผู้ถือประทานบัตรที่มีในเขตเหมืองแร่ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ซึ่งผู้ถือประทานบัตรมีสิทธิตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗๓ เท่านั้น สิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินยังคงเป็นของผู้มีกรรมสิทธิอยู่ หากพื้นที่ๆ เป็นที่ดินของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบนั้นยังคงมีสิทธิและหน้าที่เหนือที่ดินดังกล่าวด้วย แม้ว่าที่ดินเหล่านั้นจะได้รับอนุญาตประทานบัตรแล้วก็ตาม ดังนั้น เมื่อประทานบัตรสิ้นอายุแล้วผู้ถือประทานบัตรจึงไม่ได้มาซึ่งสิทธิครอบครองตามสิทธิในประทานบัตรที่เคยได้รับครั้ง ประทานบัตรยังมีอายุอยู่ (มาตรา ๗๓ (๓)) การสั่งการเพื่อจะใช้ประโยชน์ต่างๆ ในพื้นที่ ประทานบัตรที่สิ้นอายุแล้ว โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ จึงไม่สามารถกระทำได้ คงเป็นสิทธิเฉพาะของผู้มีกรรมสิทธิในที่ดินหรือหน่วยงานของรัฐที่มี สิทธิและหน้าที่ในที่ดินเหล่านั้นเท่านั้น

ในรายละเอียดประทานบัตร คำขอประทานบัตร หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีทั้งหมดจำนวน ๒๑ แปลง แต่ที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ เพราะเป็นของบริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด นอกจากนั้นเป็นเหมืองแร่ของรายอื่นๆ กล่าวคือ

๑. แปลงที่ ๖ คำขอประทานบัตรที่ คปป.๕๐/๒๕๑๙ (๖๖๗๔) ของ บริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด เนื้อที่ ๑๕๘-๑-๕๓ ไร่ ขอดอนคำขอประทานบัตร วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๓๔
๒. แปลงที่ ๗ คำขอประทานบัตรที่ คปป.๙ /๒๕๑๔ (๖๖๗๕) ของบริษัท เหมือง

แรวโอภาส จำกัด เนื้อที่ ๑๗๐-๑-๗๓ ไร่ ขอถอนคำขอประทานบัตรวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๓
๓. แปลงที่ ๙ คำขอประทานบัตรที่ คปบ. ๔๙/๒๕๑๙ (๖๖๗๒) ของ บริษัท
เหมืองแรวโอภาส จำกัด เนื้อที่ ๒๒๙-๐-๒๓ ไร่ ขอถอนคำขอประทานบัตร วันที่ ๒๐ กันยายน
๒๕๓๓ แต่ทั้ง ๓ แปลง มิได้ระบุสภาพพื้นที่เดิมของคำขอประทานบัตรแต่อย่างใด

นายสมเกียรติ ลีธีระ ได้ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจาว่า นายสมเกียรติ
ลีธีระ และบุตร ๒ คน คือนายบุญเจริญ ลีธีระ และนางสาวรัชช ลีธีระ ได้ประมูลที่ดิน
จำนวน ๒๓ แปลงนี้ จากบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม
๒๕๔๕ ในราคา ๑๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยสิบสองล้านบาทถ้วน) มีจุดประสงค์เพื่อ
ทำรีสอร์ท ที่พัก แก่ผู้มาท่องเที่ยว โดยได้ใช้รถไถปรับพื้นที่ไปบ้างแล้ว จนเกิดเหตุ ภัย
พิบัติดินاميเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๗ ที่ผ่านมา จึงต้องระงับโดยการชั่วคราว และใน
เดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๘ นี้ จะเริ่มทำโครงการทำรีสอร์ทต่อไป ที่ดินที่มีผู้ดูแลอยู่
ตลอด การดำเนินการจัดทำโครงการนี้คาดว่าจะแล้วเสร็จภายใน ๑ - ๒ ปีนี้

โดยขอชี้แจงอีกว่า จากการสอบถามชาวบ้านว่าก่อน พ.ศ.๒๕๓๔ ที่ดินเป็นของ
เจ้าของแต่ละบุคคล มีการแจ้ง ส.ค.๑ เพื่อทำเป็น น.ส.๓ ก. และมี ๒ ครอบครัวทำเหมือง
โดยใช้เครื่องมือเล็กๆ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้ขายที่ดินให้กับบริษัท ส้าภาเพชร
จำกัด เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๔ จนถึงพ.ศ.๒๕๔๓ เป็นเวลา ๑๐ ปี จึงได้โอนที่ดินให้บริษัท
บริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน จนถึงพ.ศ.๒๕๔๕ เป็นเวลา ๒ ปี จึงได้โอนขายที่ดินให้
นายสมเกียรติ ลีธีระ พร้อมบุตร พร้อมได้แนบแผนผังที่ดิน และสำเนาหนังสือรับรองการ
ทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) รวม ๒๓ แปลงมาด้วย

สภาพที่ดินเป็นสวนมะพร้าวประปราย มีต้นมะม่วงหิมพานต์อยู่ทั่วไป มีบ่อน้ำอยู่
๒ บ่ออยู่ห่างกัน มีถนนคั่นบ่อๆ ละประมาณเนื้อที่ ๖ - ๗ ไร่ เวลานั้นน้ำทะเลลงน้ำก็แห้งบ่อ
น้ำเหลือน้อยมาก เมื่อน้ำทะเลขึ้นก็มีน้ำมาก

ในวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๘ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ได้
นำเสนอรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติได้นำเสนอรายงานต่อรัฐบาลมีผลการตรวจสอบให้รัฐจัดสรรที่ดินบริเวณที่ชุมชน

ในไร่อาศัยอยู่เป็นเวลานานดังกล่าวให้แก่ราษฎรนั้นๆ ต่อไป โดยสรุปผลการตรวจสอบ การละเมิดสิทธิมนุษยชนกรณีการละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัย และในที่ดินทำกินโดยอาศัย บทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ กติการะหว่างประเทศว่า ด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และ พระราชบัญญัติแร่ เป็นบรรทัดฐาน กล่าวคือ

- **รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐**

มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระเบียบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม

- **กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม**

ข้อ ๑๑ ข้อ ๑ ย่อย รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐาน การครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และ ที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

- **ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์**

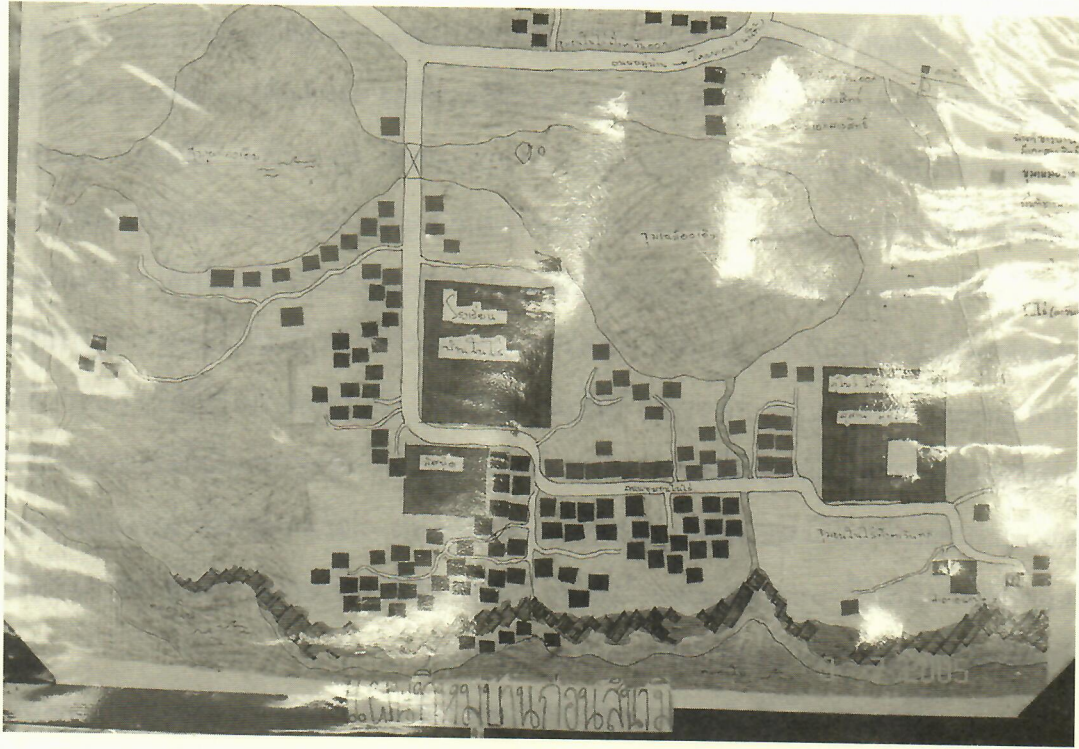
มาตรา ๑๓๗๔ ถ้าผู้ครอบครองขาดยึดถือทรัพย์สินโดยไม่สมัครและได้คืน ภายในเวลาปีหนึ่งนับแต่วันขาดยึดถือหรือได้คืนโดยฟ้องคดีภายในกำหนดเวลานั้นไซ้ร้ท่าน มิให้ถือว่าการครอบครองสูญุดลง

- **พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐**

มาตรา ๗๓ ผู้ถือประทานบัตรในเขตเหมืองแร่ เฉพาะแต่

(๓) ใช้ที่ดินในเขตเหมืองแร่ ที่ขุดเอาแร่แล้วหรือที่มีแร่ไม่สมบูรณ์พอที่จะเปิด การทำเหมือง เพื่อเกษตรกรรมในระหว่างอายุประทานบัตร แต่ทั้งนี้เมื่อสิ้นอายุประทาน บัตรแล้ว มิให้ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิครอบครอง

จากการตรวจสอบเอกสารที่สำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า จัดส่งมา ให้นั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้พิจารณาแยกเป็นกลุ่มที่ดินและกลุ่มบุคคล กล่าวคือ

แผนผังหมู่บ้านในไร่ ก่อนที่จะเกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ และความขัดแย้งเรื่องปัญหาที่ดิน

๑. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๕๙, เลขที่ ๑๗๖๐ และเลขที่ ๑๗๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลง นายศิริ เอกศิลป์ อ้างว่า ได้รับมอบการครอบครองจากนางสดสี อุดมทรัพย์ ที่เป็นพี่บุญธรรมของตน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๙ ทั้งนี้เนื่องจากประทานบัตรหมดอายุหลังจากนั้น นายศิริ เอกศิลป์ ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ.๒๕๓๓ นายศิริ เอกศิลป์ ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประทานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๘ ประทานบัตรที่ ๖๖๗๓/๖๓๔๘ และประทานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนามบริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๒. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์(น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๕๘, เลขที่ ๑๗๖๑ และเลขที่ ๑๗๖๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว นายกัณฐ์ศ กุลวานิช อ้างว่านางสดสี อุดมทรัพย์ ได้มอบการครอบครองให้แก่นางรัมภา กุลวานิช บุตรสาว ตั้งแต่วันที่ พ.ศ.๒๕๑๖ เพราะประธานบัตรหมดอายุ และนางรัมภา กุลวานิช มารดาของตนได้มอบการครอบครองให้แก่ตน เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๙ หลังจากนั้นนายกัณฐ์ศ กุลวานิช ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ.๒๕๓๓ นายกัณฐ์ศ กุลวานิช ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประธานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๘, ประธานบัตรที่ ๖๖๗๓/๖๓๔๘ และประธานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนาม บริษัท เหมือนแร่โอภาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๓. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์(น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๕๗, เลขที่ ๑๗๖๘ และเลขที่ ๑๗๗๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว นายพิชัย เอกศิลป์ อ้างว่า นางสดสี อุดมทรัพย์ ป้าของตนมอบการครอบครองให้แก่ตนตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๙ เพราะประธานบัตรหมดอายุ หลังจากนั้นนายพิชัย เอกศิลป์ ก็ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๓๓ นายพิชัย เอกศิลป์ ได้ยื่นคำขอรังวัดเพื่อขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประธานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๘ ประธานบัตรที่ ๖๖๗๔/๖๓๔๘ และประธานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนาม บริษัท เหมือนแร่โอภาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๔. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์(น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๕๖, เลขที่ ๑๗๖๗, เลขที่ ๑๗๖๙ และเลขที่ ๑๘๒๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๔ แปลงดังกล่าว นายปรีชา อุดมทรัพย์ อ้างว่านางสดสี อุดมทรัพย์ มารดาของตนได้มอบการครอบครองให้แก่ตนตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๙ เพราะประธานบัตร

หมดอายุ หลังจากนั้นนายปรีชา อุดมทรัพย์ ก็ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๓๓ นายปรีชา อุดมทรัพย์ ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประทานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๘ ประทานบัตรที่ ๖๖๗๔/๖๓๔๘ และประทานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนาม บริษัท เหมือนแร่ไธมาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๔ แปลงดังกล่าว

๕. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๖๒๒, เลขที่ ๑๖๓๓ และเลขที่ ๑๗๕๔ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว นายสุเมธ ชาญวุฒิกุล อ้างว่าซื้อที่ดิน น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๑๖๗๒ มาจากนายมาอิน ศรีรัตน์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ ซื้อที่ดิน น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๑๖๓๓ มาจากนายเซ่ง แซ่หลี เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๙ และซื้อที่ น.ส. ๓ ก. เลขที่ ๑๗๕๔ มาจากนายเดิน เขียวนิล เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ หลังจากนั้นนายสุเมธ ชาญวุฒิกุล ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา ครั้นต่อมา เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๑ นายสุเมธ ชาญวุฒิกุล ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และที่ดินมิได้อยู่ในเขตประทานบัตรการทำเหมืองแต่อย่างใด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๖. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๖๒๓ และเลขที่ ๑๖๓๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้งสองแปลงดังกล่าว นายสุเมธ จริยวัฒน์วิจิตร อ้างว่าได้ซื้อที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๖๒๓ จากนายมาอิน ศรีรัตน์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ และได้ซื้อที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๖๓๒ จากนายเซ่ง แซ่หลี เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๔ หลังจากนั้นนายสุเมธ จริยวัฒน์วิจิตร ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา ครั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๑ นายสุเมธ จริยวัฒน์วิจิตร ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และที่ดินมิได้อยู่ในเขตประทานบัตรการทำเหมืองแต่อย่างใด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๒ แปลงดังกล่าว

๗. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๖๔ หมู่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น เดิมเป็นที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๑ โดยนายสว่างกลางสาด เป็นผู้แจ้งการครอบครองเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๘ ต่อมา พ.ศ.๒๕๑๖ ได้ออกเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๑ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา และได้ขายให้แก่นายปรีชา อุดมทรัพย์ ซึ่งนายปรีชา อุดมทรัพย์ ได้เปลี่ยนจาก น.ส.๓ เลขที่ ๑ จนกระทั่งมาเป็น น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๗๖๔ ดังกล่าวในที่สุด

๘. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) เลขที่ ๑๗๖๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น เดิมเป็นที่ดิน ส.ค. ๑ เลขที่ ๖๙ โดยมีนายหมาดจันทรชูลี เป็นผู้แจ้งการครอบครอง เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๘ ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๐๕ นายหมาดจันทรชูลี ได้ขอลอกเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๖๙ และได้ขายที่ดินดังกล่าวให้แก่นายเล้ง คมนา ครั้นต่อมาใน พ.ศ.๒๕๑๐ นายเล้ง คมนา ได้ขายที่ดินดังกล่าวให้แก่ บริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด

๙. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๖๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น เดิมเป็นที่ดิน ส.ค. ๑ เลขที่ ๕๘ โดยมีนายจำเริญจิตรชำนาญ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๐๕ นายจำเริญจิตรชำนาญ ได้ขอลอกเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๕๘ และได้ขายที่ดินดังกล่าวให้แก่นายดำ หน่อทิพย์ และใน พ.ศ.๒๕๓๒ นายดำ หน่อทิพย์ ได้ขายที่ดินให้แก่นางพยอม เซาว์นเลิศ และต่อมาใน พ.ศ.๒๕๓๒ นางพยอม เซาว์นเลิศ ขายให้แก่นายปรีชา อุดมทรัพย์

๑๐. ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๐ และเลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น เดิมเป็นที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๔ นางแกน หิรัญ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๒๓ นายเสนห์ หลีบำรุง เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๗๔ นายสา โกลม เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๔๒ นางพริ้ง กีไพโรจน์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๑๐๑ นายเขียว ศรีอินทร์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๔๓ นางพริ้ง กีไพโรจน์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๒ นายสว่าง กลางสาด เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๔๔ นางมา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติตรวจสอบพื้นที่บริเวณบ้านโนไร่

รวจริณ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๗๒ นายชื่น สุคนธ์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๒๒๘ นายหมาด อางหาญ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง และที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๑๕ นายคำผ้า ยมมนา เป็นผู้แจ้งการครอบครอง

ในที่สุดได้มีการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๐ - ๑๔๗๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ๑๒ แปลง แล้วมีการรวมแปลงจนกระทั่งเหลือเพียง น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๔๖๐ และ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา รวม ๒ แปลง ในนาม บริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด

ซึ่งจากที่ดินทั้งหมดรวม ๒๓ แปลงดังกล่าว ในที่สุดได้ขายให้แก่ บริษัท สัมภาเพชร จำกัด และบริษัท สัมภาเพชร จำกัด ได้จำนองที่ดินทั้ง ๒๓ แปลงเพื่อค้ำประกันการชำระหนี้ของ บริษัทธนายง จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๘ โดยจดทะเบียนจำนองกับบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ ศรีธนา จำกัด (มหาชน) ต่อมา บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์

ศรีธนา จำกัด (มหาชน) ได้ออกราคาที่ดินทั้ง ๒๓ แปลงเพื่อชำระหนี้ให้แก่บริษัทบริหารสินทรัพย์ สถาบันการเงิน เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ส่วนนายสมเกียรติ ลีธีระ และบุตรอีก ๒ คน ได้ซื้อที่ดินทั้ง ๒๓ แปลงดังกล่าวจากบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ในราคา ๑๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยสิบสองล้านบาทถ้วน)

ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้ว เห็นได้ชัดเจนว่า การขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) จำนวน ๑๘ แปลง ตามข้อ ๓.๑ - ๓.๖ เป็นการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ เนื่องจากแปลงตามข้อ ๓.๑ - ๓.๔ เป็นบริเวณชุมชนเมืองเก่า ซึ่งตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๓ เมื่อผู้ขอประทานบัตรมิได้มีหลักฐานแสดงว่าตน เป็นเจ้าของสิทธิในที่ดินดังกล่าวย่อมแสดงว่าที่ดินดังกล่าวนับเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งเมื่อประทานบัตรสิ้นอายุแล้ว ที่ดินดังกล่าวย่อมกลับมาเป็นของรัฐเช่นเดิม ประกอบกับบริเวณรอบชุมชนเมืองเก่าที่มีน้ำขังอยู่นั้น ได้มีราษฎรเข้ามาทำประโยชน์โดยการเลี้ยงปลาในกระชังจำนวนมาก มาเป็นเวลานานหลายสิบปี นับตั้งแต่เลิกกิจการทำเหมืองแร่มา โดยไม่มีผู้ใดโต้แย้งสิทธิดังกล่าวมาก่อนเลย อนึ่ง การขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส. ๓ ก.) ตามข้อ ๓.๕ - ๓.๖ ก็เช่นเดียวกัน ผู้ขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์มิได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ทั้งก่อนและหลังการขอลอกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ดังนั้นเอกสารสิทธิที่ได้มา ย่อมเป็นการไม่ชอบทั้งสิ้น

นอกจากนั้น จะเห็นได้ว่าที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามข้อ ๓.๑ - ๓.๖ มี หลายแปลงออกไปทับบริเวณป่าชายเลนบางส่วน และบางแปลงทับป่าชายเลนทั้งแปลง ย่อมย้าให้เห็นถึงความจ้อจลในการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๑๘ แปลงดังกล่าว

ส่วนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา บางส่วนนั้น ได้มีราษฎรปลูกบ้านเรือนอยู่บางส่วนประมาณ ๔-๕ หลังคาเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๕ แล้วครั้นต่อมา เมื่อเกิดเหตุธรณีพิบัติภัยสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗ ราษฎรได้เข้าไปปลูกบ้านเรือนขยายเป็น

สภาพบ้านถาวรที่ได้รับการฟื้นฟูจากการสนับสนุนขององค์กรเอกชน

ประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน แต่ทั้งนี้ยังคงอยู่ในบริเวณเดิมที่เคยอยู่มาก่อนแล้วเท่านั้น ดังนั้นเมื่อที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์มีสิทธิเพียงสิทธิครอบครองเท่านั้น ราษฎรที่อาศัยอยู่ในหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ที่ครอบครองโดยยึดถือเพื่อตนนานเกินกว่า ๑ ปีแล้ว เมื่อทั้งรัฐมีภาระในการจัดระเบียบการถือครองและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม ราษฎรดังกล่าวที่อยู่ใน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๔๖๒ ดังกล่าว ย่อมควรที่รัฐจะรับรองสิทธิในที่ดินของราษฎรเหล่านั้น

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงขอเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาคือต่อรัฐบาล ดังต่อไปนี้

๑. ให้รัฐบาลเพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๖๒, เลขที่ ๑๖๒๓, เลขที่ ๑๖๓๒, เลขที่ ๑๖๓๓, เลขที่ ๑๗๕๔, เลขที่ ๑๗๕๖, เลขที่ ๑๗๕๗, เลขที่ ๑๗๕๘, เลขที่ ๑๗๕๙, เลขที่ ๑๗๖๐, เลขที่ ๑๗๖๑, เลขที่ ๑๗๖๒, เลขที่ ๑๗๖๓, เลขที่ ๑๗๖๗, เลขที่ ๑๗๖๘, เลขที่ ๑๗๖๙, เลขที่ ๑๗๗๐ และเลขที่ ๑๘๒๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่ รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้รัฐบาลรับรองสิทธิของราษฎรที่อาศัยในที่ดินบางส่วนของที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้รัฐบาลรับรองสิทธิในการใช้ประโยชน์ของราษฎรบริเวณรอบและในชุมชนเมืองเก่า ในการ อยู่อาศัยและเลี้ยงปลาในกระชัง ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๔. ให้รัฐบาลเยียวยาในความเสียหายทั้งต่อบ้านเรือนและราษฎรในบริเวณดังกล่าว อันเกิดจากธรณีพิบัติภัยสึนามิ (หากยังไม่จ่าย) ภายในเวลา ๑ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๕. ให้รัฐบาลดูแลมิให้ราษฎรในบริเวณดังกล่าวถูกข่มขู่คุกคามหรือถูกรบกวนการครอบครองจากบุคคลกลุ่มต่างๆ ในทันที นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

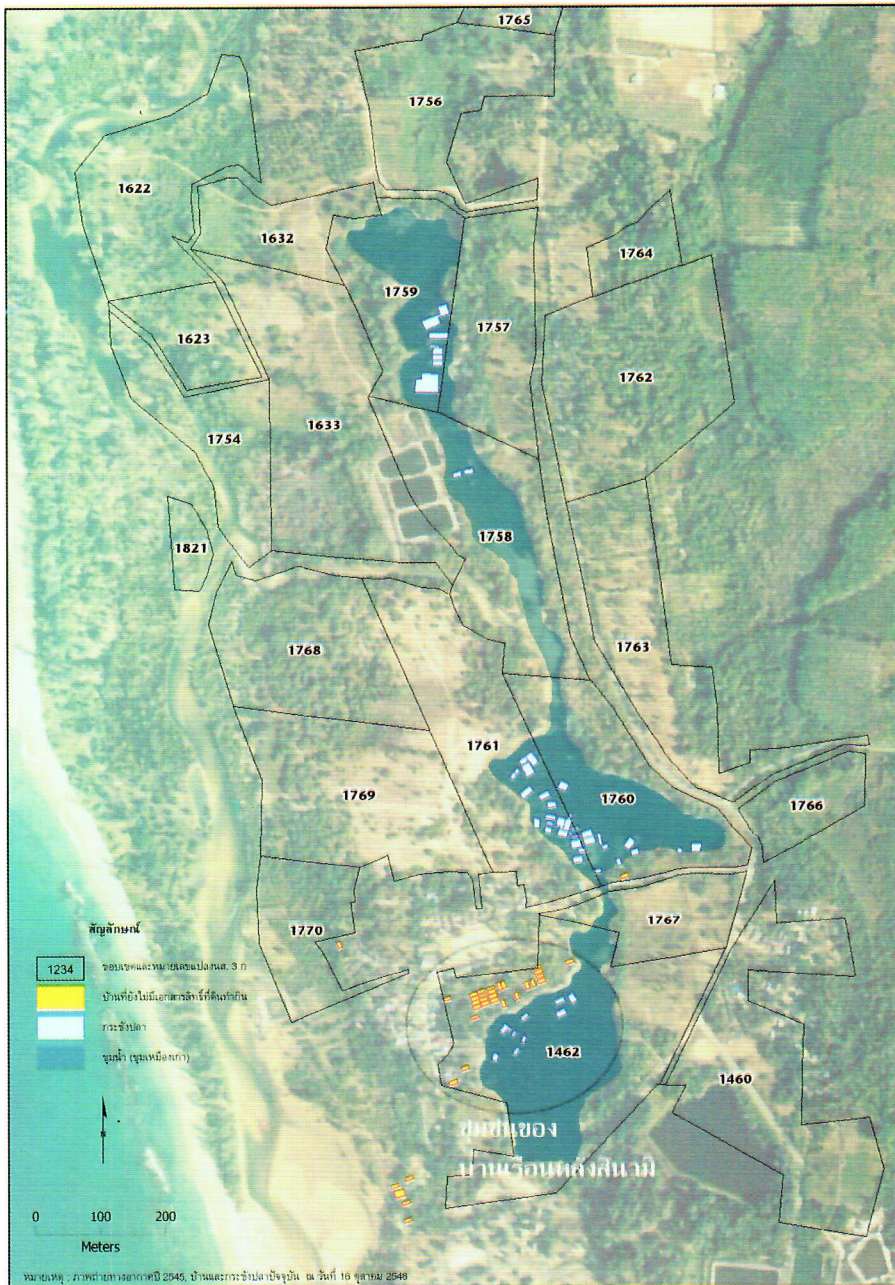
แต่แม้ว่าผลการตรวจสอบของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะเสนอมาตรการต่อรัฐอย่างชัดเจน แต่ก็มีข้อจำกัดเพียงอยู่ในระดับของการเสนอผลและมาตรการดังกล่าวเท่านั้นแต่จะไม่มีผลบังคับใช้ตามกฎหมาย ดังนั้นกระบวนการที่ผลการตรวจสอบจะสามารถดำเนินการได้จะต้องอาศัยคำสั่งจากรัฐบาล การให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการต่อไป ซึ่งเมื่อครบหนดเวลา ถ้ายังไม่มีการแก้ไข คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจะนำเสนอต่อรัฐสภา เพื่อดำเนินการต่อไป

ภาพถ่ายทางอากาศ ปี 2538
ชุมชนบ้านในไร่ตะวันตก หมู่ 7 ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

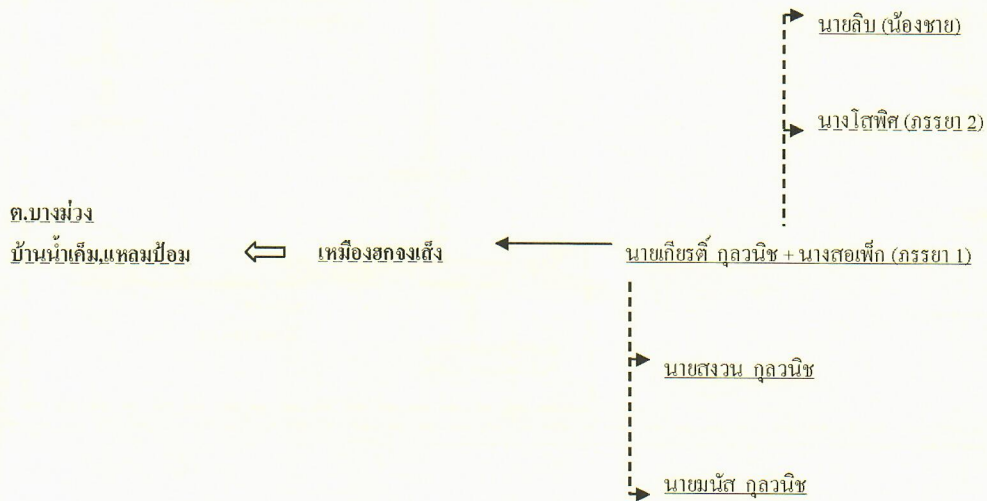
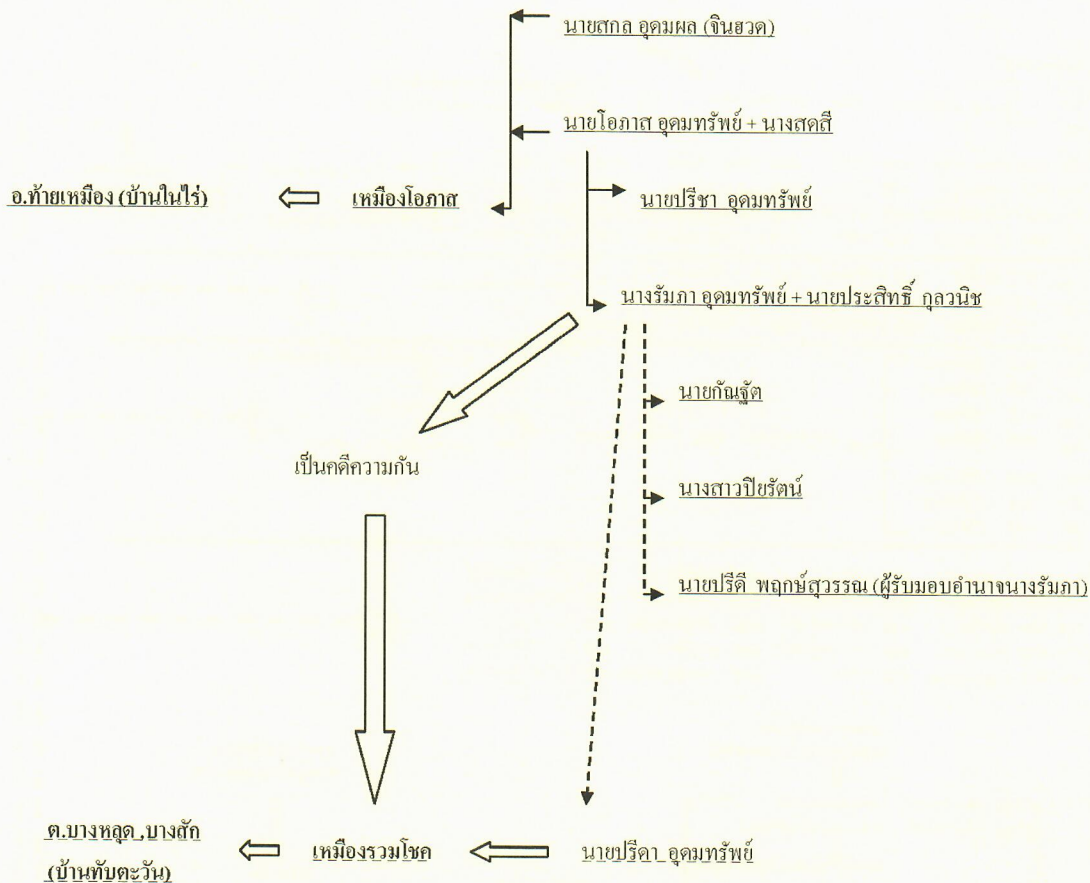
ภาพถ่ายทางอากาศ ปี ๒๕๓๘ บริเวณบ้านในไร่ แสดงสภาพพื้นที่ซึ่งอ้างการครอบครองของเอกชนที่ได้มาจากการรวบรวมที่ดิน น.ส.๓ จำนวน ๒๓ แปลง โดยเห็นว่ามีที่ตั้งชุมชนและเลี้ยงปลาในกระชังตามชุมชนเมืองต่าง ๆ มานานแล้ว

แผนที่แสดงตำแหน่งบ้านที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินและกระชังปลาหลังสันามิ
 ชุมชนบ้านโนไไร่ตะวันตก หมู่ 7 ต.นาเตย อ.ท้ายเหมือง จ.พังงา

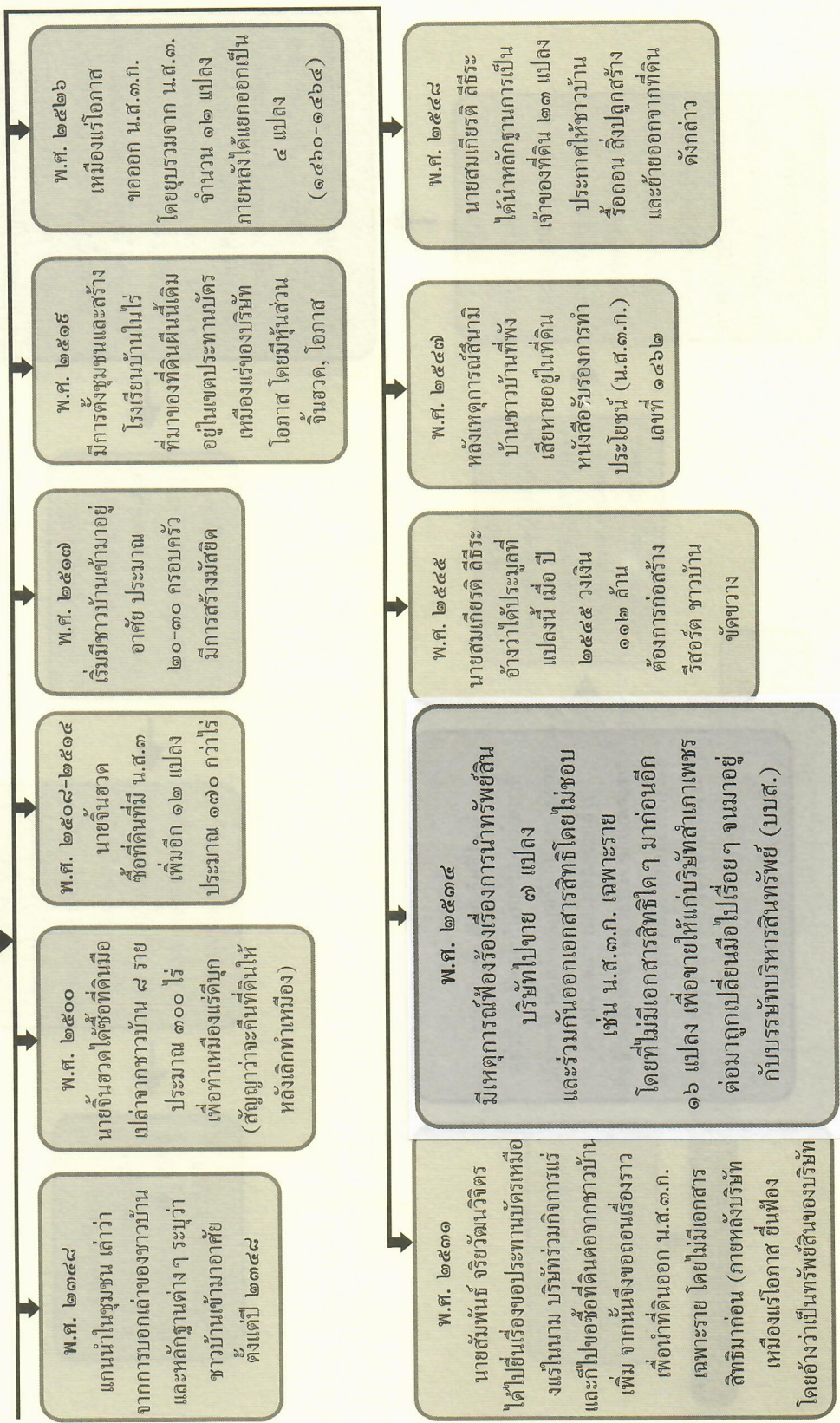
แผนที่แสดงตำแหน่งบ้านที่ยังไม่มีเอกสารสิทธิ์ที่ดินและกระชังปลาหลังสันามิ แสดงหมายเลขเอกสารที่ดินซึ่งเอกชนอ้างการครอบครอง ๒๓ แปลง ซึ่งจากรายงานการตรวจสอบพบว่าเอกสารสิทธิ์มีหลักฐานที่มาอย่างถูกต้องเพียง ๕ แปลง ได้แก่ หมายเลข ๑๗๖๕, ๑๗๖๔, ๑๗๖๗, ๑๔๖๐ และ ๑๔๖๒ ส่วนที่เหลือสมควรเพิกถอนเอกสารสิทธิ์ สำหรับพื้นที่ (วงกลม) ซึ่งชุมชนสร้างบ้านเรือนของตนหลังสันามิ รายงานเสนอให้รัฐบาลรับรองสิทธิของชุมชนเบื้องต้นถือเป็นการครอบครองของชุมชนที่อยู่มาแต่เดิมก่อนเกิดสันามิ

สัมปทานในพื้นที่

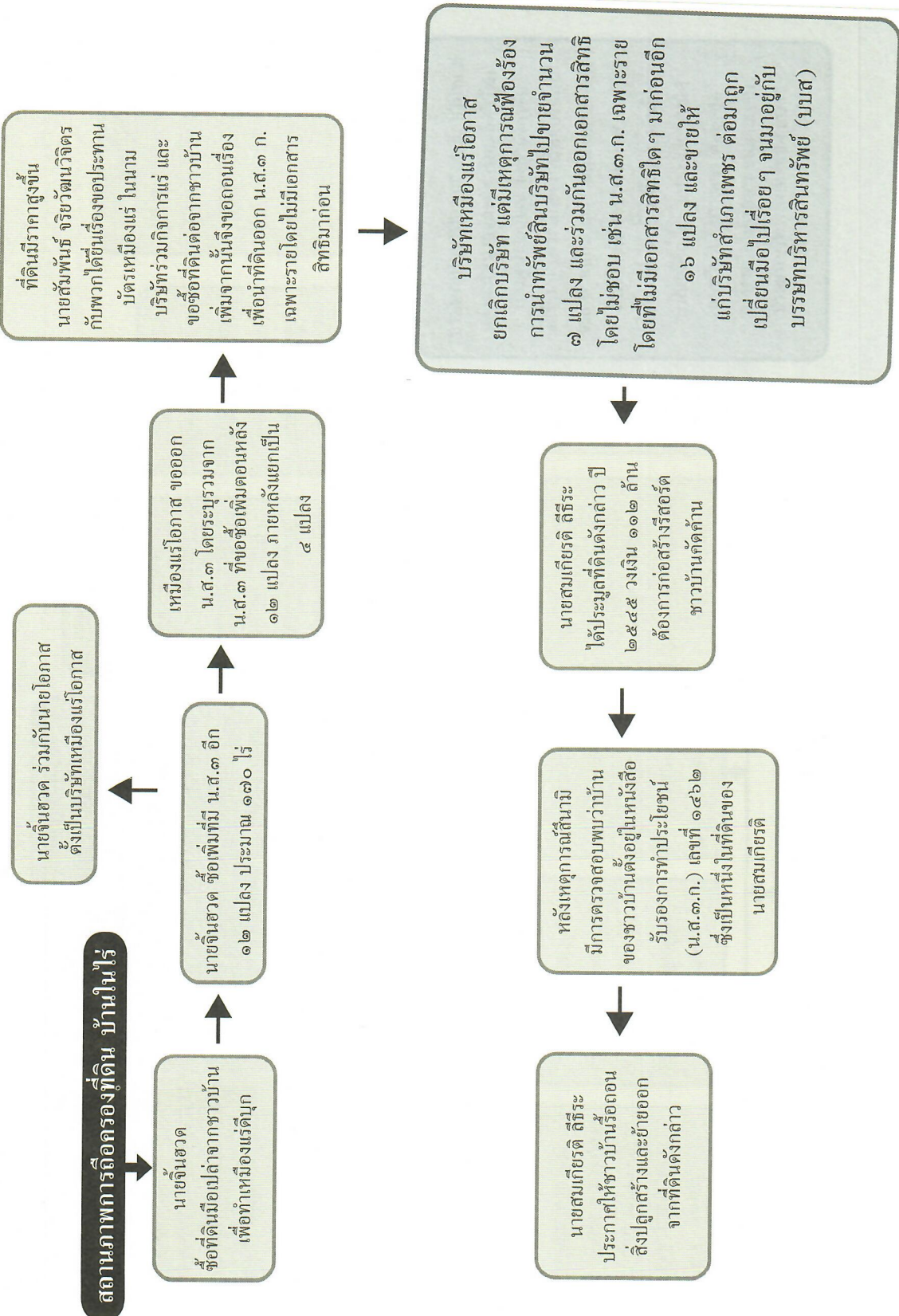

ลำดับสถานการณ์ บ้านไร่

สถานการณ์การถือครองที่ดิน บ้านในไร่

บทที่ ๕

กรณีศึกษา เกาะพีพี: ปัญหาจากนโยบายภาครัฐ^๑

๑ ความเป็นมาของชุมชนเกาะพีพี และการถือครองที่ดิน

หมู่เกาะพีพีอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา ประกอบด้วยกลุ่มเกาะ ๖ เกาะ คือ เกาะพีพีดอน เกาะพีพีเล เกาะไม้ไผ่ เกาะยุง เกาะบิต๊ะเหนือ และเกาะบิต๊ะใต้ มีพื้นที่ของเกาะที่เป็นขอบเขตทางบก รวมทั้งสิ้นประมาณ ๑๖.๒๕ ตารางกิโลเมตร โดยมีเกาะพีพีดอน หรือ “เกาะพีพี” เป็นที่ตั้งของชุมชนเกาะพีพี และเป็นศูนย์กลางการพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่เกาะพีพี มีพื้นที่ประมาณ ๑๐.๒๕ ตารางกิโลเมตร

หมู่เกาะพีพีเป็นหมู่เกาะที่มีชื่อเสียงมากที่สุด เดิมชาวทะเลเรียกว่า “ปูเลาปิอาปิ” คำว่าปูเลาแปลว่าเกาะ คำว่าปิอาปิ แปลว่า ต้นไม้ทะเลชนิดหนึ่งจำพวกแสมและโกงกาง ต่อมาเรียกต้นปิที่ ซึ่งภายหลังกลายเป็นพีพี ตั้งอยู่ในตำบลอ่าวนาง อำเภอเมือง อยู่ห่างจากชายฝั่งจังหวัดกระบี่ ๔๒ กิโลเมตร เวียงอ่าวที่สำคัญได้แก่ อ่าวโละดาน่า อ่าวโละดาลัม อ่าวตันไทร อ่าวมาหยง อ่าวโละซามะ เฉพาะเกาะพีพีดอนเป็นเกาะใหญ่ที่สุด ชาวบ้านรวมกับผู้ประกอบการอาศัยบนเกาะ รวมทั้งหมดประมาณ ๖,๐๐๐ คน

จากการบอกเล่าของนายเส้น บุญสพ อายุเกือบ ๗๐ ปี ... กลุ่มแรกที่เข้ามาในเกาะพีพีคือปะเส็น หรือนายเส้น ไม่ทราบนามสกุล มาเก็บรังนกนางแอ่นขาย ต่อมามีการทำไร่ ปลูกมะพร้าว ปลูกมะม่วงหิมพานต์ ทำนาข้าว ทำการประมง แต่ต้องนำปลาที่หาได้มาตากแห้งเป็นปลาเค็ม เนื่องจากเดินทางกลับฝั่งไม่สะดวก และยังไม่มียุ้งแห้งปลาที่หาได้ บ้านหลังแรกอยู่แถวมัสยิดเป็นครอบครัวของนางเนาะห์ กองข้าวเรียบ (มารดาของผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน)

^๑ สุนี ไชยรส

เจ้าของที่ดินที่มีเอกสารสิทธิตั้งแต่ดั้งเดิมบางส่วน คือ

- นางสั้น งานแข็ง นายหมัด ทำนากล้า และ นางแต่ ทำนากล้า คนละ ๕-๖ ไร่

- นายสั้น สงวนไถ นางมีนะห์ บุญสพ นายสุไทร ทำนากล้า นางฮาเราะเพี้ยะห์ ทำนากล้า คนละ ๗-๘ ไร่

- นายขึ้น กิตติธรรกุล ๙-๑๐ ไร่ และนายอิหมาด งานแข็ง ๓๐ ไร่

หลังจากนั้นมา มีการเปลี่ยนกรรมสิทธิ์ที่ดินบางส่วนมาเป็นของนักธุรกิจหลายคน

นักท่องเที่ยวกลุ่มแรกที่เข้ามา คือกลุ่มชาวต่างชาติที่เป็นนักสำรวจหาถ่านหิน ลิกไนต์เพื่อป้อนโรงไฟฟ้า พวกเขามองเห็นเกาะพีพีจากเครื่องบิน จึงได้จ้างเรือหางยาวมา ที่เกาะ มาอาศัยพักบ้าน ชาวเกาะ จากปากต่อปาก นักท่องเที่ยวเริ่มหลั่งไหลมาเกาะพีพี ซึ่งได้รับการขนานนามว่า “มรกตแห่งอันดามัน” สวรรค์เกาะพีพี ที่เกาะพีพีตอนซึ่ง กว้าง ๓.๕ กม. ยาว ๘ กม. พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นภูเขาหินปูนสูงชัน มีพื้นที่ราบและหาดทราย กระจายทั่วเกาะ หาดทรายขาวสะอาดตา และน้ำทะเลสีเขียวอมฟ้าสวยงามดั่งมรกต มีแนวปะการังและสรรพชีวิตใต้ท้องทะเลอุดมสมบูรณ์หลากหลายสีส้ม จุดเด่นของเกาะพีพีคือ เวิ้งอ่าวคู่ที่มีความสวยงามติดอันดับโลกของอ่าวตันไทรและอ่าวโลละดาลัย ทางเหนือของเกาะคือแหลมตง เป็นที่เหมาะแก่การดำน้ำดูปะการัง และหลายๆ เกาะก็มี เสน่ห์ดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งสิ้น

เมื่อมีการประกาศให้เป็นอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธารา หมู่เกาะพีพีก็ยังมี นักท่องเที่ยวมามากขึ้น แรกๆ ชาวบ้านไม่พอใจนักเพราะไม่ชอบวัฒนธรรมตะวันตก ที่ชอบดื่มของมีนเมา ounge น้อยหม่นน้อย แต่ก็ไม่สามารถต้านทานกระแสความต้องการให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ จึงได้แต่ปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อม

ปี ๒๕๒๗ เริ่มมีนายทุนสร้างบังกาโลด้วยไม้เป็นกระท่อมเล็กๆ หลังคามุงจาก รวมถึงร้านค้าย่อยเกิดขึ้น บังกาโลหลังแรกชื่อคาบาน่า ปัจจุบันชื่อโรงแรมพีพีไอร์แลนด์ คาบาน่า (สูญเสียกว่า ๘๐% ช่วงสึนามิ) แล้วก็ขยายตัวร้านค้า บาร์เบียร์ และแผงลอย ต่างๆ มากขึ้น

ปี ๒๕๓๐ เกาะพีพีมีผู้อาศัยอยู่ประมาณ ๑๐๐ ครอบครัว มีประชากร ๘๐๐ คน และได้รับการจัดตั้งให้เป็นหมู่บ้าน หมู่ที่ ๗ และหมู่ที่ ๘ มีผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๗ คนแรกของ เกาะพีพี คือ นายเส้น ชวน้ำ คนที่สองคือ นายเวทย์ ไม่ทราบนามสกุล คนที่สามคือนาย เวทย์ แก้วสุณี คนที่สี่คือ นายเส้น ทองเกิด และคนปัจจุบัน นายมานพ กองข้าวเรียบ

ช่วงนี้เริ่มเป็นยุคทองของของเกาะพีพี จากเดิมนักท่องเที่ยวมาเที่ยวด้วยสารแบบเข้าไป เย็นกลับจากภูเก็บบ้าง กระบี่บ้าง ก็เริ่มมีเรือโดยสารขนาดกลาง สามารถบรรทุกได้เกิน ๑๐๐ คนต่อลำ เก็บค่าโดยสารคนละ ๑๐๐ บาท พัฒนามาเป็นเรือโดยสารหลายร้อยคน ในปัจจุบัน ค่าโดยสารคนละ ๒๐๐-๓๐๐ บาท ผู้ที่ริเริ่มให้มีเรือทัวร์รอบเกาะ คนแรกชื่อ นายชายอู่ ทำนากล้า โดยเริ่มจากเรือกรรเชียง หรือเรือหางยาวเครื่องยนต์เบนซินขนาดเล็ก จากนั้นก็มีกิจการท่องเที่ยวเกิดขึ้นมากมาย เช่น ไปตกปลา เดินป่า ปีนผา และดำน้ำดูปะการัง

วิถีชีวิตชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนไปเมื่อกลุ่มผู้ประกอบการต่างๆ เริ่มเข้ามามีบทบาท ชาวบ้านลดการทำไร่ บ้างก็เลิกทำนา เลิกทำประมง เปลี่ยนมาเป็นนำเรือไปรับส่ง อำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวมากขึ้น แต่อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันยังมีชาวประมงอยู่บน เกาะพีพีอีกหลายครอบครัว และมีนายทุนหลายๆ รายเข้าไปเช่าที่ดิน หรือซื้อที่ดิน

ข้อมูลจากสำนักงานที่ดิน จ.กระบี่ ณ วันที่ ๓ ก.พ. ๒๕๔๙ มี น.ส.๓ ก. ๑๔๓ แปลง เนื้อที่ ๘๔๕ -๐- ๖๙.๑ ไร่ น.ส. ๓ จำนวน ๒๕ แปลง เนื้อที่ ๒๒๑-๐- ๑๘.๑ ไร่ และ ส.ค. ๑ จำนวน ๑๑ แปลง เนื้อที่ ๑๑๗-๓-๖๖ ไร่ และตรวจจองจำนวน ๔ แปลง เนื้อที่ ๔๙-๒-๑๗.๔ ไร่ พื้นที่สูงสุดต่อแปลงคือ ๕๕-๐-๔๗ ไร่ ของบริษัทเดวา พร็อพเพอร์ตี้จำกัด (มหาชน)

และมีปัญหาพื้นที่บางส่วนประมาณ ๒,๐๐๐ ไร่ ที่มีข้อขัดแย้ง รอคการพิสูจน์สิทธิ์ ว่าอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนประกาศทับซ้อนที่ทำกินหรือไม่

จากการไปตรวจสอบพื้นที่เมื่อ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ และพูดคุยกับชาวเกาะ ดั้งเดิมสืบกว่าราย พบว่า ชาวเกาะเดิมมีบางส่วนที่ไม่มีเอกสารสิทธิ มีแต่ใบเสียภาษี บำรุงท้องที่ โดยเฉพาะชาวเกาะที่มาอยู่ดั้งเดิมนานๆ มักจะไปจับจองอยู่บนเขา เพื่อทำนา ปลูกมะพร้าวและสวน ไม่ได้สนใจจะมาอยู่ชายทะเล จึงมีปัญหาออกเอกสารสิทธิไม่ได้ใน

สภาพพื้นที่และรีสอร์ทบนเกาะพีพี ที่ได้รับความเสียหายจากคลื่นสึนามิ และไม่สามารถฟื้นฟูได้อย่างเต็มที่ เนื่องจากต้องรอผลการศึกษาขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.)

ปัจจุบันเพราะมีประกาศเขตอุทยานแห่งชาติมาทับซ้อน และยังไม่เคยมีกระบวนการพิสูจน์เอกสารสิทธิ นอกจากนี้ชาวเกาะบางส่วนก็ขายที่ให้กับกลุ่มทุนภายนอกซึ่งไม่ได้กังวลต่อการมีเอกสารสิทธิหรือไม่ ประกอบกับการจับจองเพิ่มเติมของกลุ่มทุนขนาดใหญ่ ทำให้มีการใช้พื้นที่บนเกาะมากยิ่งขึ้น แต่คนดั้งเดิมจำนวนหนึ่งก็หันมาประกอบกิจการร้านค้า และรีสอร์ท เช่นผู้บริจาคที่ดินให้โรงเรียนบ้านเกาะพีพีติดชายทะเลในปัจจุบัน ลูกหลานก็ทำรีสอร์ทเอง ไม่ได้ขายให้นายทุนภายนอก ผู้ใหญ่บ้านมานพฯ เองก็มีร้านค้าและตลาดให้เช่า

สรุปปัญหาการจัดการและการถือครองที่ดินของเกาะพีพีก่อนเกิดภัยสึนามิ
กลุ่มที่ ๑ ชาวเกาะดั้งเดิมที่อยู่มาก่อนประกาศเขตอุทยานแห่งชาติ ที่ควรจะมีกระบวนการพิสูจน์สิทธิและรับรองจากภาครัฐ และกันจากเขตอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้

เกิดความมั่นคงในการถือครองที่ดิน และป้องกันการเปลี่ยนมือให้กลุ่มทุนขนาดใหญ่ซึ่งไม่
กังวลว่าจะมีเอกสารสิทธิหรือไม่

กลุ่มที่ ๒ กลุ่มอาชีพผู้ค้าและบริการรายย่อย เนื่องจากเป็นเกาะท่องเที่ยว จึงมี
การขยายตัว ของผู้ค้ารายย่อยและอาชีพบริการต่างๆ จำนวนมาก รวมทั้งเรือบริการและ
กลุ่มชาวประมง ซึ่งในภาวะที่บนเกาะมีที่ดินจำกัดอย่างมาก ควรจะมีการจัดการด้านที่อยู่
อาศัย การเช่าที่เพื่อการค้าขายในราคาที่เป็นธรรม และจัดระเบียบให้สวยงามในย่านการ
ค้าที่แออัด

กลุ่มที่ ๓ การบุกรุกของทุนขนาดใหญ่ต่อพื้นที่อุทยานเพิ่มเติมจากการอยู่อาศัย
เดิม จึงต้องมีการดำเนินการผู้บุกรุกเขตอุทยานอย่างจริงจัง

ทั้งนี้ ปัญหาโดยภาพรวมและสำคัญที่สุดของการจัดการที่ดินบนเกาะพีพีตั้งแต่
ก่อนเกิดภัยสึนามิ คือ ชุมชน องค์กรปกครองท้องถิ่น จังหวัด และกรมโยธาธิการและ
ผังเมือง ต่างตระหนักถึงความเร่งด่วนที่จะต้องมีการจัดผังเมือง เพื่อแก้ไขปัญหาการเติบโต
อย่างไร้ทิศทาง ความแออัดของร้านค้าและที่พักอาศัย สถานบริการต่างๆ ระบบสาธารณูป-
โภค โดยเฉพาะไฟฟ้า น้ำประปา ที่ต้องใช้บริการของเอกชนในราคาที่สูงมาก รวมถึง
ระบบบำบัดน้ำเสีย และการจัดการขยะ ซึ่งที่ผ่านมายังไม่มีจัดการใดๆ ทั้งสิ้น

๒. ที่ดินบริเวณที่สูญเสียหนักและต้องปรับผังเมือง หลังเกิดสึนามิ (ดูแผนที่)

เมื่อวันที่ ๒๔ ก.พ. ๔๘ มีการประชุมเจ้าของที่ดินผู้ประสบภัยบริเวณที่จะปรับ
ผังเมืองใหม่ เฉพาะพื้นที่ระหว่างอ่าวโละดาลัม กับอ่าวตันไทร เพื่อเตรียมข้อเสนอไป
หารือกับทางจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งมีเจ้าของที่ดินมาร่วมประชุมครั้งนี้ ๓๕ ราย
ซึ่งในบันทึกการสำรวจที่ดินพบว่า เฉพาะที่มี น.ส.๓ ก. รวม ๓๘๙ ไร่ ๒๐ ตารางวาเศษ
โดยจำแนกได้ว่า มีเกิน ๕ ไร่จำนวน ๑๘ ราย ถ้าเกิน ๑๐ ไร่ ๑๔ ราย ถ้าเกิน ๒๐ ไร่มี
๙ ราย มีรายใหญ่ที่สุด ๔๘ ไร่ รองลงไปคือ ๓๓ ไร่ และ ๑๗ ไร่ มีทั้งรายที่อยู่มาเก่าแก่

เช่น ผู้บริจาคให้โรงเรียน ผู้ใหญ่บ้านและ ผู้ที่มาทำธุรกิจยาวนาน เช่น นายชาญณรงค์
เดชะรัชต์กิจ ที่สูญเสียกิจการโรงแรมชาร์ลีบีชรีสอร์ททั้งหมด ก็อยู่มานานถึง ๑๗ ปี

๓. ความผิดพลาดในการแปรวิกฤตเป็นโอกาส : ปัญหาจากนโยบายภาครัฐในการฟื้นฟูและจัดผังเมือง

ก่อนเกิดสึนามิ กรมโยธาธิการและผังเมืองกำลังอยู่ในขั้นเตรียมการรับฟังความคิดเห็นเพื่อการจัดทำผังเมืองของเกาะพีพี โดยชุมชนเห็นด้วยที่ต้องจัดระบบร่วมกันใหม่ เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน แต่ความสูญเสียทั้งชีวิต ทรัพย์สิน และการประกอบอาชีพของผู้คนจำนวนมาก ทำให้ชุมชนต้องเร่งรัดการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า ทั้งชุมชนและชาวต่างประเทศต่างร่วมมือกันค้นหาศพ ดูแลผู้บาดเจ็บ ตั้งแต่ก่อนที่ภาครัฐจะเข้าไปหลังจากนั้นอีกหลายวัน ร่วมทั้งช่วยกันเก็บขยะ ฟื้นฟูซ่อมแซม เท่าที่ทำได้ ด้วยความหวังว่าจะฟื้นฟูให้เกาะพีพีเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงเช่นเดิม

แต่ผ่านมา ๑ ปีหลังสึนามิ ชุมชนเกาะพีพีกลับประสบปัญหาทั้งความช่วยเหลือเฉพาะหน้าเรื่องบ้าน การขาดอาชีพและรายได้ และที่สำคัญคือนโยบายของรัฐที่ทำให้เกิดความหยุดชะงักของการจัดผังเมือง มีผลทำให้เดือดร้อนทุกระดับ ทั้งที่ชุมชนและอาสาสมัครทั้งในและต่างประเทศจำนวนมากต่างพร้อมจะร่วมมือกับภาครัฐในการเร่งฟื้นฟูและจัดผังเมือง

การจัดการแก้ปัญหาสึนามิที่เกาะพีพีจึงเป็นกรณีตัวอย่างที่สะท้อนถึงปัญหาในเชิงโครงสร้างจากนโยบายภาครัฐ ที่ดำรงอยู่ในขอบเขตทั่วประเทศ คือ การไม่เคารพสิทธิชุมชนท้องถิ่น และหลักการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น ใช้อำนาจจากส่วนกลางโดยไม่รับฟังความคิดเห็นของประชาชน และทำให้พื้นฐานของปัญหาการจัดการที่ดินในเกาะพีพีที่มีมาก่อนสึนามิ ยิ่งเห็นเด่นชัดและยิ่งเร่งด่วนที่จะต้องแก้ไขปัญหายิ่งขึ้น

ลำดับนโยบายและบทบาทภาครัฐหลังสึนามิ

๔ ม.ค. ๒๕๔๘ คณะรัฐมนตรีมีมติ เรื่อง การดำเนินการแก้ไขปัญหาและให้ความช่วยเหลือแก่ผู้ประสบภัยพิบัติภัย(สึนามิ) ใน ๖ จังหวัดภาคใต้

๓.๔ ให้กระทรวงมหาดไทยรับผิดชอบการควบคุมดูแลการจัดระเบียบการก่อสร้างอาคารและสิ่งปลูกสร้าง รวมตลอดถึงการจัดภูมิทัศน์บริเวณชายหาดต่างๆ ของจังหวัดภูเก็ต หมู่เกาะพีพี และเกาะอื่น โดยให้ประสานกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และประชาคมท้องถิ่นให้เหมาะสมไม่ให้เกิดการบุกรุกชายหาด รวมทั้งการแสวงประโยชน์ของผู้มีอิทธิพลในท้องถิ่นที่อาจเกิดขึ้นด้วย ทั้งนี้ให้กระทรวงมหาดไทยนำเสนอรองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ทราบบการดำเนินการดังกล่าวข้างต้นด้วย

๒๐ ม.ค. ๔๘ ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ ในฐานะผู้อำนวยการป้องกันภัยฝ่ายพลเรือนจังหวัด กระบี่ แต่งตั้งผู้แทนเจ้าของที่ดินและผู้ประกอบการ เพื่อเป็นผู้ประสานงาน และให้ข้อคิดเห็นในการจัดทำแผนฟื้นฟูเกาะพีพี ๗ คน คือ นายสมเกียรติ กิตติธรวุฒินางวิษชุดา จันทโร นายมานพ กองข้าวเรียบ นายชาญณรงค์ เตชะรัชต์กิจ นายประเสริฐวงษา นายวุฒิสักดิ์ ทองเกิด และนายณัฐวุฒิ แก่นทอง

๒๑ ม.ค. ๔๘ นายอนันท์ พรหมนารท ผู้ว่าฯ กระบี่ ประกาศให้เกาะพีพีเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ห้ามมิให้บุคคลหรือยานพาหนะเข้าไปในพื้นที่เกาะพีพี ห้ามกระทำการใดๆ เกี่ยวกับอาคารเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ภูเก็ต เรื่องฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน ผู้แทนชุมชนเกาะพีพี ได้เร่งรัดการฟื้นฟูเกาะพีพี ซึ่งนายกรัฐมนตรีรับปากว่าจะเร่งให้เสร็จสิ้นภายในเดือนกุมภาพันธ์ ๔๘

๑๗ ก.พ. ๔๘ มีการประชุมที่จังหวัดร่วมกับผู้ว่าฯ โยธาธิการ และผู้ประกอบการ ปรากฏว่ามี องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน(อพท.) เข้าร่วมด้วย และมีแนวทางการฟื้นฟูต่างกันสองแนวทาง ระหว่างโยธาธิการและอพท.

ตัวแทนชาวบ้านบนเกาะพีพีให้ข้อมูลกับคณะกรรมการสิทธิฯ เกี่ยวกับความเดือดร้อนและความล่าช้าในการฟื้นฟู หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิ

๒๕ ก.พ.๔๘ ผู้ว่าฯ เป็นประธานประชุมร่วมกับผู้ประกอบการ เจ้าของที่ดิน ประมาณ ๖๐ คน เพื่อสรุปทางเลือกในการพัฒนาและฟื้นฟูเกาะพีพี โดยมีการเสนอให้ ๒ ทางเลือก คือ

- **วิธีที่ ๑** (ฝั่งของ อพท.) ทางกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้เสนอให้ชาวบ้านที่อาศัยอยู่บริเวณที่ได้รับผลกระทบจากคลื่นยักษ์สึนามิ ย้ายขึ้นไปอาศัยอยู่ในที่สูง รวมถึงผู้ประกอบการต่างๆ โดยทางอุทยานฯ จะเป็นผู้จัดสรรและออกแบบพื้นที่ให้ทั้งหมด
- **วิธีที่ ๒** ทางกรมโยธาธิการและผังเมือง เสนอให้เจ้าของที่ดินที่อยู่ติดชายหาด ให้ออกพื้นที่ห่างออกไปจากฝั่งอีกประมาณ ๒๐ เมตร และอาคารที่จะสร้างใหม่ ต้องสร้างให้มีใต้ถุนเพื่อให้ น้ำสามารถผ่านได้หากเกิดคลื่นยักษ์ขึ้นมาอีก

ที่ประชุมมีมติเป็นเอกฉันท์ ไม่เห็นด้วยกับแนวทางการฟื้นฟูของ อพท. โดยเห็นด้วยกับแนวทางการฟื้นฟูของกรมโยธาธิการ และขอให้ชุมชนมีส่วนร่วมตัดสินใจ โดยนายกองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) อ่าวนาง นายพันคำ กิตติธรรกุล สนับสนุนแนวทางของชุมชนด้วย

๒๘ ก.พ. ๔๘ อบต.อ่าวนางมีแบบสอบถามความคิดเห็นในการฟื้นฟูเกาะพีพี จากผู้มีทะเบียนบ้าน ๕๐๐ ครัวเรือน ร้อยละ ๙๔ คัดค้านผังการฟื้นฟูของ อพท.

๑๗ มี.ค. ๔๘ อบต.อ่าวนางจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นแนวทางการฟื้นฟูเกาะพีพี

๒๒ มี.ค. ๔๘ จังหวัดจัดการประชุมร่วมกับเจ้าของที่ดิน ผู้ประกอบการบนเกาะพีพี ๑๐๐ ราย มีผู้ว่าฯ เป็นประธาน การประชุมครั้งนี้ นายอาคม เองฉ้วน ส.ส.พรรคประชาธิปัตย์ เข้าร่วมสังเกตการณ์ด้วย ซึ่ง อพท.ได้ส่ง ดร.สุรเชษฐ์ เศรษฐมาษ ผู้จัดการโครงการจัดทำแผนฟื้นฟูการท่องเที่ยวเขาหลัก-พีพีดอน มาชี้แจงที่ประชุมว่า ได้รับมอบหมายจากนายปลอดประสพ สุรัสวดี ให้ดำเนินโครงการดังกล่าวให้แล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน แต่เนื่องจากที่ผ่านมามีความคิดเห็นแตกต่างกันสองแนวทางทำให้หาข้อยุติไม่ได้ อพท.จึงขอเวลาจังหวัดอย่างน้อย ๖๐ วันในการทำแผนฟื้นฟูที่ชัดเจน

๒๕ มี.ค. ๔๘ รองผู้ว่าฯ นายไมตรี บุญยัง รักษาการแทนผู้ว่าฯ ออกประกาศเรื่องกำหนด เขตพื้นที่เสี่ยงภัยเพิ่มเติม มีสาระว่า ห้ามบุคคลและยานพาหนะกระทำการใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับอาคาร เว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน

๑๙ เม.ย. ๔๘ จังหวัดจัดประชุมโดยผู้ว่าฯ เป็นประธาน อธิบดีกรมโยธาธิการกล่าวว่า เป็นการรับฟังความคิดเห็นเพื่อนำกลับไปพิจารณาถึงความเป็นไปได้ในการพัฒนาฟื้นฟูเกาะพีพี เช่น การรื้อถอนอาคารที่ได้รับความเสียหาย การทำแผนที่อุบัตินภัย การปลูกป่า การทำทางหนีภัย ระบบเตือนภัย ซึ่งดำเนินการได้เลยโดยไม่ต้องรอ อพท. แต่ก็ยังไม่มีข้อสรุปที่เป็นรูปธรรมแน่นอนในเรื่องผังเมือง เพราะต้องรอให้ อพท. ศึกษาก่อน

๓๐ เม.ย. ๔๘ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงที่ จ.กระบี่ นายไมตรี บุญยัง รองผู้ว่าฯ ชี้แจงว่า อพท. ขอเวลาถึง

๑๖ พ.ค. ๔๘ ส่วนผู้อำนวยการ อพท. ดร.สราวุธ ชโยวรรณ ชี้แจงว่า อพท. ยังไม่มีแผนงานใดๆ กำหนดชัดเจน เมื่อประชาชนไม่เห็นด้วย อพท. ก็ไม่มีปัญหาอะไร ประชาชนต่างยืนยันข้อเสนอไม่รับแนวทาง อพท. คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงเสนอแนวทางที่ต้องเคารพสิทธิชุมชนตามรัฐธรรมนูญ คือการมีส่วนร่วมของประชาชนในการรับรู้ข้อมูลและมีส่วนร่วมตัดสินใจ

๑๐ มิ.ย. ๔๘ ผู้ว่าฯ กระบี่ ประกาศให้ทราบความเคลื่อนไหวในการทำผังเมืองเกาะพีพี หลังจาก กรมโยธาธิการได้รับมอบให้ดำเนินการจัดทำผังเมืองแทน อพท. โดยกรมโยธาธิการฯ ได้มีประกาศในราชกิจจานุเบกษาเมื่อ ๓๐ พ.ค. ๔๘ เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวม ฉบับที่ ๒ ส่วนการทำผังเมืองรายละเอียดต้องรอจาก กรมโยธาธิการฯ อีกประมาณ ๒ เดือน

มิ.ย. - ส.ค. ๔๘ ช่วง ๓ เดือนนี้ไม่มีความคืบหน้าเรื่องรายละเอียดของผังเมือง กรมโยธาธิการฯ บอกว่า กำลังทำโครงการของงบประมาณในการทำผังเมือง ชุมชนให้ความหมายช่วงนี้ว่า “สับสน วังเวง”

๖ กันยายน ๔๘ มติคณะรัฐมนตรี พลิกกลับความเห็นชุมชน และกลับมาเริ่มต้นที่ศูนย์

คณะรัฐมนตรีประชุมสัญจรที่เขาลึก จ.พังงา ในวาระสรุปผลการดำเนินงานช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติเรื่องจังหวัดกระบี่ คณะรัฐมนตรีรับทราบตามที่รองนายกรัฐมนตรี (นายพินิจ จารุสมบัติ) รายงานปัญหาสำคัญคือ การพัฒนาพื้นที่ใดๆ ให้รองรับของ อพท. ก่อน โดยมีรายละเอียดในมติคณะรัฐมนตรีดังนี้:

๔) **โครงการพัฒนาเกาะพีพี** โดยกรมโยธาธิการและผังเมืองได้เสนอโครงการให้คณะรัฐมนตรีพิจารณาการก่อสร้างแนวถนนเพื่อเป็นเส้นทางความปลอดภัยให้เกาะพีพี ระยะทาง ๕.๗ กิโลเมตร ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้รองนายกรัฐมนตรี (นายพินิจ จารุสมบัติ) และ นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ไปพิจารณาทบทวน ต่อมานายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ

ได้ไปตรวจพื้นที่ที่จะก่อสร้างเส้นทางความปลอดภัยบนเกาะพีพี เมื่อวันที่ ๒๖ สิงหาคม ๒๕๔๘ แล้วมีความเห็นในเบื้องต้นดังนี้

- ราคาค่าก่อสร้างเส้นทางเพื่อความปลอดภัย ระยะทาง ๕.๗ กม. งบประมาณ ๒๕๙ ล้านบาทนั้นเป็นราคาที่ค่อนข้างสูง แม้ว่าจะได้มีการปรับลดราคาค่าก่อสร้างลงมาเหลือ ๑๖๖ ล้านบาทแล้วก็ตาม ซึ่งราคาที่สูงส่วนหนึ่งเนื่องจากการก่อสร้างบนเกาะ ทำให้ต้องเพิ่มราคาก่อสร้างอีกร้อยละ ๓๐ และเหตุผลอีกประการหนึ่งคือระบบสาธารณูปโภค สาธารณูปการ คือระบบไฟฟ้าจะนำลงใต้ดินทั้งหมด

- การก่อสร้างใดๆ ก็ตาม จะต้องคำนึงถึงความสวยงามตามธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ประกอบกับคณะรัฐมนตรีได้มอบหมายให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ดำเนินการศึกษาอยู่ และใกล้จะแล้วเสร็จ ดังนั้น ควรจะรอผลการศึกษาของ อพท. ก่อน

- ในระยะเร่งด่วนนี้ เห็นควรที่จะดำเนินการปรับสภาพภูมิทัศน์ในพื้นที่ ๓๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลสูงสุดท่วมถึง ซึ่งเป็นพื้นที่ห้ามก่อสร้าง ในเบื้องต้นจะต้องทำความเข้าใจกับเจ้าของที่ดินที่มีกรรมสิทธิ์ครอบครองอยู่จำนวน ๑๐ ราย เพื่อจัดทำโครงการปรับสภาพภูมิทัศน์ต่อไป

- การจัดหาที่ดินเพื่อก่อสร้างโรงพยาบาลและโรงเรียนบนเกาะพีพี จังหวัดได้มอบหมายให้นายอำเภอเมืองดำเนินการ ปรากฏว่าสามารถประสานงานกับผู้มีจิตศรัทธาบริจาคที่ดินจำนวน ๑๒ ไร่ให้แก่ทางราชการ เพื่อเป็นที่ก่อสร้างโรงพยาบาลและบนเกาะพีพีได้เรียบร้อยแล้ว

- การก่อสร้างบ้านน็อคดาวนซึ่งสาธารณรัฐประชาชนจีนให้การช่วยเหลือจำนวน ๔๐๐ หลัง แต่ปรากฏว่าบ้านดังกล่าวไม่มีฐานบ้าน ห้องน้ำห้องส้วม ระบบไฟฟ้า ระบบประปา ซึ่งจังหวัดได้ขอรับการสนับสนุนงบประมาณในส่วนนี้ไปยังสำนักนายกรัฐมนตรีจำนวน ๒๒ ล้านบาท (ราคาค่าก่อสร้างบนแผ่นดินใหญ่ ราคาหลังละ ๔๙,๐๐๐ บาท ราคาค่าก่อสร้างบนเกาะราคาหลังละ ๕๗,๐๐๐ บาท) ในเบื้องต้นจังหวัดได้ปรับเปลี่ยนโครงการตามยุทธศาสตร์ของจังหวัด เพื่อจะนำงบประมาณไปดำเนินการก่อสร้าง

ชาวอุรักลาไวย์ อพยพมาจากเกาะจำ ก่อสร้างบ้านเรือนง่ายๆ กลายเป็นกลุ่มคนชายขอบบนเกาะพีพี ที่ไม่ได้รับการดูแลเท่าที่ควร

เป็นกรณีเร่งด่วนเฉพาะหน้า จำนวน ๑๖๐ หลัง วงเงินประมาณ ๘ ล้านบาทเศษและรอง นายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ได้มีข้อสั่งการเบื้องต้นให้ผู้ตรวจราชการสำนัก นายกรัฐมนตรีนำเงินกองทุนสงเคราะห์ผู้ประสบภัยมาช่วยเหลือ

วาระที่ ๕ เรื่องการติดตามผลการให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยธรณีพิบัติ ของจังหวัดกระบี่ พังงา และภูเก็ต

๓) การแก้ไขกฎหมายผังเมืองที่เกาะพีพี ขอให้กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ยกเลิกกฎกระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม ฉบับที่ ๓ (พ.ศ.๒๕๓๕) ออกตามความในพ.ร.บ.ส่งเสริมและรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๓๕ ในส่วนของเกาะพีพี เรื่องห้ามก่อสร้างโรงแรม และขอให้แก้ไขประกาศกระทรวง ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่องกำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อม

ในบริเวณพื้นที่ในจังหวัดกระบี่ พ.ศ.๒๕๔๖ เฉพาะบริเวณเกาะพีพี ในเรื่องความสูงของอาคาร ให้สอดคล้องกับประกาศของกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่องกำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สินเพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดกระบี่ (ฉบับที่ ๒) ลงวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๘

๑๕ ก.ย. ๔๘ จังหวัดกระบี่มีความเห็นเสนอรองนายกฯ พินิจ จารุสมบัติ ว่า ควรให้อพท. เร่งรัดการออกแบบและดำเนินการปรับปรุงภูมิทัศน์บนเกาะพีพีโดยเร่งด่วน เพื่อรองรับการท่องเที่ยวที่ใกล้จะถึง เพราะทราบว่าทุกโรงแรมบนเกาะพีพีในเดือนพฤศจิกายนมียอดจองแล้ว ๘๐% รวมทั้งป้องกันการปลูกสร้างอาคารที่ทำลายทัศนียภาพ และเพื่อการปฏิบัติที่ชัดเจนโดยเร่งด่วนต่อไป

๑ ต.ค. ๔๘ อบต. อำเภอวังออกประกาศห้ามการก่อสร้างดัดแปลงอาคารบนเกาะพีพี อ้างว่าต้องรอการศึกษาออกแบบจาก อพท. ก่อน

พ.ย. ๔๘ จังหวัดกระบี่โดยผู้ว่าฯ คนใหม่ สั่งห้ามสร้างบ้านถาวรที่เป็นโครงการของ อบต. อำเภอวัง ร่วมกับมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย ทำให้ชาวบ้านมีการชุมนุมเรื่องนี้

๒๕ พ.ย. รองนายกรัฐมนตรี (นายสุวัจน์ ลิปตพัลลภ) ตรวจพื้นที่เกาะพีพี เร่งรัดให้มีการประชุมทุกฝ่ายเพื่อกำหนดแนวทางการฟื้นฟู ให้เป็นพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

หลังจากนั้นทุกอย่างชะงักงันท่ามกลางเสียงเรียกร้องให้เร่งการฟื้นฟูเกาะพีพี คณะรัฐมนตรีก็มีมติมอบหมายให้จังหวัดกระบี่ ร่วมกับองค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ดำเนินการจัดทำแผนแม่บทเพื่อพัฒนาบริเวณพื้นที่เกาะพีพี

๒ ต.ค. ๔๘ จังหวัดกระบี่จัดประชุมทุกฝ่ายที่โรงแรมพีพีปรีนเซส รวมทั้งรักษาการผู้อำนวยการ อพท. นายธัญญา หาญพล นายสนธิ เตชานันท์ ผู้ว่าฯ กระบี่ และชาวบ้าน ผู้ประกอบการจังหวัดชี้แจงว่า คณะรัฐมนตรีมีมติมอบหมาย อพท. เป็นตัวแทนในการบูรณาการเพื่อจัดทำแผนแม่บท เพื่อการพัฒนาพื้นที่บริเวณเกาะพีพี โดยให้สอดคล้องกับข้อกำหนดของกฎหมายที่สำคัญสองฉบับ คือ

๑) ประกาศของกรมโยธาธิการและผังเมือง เรื่อง กำหนดหลักเกณฑ์การใช้ประโยชน์ในทรัพย์สิน เพื่อประโยชน์ในการวางและจัดทำผังเมืองรวมในท้องที่จังหวัดกระบี่ (ฉบับที่ ๒)

๒) ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดเขตพื้นที่และมาตรการคุ้มครองสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดกระบี่ พ.ศ.๒๕๔๖

อพท. ได้กำหนดทางเลือกในการฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพีพี ๓ ทางเลือกคือ

ทางเลือกที่ ๑ การฟื้นฟูและพัฒนาการท่องเที่ยวเกาะพีพี ที่เป็นไปตามความต้องการของชาวเกาะพีพีเป็นหลัก โดยภาครัฐกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยที่ได้รับการรับรองจากสภาสถาปนิก และสภาวิศวกร โดยได้รับความเห็นชอบจากประชาชนและรัฐ

ทางเลือกที่ ๒ รัฐอาจจะซื้อที่ดินเอกสารสิทธิและทรัพย์สินของผู้ประกอบการบางส่วน เพื่อปรับปรุงภูมิทัศน์ให้มีความเป็นธรรมชาติ สร้างความร่มรื่น ลดความแออัดของชุมชน และส่งเสริมให้มีพื้นที่บริการสาธารณะเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ ตั้งอยู่บนหลักการของการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง และกระจายประโยชน์แก่เจ้าของที่ดิน และผู้ประกอบการเดิมอย่างเป็นธรรม โดยภาครัฐกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยที่ได้รับการรับรองจากสภาสถาปนิกและสภาวิศวกร โดยได้รับความเห็นชอบจากประชาชนและรัฐ

ทางเลือกที่ ๓ รัฐอาจจะซื้อที่ดินเอกสารสิทธิทั้งหมด จำนวน ๒๗๙ ไร่ เพื่อนำมาจัดรูปที่ดินให้เกิด ประโยชน์สูงสุดต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน โดยปรับปรุงหรือจัดสร้างโครงสร้างพื้นฐาน การบริการสาธารณูปโภคสาธารณูปการ การปรับปรุงสภาพแวดล้อม โดยความร่วมมือระหว่างเอกชนกับรัฐ

มติการประชุมวันที่ ๒ ธ.ค. เสนอให้มีคณะทำงานร่วม ในที่สุดก็มีคำสั่งจังหวัดกระบี่ แต่งตั้งคณะทำงาน เพื่อบูรณาการพัฒนาพื้นที่บริเวณเกาะพีพี เมื่อ ๗ ธันวาคม ๒๕๔๘ มีรองผู้ว่าฯ กระบี่เป็นประธาน นอกจากตัวแทนเจ้าของที่ดินและผู้ประกอบการ ๗ คนที่ได้เคยแต่งตั้งในคณะทำงานชุดแรกตั้งแต่ ๗ ก.พ. ๔๘ ก็มีผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๗ และหมู่ ๘ นายกอบต. และสมาชิก อบต. อ่าวนางรวม ๓ คน ร่วมกับหน่วยราชการต่างๆ

โดยมีนายธัญญา หาญพล รักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการ อพท. และผู้แทนกรมโยธาธิการและผังเมือง เป็นที่ปรึกษา และต่อมามีคำสั่งแต่งตั้งคณะทำงานเพิ่มเติมในวันที่ ๑๖ ธันวาคม ๔๘

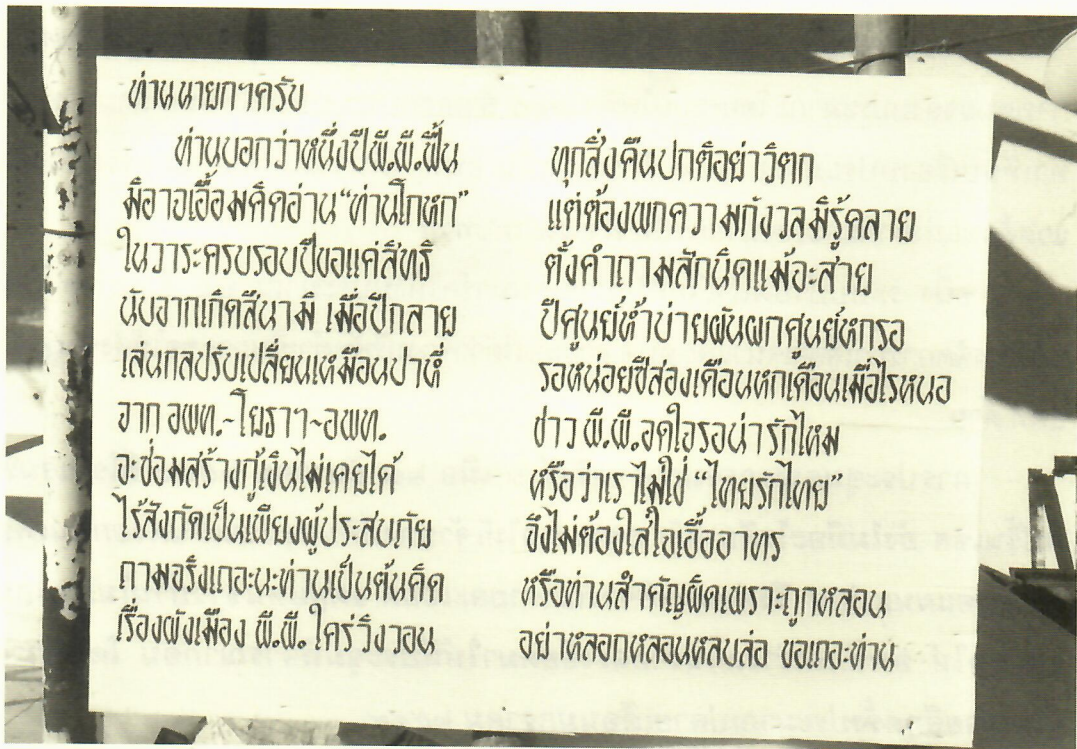
การประชุม ๒ ธ.ค. ๔๘ มีการหารือเรื่องที่ดินมูลนิธิศุภนิมิตแห่งประเทศไทย จะก่อสร้างบ้านให้แก่ราษฎรผู้ประสบภัยจำนวน ๒๑๖ หลัง โดยสร้างบ้านบนที่ดินของตนเอง ๕๐ หลัง และสร้างบ้าน ๑๖๖ หลังในที่ดินบริจาคของคุณวิชุดา จันทโร เนื้อที่ ๑๒ ไร่ ที่ประชุมมีความเห็นดังนี้

- กรณีสร้างบ้านบนที่ดินของตนเอง ๕๐ หลัง ให้มูลนิธิศุภนิมิตส่งแผนที่จะก่อสร้างให้ อพท. ตรวจสอบว่าอยู่ในระยะถอยร่น หรือเส้นทางเพื่อความปลอดภัย และส่งแบบบ้านให้ อบต.อ่าวนาง และโยธาธิการและผังเมืองจังหวัดกระบี่ ตรวจสอบ หากที่ดินรายใดไม่ขัดกับแบบของ อพท. ก็ให้ก่อสร้างได้ เลย

- กรณีสร้างบ้านถาวรบนที่ดินบริจาค ๑๒ ไร่ สำนักบริหารอนุรักษ์ที่ ๕ จังหวัดนครศรีธรรมราช จะสำรวจพื้นที่และทราบผลวันที่ ๑๘ ธ.ค. ๔๘ ที่ดินที่เป็นเขตอุทยานฯ ก็จะต้องขอใช้จากกรมอุทยานฯ ตามขั้นตอนของกฎหมายต่อไป

๘ ธ.ค.๔๘ มีการประชุมคณะกรรมการฯ อพท. ได้นำร่างแผนการพัฒนาพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนบนเกาะพีพี โดยขอให้พิจารณาการกำหนดแนวเส้นทางหนัภัย พื้นที่ปลอดภัยสำหรับหลบภัย และพื้นที่แนวถอยร่นระยะ ๓๐ เมตรจากระดับน้ำทะเลสูงสุด

จากรายงานการประชุมของจังหวัดสรุปว่า ...ที่ประชุมมีความเห็นให้ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม โดยให้ อพท. กรมโยธาธิการและผังเมือง และบริษัทไมด์ส คอนซัลแตนท์ ซึ่งเป็นบริษัท ที่กรมโยธาธิการและผังเมืองได้ว่าจ้างให้จัดทำผัง (เฉพาะเกาะพีพี) ก่อนเกิดสึนามิ และผลการศึกษาจะแล้วเสร็จในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ ร่วมกันปรับปรุงข้อเสนอของ อพท. ให้มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติ นำเสนอคณะกรรมการฯ วันที่ ๒๗ ธ.ค.๔๘

ชาวบ้านและผู้ประกอบการบนเกาะพีพี ทวงถามความคืบหน้าการดำเนินงานของ อพท.

ทั้งนี้ เมื่อได้ความเห็นเป็นที่ยุติแล้ว อพท. จะต้องจัดทำรายละเอียดให้แล้วเสร็จภายใน ๖ เดือน โดยพื้นที่ที่อยู่ในระยะแนวถอยร่นหรือพื้นที่ส่วนกลาง อพท. จะนำเสนอรัฐบาลให้จ่ายเงินชดเชยตามราคาประเมิน ส่วนพื้นที่ที่เป็นเส้นทางหนีภัย พื้นที่ส่วนกลาง อพท. จะนำไปใช้เฉพาะเป็นเส้นทางความปลอดภัย และสาธารณูปโภคเท่านั้น และ อพท. จะหาสถานที่ใหม่เพื่อย้ายโรงเรียน โรงพยาบาล และสถานีตำรวจภูธรประจำตำบล

กรมโยธาธิการฯ ชี้แจงว่า ประกาศของกรมฯ จะไม่มีผลย้อนหลัง ดังนั้นระยะแนวถอยร่นระยะ ๓๐ เมตรจะไม่มีผลบังคับใช้กับอาคารปัจจุบัน

กรณีที่ผู้แทนชาวบ้านและผู้ประกอบการ เสนอเรื่องเงินกู้อัตราดอกเบี้ยต่ำ ๒% จะต้องนำไปเสนอ รัฐบาล และการขอปรับแก้ไขกฎกระทรวงที่กำหนดความสูงของอาคารขนาด ๙ เมตร เป็น ๑๒ เมตร สัดส่วนพื้นที่ว่าง : พื้นที่ก่อสร้าง จากที่กำหนด ๗๕ : ๒๕ ขอเป็น ๖๐ : ๔๐ นั้น จะต้องนำเสนอคณะกรรมการผังเมืองพิจารณา

ส่วนบริการพื้นฐานที่จำเป็นที่ชาวเกาะพีพีต้องการมายาวนานนั้น อยู่ในขั้นตอน การเสนอของบประมาณ โดยระบบไฟฟ้า ๓๑๐ ล้านบาท ระบบประปา ๑๖๖ ล้านบาท แต่ ทำเทียบเรื่องงบประมาณ ๑๓๘ ล้านบาทนั้น อพท. ได้นำเสนอต่อคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติและรองนายกฯเพื่อพิจารณาทบทวน

อนึ่ง ระบบบำบัดน้ำเสียที่รัฐบาลเดนมาร์คให้งบประมาณ ๒๘ ล้านบาท โดย องค์การจัดการน้ำเสีย(อจน.)และ อบต.อ่าวนางได้ว่าจ้างบริษัทดำเนินการ ขอให้ส่งข้อมูลให้ อพท.ด้วย

การประชุมคณะกรรมการครั้งที่ ๒ เมื่อ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๘ ที่โรงแรมพีพีปรีนเซส ยังไม่มีอะไรคืบหน้า อพท. ขอให้เจ้าของที่ดินลงนามเห็นด้วยก่อนเพื่อนำเสนอแผนแม่บท จึงค่อยมาพิจารณารายละเอียด แต่ผู้แทนชาวบ้านไม่ยินยอม และขอให้ อพท.เร่งร่างแผนรายละเอียดมาให้ที่ประชุมพิจารณาก่อน โดยมีการนัดหมายอีกครั้งประมาณปลายเดือนมกราคม ๒๕๔๙

ในภาวะที่ไม่มีอะไรคืบหน้า มาตรการช่วยเหลือเฉพาะหน้าก็ไม่ชัดเจน แต่กลับมีประกาศซ้ำจากจังหวัดที่ทำให้ชาวเกาะพีพีที่ได้รับความเสียหายทุกระดับเดือดร้อนต่อไป

๔. กระบวนการพิทักษ์สิทธิชุมชน:

การขอมีส่วนร่วมกำหนดชะตากรรมของตนเอง

๒๑ ม.ค.๔๘ เมื่อผู้ว่าฯ กระบี ประกาศให้เกาะพีพีเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ห้ามมิให้บุคคลหรือยานพาหนะเข้าไปในพื้นที่เกาะพีพี ห้ามกระทำการใดๆ เกี่ยวกับอาคารเว้นแต่ได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงาน ทำให้ชาวเกาะลำบากมากที่ไม่อาจกลับไปซ่อมแซมอาคารใดๆ ได้ และทรัพย์สินบางส่วนสูญหายจากการที่ไม่สามารถกลับไปดูแลบ้านเรือนร้านค้าที่ยังไม่ถูกทำลายทั้งหมด ที่สำคัญคือไม่มีบ้าน ที่พัก ไม่มีรายได้

ในการประชุมเชิงปฏิบัติการที่ภูเก็ต เรื่องฟื้นฟูบูรณะพื้นที่ประสบภัยที่มีนายก รัฐมนตรีเป็นประธาน ผู้แทนชุมชนจึงได้เร่งรัดการฟื้นฟูเกาะพีพี ซึ่ง **นายกรัฐมนตรีรับ**

ปากว่าจะเร่งให้เสร็จสิ้นภายในเดือนกุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ดังนั้นชาวเกาะพีพีจึงมีการจัดประชุม ก่อตั้งองค์กรความร่วมมือผู้ประกอบการรายย่อย แรงงาน และชุมชนที่ประสบภัยสึนามิเกาะพีพี ตั้งศูนย์ประสานงานที่เจ้าฟ้าวัลเลย์ จ.กระบี่ เพื่อเป็นองค์กรผลักดันและประสานงานการฟื้นฟูเกาะ รวมทั้งเริ่มดำเนินงานที่ชุมชนต้องริเริ่มทำควบคู่ไปด้วย

การคัดค้านผังของ อพท. ช่วงแรก

๒๔ ก.พ. ๔๘ องค์กรความร่วมมือฯ ประชุมกันเพื่อเตรียมข้อเสนอในการประชุมร่วมกับจังหวัดในวันที่ ๒๕ ก.พ. ๔๘ โดยที่ **ประชุมส่วนใหญ่เห็นด้วยกับแนวคิดของกรมโยธาธิการและผังเมืองโดยหลักการ** แต่รายละเอียดอาจจะมีข้อแตกต่างกันอยู่บ้าง ซึ่งยังต้องมีการแลกเปลี่ยนเพื่อหาข้อสรุปให้สอดคล้องกับแนวการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมีข้อเสนอขั้นต้นดังนี้

- ๑) การจัดทำผังเมืองจะต้องคำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ความปลอดภัย ภูมิทัศน์ ชุมชน และอื่นๆ
- ๒) ในกระบวนการของการจัดทำผังเมือง เจ้าของที่ดิน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการจะต้องมีส่วนร่วมกับรัฐในการรับรู้ ตัดสินใจร่วมกันกับหน่วยงานของรัฐ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนและประเทศชาติ
- ๓) ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง กำหนดเวลา แนวทาง ร่วมกับเจ้าของที่ดิน ชาวบ้าน ผู้ประกอบการ ในการจัดทำผังเมืองโดยเร็วที่สุด เพื่อฟื้นฟูเกาะพีพี และการท่องเที่ยว ให้กลับเข้าสู่สภาวะปกติโดยเร็วที่สุด

๓ มี.ค. ๔๘ องค์กรความร่วมมือฯ ร่วมกับ เครือข่ายความร่วมมือเพื่อการฟื้นฟูชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติกรณีสึนามิ จัดเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการจัดทำผังเมือง มีนักวิชาการ ผังเมืองเข้าร่วม เช่น คุณภรณ์ สวัสดิ์รักษ์ และสมาชิกวุฒิสภา คุณศักดิ์ กอแสงเรือง ที่โรงแรมเวียงทอง จ.กระบี่

๘ มี.ค. ๔๘ ตัวแทนชาวบ้านเกาะพีพี ยื่นหนังสือถึงนายกรัฐมนตรี คัดค้านผังอพท. และขอให้เร่งรัดฟื้นฟูเกาะพีพี พร้อมกันนั้น ได้ยื่นข้อร้องเรียนต่อคณะกรรมการ

พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ วุฒิสภาและคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ในข้อร้องเรียนของชาวเกาะพีพีต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เสนอให้นายก
รัฐมนตรี ในฐานะผู้รักษาการตามพระราชกฤษฎีกาการจัดตั้งองค์การบริหารการพัฒนา
พื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) ตรวจสอบการทำหน้าที่ของอพท. ว่า
ดำเนินการด้วยความโปร่งใสและช่วยเหลือผู้เดือดร้อนจากสึนามิอย่างแท้จริงหรือไม่

๑๗ มี.ค. ๕๘ อบต.อ่าวนางจัดประชุมสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นแนวทางการ
ฟื้นฟูเกาะพีพี

๒๒ มี.ค. ๕๘ ในการประชุมร่วมกับจังหวัด อพท. ส่ง ดร.สุรเชษฐ์ เศรษฐมาษ ผู้
จัดการโครงการจัดทำแผนฟื้นฟูการท่องเที่ยวหลัก - พีพีดอน มาชี้แจงว่าได้รับมอบหมาย
จากนายปลอดประสพ สุรัสวดีให้ดำเนินโครงการไปแล้วเสร็จภายใน ๓ เดือน แต่เนื่องจาก
ที่ผ่านมามีความคิดเห็นแตกต่างกันสองแนวทางทำให้หาข้อยุติไม่ได้ จึงขอเวลาจังหวัด
อย่างน้อย ๖๐ วันในการทำแผนฟื้นฟูที่ชัดเจน

การประชุมครั้งนี้ ทางชุมชนเกาะพีพีมีการประเมินและตั้งข้อสังเกตดังนี้

๑) เดิมกำหนดประชุมวันที่ ๑๐ มี.ค. แต่ขอเลื่อนมาเป็น ๒๒ มี.ค. และทั้งที่ชุมชน
คัดค้านผัง อพท. และเรียกร้องให้มีการวางผังใหม่ร่วมกับชุมชน แต่ในหนังสือเชิญประชุม
ถึงเจ้าของที่ดิน กลับบอกให้เจ้าของที่ดินเตรียมรายละเอียด เช่น ราคาที่ดิน ทรัพย์สิน
กรณีที่มีการเวนคืน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบกำหนดแนวทางการแลกเปลี่ยนที่ดิน กรณีมี
ความประสงค์จะย้ายสถานที่ประกอบกิจการ

๒) ทั้ง อพท. และโยธาธิการฯ ยอมรับว่า สองแนวทางที่เสนอนั้นโดยตัวมันเองมี
ความขัดแย้งในหลักการโดยโยธาธิการเสนอว่า เมื่อ อพท.ขอเวลาศึกษาสองเดือน
กรมโยธาธิการจะยังไม่ดำเนินการใดๆ แต่ประธานที่ประชุมกลับสรุปให้ อพท.กับโยธาธิการ
ดำเนินการควบคู่กันไป

สภาพบรรยากาศการท่องเที่ยวของเกาะพีพี หลังจากเกิดเหตุการณ์สึนามิครบ ๑ ปี ยังคงเงียบเหงา เนื่องจากความล่าช้าในการฟื้นฟู

อพท.ถอยกลับ จากการคัดค้านของประชาชน

๓๐ เม.ย. คณะอนุกรรมการประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (สึนามิ) และคณะอนุกรรมการทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดการประชุมตรวจสอบข้อเท็จจริงเรื่องเกาะพีพี โดยเชิญทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง มาร่วมกันหารือทางออกกับชาวเกาะพีพีประมาณร้อยคน ที่โรงแรมเวียงทอง จ.กระบี่ ซึ่งทำให้มีข้อสรุปชัดเจนว่า ชุมชนไม่ต้องการผังของ อพท. ส่วน อพท. เองก็ยอมรับว่ายังไม่มีแผนแน่ชัด ถ้าประชาชนไม่ต้องการก็ไม่มีปัญหาอะไร และนำไปสู่มติเดือน มิ.ย. ให้กรมโยธาธิการและผังเมือง ร่วมกับชุมชนจัดทำผังเมืองเพื่อฟื้นฟูเกาะพีพีโดยเร็ว

กระบวนการพิสูจน์สิทธิในที่ดินทับซ้อนอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ

จากปัญหาเร่งด่วนที่ต้องหาพื้นที่ก่อสร้างบ้านถาวรอีก ๑๖๖ หลัง แก่ผู้ที่ไม่มียุทธินที่ดิน และบ้านพักอาศัย มีแต่พื้นที่ที่อยู่ในเขตทับซ้อนของอุทยานแห่งชาติ ซึ่งต้องเร่งรัดหาพื้นที่ให้โดยเร็ว คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงลงพื้นที่ตรวจสอบปัญหาการทับซ้อนพื้นที่อุทยานฯ เกาะพีพี ในวันที่ ๑๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ และวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๙ จัดประชุมหารือกับผู้ว่าราชการจังหวัด และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ให้เร่งรัดกระบวนการพิสูจน์สิทธิ รวมทั้งหาพื้นที่ปลูกบ้านถาวร โดยเร่งด่วน

๕.บทวิเคราะห์ นโยบายที่ขัดรัฐธรรมนูญ

๑ ปี หลังสึนามิแม้จะเริ่มมีนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะชาวต่างประเทศกลับมาประมาณ ๕๐ - ๖๐% แต่โรงแรม ร้านค้า ที่พัก ที่สูญเสียจำนวนไม่น้อยยังไม่สามารถสร้างกลับมาคืนได้ บางพื้นที่ที่ปรักหักพัง ยังมีน้ำขังอยู่ บ้านถาวรสำหรับผู้ไม่มีบ้านหลังเหตุการณ์สึนามิยังเกิดขึ้นไม่ได้แม้แต่หลังเดียว ทั้งที่มีผู้บริจาคเงินแล้วกว่าสองร้อยหลัง ผู้คนยังเดือดร้อนจำนวนมากทั้งชาติที่ทำมาหากินและขาดบ้านพักอาศัย บ้านชั่วคราวอยู่ฝั่งกระบี่ก็ไม่เพียงพอและไม่มีรายได้เลี้ยงตนเอง เด็กๆ ยังต้องไปเรียนหนังสือที่กระบี่ ต้องเช่าบ้านหรืออาศัยญาติ จะกลับมาเริ่มขายของ วิ่งเรื่อ ทำงานบริการเหมือนเดิม ก็ไม่มีที่พัก ที่ขายของ ก็ไม่รู้จะกลับมาได้อย่างไร ผู้ประกอบการโรงแรมที่สูญเสียก็อยู่ในฐานะลำบากเช่นกัน

การกำหนดผังชุมชนใหม่ในบริเวณชายทะเลที่เป็นแหล่งศูนย์กลางการท่องเที่ยวเดิมเพื่อความปลอดภัยจากสึนามิ เป็นสิ่งที่ทุกฝ่ายยอมรับเห็นพ้องกัน เพราะทุกคนผ่านการสูญเสียทั้งชีวิตทรัพย์สินอย่างแสนสาหัสมาด้วยตนเอง การที่ประชาชนคัดค้านแผนงานที่กำหนดผังที่ดินจาก อพท. ทั้งที่ทุกคนต้องการกำหนดผังให้แล้วเสร็จโดยเร็ว เพื่อกลับไปเริ่มต้นใหม่ จึงเป็นการคัดค้านโดยใช้สิทธิชุมชนที่ชอบธรรม เพราะไม่มีกระบวนการให้ข้อมูลและให้ประชาชนมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจอย่างจริงจัง เพื่อให้ภาครัฐช่วย

เยียวยาพื้นฟูบนพื้นฐานที่ให้ชาวเกาะพีพีมีส่วนร่วมในการกำหนดชะตากรรมของตนเอง ให้เป็นประโยชน์ต่อทุกฝ่ายที่มีส่วนได้เสีย และเพื่อผลต่อการฟื้นฟูทั้งภาพรวมของเกาะพีพี

ดังนั้น ๑ ปีที่ผ่านมาโดยผังเมืองยังไม่มีแม้แต่การเริ่มต้นกำหนดแบบเพื่อรับฟังความคิดเห็น แต่มีประกาศห้ามการก่อสร้างหรือปรับปรุงอาคารใดๆ ในเชิงโครงสร้าง และห้ามการสร้างบ้านถาวรที่เป็นความเดือดร้อนแสนสาหัสในเฉพาะหน้า ปัญหาจึงอยู่ที่กระบวนการทำงานของรัฐนั่นเอง

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ บัญญัติรับรองสิทธิของบุคคล และชุมชนท้องถิ่นไว้อย่างชัดเจน โดยเน้นถึงการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูล การร่วมวางแผน การตัดสินใจ แต่ ณ วันนี้ รัฐธรรมนูญครบ ๘ ปีแล้วเมื่อ ๑๑ ตุลาคม ๒๕๕๘ แต่กรณีการวางผังเมืองที่เกาะพีพี กลับเป็นตัวอย่งที่ชัดเจนถึงการกระทำที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ โดยเฉพาะสิทธิของชุมชน ซึ่งยิ่งก่อความเสียหายแก่ชุมชนหนักหน่วง ทั้งที่ชุมชนเกาะพีพีประสบภัยสึนามิอย่างรุนแรง จำเป็นต้องได้รับการฟื้นฟูโดยเร็วที่สุด

ประการแรก การที่รัฐบาลไม่เคารพสิทธิชุมชน และการกระจายอำนาจ ให้องค์กรปกครองท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ โดยไม่ให้ข้อมูลข่าวสารและรับฟังความคิดเห็นของประชาชน อย่างแท้จริง ทั้งที่ชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบล มีมติคัดค้านแนวทางและการเข้าไปดำเนินงานของ อพท. ตั้งแต่กุมภาพันธ์ ๒๕๕๘ ผ่านทั้งการประชุมร่วมกับจังหวัด และ อพท. รวมทั้งร้องเรียนต่อนายกรัฐมนตรี และคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จนในที่สุดมีมติให้กรมโยธาธิการและผังเมืองดำเนินการโดยเร่งด่วนโดยร่วมมือและประสานกับชุมชน ตั้งแต่มิถุนายน ๒๕๕๘ แต่คณะรัฐมนตรีกลับมีมติเมื่อ ๖ กันยายน ๒๕๕๘ โดยไม่ฟังความเห็นของชุมชน มอบหมายให้ อพท. เป็นผู้รับผิดชอบเรื่องผังและแผนแม่บทการฟื้นฟูเกาะพีพี อีกครั้งหนึ่ง โดยไม่มีกระบวนการที่ประกันให้เกิดการมีส่วนร่วมวางแผนและตัดสินใจของชุมชน เพราะโครงสร้างและระบบบริหารที่ผ่านมาของ อพท. ไม่มีแนวทางปฏิบัติที่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนตั้งแต่ต้น

นอกจากนี้ยังมีคำถามที่ค้างคาใจในพื้นที่ต่างๆ ที่คณะรัฐมนตรีมอบหมายให้อพท. ดำเนินการ ในประเด็นอำนาจหน้าที่ ซึ่งยังเป็นประเด็นถกเถียงอย่างต่อเนื่องมาถึงกรณี เกาะพีพี เพราะการให้อพท.มารับผิดชอบโดยอพท. ต้องเห็นด้วยกับข้อเสนอใดๆ นั้น เป็นการก้าวก้าวอำนาจหน้าที่ของหน่วยราชการทั้งส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ผู้ว่าราชการจังหวัด และองค์กรปกครองท้องถิ่นทั้งหมดหรือไม่

ประการที่สอง ผู้มีส่วนได้เสียในการกำหนดทิศทางและวางแผนการพัฒนา เกาะพีพี มิใช่เฉพาะเจ้าของที่ดินที่ได้รับความสูญเสียจากการประสบภัยสึนามิ แต่รวมถึงผู้คนทุกกลุ่มทุกอาชีพ ที่อยู่บนเกาะพีพี รวมทั้งเจ้าของที่ดินที่อยู่บนเกาะส่วนอื่น และชาวเลที่มีอาชีพประมงบนเกาะด้วย แต่เมื่อมีการตั้งคณะกรรมการร่วมของภาครัฐ จะเน้นแต่เจ้าของที่ดินและผู้ประกอบการบริเวณประสบภัยเท่านั้น ทั้งที่การวางแผนงานท่องเที่ยว ที่กระทบต่อทุกอาชีพ แม้แต่ผู้ค้ารายย่อยที่ต้องเช่าที่ และเรือนำเที่ยวขนาดเล็ก ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้ผลประโยชน์ตกอยู่กับกลุ่มทุนขนาดใหญ่ รวมถึงกลุ่มที่เริ่มเข้ามาช่วงหลังสึนามิมากขึ้น เนื่องจากผู้ประกอบการเดิมหนีสินล้นพ้นตัวและไม่มีทุนดำเนินการต่อ ทั้งกิจการโรงแรม แฝงค้ารายย่อย และอาชีพเรือหางยาว เรือเรื่อนำเที่ยว

ประการที่สาม ในภาวะประสบพิบัติภัยร้ายแรงสึนามิ ความช่วยเหลือยิ่งต้องเร่งด่วนและเร่งฟื้นฟูให้เริ่มต้นได้ใหม่ แต่ทุกด้านกลับล่าช้าและก่อให้เกิดความเดือดร้อนอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่ผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ มีประกาศให้เกาะพีพีเป็นพื้นที่เสี่ยงภัย ห้ามเข้า และห้ามบุคคลและยานพาหนะกระทำการใดๆ เกี่ยวกับอาคารโดยมิได้รับอนุญาต ทำให้เกิดความเดือดร้อนหนักหน่วงและยาวนาน ทั้งที่ควรมีการยืดหยุ่นในพื้นที่ส่วนใหญ่ที่เจ้าของอาคารและที่ดินสามารถเริ่มการฟื้นฟูได้ เพื่อทำให้นักท่องเที่ยวเริ่มกลับมาได้ เพราะชุมชนเกาะพีพีมีรายได้หลักจากร้านค้าและงานบริการการท่องเที่ยว จึงทำให้ทั้งขาดรายได้ ไม่มีที่พัก นอกจากนี้ไม่เข้าเกณฑ์การช่วยเหลือจากรัฐเป็นส่วนใหญ่ นอกจากเงินเยียวยาเฉพาะหน้าประมาณ ๒๐,๐๐๐ บาท ซึ่งไม่เพียงพอที่จะอยู่ได้และไม่สามารถฟื้นตัวกลับมามีเงินทุนเริ่มประกอบอาชีพได้ เพราะเมื่อผังเมือง

ทั้งหมดไม่เรียบร้อยนโยบายรัฐก็ห้ามการก่อสร้างใดๆ หนี้สินก็ดำรงอยู่ ยิ่งทำให้สถาบันการเงินไม่ให้กู้เงินมาลงทุนฟื้นฟู นอกจากนี้ผ่านมา ๑ ปีแล้ว ก็ยังไม่สามารถเริ่มต้นก่อสร้างบ้านถาวรที่เป็นความต้องการเร่งด่วนเฉพาะหน้าได้เลย ขณะที่กลุ่มทุนภายนอกทั้งขนาดกลางและขนาดใหญ่เริ่มรุกคืบเข้ามาตั้งแต่การเช่าแผงร้านค้า และการสร้างโรงแรมขนาดใหญ่

การใช้อำนาจของผู้ว่าฯ โดยไม่ใส่ใจความเดือดร้อนของประชาชน ก็เป็นคำถามเช่นกันว่าผู้ว่าฯ ควรใช้อำนาจเด็ดขาดเช่นนั้นหรือไม่

...ตัวอย่างการรุกคืบของกลุ่มทุนขนาดใหญ่จากภายนอกเกาะพีพี

กลุ่มซิโนไทย และกลุ่มน้ำตาลบ้านโป่ง เปิดโรงแรมซีโวลารีゾート ระดับ ๕ ดาว ใช้งบกว่า ๔๘๐ ล้านบาท อยู่ที่แหลมตง เกาะพีพี ในเนื้อที่ ๒๔ ไร่ มีจำนวนห้องพัก ๕๒ วิลล่า เพื่อจับกลุ่มนักท่องเที่ยวระดับบน เป้าหมายเป็นชาวต่างชาติ ๙๐% ห้องละ ๑ หมื่นบาทขึ้นไปจนถึง ๓.๓ หมื่นบาท โดยก่อสร้างแล้วเสร็จเพิ่งเปิดบริการได้ ๓ เดือน คาดว่าจะคืนทุนได้ภายใน ๕ ปี

ประการที่สี่ การไม่เร่งพิสูจน์เอกสารสิทธิที่ดินให้ชาวเกาะที่มาอยู่ดั้งเดิมหรือมาอยู่เป็นเวลานาน ชาวเกาะดั้งเดิมที่มีแต่ใบเสียบภาษีบำรุงท้องที่และอยู่ก่อนประกาศเขตอุทยานหาดนพรัตน์ธารา จะไม่มีหลักประกันในที่ดินของตน และมีโอกาสจะสูญเสียที่ดินไปเรื่อยๆ จากการกว้านซื้อโดยไม่สนใจว่ามีเอกสารสิทธิ์หรือไม่

ในขณะที่มีการบุกรุกเขตอุทยานฯ จากกลุ่มทุนเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ รัฐต้องมีแนวทางแก้ไขอย่างจริงจังบนพื้นฐานการสร้างหลักประกันความมั่นคงในที่ดินให้กับชาวเกาะดั้งเดิม และนโยบายพิเศษต่อคนจนที่ไม่ที่ดินทำกินและที่ดินเพื่อปลูกสร้างที่พักอาศัย

๖. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายต่อรัฐบาล

ปัญหาท้าทายที่สำคัญของเกาะพีพีคือ ทิศทางในการวางแผนการพัฒนาผังเมือง การจัดการที่ดิน ที่อยู่อาศัย และการดูแลให้ผลประโยชน์ตกอยู่กับชุมชนชาวเกาะอย่าง

ยั่งยืน มิใช่เพื่อทุนขนาดใหญ่โดยเฉพาะทุนภายนอกที่มาหลังจากสิ้นนามิ นอกจากนี้สภาพ
ไม่เป็นระเบียบของผังเกาะพีพีเดิมก่อนสิ้นนามิที่ชุมชนเองก็ต้องการปรับปรุงแก้ไขวันนี้
สภาพเช่นนั้นก็ยังดำรงอยู่ และตอนนี้ใครควยโอกาสได้ก็รีบสร้างรีบทำไปก่อน ดังนั้น ยิ่ง
ตัดสินใจแก้ปัญหาช้า ยิ่งจะแก้ไขยากขึ้นเรื่อยๆ

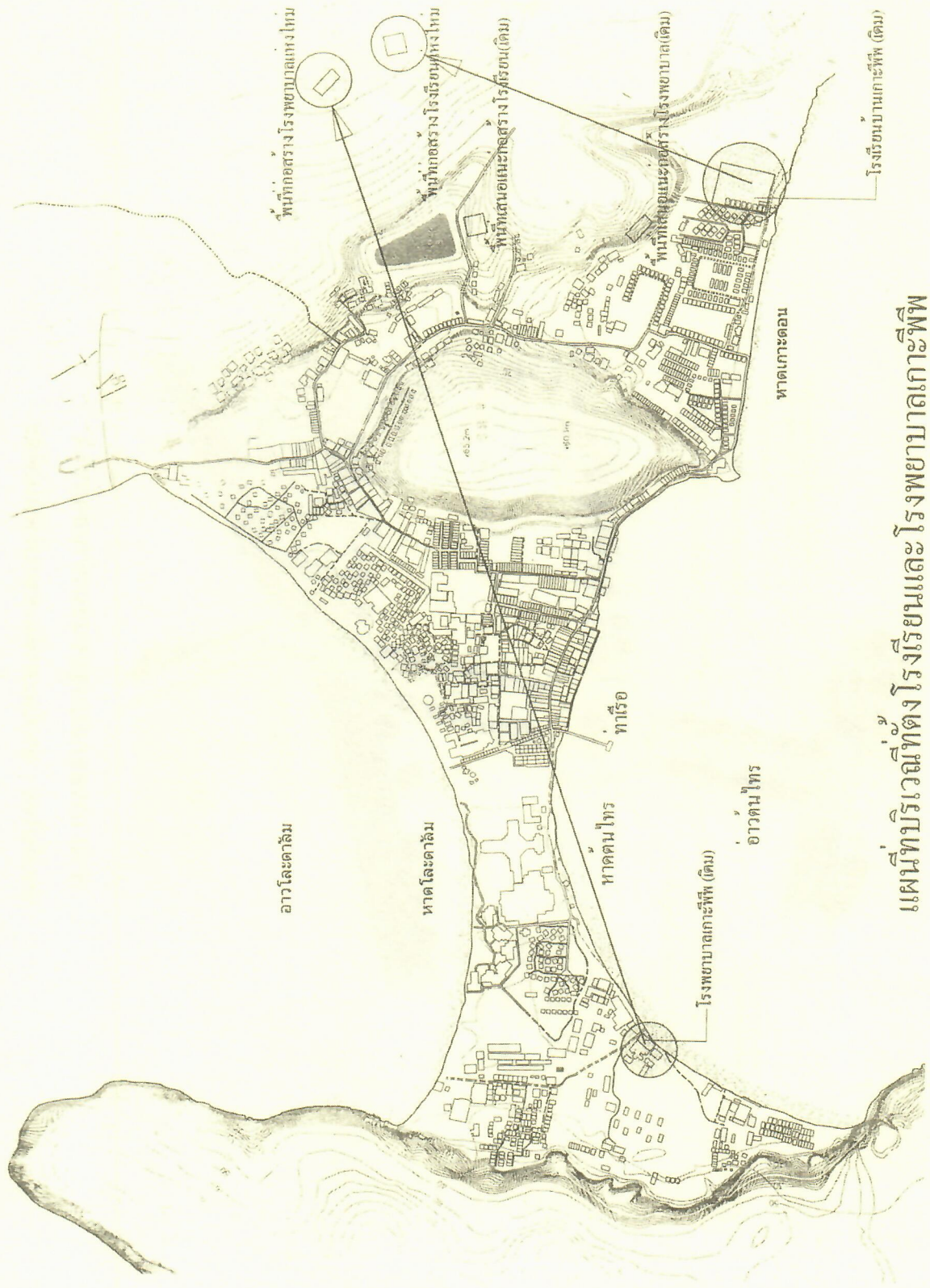
รัฐบาลจึงควรมีนโยบายและการพิจารณาตัดสินใจโดยเร่งด่วนดังนี้

ประการแรก กำหนดมาตรการเฉพาะหน้าเร่งด่วน เร่งจัดหาพื้นที่สร้างบ้านถาวร
ให้ผู้เดือดร้อน และมีกระบวนการเร่งพิสูจน์สิทธิผู้ที่อยู่ก่อนประกาศเขตอุทยานฯ รวมทั้ง
นโยบายจัดหาที่ดินให้คนจน

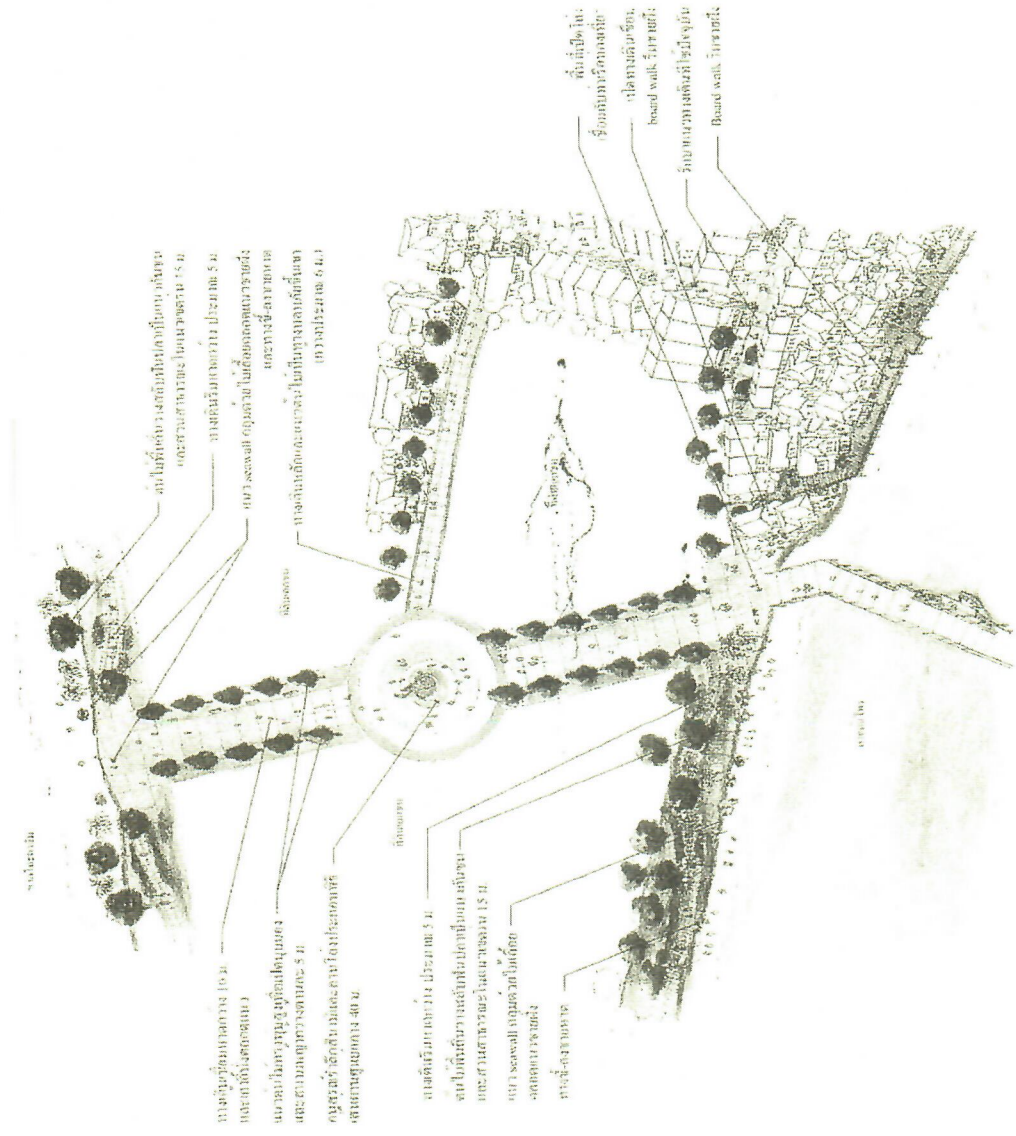
ประการที่สอง การยืดหยุ่นให้เกิดความช่วยเหลือทางการเงินนอกกฎเกณฑ์ที่
ตายตัวจากเดิม เช่น การจัดตั้งกองทุนกลางเพื่อผู้ประกอบการรายย่อยให้สามารถกู้เงิน
มาจัดซื้อแผงค้าที่กำลังเริ่มเปลี่ยนมือเพราะรายเดิมอยู่ในสภาพไม่มีทุนแข่งขันค่าเช่าแผง
และสนับสนุนเงินกู้พิเศษแก่ผู้ประกอบการที่ประสบภัยสิ้นนามิโดยเร็ว

ประการที่สาม ยกเลิกการให้ อพท. มารับผิดชอบการวางผังและฟื้นฟูเกาะพีพี
เพราะโครงสร้างของ อพท. ไม่เหมาะสมต่อกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนและ
องค์กรปกครองท้องถิ่น ประกอบกับ อพท. ได้รับมอบพื้นที่ท่องเที่ยวจำนวนมากในขอบ
เขตทั่วประเทศ จนเกิดปัญหาความขัดแย้งและความล่าช้าเต็มไปหมด จึงควรมีการทบทวน
ตรวจสอบ โครงสร้าง อำนาจหน้าที่ และความสามารถ ประสิทธิภาพ ในการมอบหมายให้
อพท. มีหน้าที่รับผิดชอบในขอบเขตทั่วประเทศเช่นนี้

ประการที่สี่ ให้จังหวัดเป็นผู้ประสานงานสร้างกลไกความร่วมมือกับชุมชน องค์กร
ปกครองท้องถิ่น ทั้งระดับองค์การบริหารส่วนตำบล และองค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อ
จัดให้มีกระบวนการวางแผนของเกาะพีพีที่มีส่วนร่วมของชุมชนทุกกลุ่มทุกอาชีพโดยเร็ว
ที่สุด และภาครัฐสนับสนุนการจัดระบบสาธารณูปโภคพื้นฐาน เช่น น้ำประปา ไฟฟ้า การ
กำจัดขยะ และการบำบัดน้ำเสีย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการร่วมมือกันจัดระเบียบการใช้ที่ดิน
เพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่แท้จริง

แผนที่บริเวณที่ตั้งโรงเรียนและโรงพยาบาลเกาะพีพี

(ร่าง) การออกแบบชุมชนอย่างยั่งยืนของ

อ่าวตันไทร - อ่าวโละดาลัม ของบริษัทไมด์ส์

บทที่ ๖

1948

1948

กรณี ชุมชนเกาะพระทอง^๑

๑ ความเป็นมาของชุมชนบนเกาะพระทอง และสภาพปัญหาที่ดิน

เกาะระ-เกาะพระทอง เป็นหมู่เกาะตั้งอยู่ในฝั่งทะเลอันดามัน ในเขตตำบล เกาะพระทอง อ.คุระบุรี จังหวัดพังงา ประกอบด้วยชุมชนประมงชายฝั่ง ๔ หมู่บ้านได้แก่ หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งดาบ หมู่ที่ ๒ บ้านแปะไย้อย หมู่ที่ ๓ บ้านเกาะระ และหมู่ที่ ๔ บ้านปากจก มีประชากรรวมทั้งสิ้น ๑,๗๖๔ คน แยกเป็นชาย ๕๓๘ คนและหญิง ๕๒๖ คน^๒ โดยประชาชนส่วนใหญ่มีเชื้อสายมอแกน จีนไหหลำ และไทย ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มมอแกนจำนวนประมาณ ๑๖๐ คน^๓ ตั้งถิ่นฐานอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์

ปัจจุบันประชาชนใน ๔ หมู่บ้านของตำบลเกาะพระทอง ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมงชายฝั่งเป็นหลัก ประกอบด้วยการทำลอบหมึก ลอบปู ไชปลาเก๋า รุนเคย ลงอวน การเลี้ยงปลาในกระชัง การหาหอยชักตีน หอยแครง หอยจ๊อบแจง หอยรังผึ้ง หอยตาแดง และหาเคยมาทำกะปิ เป็นต้น โดยรายได้หลักมาจากการประกอบอาชีพประมงในพื้นที่เกาะพระทอง ในขณะที่อาชีพด้านการเกษตรไม่แพร่หลายนัก เนื่องจากข้อจำกัดของพื้นที่

^๑ ประทีป มีคดิธรรม

^๒ อ้างอิงจาก องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพระทอง, แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบล ประจำปี พ.ศ.๒๕๕๗

^๓ สัมภาษณ์ ดร.นฤมล อรุโณทัย, สถาบันวิจัยสังคม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๑๗ พฤศจิกายน พ.ศ.๒๕๕๖

ซึ่งดินส่วนใหญ่มีลักษณะเป็นดินทราย ขาดแร่ธาตุอาหารที่จำเป็นสำหรับพืช พืชเกษตรที่ชาวบ้านนิยมปลูกในพื้นที่จึงเป็นพืชที่ทนทานต่อดินเค็มและไม่ต้องการแร่ธาตุอาหารมากเช่น มะม่วงหิมพานต์ มะพร้าว เป็นต้น

ตารางที่ ๑ แสดงจำนวนบ้านจำนวนครัวเรือนและจำนวนประชากรทั้งหมดของเกาะระเกาะพระทอง

ชื่อหมู่บ้าน	จำนวนบ้าน	จำนวนครัวเรือน	ชาย	หญิง	รวม	ผู้มีสิทธิเลือกตั้ง		รวม
						ชาย	หญิง	
หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งดาบ	๕๗	๔๙	๑๓๗	๑๓๕	๒๗๒	๙๕	๖๗	๑๖๒
หมู่ที่ ๒ บ้านท่าเป๊ะไย้อย	๑๓๕	๑๒๓	๒๐๖	๒๐๓	๔๐๙	๑๒๗	๑๑๔	๒๔๑
หมู่ที่ ๓ บ้านเกาะระ	๒๓	๑๙	๕๕	๕๔	๑๐๙	๔๑	๒๓	๖๔
หมู่ที่ ๔ บ้านปากจก	๘๖	๘๗	๑๔๐	๑๓๔	๒๗๔	๙๑	๗๗	๑๖๘
รวม	๒๙๓	๒๗๘	๕๓๘	๕๒๖	๑,๐๖๔	๓๕๔	๒๘๑	๖๓๕

ที่มา : ข้อมูลองค์การบริหารส่วนตำบลเกาะพระทอง พ.ศ.๒๕๔๗

จากการศึกษาทางด้านประวัติศาสตร์ชุมชน พบว่าชุมชนแห่งนี้มีประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมายาวนานกว่า ๑๐๐ ปี โดยกลุ่มชนที่เข้าไปตั้งถิ่นฐานทั้งที่เป็นแบบถาวรและแบบชั่วคราวในพื้นที่เกาะระเกาะพระทองในยุคแรกๆ นั้น เป็นชาวเลหรืออียิปซีทะเล ซึ่งเป็นกลุ่มชาติพันธุ์ ที่มีวิถีชีวิตพึ่งพิงอยู่กับท้องทะเล และมักเดินทางย้ายถิ่นฐานไปตามหมู่เกาะต่างๆ ในแถบทะเลอันดามัน ตามฤดูกาลและความอุดมสมบูรณ์ของสัตว์น้ำ ทว่าชาวเลบางส่วนได้เริ่มตั้งถิ่นฐานและยังชีพด้วยการปลูกข้าวจับสัตว์น้ำอย่างเรียบง่าย ภายใต้กรอบความรู้และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ถูกสั่งสมและตกทอดจากรุ่นสู่รุ่น

มีหลักฐานทางประวัติศาสตร์ยืนยันชัดเจนว่าเกาะพระทองมีชุมชนเข้ามาตั้งถิ่นฐานเป็นหลักแหล่งอย่างน้อยก่อนปี พ.ศ.๒๔๕๒ หรือประมาณเกือบ ๑๐๐ ปีมาแล้ว^๔ โดยเฉพาะในยุคของการทำเหมืองแร่ดีบุกเฟื่องฟู ทั้งคนจีน คนไทย ต่างอพยพเข้ามาทำเหมืองแร่ที่เกาะระ-เกาะพระทอง โดยส่วนใหญ่จะเป็นการทำเหมืองแร่ตามแนวชายหาดหรือป่าโกงกาง นอกจากนี้ยังพบร่องรอยของการขุดลอกนบเพื่อกักเก็บน้ำ และขุดคลองผันน้ำมาใช้ในการทำแร่ เช่น บริเวณทุ่งอุ้นเหนือ บริเวณนบเกาะขาด เป็นต้น ดังมีการบันทึกไว้ในจดหมายเหตุประพาสหัวเมืองปักษ์ใต้ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ ๖ ในปี พ.ศ.๒๔๕๒ (ร.ศ.๑๒๘) ตอนหนึ่งว่า “...ครั้นพระยาดำรงและข้าราชการผู้ใหญ่ที่ได้มาส่งเสด็จจนถึงเรือกลาง ได้กราบถวายบังคมลาลงเรือเล็กไปแล้ว เรือกลางถอนสมอออกเดินทางจากปากน้ำระนอง มาตามทางทะเลเข้ามาแม่น้ำตะกั่วป่า แม่น้ำนี้ก็มีที่งามๆ น่าดูตลอดมา มีเขาทั้งสองข้าง และเกาะอยู่เป็นอันมาก มีบางเกาะที่มีเหมืองแร่ดีบุก เช่น เกาะพระทอง เป็นต้น...”

นอกจากการทำเหมืองแร่แล้ว อาชีพประมงชายฝั่งก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนกว่ากัน ทั้งนี้จะทำสลับกันไปตามความเหมาะสมของฤดูกาล ในบางหมู่บ้านเช่น หมู่บ้านปากจกก็ยังสามารถในการทำกะปิที่มีคุณภาพส่งขายออกไปภายนอก ทั้งยังมีคนจีนบางส่วนที่ได้รับสัมปทานเก็บไข่เต่าทะเลซึ่งในช่วงเวลาดังกล่าว แต่ละปีจะมีเต่าขึ้นมาวางไข่ไม่ต่ำกว่า ๑,๐๐๐ รัง และมีการสัมปทานตัดไม้ในพื้นที่ป่าชายเลนด้วย

การทำเหมืองแร่ดีบุกในพื้นที่เกาะระและเกาะพระทอง ถูกพัฒนาตามลำดับจากเหมืองแร่ชายหาดและเหมืองแร่ตามแนวป่าชายเลน ผู้บริหารเหมืองแร่ดีบุกบริเวณกลางทุ่งของเกาะพระทองในราวปี ๒๕๑๘ โดยใช้วิธีทำเหมืองดูซึ่งพัฒนาให้ทันสมัยขึ้น อย่างไรก็ตามผู้คนในชุมชนก็ยังทำอาชีพหาแร่ดีบุกสลับกับอาชีพประมงชายฝั่ง ขึ้นอยู่กับฤดูกาลและ

---

^๔ นายดิเรก เหลืองมณีรัตน์ อดีตครูใหญ่โรงเรียนบ้านทุ่งคาบ และเป็นลูกชายขุนกาญจนาธิปไตย กำนันคนที่ ๒ ของเกาะพระทองเล่าว่า ขุนกาญจนาฯ เกิดประมาณปี พ.ศ.๒๔๔๐ แต่ก่อนหน้านั้นมีขุนบำรุงเกาะพระทอง (ต้นตระกูลตรีบำรุง) เป็นกำนันมาก่อน และแรกเริ่มเดิมทีก็มีชาวเลมอกล่นซึ่งเป็นชนพื้นเมืองดั้งเดิมบริเวณนี้ตั้งถิ่นฐานอยู่ก่อนแล้ว

สภาพการตั้งบ้านเรือนของชุมชนบ้านปากจก ตำบลเกาะพระทอง อำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา ก่อนเหตุการณ์คลื่นสึนามิ

สภาพอากาศ กล่าวคือช่วงเดือนซึ่งสามารถออกเรือหาปลา วางลอบจับปูก็จะประกอบอาชีพประมง แต่หากสภาพอากาศเหมาะสม ปลอดภัยฝนตกหนัก แร่ดีบุกราคาดี ก็จะไปทำแร่ดีบุกกันเสียมาก เนื่องจากรายได้จากการทำแร่ค่อนข้างดี ดังมีชาวบ้านที่เคยทำแร่ช่วงนั้นเปรียบเปรยว่าเป็นยุคแห่งความเฟื่องฟูของคนเกาะพระทองเลยทีเดียว ต่อมาราวปี ๒๕๒๕ แร่ดีบุกหายากขึ้น นอกจากนั้นราคาแร่ยังตกต่ำ ชุมชนจึงปรับตัวหันมาประกอบอาชีพประมงและการเกษตรอย่างเต็มตัวจนกระทั่งถึงปัจจุบัน

ดังนั้นชุมชนต่างๆบนเกาะพระทอง ได้ผ่านการพัฒนาการทำมาหากินและการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยอย่างต่อเนื่องกว่า ๑๐๐ ปี นับตั้งแต่ยุคเริ่มต้นเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชาวเล มอแกน และมอแกลนในยุคแรก ยุคของการทำเหมืองแร่ชายหาดและเหมืองโบราณ และการอพยพเข้ามาของคนจีนและคนไทย ยุคของการทำสัมปทานตัดไม้ป่าชายเลน ยุคของการทำเหมืองดีบุก และยุคของการปรับเปลี่ยนกลับมาทำประมงชายฝั่งและการเกษตรอย่างเต็มตัวในปัจจุบัน

ทว่าในช่วง ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา การรุกคืบของกระแสการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวที่ทวีความรุนแรงยิ่งขึ้น นับตั้งแต่ช่วงปี ๒๕๓๑-๒๕๓๔ สมัยรัฐบาลพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ ซึ่งมีการจับจองซื้อขายที่ดินทั้งที่มีเอกสารสิทธิและไม่เอกสารสิทธิ และการเก็งกำไรป็นราคาที่ดินจำนวนมากบนเกาะระและเกาะพระทอง กระแสดังกล่าวยังคงเกิดขึ้นอย่างหนักหน่วงและต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน

๒. ลำดับเหตุการณ์ที่เกี่ยวข้องกับปัญหาที่ดิน

๒.๑ ลำดับความเป็นมา

- ประสิทธิ์ ขอสกุล อดีตหัวหน้าสถานีอนามัยบ้านปากจกและเป็นคนในพื้นที่เล่าว่า “ในสมัยที่ก๋งอพยพย้ายเข้ามาอยู่ที่เกาะพระทองพบว่ามีชาวเลอาศัยอยู่ที่เกาะพระทองแล้ว” ดินแดนแห่งนี้เป็นที่ตั้งถิ่นฐานของชาติพันธุ์กลุ่มชาวเล มอแกน มอแกลน ซึ่งดำรงชีวิตอยู่ในพื้นที่ชายฝั่ง อพยพโยกย้ายไปตามฤดูกาล และความอุดมสมบูรณ์ของท้องทะเล รวมทั้งคำทำนายทายทักของหมอผีประจำหมู่บ้าน ก่อนปี ๒๕๕๒ มีคนไทย และคนไทยจีน อพยพเข้าตั้งถิ่นฐานและประกอบอาชีพทำเหมืองแร่ชายหาด ป่าโกงกาง มีการทำคันกั้นน้ำเพื่อนำน้ำมาใช้ในการร่อนแร่ นอกจากนั้นยังประกอบอาชีพประมงสลับกันไป ในช่วงเวลานี้เริ่มมีการจับจองพื้นที่โดยปลูกลมะพร้าวไว้ตามพื้นที่ชายหาดและบริเวณที่ตั้งบ้านเรือน ขณะนั้นทุ่งตาบเป็นชุมชนขนาดใหญ่ มีกำนันดูแลและปกครองได้แก่ ขุนบำรุงเกาะพระทอง^๕ และขุนกาญจนธิปคราม
- ปี ๒๕๗๘-๒๕๘๐ มีคนไทย คนจีน และคนมอแกลนเข้ามาทำเหมืองแร่บริเวณนบเกาะชาตจำนวนมาก โดยมีการก่อสร้างโรงเรียนเกาะชาต และมีนักเรียน

---

^๕ ขุนบำรุงเกาะพระทอง เป็นกำนันตำบลเกาะพระทองคนแรกและเป็นต้นตระกูล “ตรีบำรุง” และขุนกาญจนธิปคราม เป็นกำนันคนต่อมาและเป็นต้นตระกูล “สีเหลือง” ซึ่งต่อมาเปลี่ยนเป็น “เหลืองมณีจักร์”

ประมาณ ๔๐ คน ในขณะที่มอแกนตั้งถิ่นฐานและอพยพโยกย้ายหมู่บ้าน
เมื่อมีคนในหมู่บ้านเสียชีวิตติดปกติหรือมีหมอผีในหมู่บ้านทำนายว่าจะเกิด
เพศภัย เช่น บริเวณอ่าวน้ำจืดบนเกาะระ เกาะเสม็ด ห้างสูง และบ้านปากคลอง
เกาะชาด เมื่อย้ายออกไปแล้วพื้นที่จะถูกปล่อยทิ้งร้าง และมีคนมาเจรจาซื้อไป
ในราคาถูกหรือบังคับซื้อเอาที่ดินไป รวมทั้งขณะนั้นมอแกน มอแกนส่วนใหญ่
ยังไม่ได้ทำบัตรประชาชน ทำให้ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิที่ดินได้

- ปี ๒๕๑๘-๒๕๒๖ การทำเหมืองดูดินในพื้นที่กลางทุ่งบนเกาะพระทอง ขณะ
เดียวกันได้มีการจับพื้นที่โดยการปลุกมะม่วงหิมพานต์และมะพร้าว
- ปี ๒๕๓๐-๒๕๓๕ สมัยพลเอกชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี เกิด
การขยายตัวของธุรกิจอสังหาริมทรัพย์อย่างรวดเร็ว มีการกว้านซื้อที่ดินอย่าง
กว้างขวาง โดยมีทั้งกว้านซื้อเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว เช่น รีสอร์ท บังกะโล
ฯลฯ และการซื้อที่ดินเพื่อเกร็งกำไร นอกจากนั้นยังมีการซื้อขายใบ ส.ค. ต่อมา
เกิดภาวะ “ฟองสบู่แตก” ทำให้แผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวของเอกชนส่วนใหญ่
หยุดชะงัก แต่ยังมีการซื้อขายที่ดินเปลี่ยนมืออย่างต่อเนื่อง
- ปี ๒๕๓๑ นายดิษฐพงศ์ ไชยคณาพิทักษ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะ
สุรินทร์ในขณะนั้น ได้มีหนังสืออุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ด่วนมาก ที่ กษ
๐๗๑๓ (มส) /๑๑๖ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๑ เสนอให้กองอุทยานแห่งชาติ
แจ้งกรมป่าไม้ โปรดระงับไม่ให้มีการเช่าพื้นที่บริเวณเกาะระ และมีความเห็น
ให้สงวนไว้เพื่ออุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จะได้ดำเนินการสำรวจผนวก
ให้เป็นอุทยานแห่งชาติ
- ปี ๒๕๔๓ นายปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ โปรดอนุมัติลงวันที่
๒๘ มีนาคม ๒๕๔๓ ทำหนังสือสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและที่ กษ
๐๗๑๒.๕/๙๘๑ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๓ ให้นายธนพงศ์ อภัยไธ นักวิชาการ
ป่าไม้ ๕ ซึ่งปฏิบัติงานประจำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ดำเนินการสำรวจ
เบื้องต้นบริเวณพื้นที่เกาะระ เกาะพระทอง พื้นที่ป่า ชายเลนใกล้เคียงท้องที่

อำเภอกระบุรี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ต่อมาวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลเกาะพระทองได้ประท้วงคัดค้านการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติบริเวณหน้าว่าการอำเภอกระบุรี จังหวัดพังงา

- ปี ๒๕๔๖-๒๕๔๗ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ประกาศให้พื้นที่เกาะพระทองเป็นแหล่งท่องเที่ยวในโครงการ “Unseen In Thailand” เป็นผลให้การซื้อขายที่ดินกลับมาอีกครั้ง นอกจากนี้มีเจ้าของที่ดินบางรายในพื้นที่หมู่บ้านท่าแป๊ะไ้ย้อยให้มือแกลนซึ่งตั้งบ้านเรือนอยู่ชายหาด ย้ายออกจากพื้นที่เนื่องจากต้องการใช้พื้นที่ชายหาดพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว
- ปี ๒๕๔๗ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งร่วมกับจังหวัดพังงา จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเกาะระ-เกาะพระทองอย่างยั่งยืน โดยมีหน่วยงานต่างๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งประชาชนในพื้นที่ร่วมกันดำเนินการ
- ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ เกิดเหตุการณ์คลื่นยักษ์สึนามิ ชาวบ้านทั้ง ๔ หมู่บ้านอพยพขึ้นมาอยู่บนฝั่ง โดยชาวบ้านจากบ้านทุ่งดาบอพยพพักพิงยังวัดบางวัน ขณะที่หมู่บ้านท่าแป๊ะไ้ย้อย หมู่บ้านปากจก และหมู่บ้านเกาะระ อพยพไปยังวัดสามัคคีธรรม
- กันยายน ๒๕๔๘ กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งร่วมกับจังหวัดพังงา จัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาเกาะระ-เกาะพระทองอย่างยั่งยืน มีการสำรวจการถือครองที่ดินพบว่าพื้นที่กรรมสิทธิ์ประมาณ ๓,๐๐๐ ไร่ และมีผู้แสดงตนถือครองที่ดินเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๕๖๑ ราย รวมพื้นที่ถือครองทั้งสิ้น ๒๘,๑๕๑.๖๑ ไร่
- วันที่ ๒๕ ธันวาคม ๒๕๔๘ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รายงานปัญหาดินถล่ม รอยแยก และหลุมยุบ ที่เกิดจากสึนามิ หลังวิเคราะห์ภาพถ่ายทางอากาศ ภาพถ่ายดาวเทียม และส่งเจ้าหน้าที่สำรวจพื้นที่ พบบริเวณเกาะระ จ.พังงา มีร่องรอยดินถล่มมากกว่า ๗๐ แห่ง และมีแนวโน้มจะเกิดดิน

ถล่มอีก ทส. จึงขออนุมัติ กรม. ให้กำหนดพื้นที่เกาะระให้เป็นพื้นที่ระวางภัยจากดินถล่ม และขอความอนุเคราะห์จังหวัดให้ชะลอการปลูกสร้างบ้านเรือนของประชาชนจนกว่ากรมทรัพยากรธรณีจะเข้าไปตรวจสอบ อย่างไรก็ตามกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืชต้องการให้กรมทรัพยากรธรณีประกาศเตือนภัยเรื่องดินถล่มเกาะระทั้งพื้นที่ไม่ต้องยกเว้นเป็นบางบริเวณ เพราะนอกจากป้องกันการบุกรุกพื้นที่ป่าสงวนแล้ว ยังป้องกันการตัดไม้ทำลายป่าด้วย^๖

๒.๒ ขนาดและเนื้อที่^๗

เกาะพระทอง เกาะระ และเกาะทุ่งทุ มีพื้นที่รวมทั้งสิ้น ๗๕,๕๘๗.๕๐ ไร่ โดยจำแนกเป็นเกาะพระทองมีเนื้อที่ ๕๘,๔๐๐ ไร่ เกาะระมีเนื้อที่ ๑๑,๙๗๕ ไร่ และเกาะทุ่งทุ มีเนื้อที่ ๕,๒๑๒.๕๐ ไร่ เมื่อแยกเป็นรายหมู่บ้านพบว่า หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งดาบมีเนื้อที่หมู่บ้าน ๓๕,๕๙๓ ไร่ หมู่ที่ ๒ บ้านท่าเป๊ะไยมีเนื้อที่หมู่บ้าน ๒๒,๐๐๕.๕๕ ไร่ หมู่ที่ ๓ บ้านเกาะระมีเนื้อที่หมู่บ้าน ๕,๔๖๘.๗๕ ไร่ หมู่ที่ ๔ บ้านปากจกมีเนื้อที่หมู่บ้าน ๕,๔๖๘.๗๕ ไร่

ตารางที่ ๒ แสดงพื้นที่จำแนกเป็นรายหมู่บ้าน และพื้นที่เกาะแต่ละเกาะ

พื้นที่/หมู่บ้าน	ม.๑ ทุ่งดาบ	ม.๒ ท่าเป๊ะไย	ม.๓ เกาะระ	ม.๔ ปากจก	รวมพื้นที่
เกาะพระทอง	๓๕,๕๙๓ ไร่	๑๗,๓๓๗ ไร่	-	๕,๔๖๘ ไร่	๕๘,๔๐๐ ไร่
เกาะระ	-	-	๑๑,๙๗๕ ไร่	-	๑๑,๙๗๕ ไร่
เกาะทุ่งทุ	-	๔,๖๖๘.๗๕ ไร่	-	๕๔๓.๗๕ ไร่	๕,๒๑๒.๕๐ ไร่
รวมพื้นที่	๓๕,๕๙๓ ไร่	๒๒,๐๐๕.๗๕ ไร่	๑๒,๕๑๘.๗๕ ไร่	๕,๔๖๘.๗๕ ไร่	๗๕,๕๘๗.๕๐ ไร่

^๖ บันทึกข้อความ ที่ ๐๓/๑๗๕, กองธรณีวิทยาสิ่งแวดล้อม เรื่อง สรุปผลประชุมคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาและกำหนดแนวทางการฟื้นฟูเกาะระ-เกาะพระทอง ครั้งที่ ๒/๒๕๔๘

^๗ มุลนิธิสืบนาคะเสถียร, ฐานข้อมูล GIS พื้นที่เกาะระ-เกาะพระทอง, ๒๕๔๘

๒.๓ สถานภาพทางกฎหมายของพื้นที่

ปัจจุบันพื้นที่เกาะระ เกาะพระทอง และเกาะทุ่งทุ ได้ถูกประกาศให้เป็นป่าสงวนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติป่าสงวนแห่งชาติ ๒๕๐๗ ในปี ๒๕๑๖ และปี ๒๕๒๔ รวมเนื้อที่ทั้งสิ้น ๘๑,๘๘๗ ไร่ ต่อมาในปี ๒๕๓๗ ได้มีการประกาศให้เป็นพื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีที่บับซ้อนลงไปในพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติจำนวนเนื้อที่ ๑๖,๙๙๒ ไร่

ตารางที่ ๓ แสดงจำนวนพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติของพื้นที่เกาะระ-เกาะพระทอง ^๔

ลำดับที่	ชื่อป่าสงวนแห่งชาติ	เนื้อที่ (ไร่)	กฎกระทรวง ฉบับ/(พ.ศ.)	ราชกิจจานุเบกษา เล่ม/ตอนที่/วัน เดือน ปี
๑	ป่าเกาะระ	๑๒,๑๘๗	๕๙๗/(๒๕๑๖)	๙๐/๑๔, ๒๐ พ.ย. ๑๖
๒	ป่าทุ่งทุ	๕,๙๕๐	๕๙๘/(๒๕๑๖)	๙๐/๑๔๗, ๒๐ พ.ย. ๑๖
๓	ป่าเลนโครงการอำเภอ คุระบุรีแปลงที่ 1	๖๓,๗๕๐	๙๕๑/(๒๕๒๔)	๙๘/๑๕๘, ๒๗ ก.ย. ๒๔
รวมพื้นที่ป่าสงวนแห่งชาติในพื้นที่เกาะระ เกาะพระทอง และเกาะทุ่งทุ ๘๑,๘๘๗ ไร่				

ตารางที่ ๔ แสดงพื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรีในพื้นที่ตำบลเกาะพระทอง ^๕

ลำดับที่	ชื่อป่า	เนื้อที่ (ไร่)	มติคณะรัฐมนตรี วัน เดือน ปี
๑	ป่าเลนโครงการในท้องที่ กิ่งอำเภอคุระบุรี แปลงที่ ๑	๑๕,๕๖๒	๒๐ ก.ย. ๒๕๓๗
๒	ป่าเลนโครงการในท้องที่ กิ่งอำเภอคุระบุรี แปลงที่ ๒	๖๘๑	๒๐ ก.ย. ๒๕๓๗
๓	ป่าเกาะระ	๗๔๙	๒๐ ก.ย. ๒๕๓๗
รวมพื้นที่ป่าไม้ถาวรตามมติคณะรัฐมนตรี ๑๖,๙๙๒ ไร่			

^๔ อ้างอิงจาก <http://geocities.com/pangngaforest/conser.htm> วันที่ ๒/๒/๒๕๕๕

^๕ อ้างอิงจาก <http://geocities.com/pangngaforest/conser.htm> วันที่ ๒/๒/๒๕๕๕

๒.๔ การถือครองที่ดินในพื้นที่เกาะระ เกาะพระทอง และเกาะทุ่งทุ

จากการสำรวจของโครงการจัดทำแผนปฏิบัติการพัฒนาเกาะระ-เกาะพระทองที่ยั่งยืน (๒๕๔๘) ทั้ง ๔ หมู่บ้านคือ บ้านท่าเป๊ะไย้อย บ้านปากจก บ้านเกาะระ และบ้านทุ่งดาบ พบว่า

ผู้มีสิทธิ์

๑. น.ส.๓ จำนวน ๓๙ แปลง รวมพื้นที่ทั้งสิ้น ๖๔๐-๐-๗๙ ไร่
๒. น.ส.๓ ก. จำนวน ๑๙๒ แปลง รวมพื้นที่ทั้งสิ้น ๑,๗๑๔-๒-๕.๖ ไร่
๓. ส.ค.๑ จำนวน ๓๒ แปลง
๔. ใบจอง จำนวน ๔ แปลง

ผู้ถือครองที่ดิน

พบว่าผู้มีมาแสดงตนถือครองที่ดินเป็นจำนวนทั้งสิ้น ๕๖๑ ราย (จำแนกเป็น เกาะพระทองจำนวน ๔๓๔ ราย และเกาะระ ๑๒๗ ราย) รวมทั้งสิ้น ๔๔๑ แปลง รวมพื้นที่ถือครอง ๒๘,๑๕๑.๖๑๒ ไร่

หนังสือสำคัญที่หลวง (นสล.)

รวมพื้นที่ทั้งสิ้น ๖๗๑ ไร่ ๒ งาน จำแนกเป็น หมู่ที่ ๑ บ้านทุ่งดาบ จำนวน ๓ แปลง หมู่ที่ ๒ บ้านท่าเป๊ะไย้อย จำนวน ๒ แปลง และหมู่ที่ ๔ บ้านปากจก จำนวน ๑ แปลง

๓. ปัญหาที่ดินและการฟื้นฟูหลังจากเกิดคลื่นสึนามิ

๓.๑ องค์กรช่วยเหลือไม่สามารถสร้างบ้านได้ตามโครงการฟื้นฟู

กรณีหมู่บ้านทุ่งดาบภายหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ มีบ้านเรือนได้รับความเสียหายทั้งสิ้น ๑๙ หลังคาเรือน โดยจากการประชุมหารือร่วมกับชุมชนบ้านทุ่งดาบ พบว่ามีชาวบ้านที่บ้านพังเสียหายจากคลื่นสึนามิแจ้งความประสงค์ที่ที่ต้องการก่อสร้างในที่ดินเดิม และบางส่วนต้องการย้ายไปก่อสร้างบ้านบริเวณอื่น หน่วยงาน The Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) จากสถานทูตสวิสเซอร์แลนด์ แจ้งกับชุมชนและ

อำเภอคุระบุรีว่า จะดำเนินการก่อสร้างบ้านให้ทั้งหมดจำนวนทั้งสิ้น ๑๘ หลังคาเรือน โดย
จำแนกเป็น ๑.) กลุ่มที่ดินที่มีเอกสารสิทธิจำนวน ๑๑ ราย (ในจำนวนนี้ต้องการสร้างที่
เกาะพระทอง ๖ ราย และต้องการสร้างบนฝั่งจำนวน ๕ ราย ๒.) กลุ่มที่ดินที่ไม่มีเอกสาร
สิทธิ จำนวน ๗ ราย และ ๓.) กลุ่มที่ทำเรื่องโอนย้ายความช่วยเหลือไปยังบ้านบางม่วง
อำเภอตะกั่วป่า จำนวน ๑ ราย

ต่อมาองค์กร The Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) ซึ่งเป็น
หน่วยงานจากสถานทูตสวิสเซอร์แลนด์ที่จะดำเนินการก่อสร้างบ้านถาวรทั้งหมด ได้แจ้ง
ให้ชุมชนทราบว่าไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างบ้านถาวรให้กับผู้ประสบภัยในกรณีที่ดิน
ไม่มีเอกสารสิทธิ ซึ่งมีจำนวน ๗ รายได้ เนื่องจากติดขัดข้อกฎหมาย (พรบ.ป่าไม้ และ พรบ.
ป่าสงวนแห่งชาติ) ในขณะที่ชุมชนชี้แจงว่าแม้ว่าพื้นที่ดังกล่าวไม่มีเอกสารสิทธิ์ตามกฎหมาย
(มีใบเสียบางใบ ๒๕) แต่ได้บุกเบิกปลูกสร้างสวนมะม่วงหิมพานต์มานานแล้ว

อย่างไรก็ตามจากการหารือร่วมกันระหว่างมูลนิธิสืบนาคะเสถียร สถาบันพัฒนา
องค์กรชุมชน (อพช.) องค์กรบริหารส่วนตำบลเกาะพระทอง ผู้ใหญ่บ้าน และนายอำเภอ
คุระบุรี มีความเห็นร่วมกันว่าเพื่อแก้ไขปัญหาความเดือดร้อนเฉพาะหน้าของผู้ประสบภัย
จากคลื่นสึนามิ มีความจำเป็นเร่งด่วนที่จะต้องดำเนินการก่อสร้างบ้านถาวร แม้ว่าที่ดิน
ดังกล่าวจะไม่มีเอกสารสิทธิรับรองในทางกฎหมายก็ตาม แต่เนื่องจากผู้ประสบภัยดังกล่าว
อยู่อาศัยมานานและมีการปลูกพืชผลการเกษตรมาเป็นเวลาหลายปี ภายใต้รัฐธรรมนูญ
จึงสนับสนุนงบประมาณให้ชุมชนได้ดำเนินการก่อสร้างบ้านถาวร ซึ่งปัจจุบันได้ดำเนิน
การจนแล้วเสร็จจำนวน ๗ หลัง

๓.๒ ปัญหาที่ดินและความไม่มั่นคงในการตั้งถิ่นฐาน

ในขณะที่ชุมชนมอแกนบ้านปากคลอง หมู่บ้านทุ่งดาบ ซึ่งปัจจุบันมีจำนวน ๒๕
หลังคาเรือน หลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ แม้ว่าบ้านเรือนและที่อยู่อาศัยจะไม่ได้รับ
ความเสียหาย ทว่าปัจจุบันพบว่ามอแกนเหล่านี้กลับมีปัญหาเรื่องความมั่นคงในการตั้ง
ถิ่นฐานเป็นปัญหาสะสมเรื้อรังมายาวนาน โดยปัจจุบันมอแกนเหล่านี้ได้อาศัยอยู่ในที่ดิน

สภาพความเสียหายจากคลื่นสึนามิบริเวณหมู่ที่ ๔ บ้านปากจก

ของเพื่อนบ้านซึ่งเป็นที่ดินไม่มีเอกสารสิทธิจำนวน ๔ ราย ซึ่งเป็นมอแกนด้วยกัน ได้แก่ นายประหยัด กล้าทะเล นายชล กล้าทะเล นายخاب กล้าทะเล และนางเชียบ ปานสุวรรณ

ในช่วงเวลาที่ผ่านมามอแกนบ้านทุ่งดาบส่วนใหญ่กังวลใจว่าหากที่ดินราคาสูงขึ้น และหากมีผู้ซื้อที่ดินจากเจ้าของที่ดิน ซึ่งปัจจุบันพวกตนตั้งบ้านเรือนในที่ดินแปลงดังกล่าวไปแล้ว จะย้ายไปตั้งถิ่นฐานที่ใดเพราะปัจจุบันที่ดินส่วนใหญ่ของเกาะพระทองถูกจับจองโดยคนภายนอกจนเกือบหมดสิ้น ดังเช่นเมื่อหน่วยงาน The Swiss Agency for Development and Cooperation (SDC) จากสถานทูตสวิสเซอร์แลนด์ ก่อสร้างถนนเชื่อมระหว่างบ้านปากคลอง-สะพานห้างสูงแล้วเสร็จ กลับพบว่า มีนายทุนท้องถิ่นรายหนึ่งพยายามกว้านซื้อที่ดินของมอแกนในราคาถูๆ เพียงไร่ละ ๕,๐๐๐ บาทเท่านั้น ทว่าลูกหลานของมอแกนเจ้าของที่ดินแปลงดังกล่าวได้ช่วยกันขอร้องไม่ให้ขายที่ดินผืนนั้นเพราะเกรงว่าในอนาคตลูกหลานจะไม่มีที่อยู่

เช่นเดียวกับชุมชนบ้านท่าเป๊ะโย้ยซึ่งเป็นหมู่บ้านที่ได้รับความเสียหายจากคลื่นสึนามิน้อยที่สุด มีเพียงเรือประมงบางส่วน พื้นที่เกษตรกรรมและกระชังเลี้ยงปลาได้รับผลกระทบ ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์ชุมชนได้อพยพไปพักพิงยังศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยวัดสามัคคีธรรม (วัดป่าसान) ซึ่งเป็นศูนย์ให้ความช่วยเหลือผู้ประสบภัยหลักของอำเภอคุระบุรี ต่อมาวันที่ ๕ มกราคมชาวบ้านหมู่บ้านท่าเป๊ะโย้ยได้อพยพกลับไปยังหมู่บ้านอีกครั้ง เพื่อไปดูแลบ้านเรือนและฟื้นฟูสภาพชุมชนที่ได้รับความเสียหาย

วันที่ ๒๕ มกราคม ได้มีการนำเสนอข่าวกรณี กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ทส.) รายงานปัญหาดินถล่ม รอยแยกบริเวณเกาะระจ. พังงา และได้ขออนุมัติกรม. ให้กำหนดพื้นที่เกาะระจ. ให้เป็นพื้นที่ระวางภัยจากดินถล่ม และขอความอนุเคราะห์จังหวัดให้ชะลอการปลูกสร้างบ้านเรือนของประชาชน จากการนำเสนอข่าวดังกล่าวที่ขาดความชัดเจนสร้างความตื่นตระหนกให้แก่ชาวบ้านทั้งหมู่บ้านทุ่งคาบและหมู่บ้านท่าเป๊ะโย้ย ซึ่งขณะนั้นเริ่มเข้าไปดำเนินการฟื้นฟูชุมชนของตนบ้างแล้ว แต่ทว่าต้องพากันอพยพขึ้นมาอยู่บนฝั่งอีกครั้ง จนกระทั่งปัจจุบันชาวบ้านท่าเป๊ะโย้ยซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวมอแกนจำนวน ๔๕ ครอบครัว ยังคงพักพิงอยู่ในศูนย์ช่วยเหลือวัดสามัคคีธรรม บางรายก็เดินทางไปๆ กลับๆ และรอคอยความช่วยเหลือจากหน่วยงานต่างๆ เข้ามาจัดหาที่ดินและก่อสร้างบ้านถาวรให้บนฝั่ง

กรณีดังกล่าว เป็นบทสะท้อนปัญหาที่ดินซึ่งอยู่ใน “ภาวะปัญหาซ้อนเร้น” ของคนในชุมชนแห่งนี้ได้เป็นอย่างดี เพราะนอกเหนือจากความหวาดกลัวเรื่องคลื่นสึนามิแล้ว ประเด็นสำคัญอันกลายเป็นแรงผลักดันให้ชุมชนออกมาเรียกร้องเรื่องที่ดินและที่อยู่อาศัย หลังจากเกิดคลื่นสึนามิก็คือ ความตระหนักถึงสถานการณ์ ความไม่มั่นคงในการตั้งถิ่นฐานในที่ดินบริเวณเดิม

ปัจจุบันบริเวณพื้นที่ตั้งชุมชนบ้านท่าเป๊ะโย้ยซึ่งมีจำนวนราว ๑๕๐ หลังคาเรือน โดยมีผู้ถือครองที่ดินที่มีเอกสารสิทธิ์จำนวน ๕ รายเท่านั้น ชาวบ้านในหมู่บ้านแต่ละครอบครัวจะอาศัยระบบความสัมพันธ์ของเครือญาติ หรือความสัมพันธ์ส่วนตัวกับเจ้าของที่ดินเพื่อขอตั้งบ้านเรือนในที่ดินดังกล่าว ทั้งนี้สามารถจำแนกลักษณะการตั้งบ้านเรือนในชุมชน

บ้านท่าเป๊ะโย้ยได้ดังนี้

กลุ่มที่ ๑ ตั้งบ้านเรือนในที่ดินของตนเอง ทั้งที่มีเอกสารสิทธิและไม่มีเอกสารสิทธิ

กลุ่มที่ ๒ ตั้งบ้านเรือนอยู่ในที่ดินผู้อื่น

กลุ่มที่ ๓ ตั้งบ้านเรือนอยู่ตามริมชายหาด ในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่เป็นชาวมอแกนซึ่ง
ไร้ที่ดินเป็นของตนเอง

ก่อนหน้าเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ ในช่วงปี พ.ศ. ๒๕๓๑-๒๕๓๕ สมัยพลเอก
ชาติชาย ชุณหะวัณ เป็นนายกรัฐมนตรี กระแสการกว้านซื้อที่ดินของกลุ่มนายทุน กลุ่ม
ธุรกิจท่องเที่ยว และนักเก็งกำไรที่ดินในพื้นที่เกาะพระทองรุนแรงมากขึ้น ที่ดินซึ่งซื้อขาย
กันส่วนใหญ่ไม่มีเอกสารสิทธิ ทว่ากระแสการกว้านซื้อที่ดินก็ซบเซาไปเนื่องจากเกิดภาวะ
ฟองสบู่แตก ต่อมาปี ๒๕๔๖ การซื้อขายที่ดินรุนแรงขึ้นอีกครั้ง อันเป็นผลต่อเนื่องจาก
การประกาศให้พื้นที่เกาะพระทองเป็นแหล่งท่องเที่ยวในโครงการ Unseen In Thailand ของ
การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.)

ในช่วงเวลาดังกล่าว มีเจ้าของที่ดินบางรายต้องการใช้ที่ดินดังกล่าวเพื่อก่อสร้าง
รีสอร์ทและพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว ได้ออกมาขัปลให้ชาวมอแกน ซึ่งส่วนใหญ่ตั้ง
บ้านเรือนตามบริเวณชายหาดให้ย้ายบ้านเรือนออกไป เนื่องจากบดบังทัศนียภาพ
สวยงามของชายหาด ทว่าชาวมอแกนกลุ่มดังกล่าวยืนยันที่จะตั้งบ้านเรือนอยู่บริเวณ
ชายหาดต่อไปจนกระทั่งเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๘

ในทางกฎหมายพื้นที่บริเวณชายหาดซึ่งอยู่ในอิทธิพลการขึ้น-ลงของน้ำทะเล ถือเป็น
เป็น “ที่ดินสาธารณะ” ซึ่งไม่สามารถจับจองหรือครอบครองโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งได้
และโดยวิถีของมอแกน ชุมชนประมงชายฝั่งมักจะตั้งบ้านเรือนอยู่ติดริมทะเล เพื่อความ
สะดวกในการประกอบอาชีพและการเดินทาง ดังนั้นการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่งออกมาขัปล
ไล่ชาวบ้านกลุ่มที่ตั้งบ้านเรือนบริเวณชายหาดออกจากพื้นที่จึงขาดความชอบธรรมในทาง
กฎหมายอย่างสิ้นเชิง

อย่างไรก็ตามด้วยลักษณะวิถีชีวิตของมอแกนที่เป็นกลุ่มชนรักสงบ จึงมักหลีกเลี่ยงการตอบโต้ ปะทะ ชัดแย้งใดๆ แต่ปัญหาดังกล่าวกลับกลายเป็นแรงกดดันสภาพ

จิตใจและความรู้สึกนึกคิดของมอแกน ต่อชะตากรรมชีวิตในอนาคตของพวกเขาและลูกหลาน ทั้งเรื่องที่ดินอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัย การปลูกสร้างบ้านเรือน และการประกอบอาชีพที่ยังพำเลือนไม่เห็นทางออก

๓.๓ ชุมชนไม่ยอมย้ายกลับเกาะ

ก่อนเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิหมู่บ้านปากจก มีสภาพของสังคม ชุมชน การถือครองที่ดินมีลักษณะคล้ายกับหมู่บ้านท่าเป๊ะโย้ย กล่าวคือ ชาวบ้านส่วนใหญ่ไม่มีที่ดินของตนเอง แต่สร้างบ้านเรือนอยู่ในที่ของเพื่อนบ้านหรือพื้นที่ชายหาดที่น้ำทะเลขึ้นถึง นอกจากนี้ยังมีชาวบ้านบางส่วนซึ่งมีทะเบียนบ้านอยู่ในหมู่ที่ ๓ เกาะระอพยพมาอยู่ในหมู่บ้านปากจกด้วยเช่นกัน เนื่องจากประกอบอาชีพได้สะดวก

หมู่บ้านปากจกเป็นหมู่บ้านที่ได้รับความเสียหายจากคลื่นสึนามิ ทั้งในด้านชีวิตและทรัพย์สินรุนแรงที่สุดในตำบลเกาะพะงัน หลังจากเกิดเหตุการณ์ ชาวบ้านปากจกทั้งหมดได้อพยพขึ้นมาพักพิงอยู่บนศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยวัดสามัคคีธรรม ก่อนที่จะย้ายไปตั้งศูนย์ช่วยเหลือผู้ประสบภัยของตนเองด้านหลังโรงเรียนคุระบุรีโดยอาศัยอยู่ในเต็นท์ซึ่งมีองค์กรเอกชนบริจาคมาให้ ต่อมาเมื่อบ้านพักชั่วคราวก่อสร้างเสร็จแล้ว จึงได้ย้ายไปยังบ้านพักชั่วคราวบริเวณท่าเรือคุระบุรี

ขณะเดียวกันได้มีหน่วยงานต่างๆ ได้ให้ความช่วยเหลือในการสร้างที่พักถาวรและฟื้นฟูสภาพชุมชน ได้แก่ ๑.) มูลนิธิชัยพัฒนาร่วมกับสภากาชาดไทย ดำเนินการก่อสร้างบ้านถาวรให้กับชาวบ้านปากจกและจากหมู่บ้านอื่นๆ จำนวน ๑๓๐ หลังคาเรือนในเนื้อที่ประมาณ ๓๐๐ ไร่ บริเวณบ้านบางแบก ตำบลแม่นางขาว อำเภอคุระบุรี ๒.) สภากาชาดฝรั่งเศสดำเนินการก่อสร้างบ้านถาวรให้กับชาวบ้านปากจกจำนวน 45 หลังคาเรือน บริเวณด้านหลังโรงแรมเอกตรา ๓.) สโมสรไลออนสากล ได้จัดซื้อที่ดินจำนวน ๑๘ ไร่ เพื่อดำเนินการก่อสร้างหมู่บ้านไลออนส์บริเวณหมู่บ้านปากจก เบื้องต้นจำนวน ๖๐ หลัง

ชาวบ้านเกาะพระทอง ขึ้นป้ายประท้วงการประกาศให้พื้นที่เกาะพระระและเกาะพระทอง เป็นเขตอุทยานแห่งชาติ

๓.๔ ปัญหาการเตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ

ปัญหาความขัดแย้งระหว่างชาวบ้านและกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (กรมป่าไม้เดิม) ได้เริ่มเกิดขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๑ โดยนายดิษฐพงศ์ โชคคณา-พิทักษ์ หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ในขณะนั้น ได้มีหนังสืออุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ ด่วนมาก ที่ กช ๐๗๑๓ (มส)/๑๑๖ ลงวันที่ ๙ สิงหาคม ๒๕๓๑ เสนอให้กองอุทยานแห่งชาติแจ้งกรมป่าไม้โปรดระงับไม่ให้มีการเข้าพื้นที่บริเวณเกาะระ และมีความเห็นให้สงวนไว้เพื่ออุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ จะได้ดำเนินการสำรวจผนวกให้เป็นอุทยานแห่งชาติ

ต่อมาอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ได้มีหนังสือเสนอกกรมป่าไม้ เห็นควรสำรวจพื้นที่บริเวณเกาะระ-เกาะพระทอง พื้นที่ป่าชายเลนใกล้เคียง และพื้นที่อื่นๆ ที่เห็นว่า

มีศักยภาพเหมาะสมที่จะประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้โดย นายปลอดประสพ สุรัสวดี อธิบดีกรมป่าไม้ โปรดอนุมัติลงวันที่ ๒๘ มีนาคม ๒๕๔๓ ทำหนังสือสำนักอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ที่ กษ ๐๗๑๒.๕/๙๘๑ ลงวันที่ ๑๕ มีนาคม ๒๕๔๓ ให้นายธนพงศ์ อภัยโส นักวิชาการป่าไม้ ๕ ซึ่งปฏิบัติงานประจำอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะสุรินทร์ดำเนินการสำรวจเบื้องต้นบริเวณพื้นที่เกาะระ เกาะพระทอง พื้นที่ป่าชายเลนใกล้เคียงท้องที่อำเภอคุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ผลการสำรวจเบื้องต้นปรากฏว่า พื้นที่บริเวณที่ดำเนินการสำรวจครอบคลุมพื้นที่ ๔๐๑,๒๕๐ ไร่ เป็นพื้นน้ำ ๑๘๕,๑๘๐ ไร่ ที่เหลือเป็นพื้นที่บก ๒๐๖,๐๘๐ ไร่ มีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์ ทั้งพันธุ์พืช พันธุ์สัตว์ มีความหลากหลายทางชีวภาพเหมาะสมที่จะประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติ กรมป่าไม้จึงมีคำสั่งกรมป่าไม้ที่ ๑๘๖๘/๒๕๔๓ ลงวันที่ ๒๕ กันยายน พ.ศ.๒๕๔๓ ให้นายธนพงศ์ อภัยโส นักวิชาการป่าไม้ ๕ ไปดำเนินการสำรวจจัดตั้งพื้นที่บริเวณเกาะระ-เกาะพระทองและพื้นที่ป่าชายเลนใกล้เคียงในท้องที่อำเภอ คุระบุรี อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เป็นอุทยานแห่งชาติ

ต่อมาในวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๓ ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลเกาะพระทองได้ประท้วงคัดค้านการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติบริเวณหน้าว่าการอำเภอคุระบุรี โดยให้เหตุผลว่าการประกาศพื้นที่บริเวณดังกล่าวจะส่งผลกระทบต่อการประกอบอาชีพประมงชายฝั่งของชาวบ้าน ทางฝ่ายราชการได้มีนายมานิต วัฒนเสน รองผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา นายยอด ศิริรัตน์ ป่าไม้เขตนครศรีธรรมราช และนายธนพงศ์ อภัยโส หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทองร่วมกันชี้แจงกับชาวบ้าน ผลการชุมนุมประท้วงผู้ชุมนุมประท้วงได้ลงลายมือชื่อคัดค้าน และยื่นข้อเสนอดต่อจังหวัดพังงาให้ยุติการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติซึ่งทางจังหวัดพังงารับเรื่องไว้เสนอดต่อกรมป่าไม้

การดำเนินการสำรวจจัดตั้งยังคงดำเนินการต่อเนื่องมาจนถึงวันที่ ๑๖ พฤษภาคม ๒๕๔๔ ชาวบ้านประมาณ ๓๐๐ คน ได้เข้าเก็บข้าวของเจ้าหน้าที่ที่ทำการชั่วคราวของอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทอง บริเวณอ่าวเส็ง ท้องที่หมู่ ๓ ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา แล้วใส่เรือนำไปส่งขึ้นฝั่ง ในช่วงเวลาดังกล่าวกรมป่าไม้ได้มี

การโยกย้ายข้าราชการโดยแต่งตั้ง นายยุทธนา สัจกุล เจ้าพนักงานป่าไม้ ๕ ไปทำหน้าที่หัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทอง ต่อไป โดยดำเนินการจัดตั้งที่ทำการชั่วคราว ณ จุดเดิมที่ถูกรื้อถอนไปอีกครั้งหนึ่ง ตั้งแต่วันที่ ๑๙ กรกฎาคม ๒๕๔๔ จนกระทั่งถึงปัจจุบัน^{๑๐}

ปัจจุบันการดำเนินการคัดค้านการอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทองยังคงดำเนินไปอย่างต่อเนื่องโดยได้มีการยื่นหนังสือ นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมรวมถึง พ.ต.ท.ทักษิณ ชินวัตร นายกรัฐมนตรี

ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิหัวหน้าอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทอง ได้พยายามเข้ามาเจรจากับชาวบ้านเกาะพระทองเพื่อขอก่อสร้างสำนักงานอุทยานแห่งชาติบริเวณสระน้ำบ้านทุ่งดาบ รวมทั้งโครงการอื่นๆ อย่างไรก็ตามผู้ใหญ่บ้านสมาชิก อบต.และชาวบ้านในพื้นที่ยืนยันไม่ให้มีการก่อสร้างใดๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดตั้งอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะระ-เกาะพระทอง

ทั้งนี้ชุมชนให้เหตุผลในการคัดค้านในประเด็นต่างๆ ว่า การประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติจะสร้างปัญหาให้กับชาวบ้านจำนวนมาก เพราะชาวบ้านตำบลเกาะพระทองและตำบลใกล้เคียงได้อาศัยพื้นที่ดังกล่าวเป็นที่อยู่และทำมาหาเลี้ยงชีพในบริเวณนี้มาหลายชั่วคน หากประกาศเป็นอุทยานแห่งชาติจะสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านทั้งหมดดังเช่นที่หมู่เกาะสุรินทร์ ที่เมื่อก่อนชาวบ้านสามารถเข้าไปหากิน พักนอน หรือหลบลมฝนได้ระหว่างออกไปประกอบอาชีพกลางทะเล แต่เมื่อเป็นอุทยานแล้วทำให้วิถีการประกอบอาชีพของชาวบ้านเปลี่ยนแปลงไปสร้างความเดือดร้อนให้กับชาวบ้านอย่างมาก^{๑๑} นอกจากนี้ชุมชนยังเห็นว่าการประกาศพื้นที่อุทยานแห่งชาติดำเนินการเพื่อตอบ

^{๑๐} ดูรายละเอียดในเว็บไซต์ <http://209.128.97.187/asp/style1/default.asp?npid=228&lg=1>

^{๑๑} หนังสือร้องเรียนของประชาชนในพื้นที่เกาะพระทองและบริเวณใกล้เคียง ที่พิเศษ/๒๕๔๕ เรื่องคัดค้านการประกาศอุทยานแห่งชาติเกาะระ-เกาะพระทอง ส่งถึง นายประพัฒน์ ปัญญาชาติรักษ์ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

สนองด้านการท่องเที่ยวและผลประโยชน์ของกรมอุทยานแห่งชาติฯ มากกว่าผลประโยชน์ของชุมชนและเหตุผลด้านการอนุรักษ์

ที่สำคัญการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติด้านการอนุรักษ์ของชุมชนอย่างรุนแรง ดังคำบางส่วนของ ราชตรี พริ้มจรัส ชาวบ้านทุ่งตาบกล่าวว่า “ถ้าเมื่อก่อนเรายิ่งกว้าง ยิ่งนกตะกรุมให้หมด วันนั้นก็คงไม่ต้องมาเด็กร้อนเรื่องอุทยานแห่งชาติ” อันสะท้อนให้เห็นว่าชุมชนเริ่มมองว่าการดำเนินกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ของชุมชน เช่น การอนุรักษ์กวางป่าที่ดำเนินมาเกือบ 20 ปี การอนุรักษ์นกตะกรุม นกเงือก หรือป่าชายเลน อันทำให้พื้นที่เกาะพะงันยังคงสภาพธรรมชาติเอาไว้ได้นั้น ทำให้ต้องประกาศพื้นที่เป็นเขตอุทยานแห่งชาติซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชนในช่วงต่อมา

๔. บทวิเคราะห์สภาพปัญหา

เหตุการณ์คลื่นสึนามิเมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๘ กลายเป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่ส่งผลกระทบต่อเนื่อง สะท้อนถึงปัญหาทางสังคม และชุมชนท้องถิ่นในแง่มุมต่างๆ ที่ถูกหมักหมม ซ่อนเร้นมาอย่างยาวนานสู่การรับรู้ของสาธารณชน โดยเฉพาะประเด็นปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน ทั้งในกรณีระหว่าง ประชาชน-รัฐ ประชาชน-เอกชน และเอกชน-รัฐ เช่น กรณีปัญหาที่ดินบริเวณชุมชนแหลมป้อม ชุมชนมอแกนทับตะวัน ชุมชนมอแกนทุ่งหว้า ชุมชนบ้านโนไร่ เป็นต้น ซึ่งฉายภาพชัดขึ้นหลังจากเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ เมื่อพบว่ามีส่วนสิทธิเหนือที่ดินซึ่งชุมชนเคยอยู่อาศัยอย่างชัดเจน โดยการไม่ยอมให้ชาวบ้านผู้ประสบภัยจากคลื่นสึนามิสร้างบ้านเรือน การออกมาขับไล่ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าวมาเป็นเวลานานออกไป โดยอ้างหลักฐานทางกฎหมายเป็นเครื่องมือ โดยเฉพาะเอกสารสิทธิประเภทต่างๆ ในขณะที่ชุมชนได้ลุกขึ้นมาต่อสู้เพื่อปกป้องที่ดินอันเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยและแหล่งทำมาหากินของชุมชนที่เหลื่ออยู่เพียงน้อยนิดโดยตอบโต้ด้วยหลัก “สิทธิชุมชน” ความเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม และความบกพร่องในกระบวนการออกเอกสารสิทธิของรัฐที่ออกให้แก่เอกชน

สภาพการตั้งบ้านเรือนของมอแกนบ้านท่าแป๊ะไย้อยบริเวณชายหาด ซึ่งในอดีตเคยมีความพยายามไล่ที่เพื่อพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยว จนกระทั่งสร้างความรู้สึกไม่มั่นคงในการตั้งถิ่นฐาน

อย่างไรก็ตามหากมองในแง่กระบวนการการก่อตัวของปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน พบว่าทั้ง ๔ กรณีดังกล่าวข้างต้นถือว่าได้ผ่านกระบวนการพัฒนาและสะสมเรื่องราวของปัญหาอย่างต่อเนื่อง จนสถานการณ์อึมครึมตัวในยุคนี้อาจจะแตกหักหลังเกิดเหตุการณ์คลื่นสึนามิ มิได้เกิดขึ้นแบบฉับพลันทันใด โดยกระบวนการเริ่มตั้งแต่ ๑. การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมในอดีต ๒. แรงจูงใจของเอกชน กลุ่มทุนธุรกิจต่อที่ดินโดยเฉพาะแรงจูงใจจากการขยายตัวของธุรกิจการท่องเที่ยว การเก็งกำไรจากการซื้อขายที่ดิน ๓. ความพยายามในการเข้าครอบครองที่ดินโดยใช้วิธีการต่างๆ ๔. ความพยายามให้ได้มาซึ่งการรับรองในทางกฎหมาย เช่น การออกเอกสารสิทธิ เป็นต้น และ ๕. การขับไล่ชาวบ้านหรือสร้างเงื่อนไขบีบบังคับผู้อยู่อาศัยในที่ดินนั้นออกไปหรือต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ถูกกำหนดขึ้นใหม่

ในกรณีของชุมชนเกาะพระทองทั้ง ๔ หมู่บ้าน กล่าวได้ว่าปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินและการใช้ประโยชน์ในพื้นที่ยังไม่ถึงจุดอิ่มตัว แต่มีสภาพเป็น “ปัญหาซ่อนเร้น” กล่าวคือ จากสถานการณ์การถือครองที่ดินบนเกาะระและเกาะพระทองในปัจจุบันพบว่าที่ดินส่วนใหญ่ประมาณ ๘๐ เปอร์เซ็นต์ ถูกจับจองโดยคนภายนอกเกือบทั้งสิ้น ในขณะที่คนส่วนใหญ่ที่เป็นคนเกาะพระทอง ตั้งถิ่นฐานบ้านเรือนบนเกาะพระทองประมาณ ๘๐% ซึ่งเป็นมอแกนและคนยากจนกลับไม่มีที่ดินเป็นของตนเอง ยิ่งเมื่อผนวกกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นการพัฒนา เร่งการเจริญเติบโตของธุรกิจด้านการท่องเที่ยวด้วยแล้ว จะกลายเป็นปัจจัยเร่ง ทำให้คนในชุมชนสูญเสียที่ดินมากยิ่งขึ้น

ขณะเดียวกันภาครัฐมีนโยบายในการประกาศให้พื้นที่เกาะระและเกาะพระทองเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งเป็นการจำกัดขอบเขตพื้นที่การประกอบอาชีพของชุมชน โดยกล่าวอ้างเหตุผลด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก หากดำเนินการประกาศพื้นที่บริเวณพื้นที่เกาะระ-เกาะพระทองและพื้นที่ชายฝั่งเป็นเขตอุทยานแห่งชาติด้วยกฎหมายที่เข้มขันย่อมต้องส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของชุมชนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ประเด็นดังกล่าวเป็นเหตุผลสำคัญของชาวบ้านในการออกมากัดค้านการประกาศพื้นที่บริเวณเกาะระและเกาะพระทองเป็นอุทยานแห่งชาติ รวมทั้งมีผลกระทบต่อทัศนคติและอุดมการณ์ชุมชนในด้านการอนุรักษ์

๕. สรุปและข้อเสนอแนะ

๑. เร่งดำเนินการสำรวจการถือครองที่ดินรวมทั้งวางแผนการใช้ประโยชน์ที่ดิน (Zoning) : ของพื้นที่เกาะระและเกาะพระทองโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ทั้งนี้ต้องตระหนักถึงความสอดคล้องตามวิถีชีวิต วัฒนธรรมของชุมชนประมงชายฝั่ง รวมทั้งการดำรงรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ซึ่งเป็นฐานทรัพยากรการประกอบอาชีพอันเป็นรายได้หลักของชุมชน ประเด็นสำคัญคือควรให้ความสำคัญต่อสิทธิการถือครองที่ดินของประชาชนที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นอันดับแรกเนื่องจาก

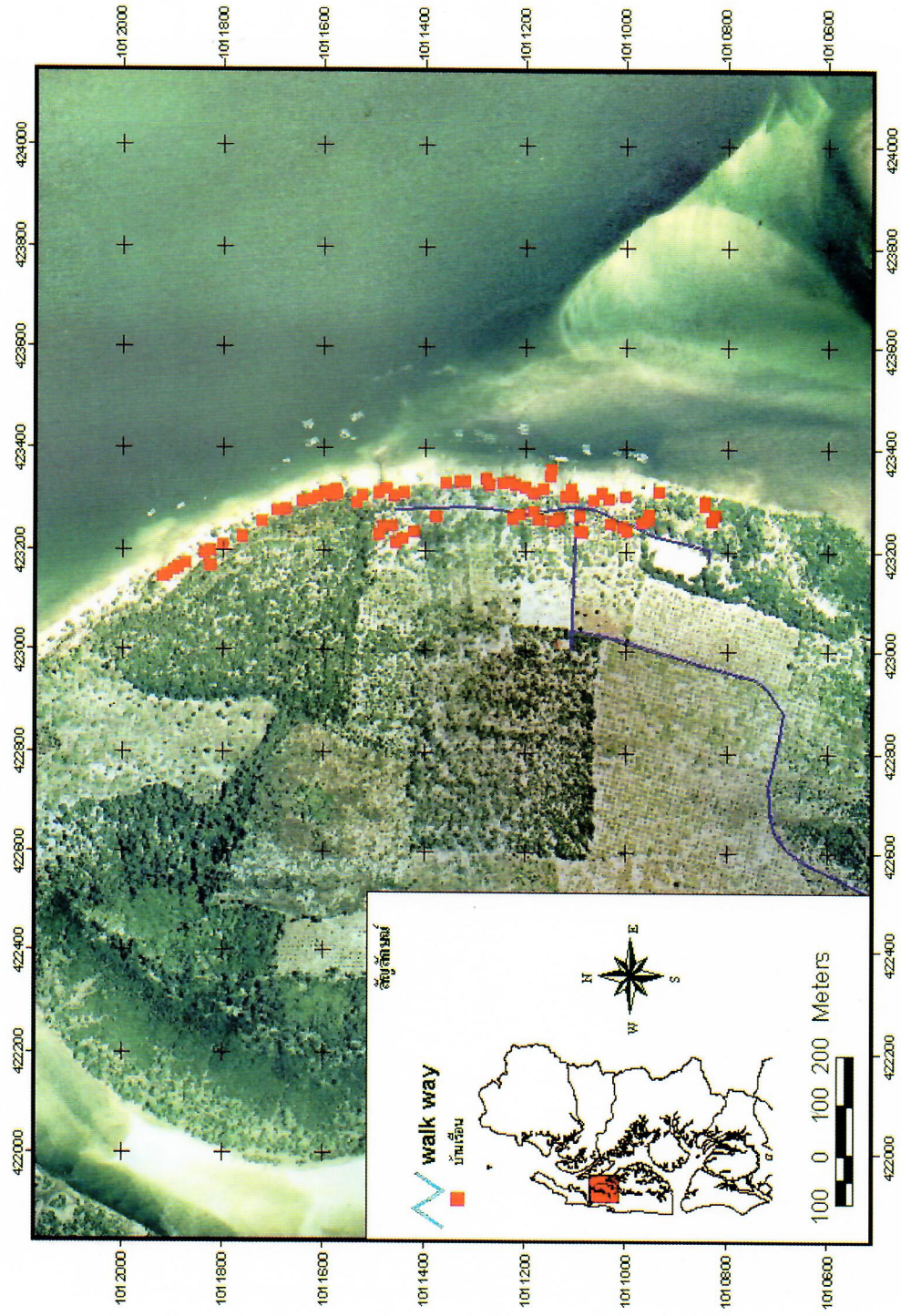
ปัจจุบันพบว่าที่ดินบนเกาะระและเกาะพระทองประมาณ ๘๐% ถูกจับจองโดยคนภายนอกพื้นที่ ดังนั้นกระบวนการการออกเอกสารสิทธิถือครองที่ดินต้องตระหนักถึงผลกระทบต่อฐานทรัพยากรธรรมชาติและ การวางมาตรการคุ้มครองและป้องกันปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินของชุมชนในระยะยาว

๒. ต้องมีมาตรการสร้างหลักประกันความมั่นคงในการตั้งถิ่นฐานของชุมชน:
โดยการจัดสรรที่ดินในบริเวณที่เหมาะสมสอดคล้องกับการดำรงชีวิตของชุมชนเพื่อ “สงวน” ไว้สำหรับการตั้งถิ่นฐานและการประกอบอาชีพของคนในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับกลุ่มคนมอแกน ซึ่งปัจจุบันมีฐานะยากจน ไร้ที่ดินของตนเอง ถูกเอารัดเอาเปรียบ ถูกเบียดขับให้อยู่ชายขอบของสังคมเสมอ และจากบทเรียนการขยายตัวด้านธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ชายฝั่ง รวมทั้งสถานภาพการถือครองที่ดินในพื้นที่ มีแนวโน้มว่าปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดินจะกลายเป็นปัญหาความขัดแย้งรุนแรงในอนาคต คล้ายคลึงกับปัญหาความขัดแย้งเรื่องที่ดิน กรณี ชุมชนมอแกนบ้านทุ่งหว้า ชุมชนมอแกนบ้านทับตะวัน บ้านแหลมป้อม และกรณีบ้านโนไร่ ในด้านการจัดการของชุมชน ควรสนับสนุนระบบการจัดการทรัพยากรที่ดินส่วนรวม หรือ สิทธิการเป็นเจ้าของร่วมกันของชุมชน (Communal right) ซึ่งสอดคล้องกับสภาพวิถีชีวิตของชุมชนมากกว่าสิทธิปัจเจก นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างหลักประกันถึงการใช้และการจัดการทรัพยากรอย่างยั่งยืน

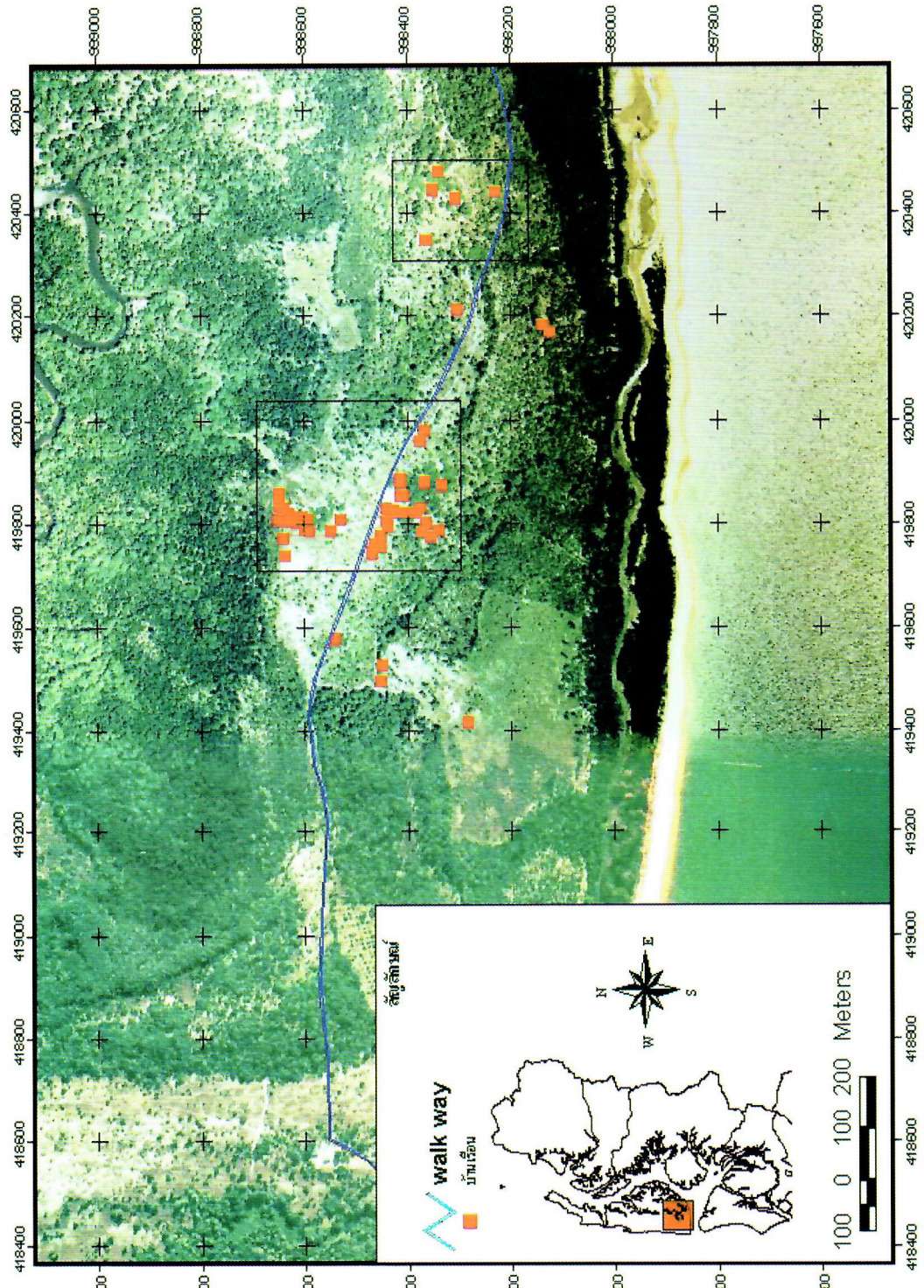
๓. ทบทวนนโยบายด้านการจัดการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติของรัฐ โดยเฉพาะการประกาศพื้นที่หมู่เกาะระ-เกาะพระทองเป็นอุทยานแห่งชาติ ซึ่งส่งผลกระทบต่อชุมชน : แม้ว่าพื้นที่หมู่เกาะระ-เกาะพระทองมีความสำคัญในด้านการอนุรักษ์ระบบนิเวศและความหลากหลายทางชีวภาพเป็นที่ยอมรับในเชิงวิชาการ และมีความจำเป็นที่จะต้องสร้างมาตรการในการคุ้มครองพื้นที่ ทว่าการประกาศพื้นที่เกาะระ-เกาะพระทองเป็นเขตอุทยานแห่งชาติจะส่งผลกระทบต่อสภาพสังคม วิถีชีวิตและการประกอบอาชีพของคนในชุมชนและบริเวณใกล้เคียงอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อและสร้างความขัดแย้งระหว่างชุมชนและราชการในระยะยาว ดังนั้นรูปแบบและวิธีการในระดับนโยบายด้านการอนุรักษ์พื้นที่ควรสอดคล้องกับสภาพสังคม วิถีชีวิตและ

วัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งปัจจุบันพบว่ามีความหลากหลายรูปแบบ เช่น พื้นที่คุ้มครองสิ่งแวดล้อม เขตสงวนชีวมณฑล ฯลฯ หรือรูปแบบซึ่งชุมชนนำเสนอคือ “อุทยานชุมชน” ที่มุ่งเน้นการบังคับใช้กฎหมายซึ่งมีอยู่แล้วกว่า ๑๐ ฉบับให้เกิดประสิทธิภาพ ประเด็นสำคัญคือการตระหนักถึงสิทธิความเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน การกระจายอำนาจสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในด้านการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในท้องถิ่น

๔. ส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการทรัพยากรในท้องถิ่น : จากสภาพวิถีชีวิต การประกอบอาชีพ สังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมของชุมชนที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในพื้นที่เกาะระ-เกาะพระทองปัจจุบัน มีความสัมพันธ์เชื่อมโยงกับความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติทั้งป่าไม้และสัตว์น้ำอย่างแนบแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการเป็นฐานทรัพยากรเป็นแหล่งของรายได้ของชุมชน ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การปฏิบัติ การได้รับผลประโยชน์รวมทั้งการติดตามตรวจสอบนโยบายหรือโครงการต่างๆ ในด้านการอนุรักษ์และการจัดการทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งจำเป็น เนื่องจากในช่วงที่ผ่านมาชุมชนได้มีความพยายามในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในพื้นที่เช่น กิจกรรมการอนุรักษ์กวางป่าซึ่งดำเนินการมาแล้ว ๑๕ ปี การอนุรักษ์กล้วยไม้และพันธุ์พืชพื้นเมือง การดูแลรักษาและฟื้นฟูทรัพยากรป่าชายเลนในรูปแบบป่าชายเลนชุมชน เป็นพื้นฐานอยู่แล้ว

แผนที่แสดงลักษณะการตั้งชุมชนบ้านท่าแป๊ะโย้ย ซึ่งเป็นบ้านเรือนอยู่บริเวณชายหาด

แผนที่แสดงลักษณะการตั้งบ้านเรือนของมอแกนบ้านปากคลอง ซึ่งมีความรู้สึกไม่มั่นคงในการตั้งถิ่นฐาน

บทที่ ๗

ชุมชนไร้...
บางอย่างก็...
หายไป
คลื่นลูกแรก
สังคม. รุมนานัก
คลื่นลูก...
สาม
ประจักษ์...

ศูนย์ฯ ลักขณวิศิษฏ
740. พายัพ

สรุป และ ข้อเสนอแนะ^๑

ปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนในการจัดการที่ดินในพื้นที่สีนามิ ทั้งที่มีความขัดแย้งเกิดขึ้นรุนแรงและมีผลกระทบแต่ยังไม่ปรากฏความขัดแย้งรุนแรง เป็นผลมาจากปัญหาสองลักษณะที่มีผลเกี่ยวโยงซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ปัญหาจากโครงสร้างการจัดการที่ดินของสังคมโดยรวมที่มีมาก่อนเกิดสีนามิ และปัญหาที่เป็นผลจากนโยบายและการจัดการของภาครัฐหลังสีนามิ ซึ่งไม่ได้ช่วยแก้ปัญหา กระทั่งบางกรณีซ้ำเติมปัญหาเดิมที่มีอยู่ให้หนักหน่วงขึ้น

ปัญหาจากโครงสร้างของการจัดการที่ดินของสังคมในพื้นที่สีนามิ ดังที่ได้กล่าวมาในบทที่ ๑ ถึงบทที่ ๖ มีลักษณะปัญหาที่สอดคล้องกับรายงานสถานการณ์การละเมิดสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ที่คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ประมวลและวิเคราะห์จากเรื่องร้องเรียนในขอบเขตทั่วประเทศตั้งแต่ปี ๒๕๔๕ ถึงปลายปี ๒๕๔๘ จำนวน ๑๕๐ กรณี (โดยยังไม่รวมถึงเรื่องร้องเรียนเกี่ยวกับที่ดินในพื้นที่สีนามิเป็นพิเศษ ที่ตรวจสอบโดยคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ อาทิ กรณีที่ดินขุมเหมืองที่รุนแรงใน จ.พังงา และ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง เกี่ยวกับเกาะและชายทะเล) ซึ่งส่วนใหญ่ในแต่ละกรณีเกี่ยวข้องกับปัญหาของผู้คนเป็นกลุ่ม เป็นชุมชน กระทั่งหลายตำบลหลายอำเภอ หรือข้ามจังหวัด เป็นฐานปัญหาของผู้คนจำนวนมาก และมีการร้องเรียนที่ยืดเยื้อมาหลายสิบปี โดยไม่มีการแก้ไข

---

^๑ สุณี ไชยรส และ ศศิน เฉลิมลาภ

ปัญหาสำคัญและเป็นฐานใหญ่ร่วมกันทั้งประเทศ คือ การทับซ้อนของการประกาศเขตที่ดินของรัฐ ทั้งที่ประกาศเขตแล้วและกำลังจะประกาศเพิ่มเติม หรือกำลังเตรียมออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงโดยเฉพาะอย่างยิ่ง อุทยานแห่งชาติ ป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ ป่าชายเลน ที่ราชพัสดุ ที่สาธารณะประโยชน์ ซึ่งก่อให้เกิดความไม่มั่นคงในที่ดินของชาวบ้าน ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิได้ กระทั่งถูกจับกุมข้อหาบุกรุกจำนวนมาก

การร้องทุกข์และต่อสู้ของชุมชนทั่วประเทศเป็นเวลายาวนานและต่อเนื่อง ในการขอให้มีการพิสูจน์สิทธิว่าชุมชนอยู่มานานก่อนประกาศเขตที่ดินของรัฐในรูปแบบต่างๆ ได้ก่อให้เกิดความพยายามจะมีนโยบายและแนวทางแก้ไขของภาครัฐ **โดยเฉพาะอย่างยิ่งมติคณะรัฐมนตรีเมื่อวันที่ ๓๐ มิถุนายน พ.ศ. ๒๕๔๑ ที่ให้ชะลอการจับกุม และอนุโลมการทำกินไปก่อนโดยมิให้มีการขยายพื้นที่เพิ่มเติม และมีการจัดตั้งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ทั้งระดับชาติและระดับจังหวัดในการดำเนินการแก้ไขปัญหาคความขัดแย้ง รวมทั้งมีการผลักดันให้เกิดคณะทำงานตรวจสอบพิสูจน์สิทธิที่มีชุมชนร่วมด้วย** มีพื้นที่ที่มีความขัดแย้งรุนแรงจำนวนมากไม่น้อย จนต้องมีการเดินรณรงค์พิสูจน์ขอบเขตกันไปแล้วจำนวนมากในหลายพื้นที่

อาจกล่าวได้ว่า กระบวนการตรวจสอบพิสูจน์สิทธิทั่วประเทศได้หยุดชะงักลงเพียงสองระดับเบื้องต้นคือ ส่วนใหญ่ไม่มีการพิสูจน์สิทธิใดๆ เกิดขึ้นเลย กับกลุ่มที่มีการเดินรณรงค์จัดทำฐานข้อมูลร่วมกับภาครัฐแล้วแต่ไม่เคยมีการแก้ไขปัญหาเกิดขึ้นจริงในทางปฏิบัติ เพียงแต่ไปตกค้างอยู่กับกลไกคณะกรรมการแก้ไขปัญหาการบุกรุกที่ดินของรัฐ (กบร.) ทั้งระดับจังหวัดและระดับชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคำตอบสุดท้ายมักจะอยู่ที่การให้ไปตรวจสอบกับภาพถ่ายทางอากาศ ซึ่งมีปัญหาการอ่านภาพถ่ายที่ล่าช้ามาก แทบไม่มีผลเกิดขึ้นหรือแม้จะมีการอ่านภาพถ่ายทางอากาศในบางพื้นที่ แต่เมื่อปฏิเสธที่จะยอมรับหลักการมีส่วนร่วมของชุมชน และการยอมรับหลักฐานอื่นของชุมชนมาประกอบ เช่น ประวัติของชุมชน ต้นไม้ที่ปลูกไวยาวยาวนาน พยานบุคคล และความไม่เข้าใจวิถีชีวิตของชุมชนเกษตรในแต่ละพื้นที่ เช่น ป่าบุ่งป่าทามของภาคอีสาน ไม่ยอมรับร่องรอยไร่หมุนเวียน (ไร่ร้างหรือไร่ซากของชาวกะเหรี่ยง) และไม่ยอมรับว่าชาวบ้านไม่ได้ทำกินแบบถากถางจนโล่งเตียนขนาดกว้าง เช่น การเพาะปลูกปัจจุบัน ทำให้ชุมชนไม่ยอมรับผลการอ่านภาพถ่ายทาง

อากาศแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งตรงกับกลุ่มปัญหาในพื้นที่ทับซ้อนการประกาศเขตที่ดินของ รัฐในพื้นที่สีนามิเช่นกัน

ความไม่มั่นคงในการถือครองที่ดินของชาวบ้านรวมทั้งที่เชิงเขาและชายทะเล ประกอบกับฐานะอาชีพที่ส่วนใหญ่ยากจนหรือเป็นหนี้สิน นำไปสู่การเปลี่ยนมือการถือ ครองที่ดินจากชาวบ้านดั้งเดิม ไปสู่การครอบครองของทุนขนาดใหญ่อย่างต่อเนื่อง เพราะ กลุ่มทุนไม่ได้กังวลต่อการมีเอกสารสิทธิหรือไม่ กระทั่งมีความสามารถออกเอกสารสิทธิได้ ด้วยวิธีการต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นที่สีนามิเป็นแหล่งธรรมชาติสวยงามติดชายทะเล และภูเขา ยิ่งเป็นที่หมายปองและกว้านซื้อ กระทั่งบุกรุกเพิ่มเติมของ กลุ่มทุนขนาดใหญ่ อย่างชัดเจนโดยแทบไม่มีการจับกุม และก่อให้เกิดปัญหาการไร้ที่ดินของผู้คนมากยิ่งขึ้น

กรณีความขัดแย้งในที่ดินของเอกชนทั้งกรณีรายบุคคลหรือชุมชน รวมทั้ง ที่แสดงปัญหาความขัดแย้งที่รุนแรงในพื้นที่หลังเกิดสึนามิ ส่วนหนึ่งสืบเนื่องมาจาก การออกเอกสารสิทธิที่มีขอบโดยกลุ่มทุนร่วมกับเจ้าหน้าที่บางกลุ่ม ซึ่งเป็นปัญหาที่ พิสูจน์ยากขึ้นซับซ้อนขึ้น บางครั้งมีการซื้อขายเปลี่ยนมือไปหลายทอด และมักจะไม่มีการ พิสูจน์ตรวจสอบ เพราะอาจกระทบต่อการทำงานของเจ้าหน้าที่หลายฝ่าย เมื่อประกอบ กับรัฐมีนโยบายต่อเนื่องมาทุกยุคที่เน้นการส่งเสริมการเติบโตและพัฒนาของกลุ่มทุนในการ ลงทุนอุตสาหกรรมธุรกิจและบริการ รวมทั้งบริการในการท่องเที่ยว ถือเป็นความรุ่งเรือง และการพัฒนาของประเทศชาติ โดยไม่มีนโยบายปฏิรูปที่ดินและกระจายการถือครองที่ดิน อย่างเป็นธรรม ตรงกันข้ามกลับส่งเสริมและเปิดโอกาสให้กลุ่มทุนใช้ประโยชน์ในที่ดินของ รัฐในราคาถูกอย่างกว้างขวาง ปัญหาการผูกขาดที่ดินและกระจุกตัวในกลุ่มทุนจึงยิ่งรุนแรง ขึ้น และก่อให้เกิดความขัดแย้งในหลายพื้นที่รุนแรงขึ้น

ชาวบ้านมีการเรียกร้องให้มีการปฏิรูปที่ดิน กระจายการถือครองที่ดิน เรียกร้องให้ จัดสรรที่ดินและสร้างความมั่นคงในการถือครองที่ดิน หรือไม่ยอมที่จะถอยออกจากพื้นที่ ที่รัฐกล่าวหาว่าบุกรุก รวมทั้งมีบางกลุ่มเรียกร้องให้ยกเลิกการนำที่ดินของรัฐไปให้กลุ่มทุน ขนาดใหญ่ใช้ประโยชน์ ทั้งการทำเหมืองแร่ การเช่าป่าปลูกพืชเศรษฐกิจ ซึ่งมีการถูกฟ้อง ถูกจับกุมข้อหาบุกรุกไปจำนวนไม่น้อย

กรณีพื้นที่หลังสิ้นนามีที่มีความขัดแย้งกับพื้นที่มีเอกสารสิทธิของเอกชนอย่างรุนแรง โดยเฉพาะบ้านในไร่ บ้านน้ำเค็ม และบ้านทับตะวัน ที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดทำรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนอย่างชัดเจน ซึ่งชี้ชัดว่ามีพื้นที่หลายแปลงที่มีการออกเอกสารสิทธิมิชอบ ต้องมีการเพิกถอน และบางพื้นที่ที่ชุมชนยังไม่มีเอกสารสิทธิมาแต่เดิม ต้องนำมาจัดเอกสารสิทธิร่วมของชุมชน เพื่อความมั่นคงในที่ดินของชุมชนในอนาคต

ยิ่งไปกว่านั้น นโยบายการจดทะเบียนคนจนของรัฐบาล เพื่อแก้ปัญหาที่ดินทำกินและบ้านพักอาศัยในขอบเขตทั่วประเทศ ได้ทำให้แนวทางแก้ปัญหาของรัฐแต่เดิมที่พยายามให้ชุมชนมีส่วนร่วมการพิสูจน์สิทธิในขอบเขตทั่วประเทศหยุดชะงักแทบจะโดยสิ้นเชิง ยิ่งทำให้เกิดความล่าช้าและผิดทิศทางการแก้ไขหนักยิ่งขึ้น สถานการณ์การละเมิดสิทธิมนุษยชนในการจัดการที่ดินและป่าโดยรวมจึงยิ่งหมักหมมซับซ้อน ล่าช้า และมีโอกาสพัฒนาไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงมากยิ่งขึ้น

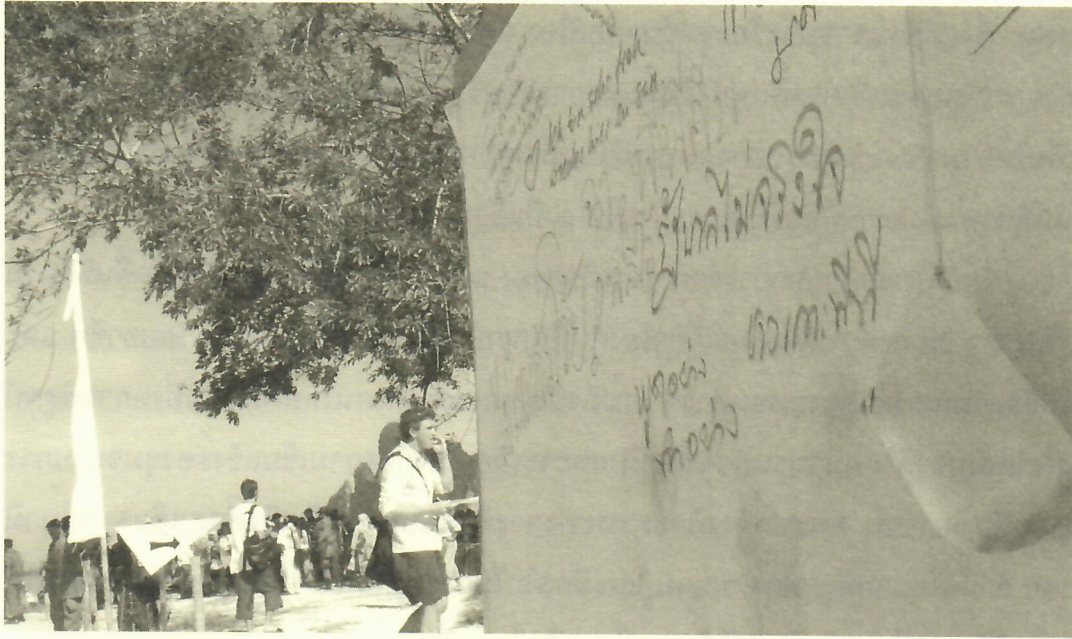
ในพื้นที่สิ้นนามีซึ่งมีความสูญเสียอย่างมหาศาล ทั้งชีวิตร่างกาย บ้านอยู่อาศัย ทรัพย์สิน และการประกอบอาชีพ ซึ่งควรถือเป็นพื้นที่พิเศษที่ต้องเร่งด่วนในการแก้ปัญหาที่ดินและบ้านพักอาศัย เพราะเป็นปัญหาพื้นฐานของการพึ่งตนเองและฟื้นตัวได้ต่อไป แต่กลับมีปัญหากกนโยบายและการจัดการเรื่องที่ดินของภาครัฐหลังกรณีสิ้นนามีที่ส่งผลเกี่ยวเนื่องซ้ำเติมโครงสร้างปัญหาที่ดินที่มีมาก่อนสิ้นนามีให้ชัดเจนและรุนแรงขึ้น ที่สำคัญคือ หน่วยงานของรัฐที่ดูแลที่ดินรูปแบบต่างๆ โดยเฉพาะชายทะเล ได้ถือโอกาสแห่งความสูญเสียบ้านเรือนและเรือประมงของชุมชนเดิม ไม่ให้ชุมชนชาวประมงจำนวนหลายสิบบ้านได้กลับไปอยู่ในที่เดิม รวมทั้งโยกย้ายกลุ่มผู้ค้าขายและบริการรายย่อยริมทะเล ซึ่งกรณีเช่นนี้มีจำนวนมากดังกล่าวในบทที่ ๑ แม้จะมีการอ้างถึงเจตนาดีเพื่อความปลอดภัย แต่การย้ายไปอยู่ในที่เช่าที่จัดให้ใหม่โดยไม่มีกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการหารือและมีทางเลือกร่วมกันในการพิจารณา ก็ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตเดิมของชาวประมงและชุมชนที่มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรม ของ

ตนเอง เช่น ชาวผอแกน ชาวอุรักละโว้ย รวมถึงกลุ่มอาชีพค้าขายบริการรายย่อยต่างๆ ที่ไม่มีที่ดิน แต่อาศัยรายได้จากการค้าขายและบริการเกี่ยวกับการท่องเที่ยวก่อนสิ้นนามิ

แม้รัฐบาลจะให้ความสำคัญต่อการแก้ไขปัญหาที่ดินและบ้านอยู่อาศัย โดยผ่านกลไกศูนย์ต่อสู้เพื่อเอาชนะความยากจน (ศตจ.) ซึ่งมีพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ รองนายกรัฐมนตรี เป็นผู้อำนวยการ และ ต่อมามีการตั้ง คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ ๖ จังหวัด ซึ่งได้แสดงบทบาทที่ดีอย่างต่อเนื่องตั้งแต่หลังสิ้นนามิ และช่วยคลี่คลายปัญหาได้ไม่น้อย แต่เมื่อครบ ๑ ปีหลังสิ้นนามิ ศตจ.เองก็ยอมรับว่าในพื้นที่ที่มีความขัดแย้งประมาณ ๘๐ ชุมชน สามารถแก้ปัญหาไปได้เพียง ๑๓ ชุมชน และส่วนใหญ่ยังไม่มีความมั่นคงในเอกสารสิทธิของชุมชน รวมทั้งบางชุมชนยังเป็นเพียงการอนุโลมให้อยู่ได้ หรือให้เช่าปลูกบ้านในระยะสั้นเท่านั้น

นอกจากนี้บทบาทของศตจ.ที่มีระดับรองนายกรัฐมนตรีมาดูแล และหน่วยงานของรัฐ ไม่ได้ใช้วิกฤตครั้งนี้ให้เป็นโอกาสในการจัดการแก้ปัญหาที่ดินทั้งเฉพาะหน้าและที่สะสมมายาวนาน ด้วยการถือเป็นที่พิเศษที่จะเร่งรัดการพิสูจน์สิทธิในที่ดินของรัฐเพื่อแก้ปัญหาอย่างมั่นคง ประกอบกับนโยบายและแนวคิดในการแก้ปัญหาที่เน้นว่าชาวบ้านบุกรุกที่ดินของรัฐ และการไม่ตระหนักถึงบทบาทการมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างจริงจัง ทำให้คณะอนุกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณีพิบัติ ๖ จังหวัด ยังคงมีแนวทางการแก้ไขปัญหาที่ดินในกรณีความขัดแย้งในที่ดินของรัฐ ตามแนวทางของกบร. ที่ล่าช้าและไม่มีประสิทธิภาพเช่นเดิม กล่าวคือ การใช้ภาพถ่ายทางอากาศในการพิสูจน์

ส่วนความขัดแย้งในที่ดินของเอกชนที่กลุ่มทุนอ้างเอกสารสิทธิทับซ้อนที่ดินชาวบ้านภาครัฐกลับเน้นที่การไกล่เกลี่ยหรือให้เป็นเรื่องของการต่อสู้ในศาล มากกว่าใช้บทบาทของรัฐในการเร่งรัดตรวจสอบการได้มาซึ่งเอกสารสิทธิของกลุ่มทุน ซึ่งในที่สุดรายงานผลการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ในพื้นที่บ้านโนไร่ บ้านน้ำเค็ม และบ้านทับตะวัน ก็ชี้ชัดว่ามีการใช้จังหวะหลังการหมดอายุสัมปทานเหมืองแร่ที่มีอยู่ทั่วไปในภาคใต้มาออกเอกสารสิทธิ

กรณีเกาะพีพีสะท้อนให้เห็นว่านโยบายของรัฐได้สร้างความเดือดร้อนซ้ำเติมอย่างชัดเจน

โดยมีขอบหลายแปลง ซึ่งระยะ ๑ ปีที่ผ่านมา ถ้ารัฐมีนโยบายชัดเจนในการตรวจสอบที่มาของเอกสารสิทธิ จะสามารถแก้ไขความเดือดร้อนและการเหิมเกริมในการใช้สิทธิพลคูกคามข่มขู่ในบางพื้นที่ได้ดีกว่านี้ และปัญหาความขัดแย้งไม่รุนแรงและยืดเยื้อเช่นนี้

ปัญหาที่รุนแรงและสร้างความเดือดร้อนซ้ำเติมอย่างชัดเจน คือนโยบายของรัฐที่ไม่ตระหนักและยอมรับการกระจายอำนาจแก่องค์กรปกครองท้องถิ่น ควบคู่กับการยอมรับสิทธิของชุมชนในการมีส่วนร่วมรับรู้ข้อมูลการวางแผนและการตัดสินใจ โดยการให้อำนาจแก่องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (อพท.) มาเป็นผู้รับผิดชอบและตัดสินใจในการวางผังเมืองและแผนแม่บทในการพัฒนาหลังสึนามิ โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกาะพีพี เขาหลัก และเกาะลันตา ทั้งที่เป็นกระบวนการที่ละเมิดต่อหลักการกระจายอำนาจ และหลักสิทธิชุมชนท้องถิ่น

๑ ปีหลังสึนามิจึงผ่านไปด้วยความเจ็บปวดและสับสนของประชาชนที่เกาะพีพี เนื่องจากมีการคัดค้านการกำหนดผังเมืองตามใจชอบและเอื้อต่อกลุ่มทุนขนาดใหญ่ของ

อพท. ซึ่งแม้ประชาชนจะร้องทุกข์มาต่อเนื่อง แต่ภาครัฐกลับอ้างแต่ความปลอดภัยและ
สั่งการให้หยุดชะงักการฟื้นฟูทั้งที่ดินและการก่อสร้างในพื้นที่สูญเสียอย่างหนักจากสึนามิ
เพื่อให้อำนาจแก่ อพท. อย่างสมบูรณ์จนแม้แต่การก่อสร้างบ้านถาวรให้ผู้ประสบภัยก็ยัง
ไม่ได้เริ่มต้นในเกาะพีพีแม้เวลาจะผ่านไป ๑ ปีแล้วก็ตาม

แท้จริงแล้วปัญหาการจัดการการถือครอง และการใช้ประโยชน์ที่ดินในพื้นที่สึนามิ
เป็นรากฐานของความสัมพันธ์เกี่ยวโยงกับปัญหาบ้านที่อยู่อาศัย การประกอบอาชีพ และ
วิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนต่างๆ รวมถึงปัญหาของกลุ่มคนไทยพลัดถิ่นที่รอการพิสูจน์
เพื่อให้สัญชาติไทยมานานก่อนสึนามิ และจะเกี่ยวโยงถึงความเข้มแข็งของชุมชนในการ
ดูแลเด็ก เยาวชน คนชรา คนพิการ กระทั่งการพึ่งตนเองของผู้หญิงที่สูญเสียจากสึนามิ
ฯลฯ ถ้ามีนโยบายที่ถูกต้อง ชัดเจน และมีกลไกในการปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม จะช่วยให้
การแก้ปัญหาอื่นๆ ดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพขึ้น

จากการศึกษากรณีปัญหาที่ดินสึนามิ มีข้อเสนอแนะในการจัดการพื้นที่ปัญหา
ต่างๆ ดังนี้:-

๑) ควรจัดทำข้อตกลงและคณะกรรมการวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่อยู่อาศัย
กรณีที่บ้านปากเตรียม และบ้านหาดทรายทองและเร่งรัดให้รัฐรับรองกรรมสิทธิ์ร่วมดัง
กล่าวพัฒนาเป็นรูปแบบของสิทธิชุมชน หรือ “โฉนดชุมชน” อย่างเต็มรูปแบบ

๒) หมู่บ้านที่ได้รับการแก้ไข้ปัญหาโดยอนุญาตให้ชาวบ้านอาศัยอยู่ที่เดิม^๒ ได้แก่
กรณีบ้านหาดทรายดำ จังหวัดระนอง กรณีบ้านบางรากไม้ จังหวัดภูเก็ต และบ้านเกาะมุกด์
จังหวัดตรัง ซึ่งต้องเร่งรัดกระบวนการรับรองสิทธิให้ชุมชนให้ชัดเจนในลักษณะของลงราย
ชื่อร่วมกัน ดังเช่นที่บ้านปากเตรียม หรือ การรับรองสิทธิให้ชุมชนในแปลงรวม

๓) หามาตรการรับรองสิทธิของของชุมชน หรือ การรับรองสิทธิที่เป็นชื่อร่วมกันของ
สมาชิก ชุมชนในพื้นที่ที่ได้รับการแก้ไข้ปัญหาโดยอนุญาตให้ชาวบ้านอาศัยอยู่ที่เดิม ตาม
ประมวลกฎหมายที่ดิน ในระยะยาว เช่นการทำสัญญาเช่าระยะยาว หรือ การจัดทำโครงการ

---

^๒ สอบถามจากชุมชนถึงความก้าวหน้าในการตกลง จนถึงขั้นตอนการรังวัดพื้นที่

พัฒนาในเชิงการอยู่ร่วมกันอย่างรักษาสภาพแวดล้อมมารองรับการจัดตั้งอยู่ของชุมชน นอกจากนี้อาจตั้งคณะกรรมการชุมชนเพื่อพิสูจน์สิทธิในที่ดิน และหาวิธีทำความเข้าใจกับความเป็นมาของพื้นที่เพื่อหาช่องทางจัดการตามข้อกำหนดที่เกี่ยวข้องกับหน่วยงานต่างๆ ที่มีอยู่ได้แก่ บ้านทุ่งหว้า จังหวัดพังงา บ้านหินลูกเดียว บ้านแหลมหลา บ้านนอกเด บ้านคลองปากบาง ชุมชนท่าเรือใหม่รัชฎา จังหวัดภูเก็ต บ้านหัวแหลม บ้านสังกะอู๋ บ้านคลองนิน บ้านคลองโตบ บ้านคลองหิน บ้านเจ๊ะหลี่ บ้านศาลาด่าน บ้านโละบารา บ้านไล่ดูหยง บ้านทุ่งเหยีเพ็ง บ้านพระแอะ บ้านศรีรายา บ้านเกาะปอ จังหวัดกระบี่ บ้านเกาะมุก บ้านฉางกลาง บ้านตาเสะ บ้านควนดั่งกู บ้านมดตะนอย บ้านพระม่วง บ้านหาดทรายทอง บ้านแหลมไทร จังหวัดตรัง

๔) ในกรณีที่มีคดีความระหว่างชุมชนกับเอกชน ควรใช้ข้อเท็จจริงตรวจสอบโดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติในการเป็นหลักฐานต่อสู้คดี ในกรณีบ้านแหลมป้อม บ้านโนไร่ บ้านทับตะวัน และในกรณีบ้านลายัน ต้องการการตรวจสอบขอบเขตที่ดินในพื้นที่ขัดแย้งว่าเป็นที่อุทยานแห่งชาติสิรินาถ หรือที่เอกชน ทั้งสองกรณีหลังนี้เพื่อให้ชุมชนหาช่องทางดำเนินการพิสูจน์สิทธิอย่างถูกต้อง

๕) ในกรณีความขัดแย้งในการประกาศพื้นที่อนุรักษ์ ควรใช้กระบวนการมีส่วนร่วมในการรังวัดหมายแนวเขตพื้นที่ใช้ประโยชน์ชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่เตรียมประกาศอุทยานแห่งชาติ เพื่อให้มีความชัดเจนในขั้นตอนการประกาศพระราชกฤษฎีกา ส่วนในกรณีพื้นที่อุทยานแห่งชาติ ควรใช้ช่องทางสำรวจแนวเขตผืนปรมในพื้นที่ใช้ประโยชน์ชุมชน ทั้งนี้อาจอาศัยช่องทางจากมติคณะรัฐมนตรี (30 มิ.ย. 41) ในการพิสูจน์สิทธิชุมชนในพื้นที่ป่า

ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

ในโอกาส ๑ ปีหลังสิ้นนามิ คณะอนุกรรมการประสานงานกรณีกรณีพิบัติภัย ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ได้ร่วมมือทำงานกับองค์กรต่างๆ จำนวนมากทั้งภาครัฐและองค์กรพัฒนาเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับฟังปัญหาจากผู้ประสบภัย

โดยตรง จึงมีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาลที่ผ่านการวิเคราะห์ร่วมกันหลายฝ่ายในการจัดการ
แก้ไขปัญหาดังนี้ :-

๑) ในพื้นที่ที่มีการแก้ไขปัญหาดังกล่าวให้สามารถอยู่ในที่เดิมซึ่งไม่มีเอกสารสิทธิ หรือ
มีที่อยู่ที่ชุมชนจัดหาซื้อร่วมกันโดยไม่มีเอกสารสิทธิ ให้รัฐเร่งรัดพัฒนารูปแบบการรับรอง
เอกสารสิทธิร่วมของชุมชน แม้บางชุมชนได้รับการรับรองให้อาศัยในที่ดินของรัฐโดยมี
สัญญาเช่า รัฐควรที่จะดำเนินการจัดให้มีการรับรองเอกสารสิทธิร่วมของชุมชนโดยไม่ต้อง
เช่าเช่นกัน เพื่อความมั่นคงของชุมชนในระยะยาว และป้องกันการเปลี่ยนแปลงการถือ
ครองที่ดิน

๒) ในที่ดินของรัฐที่มีการโต้แย้งเรื่องสิทธิ ให้ถือเป็นพื้นที่พิเศษที่ต้องเร่งรัดการ
ดำเนินการพิสูจน์สิทธิตามกฎหมายมติคณะรัฐมนตรี ๓๐ มิถุนายน ๒๕๔๑ โดยใช้กระบวนการมี
ส่วนร่วมของประชาชน และยอมรับหลักฐานของชุมชนประกอบด้วย และยุติการจับกุมใดๆ
ในพื้นที่เหล่านี้

๓) พัฒนาสาธารณูปโภคที่จำเป็น แม้จะยังเป็นกรณีพิพาททั้งในที่ดินของรัฐและ
เอกชน

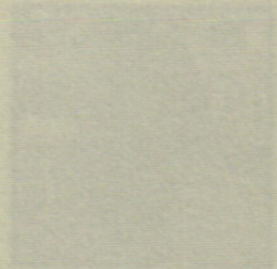
๔) ยกเลิกการให้องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่าง
ยั่งยืน (อพท.) ไปดำเนินการในเกาะพีพี เขาหลัก และเกาะลันตา เพราะเป็นการดำเนินงาน
ที่ขัดต่อรัฐธรรมนูญ ควรที่จะเร่งรัดและสนับสนุนการฟื้นฟูพื้นที่หลังสึนามิ บนหลักการ
เคารพต่อสิทธิชุมชนท้องถิ่นและกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองท้องถิ่น เพราะชุมชน
เองก็ตระหนักถึงปัญหาความปลอดภัยจากสึนามิและยอมรับที่จะมีการวางผังเมืองและ
กำหนดแผนแม่บทในการพัฒนา แต่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมตัดสินใจของชุมชน

๕) เร่งรัดการพิสูจน์และให้สัญชาติไทยแก่คนไทยพลัดถิ่น ชาวเล ชาวมอแกน

๖) สนับสนุนการวางแผนแม่บท การจัดผังเมือง การกำหนดทิศทางของการ
พัฒนาและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่แท้จริง บนพื้นฐานการพัฒนาศักยภาพความเข้ม
แข็งของชุมชน และการมีส่วนร่วมของชุมชน

ใบสมัคร

ขอสมัครเข้าศึกษา ' สาขาวิชา ' ปีการศึกษา ๒๕๖๓

ภาคผนวก

เรียน ผู้อำนวยการโรงเรียน.....
ขอเรียนแจ้งให้ทราบว่า ข้าพเจ้า นาย.....
เลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
ขอสมัครเข้าศึกษา ' สาขาวิชา ' ปีการศึกษา ๒๕๖๓
ตามแบบเรียน.....
เรียนขอเรียนแจ้งให้ทราบว่า ข้าพเจ้า นาย.....
เลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
ขอสมัครเข้าศึกษา ' สาขาวิชา ' ปีการศึกษา ๒๕๖๓
ตามแบบเรียน.....
เรียนขอเรียนแจ้งให้ทราบว่า ข้าพเจ้า นาย.....
เลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
ขอสมัครเข้าศึกษา ' สาขาวิชา ' ปีการศึกษา ๒๕๖๓
ตามแบบเรียน.....
เรียนขอเรียนแจ้งให้ทราบว่า ข้าพเจ้า นาย.....
เลขที่..... หมู่..... ตำบล..... อำเภอ..... จังหวัด.....
ขอสมัครเข้าศึกษา ' สาขาวิชา ' ปีการศึกษา ๒๕๖๓
ตามแบบเรียน.....

สัมภาษณ์

ราตรี คงวัดใหม่ : ชาวบ้านแหลมป้อม

พี่แดงช่วยเหลือสถานการณ์ปัญหาในพื้นที่นี้

พี่เกิดที่นี่ พ่อพี่แดงมาอยู่ก่อนอีก ตอนนี่พี่แดงอายุ ๓๒ ปี จำความได้ก็เห็นมีชาวบ้านอยู่ที่นี่อยู่แล้ว พ่อพี่หาแร่ตามริมทะเล เมื่อก่อนแร่ตามริมทะเลจะมีมาก ตั้งแต่อยู่มาจำความได้ เราไม่เคยรู้จักเจ้าของที่ดินแปลงนี้เลย เราไม่รู้ว่าใครเป็นเจ้าของ ไม่เคยมีใครมาให้เราทำหนังสือสัญญา หรืออะไรทั้งสิ้น เราก็อยู่มาแบบสบาย

จนกระทั่งปี ๒๕๔๕ เดือนธันวาคม ก็มี บริษัทฟาร์อีสท์ มาอ้างสิทธิ์ ว่าบริษัทได้ซื้อที่มาจาก บริษัท ฮกจงเส็ง ซึ่งเป็นเจ้าของสัมปทานเหมืองแร่ในพื้นที่นี้ จะมาฟ้องขับไล่พวกเรา เริ่มมีปัญหากันมาตั้งแต่บัดนั้นมาตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิ

หลังเกิดเหตุการณ์สึนามิ สถานการณ์ยิ่งเลวร้ายมากขึ้น เพราะชาวบ้านเหลือเพียงแต่พื้นบ้าน บริษัทไม่อนุญาตให้ชาวบ้านเข้าหาศพในพื้นที่

ความจริงแล้วพี่แดงคิดว่า เรื่องกำลังพิพาทกันอยู่ในชั้นศาล บริษัทน่าจะอนุญาตให้ชาวบ้านเข้ามาอยู่ เข้าไปค้นหาศพญาติพี่น้อง แต่ความจริงแล้ว ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๘ หลังสึนามิวันเดียว บริษัทเอาป้ายเข้ามาปัก ห้ามบุกรุก ห้ามเข้า เอาขยะมาทิ้งปิดทาง มีการข่มขู่คุกคามชาวบ้านที่จะเข้ามาหาศพ พี่แดงจะโดนข่มกว่าเพื่อน

มีกี่ครอบครัวที่บริษัทอ้างสิทธิในพื้นที่

๕๒ ครอบครัวที่โดนบริษัทฟาร์อีสท์ฟ้อง ซึ่งชาวบ้านทั้งหมดที่โดนฟ้อง อยู่ในพื้นที่มาเป็นเวลานาน พอหลังสึนามิก็เหลือ ๓๐ ครอบครัว บางครอบครัวเสียชีวิตทั้งหมด บางครอบครัวก็กลัวทั้งคลื่นทั้งอิทธิพลนายทุนก็ยอมๆ บริษัทไป ๘ ครอบครัว ก็สู้กันอยู่บนชั้นศาล ก็สู้ เดินทุกทาง

บ. ฟาร์อีสท์มีหลักฐานในการอ้างสิทธิในที่ดินหรือไม่

ใช้ น.ส.๓ ก. มีแปลง ๙๒๐, ๙๒๑, ๙๒๒ ซึ่งเริ่มแรกเขานำหลักฐานมาอ้าง จากนั้นก็มาปักรั้วสังกะสีล้อมรอบชาวบ้าน ตอนแรกเขาบอกว่าโซนที่ชาวบ้านอยู่ไม่ใช่พื้นที่ของเขา แต่เขาจะกันไว้ที่เขาไม้เท้าไทร ที่บริษัทอ้างสิทธิมาทั้งหมดมีประมาณ ๔๐๐กว่าไร่ เขาต้องการสร้างโรงแรมและสนามกอล์ฟ เพราะก่อนเกิดสึนามิ พื้นที่ที่อยู่ติดริมทะเลจะนิยมมาก ตั้งแต่เขาหลักมาจนถึงทับตะวัน ส่วนตรงนี้จะเป็นที่ที่ชาวบ้านอยู่ แล้วตรงข้ามเป็นเกาะคอเขาที่มีโรงแรมอยู่แล้วมันนิยมมาก เขาก็เลยอยากได้ที่ดินแปลงนี้

เขาไม่ได้เข้ามาแบบคนที่ถือเอกสารสิทธิ แต่เข้ามาแบบคนที่มีอิทธิพล เหมือนมาปล้นชาวบ้าน เริ่มก็มาปักรั้วสังกะสีล้อมรอบใกล้เกลี้ยให้ชาวบ้านอยู่เงียบๆ ไม่ให้ชาวบ้านสู้ ใครที่หัวรุนแรงนักก็จะไล่อิง แล้วก็ฝังบ้าน ฝังบังกะไลเลย ฝังไปแล้ว ๒ หลัง

ตอนที่ บ.ฟาร์อีสท์ เข้ามาเขาบอกว่าที่ดินตรงนี้ไม่ใช่ของเขา

เขาบอกอย่างนี้ว่า “ให้ผมปักนะ” แบบทหารนะ เขาเรียกเสธๆ “ให้ผมปักนะพี่ผมจะดูว่าที่ที่ชาวบ้านอยู่ติดอยู่ในโซนของผมหรือเปล่า แต่ไม่น่าจะติดนะ ถึงติดพวกผมก็จะไม่เอา” เขาบอกอย่างนี้ เราก็ไม่มีความรู้ก็ปล่อยให้มันปัก พวกที่มีที่ดินแค่ไหนก็บอก ผมจะปักตามแนวเขตพวกพี่ พวกเราก็ชี้ให้มันปัก เราก็เอาของเราจริงๆ ไม่ได้ไปล่าที่ใครแล้วมันก็บอกว่าอีก ๖ เดือนจะออกเอกสารสิทธิให้ ๖ เดือนผ่านไปบริษัทก็เอาชุดทำงานชุดแรกออกไป เปลี่ยนชุดใหม่ลงมา เราแย้งตรงที่ว่าผู้นำท้องถิ่นของเราเข้าข้างนายทุน

ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน กับตำรวจ สว.ภ. เข้ามาขอถ่ายรูปแบบชาวบ้านทุกหลัง เราก็เชื่อ เพราะเขาบอกว่าจะได้เป็นหลักฐานกลัวคนอื่นจะมาแอบอ้างเพิ่มขึ้นเราก็เชื่อเพราะเขามีตั้ง ๓-๔ ดาว เขาเกียรติ ศักดิ์ศรีเป็นประกันว่าชาวบ้านต้องได้ที่ เราก็ปล่อยให้เขาทำทุกอย่าง เขาอยากจะทำอะไรก็ทำ ถ่ายรูปแบบเราหมด พอเสร็จแล้วพวกเราก็โดนฟ้อง คือพวกที่ลง มาวัดไม่รู้หรือกว่าใครเป็นใคร แต่ผู้นำท้องถิ่นร่วมกับคนในจังหวัดพังงาเป็นคนให้ข้อมูล หาหลักฐานให้ เขาฟ้องเราเมื่อตอน ธันวาคม ๒๕๔๖

พี่แดงเคยขอดูหลักฐาน น.ส. ๓ ก. ว่าคลุมมาถึงที่ดินของชาวบ้านหรือไม่

ทั้งหมดเลยตั้งแต่ตรงส่วนหน้ามาเลย ตอนนั้นชุดทำงานของ พลเอกสุรินทร์กำลัง ขอดูหลักฐานการออกเอกสารสิทธิจากกรมที่ดิน เป็นอย่างนี้แหละค่ะ แต่ที่พี่แดงรู้มาคือดี แบบเดียวกับของพี่แดง ของเขาเป็นอาญาของพี่แดงเป็นแพ่ง พี่ที่เขาโดนฝังบ้านคดีเขา ฟ้องอาญา ข้อหาบุกรุก โดนฟ้องขับไล่เหมือนกัน เขาก็ชนะ แต่บริษัทเขาอุทธรณ์อยู่ตอนนี้ พี่คนที่เขาชนะคดี เพิ่งมาอยู่ที่นี่เมื่อปี ๒๕๓๙ เอง นับประสาอะไรกับพวกพี่ที่อยู่กันมาตั้ง นานแล้ว

พื้นที่เดียวกัน

พื้นที่เดียวกัน ดิดกันเลย แล้วเขาโดนฝังบ้านด้วย

ทำไมเขาถึงชนะ

ไม่ได้เป็นผู้บุกรุก อยู่ทำประโยชน์ในที่ดินจริงๆ แต่บริษัทอุทธรณ์เรื่องอยู่ตอนนี้ ที่ดินแปลงนี้หลังจากที่เราพยายามสู้ และสืบหาข้อมูล ที่ดินแปลงนี้ได้ขอสัมปทานบัตร เหมือนแรมเมื่อปี ๒๕๑๓ เพราะเมื่อก่อนเป็นพื้นที่ป่าไม้ และหมดสัมปทานบัตรเมื่อปี ๒๕๓๓ แต่ว่า น.ส.๓ ที่บริษัทอ้างมาออกเมื่อปี ๒๕๒๖ เท่ากับว่า น.ส.๓ ทั้ง ๓ แปลง ออกทับ สัมปทานบัตรเหมือนแรมซึ่งความเป็นจริงแล้วที่ต้องคืนกลับให้รัฐหลังหมดสัมปทานบัตรอย่าง มะพร้าวที่ปลูกนี้ชาวบ้านก็เป็นคนปลูกทั้งนั้น

พีแดงยังว่า ความเป็นจริง ความเป็นธรรมมันอยู่ตรงไหน แผนที่ ที่พลเอกสุรินทร์ เอมากลางไว้ ไม่ว่าจะไปไหนชาวบ้านก็อยู่ บริษัทไม่เคยเข้ามาทำผลประโยชน์ในพื้นที่เลย แต่บริษัท ฮกจงเส็ง ฉลาด เขาขายที่ดินต่อให้กับ บริษัทฟาร์อีสท์ เพราะถ้า ฮกจงเส็ง มาทะเลาะกับชาวบ้าน ทะเลาะอย่างไรก็ไม่ชนะ เพราะไม่เคยเข้ามาทำประโยชน์ เขาก็เลย ขายให้บริษัทฟาร์อีสท์ ขายเมื่อปี ๒๕๔๕ เขายังไม่ได้โอนกัน

แต่สัมปทานหมดเมื่อปี ๒๕๓๓

เขาหลอกลวงคะ ขายลม ทำ น.ส.๓ ออกปี ๒๕๓๖ มันก็ผิดอยู่แล้ว ฮกจงเส็ง ก็เลยขายให้ฟาร์อีสท์ ทะเลาะกับชาวบ้านแล้วมันขาด ๒ วัน ขาดการทำประโยชน์ในพื้นที่ ดิน น.ส.๓ มันก็เลยฟ้องพวกชาวบ้าน หมายความว่า จะครบสัญญา ๑ ปี ที่ฟาร์อีสท์ซื้อ ที่ดินจาก ฮกจงเส็ง คือ ฮกจงเส็ง ขอสัมปทานบัตรเหมืองแร่ พร้อมกับออก น.ส.๓ ด้วย คือ เป็นคนขอเองแล้วก็ออกเองด้วย

แต่ฮกจงเส็ง ไม่สามารถมาทำอะไรกับชาวบ้านได้ เพราะไม่ได้ทำผลประโยชน์ที่ดิน ในขณะที่ชาวบ้านอยู่มาเป็นเวลานาน ไม่ได้คิดจะไล่ชาวบ้านตั้งแต่เบื้องต้น

ฮกจงเส็ง ไม่ได้เก็บเงินค่าเช่า

ไม่ได้ทำอะไรทั้งสิ้นเลยขายให้ฟาร์อีสท์มาทะเลาะกับเรา แต่ฟาร์อีสท์พยายามหาวิธี เกือบปี ก็ไม่รู้จะทำยังไงกับชาวบ้าน ชมชุกก็แล้ว ฟ้องก็แล้ว ชาวบ้านก็ยังดันทุรังสู้อยู่ เพราะ เราสู้บนพื้นฐานความเป็นจริง บริษัทฟาร์อีสท์เขาก็ทนไม่ไหว เพราะถ้าครบปีที่เขาซื้อ น.ส.๓ มา แล้วไม่ได้ทำผลประโยชน์อะไรเขาก็ต้องแพ้ ชาวบ้านชนะแน่ เขาก็ต้องฟ้องเพื่อยืนยัน การต่อสู้

พลเอกสุรินทร์ เอมแผนที่ตั้งแต่ปี ๒๕๐๙ มาดู มีคนอยู่ๆ แล้ว พีแดงก็เล่าให้พล เอกสุรินทร์ฟังว่า ตั้งแต่พีแดงจำความได้ก็มีเหมืองแร่ มีอะไรจริง แต่เราก็เข้ามาทำประโยชน์ มาหาแร่ พ่อพีแดงหาแร่ตามริมทะเล แต่บ้านจะไม่ได้สร้างแบบถาวร สร้างแบบมุงจาก ไม้ไผ่ พอเวลาที่เหมืองแร่มาถึงบ้าน เราก็ต้องหามบ้านไปวางไว้ที่อื่นให้มันพ้น พอตอนหลัง เหมืองแร่เลิกไป เราก็ทำมาหากินอย่างอื่น เพราะชาวบ้านไม่รู้จะไปไหน ตรงนี้หากินง่าย

หลังจากที่ไม่ได้ทำเหมืองแร่ แล้วทำอาชีพอะไรต่อ

พ่อพี่แดงก็รับจ้าง ไปทำงานก่อสร้างเป็นกรรมกร แฟนพี่แดงก็รับจ้าง พอฐานะดีขึ้น ก็ไปเป็นแม่ค้ารับซื้อปลา ชาวบ้าน ๓๐ ครอบครัวที่อยู่ที่นี่ก็มีอาชีพแตกต่างกันออกไป ประมง ค้าขาย รับจ้าง ปลูกผัก เลี้ยงหมู บางคนก็ทำปลาเค็มขาย มีอาชีพตลอดทั้งปี สามารถไปทำอะไรก็ได้ มีงานทำกันทั้งครอบครัว

หลังสิ้นปี ชีวิตก็เปลี่ยนไปเยอะ เพราะพวกเรา ๓๐ ครอบครัวตอนนี้เราหมดตัว ที่ดิน มีปัญหา หมู่บ้านพวกพี่แดงก็เป็นหมู่บ้านน้ำเค็มโดยรวม ปี ๒๕๓๕ พวกพี่แดงก็ไปเดินเรื่องที่เป็นค้ำประกันเป็นฮกจ้งเส็งทั้งหมด เป็นล้มปทานเหมืองแร่ ชาวบ้านอยู่มานานและทำประโยชน์ในที่ดิน พอชาวบ้านมีความรู้ขึ้นมาก็รวมตัวกัน ประท้วงเรียกสิทธิ เพื่อให้ได้สิทธิทำกินของตัวเองมา ผลสุดท้ายบริษัทต้องยอมสละที่ให้ทั้งหมดหมู่บ้านน้ำเค็มเลย พวกพี่แดงก็ไปประท้วงเหมือนกัน ตอนหลังเขาสั่งให้รื้อวัดที่ดิน ออกเอกสารสิทธิให้ทุกครอบครัวที่อยู่ในหมู่บ้านน้ำเค็ม แต่ของพวกพี่แดงเป็นที่แบบไม่ใช่ที่ชุมชนแออัด ผู้นำท้องถิ่นเราอีกแหละก็มาทำรังวัดเอง ก็วัดมาจนจะหมด พี่แดงก็สงสัยว่าทำไมไม่วัดของพวกพี่แดง พี่แดงก็ไปถามว่าเมื่อไหร่จะวัดตรงแถวบ้านพี่แดง ผู้ใหญ่ก็บอกว่าเตรียมเงินไว้หรือยัง เมาะที่ไปด้วยกันนั้นตอนนั้นแกเสียไปแล้วเมื่อตอนสิ้นปี แกก็บอกว่าเตรียมทำไม เพราะเขาสั่งรังวัดฟรีให้ทั้งหมดหมู่บ้านน้ำเค็ม ผู้ใหญ่เขาบอกว่ารังวัดหลังนี้ ใครมีเนื้อที่เยอะต้องเสียเยอะ ใครมีเนื้อที่น้อยก็เสียน้อย หลังนี้เสียเป็นแสนพวกพี่แดงก็บอกรังวัดฟรีจะมาเก็บค่ารังวัดทำไม ไม่มีเงินหรอก เขาก็บอกว่าถ้าไม่มีเงินก็ตัดที่หน้าริมทะเลให้เขา พวกเราก็เลยปล่อยเฉย ไม่วัดก็ไม่เป็นไร เพราะเรามีบ้านเลขที่ มีไฟฟ้าใช้

ชาวบ้านคิดว่าการมีไฟฟ้า บ้านเลขที่เป็นการยืนยันว่าอยู่ในพื้นที่นี้มานาน

ใช่ เพราะเราไม่รู้จะทำยังไง ให้เราหาเงินหมื่นก็ใช้ว่าจะมี พวกพี่แดงก็เลยปล่อยไป ผลสุดท้ายก็เลยปล่อยไป ๑๐ ปี พอดี บริษัทมันเลยมา มาโดยเราไม่รู้ตัว คนไม่มาเป็นคันรถ คนเอามาปักรั้ว ปักหลัก เอารั้วลวดหนามลง ตอกปิดไม่ให้พวกเราเห็นทะเล ชาวบ้านไม่รู้จะทำยังไงก็ต้องปล่อยไป

พอหลังสี่นามีมันเลวร้ายกว่าเดิม ครอบรอบปีสี่นามีพวกพีแดงก็นั่งคิดกัน รู้สึกว่า มันแย่งความเป็นจริงพวกพีแดงน่าจะได้อะไรเหมือนคนอื่นเขา ตอนนี้พีแดงยังไม่มีไฟฟ้าใช้ บ้านที่สร้างก็เป็นหน่วยงานต่างชาติสนับสนุน มูลนิธิของคนไทยไม่ค่อยกล้าช่วยที่แหลม ป้อมเพราะเขากลัวโดนบริษัทฟ้อง เราก็ไม่รู้จะทำยังไง บอกตรงๆ พุดแบบไม่กลัวเลย สี่ นามีครอบรอบปี ๓๐ ครอบครว้ในพื้นที่แหลมป้อม น้ำลึกหยดยังไม่เคยได้รับการช่วยเหลือ จากรัฐบาลไทยเลย พีแดงพยายามวิ่งหาหน่วยงานต่างๆ หน่วยงานต่างชาติมาช่วยสร้าง บ้านให้ จาก save Andaman ๑๕ หลัง สถานทูตไทยในวอชิงตัน ๑๕ หลัง ปัญหาเยอะมาก เราถูกคุกคาม พีแดงถูกสั่งให้หยุด ต่อสู้

บ้านที่สร้างใหม่ ยังปลูกในที่ที่เป็นกรณีปัญหาอยู่

ไซ้ เข้ามาวันแรก มันก็จับ บอกว่าบุกรุก เราบอกเราไม่ได้บุกรุก เราสร้างบ้านในที่ ดินเดิมที่มีบ้านเลขที่ จะจับทำไมอีกเรื่องยังพิพาทอยู่ในชั้นศาล ต่อสู้กันอยู่ เราอยากสร้าง บ้าน เราไม่มีที่อยู่ มันก็พยายาม หลังสี่นามีพีแดงกับพรรคพวกอีก ๑๐ คนไปขุดท่อก็โดน จับอีกคดีอาญา เดือนมกราคม ๒๕๔๙ จะขึ้นศาล ถ้าอัยการสั่งฟ้อง ก็ต้องหาเงินประกัน ตัว ยังไม่รู้จะหาที่ไหน เรื่องมันเป็นอย่างนี้ ถนนสาธารณะที่ชาวบ้านใช้มาตั้ง ๓๐-๔๐ ปี โดน สี่นามีตัดท่อหลุดหายไปบางส่วน แล้วมีคนบริจาดท่อมา เพราะสัญญาลำบาก มีอาสาสมัคร เขาเอาแม่โคโครมาช่วยขุด มันก็จับแม่โคโครไป จับคนจับแล้วบอกว่า ถ้ายังมาช่วยแหลมป้อม อีก จะฟ้อง พวกอาสาสมัครเขาก็มาช่วยขุด บริษัทฟาร์อีสท์กับตำรวจก็มาถ่ายรูป แจ้งพีแดงกับพวกข้อหาบุกรุก และทำให้เสียชื่อเสียงหาทรัพย์สิน

บริษัทฟาร์อีสท์เคยยื่นข้อเสนอจะจะให้ชาวบ้านอยู่เป็นล๊อค ถ้าไม่เขาก็ไม่เป็นไร แต่จะบอกให้ว่า บริษัทไม่มีนโยบายจะจ่ายเงินให้กับชาวบ้าน พวกพีแดงก็บอกว่า ถึงจะให้ ๕๐ ตารางวา บ้าน ๑ หลังพีแดงก็ไม่เอา พวกพีแดงจะยืนยันบนพื้นฐานความเป็นจริง ว่าอยู่ที่นี้จริงมานานแล้ว ถ้าพวกพีแดงอยู่ที่นี้แค่ ๑-๒ ปี พีแดงไปแล้วเพราะเราโดนเยอะ โดน ประคบ โดนไล่อิง โจร.มาขู่ ที่เพิ่งหมาดๆ นี้ก็เพิ่งเปื้อหมาพีแดงตาย อย่างเรื่องไฟฟ้า ก็รอ คดีอยู่ เพราะพวกพีแดงไปขโมยไฟหลวงใช้ เพราะที่ผ่านมาในความจริงพีแดงมีหลักฐาน

มีมิเตอร์ มีหม้อ ใช้มาตั้งแต่ปี ๒๕๓๙ เสาไฟก็ยังวางหักล้มอยู่หลังโดนสึนามิ พวกพี่แดง เป็นผู้ประสานกับ รัฐบาล พวกผู้นำท้องถิ่นน่าจะช่วยให้พี่แดงมีไฟฟ้าใช้ ชาวบ้านใช้เครื่องปั่นไฟมาตั้งหลายเดือนแล้ว หมดงบ ก็ต้องไปจืมของเขา วันดีคืนดี ก็เขาเอาคัทเอาท์ลง แหลมป้อมก็มีหมด

พี่แดงเปรียบเทียบนะ พวกทหารสร้างบ้านเต็มไปหมด ส่งน้ำกัน แต่พวกพี่แดง ต้องช่วยตัวเอง ๘-๙ เดือนเรายังไม่มีอาชีพเลย ตอนนี้ชาวบ้านเริ่มหาอาชีพทำกันแล้ว เพราะมันถึงเวลาแล้ว สิ่งพี่แดงกลัวคือพอลบรอบปีสึนามิแล้ว สื่ออะไรก็หายไป พี่แดงก็ต้องระวังตัวมากขึ้น ครอบรอบปีเนี่ยบริษัทก็พยายามอยู่เจียบๆ วันดีคืนดีมันก็ยิงปืนใส่ พวกชาวบ้านเลี้ยงส่งพวกอาสาสมัครที่เขามาช่วย มันก็ยิงปืนใส่

ความรู้สึกรู้สึกชาวบ้านตอนนี้เป็นอย่างไบ้าง

เขาก็แยเหมือนกัน เพราะทุกคนต้องต่อสู้กับความสูญเสีย เหมือนกับว่าบางคน ขึ้นมาถึง ๑๐ แล้ว ตกลงมาเหลือ ๐ บางครั้งเราก็หันไม่ถูก ไม่รู้ว่าจะหันยังไง ไปทางไหนดี เราต้องต่อสู้กันหลายอย่าง ต้องตั้งสติ เหมือนพี่แดงแทบบ้า ลูกสาวก็เสีย พ่อก็เสีย พี่สาวก็เสีย แต่บริษัทไม่ให้เราเข้ามาหาศพ ต้องขโมยเข้ามา แต่มูลนิธิปอเต็กตึ๊งให้เข้า แต่พวกชาวบ้านจะไม่ได้เข้า มีคนบอกว่าลูกสาวพี่แดงอาจจะยังรอด ๕๐-๕๐ พี่แดงก็ขอร้องขอเข้าไปดู บริษัทมันก็ไม่ให้เข้า

มีคนบอกพี่แดงว่า มาสู้อยู่ทำอะไรเขาให้เงินก็รับแล้วไปเสีย เดี่ยวจะไม่มีชีวิต พี่แดงก็บอกช่าง ให้มันรู้ว่าแผ่นดินนี้มันไม่มีความเป็นธรรม

ตำรวจในพื้นที่ทำอะไรไม่ได้เลย

ทำอะไร มันมาทำเรามากกว่า เราไปแจ้งความว่าเราโดนขู่ฆ่า ตำรวจบอกผมรับแจ้งให้พี่ไม่ได้หรอก เพราะผมไม่รู้ว่าเป็นจริงหรือเท็จ แต่แค่พวกเราไปเขียนหนังสือ บริษัทไปแจ้ง ตำรวจมาบอกให้พวกพี่แดงไปมอบตัวเลย

การต่อสู้เรื่องที่ดินบนชั้นศาล จะใช้เวลากี่ปี พี่แดงทำใจไว้แล้ว แต่สิ่งที่น่าจะคำนึง คือ พี่แดงเป็นผู้ประสพภัย สีนามิ หมดตัวรัฐบาลไม่ช่วยเหลืออะไร หันมาช่วยเรื่องไฟฟ้า ลักอย่างก็ได้ ที่ดินพิพาทก็ให้พิพาทไป กี่ปีจบก็ช่างมัน ถ้าบริษัทฟาร์อีสท์ชนะ พวกพี่แดง ก็ไป แต่ขณะนี้น่าจะให้พวกพี่แดงได้ใช้ไฟเหมือนผู้ประสพภัยคนอื่น

พี่แดงไปยื่นหนังสือที่สำนักนายกฯ เขาก็มีหนังสือตอบกลับมาว่า เขารับรู้เรื่องของ แหลมป้อมแล้ว และกำลังอินเรื่องไปให้ กระทรวงมหาดไทยและกระทรวงทรัพยากร

สัมภาษณ์

นายห้อง กล้าทะเล : บ้านทุ่งหว้า

สถานการณ์ปัญหาในพื้นที่

ปัญหาที่นี่คือเรื่องที่ดินทางราชการให้อยู่เพียง ๕ ปี

หมู่บ้านนี้อยู่ที่นี่มานานเท่าไรแล้ว

อยู่มาเป็นร้อยปีอยู่มาก่อนมีนามสกุลอีก

ก่อนที่จะเกิดสึนามิมีปัญหามาก่อนหรือไม่

ไม่มี ไม่เคยมีใครมาทวงสิทธิ์ ชาวบ้านอยู่กันอย่างมีความสุข มีอาชีพทำประมง หลังจากเกิดสึนามิแล้วเกิดอะไรขึ้น

หลังจากเกิดสึนามิ ชาวมอแกนชุมชนทุ่งหว้าก็เปลี่ยนไป บ้านชาวมอแกนมีทั้งหมด ๗๐ หลังพังเสียหายหมดเลย ไม่เหลือสักหลังเดียว เหลือเพียงโครงบ้านเพียงหลังเดียว

หลังจากนั้น ชุมชนที่นี่ก็เกิดปัญหาคือ จะเอาพื้นที่ตรงนี้ไปสร้างโรงพยาบาลของเยอรมัน ให้ชาวบ้านมอแกนย้ายออกจากพื้นที่ ทำให้ชาวบ้านที่นี่เดือดร้อน เพราะปู่ย่าตายายเขาตายที่นี่หมดถึง ๔๒ คน ทางหมู่บ้าน กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน อบต.เขาจะให้ชาวมอ

แกนย้ายออกจากพื้นที่ ให้กลับไปอยู่ที่พุเตยมั่ง เขาจัดสรรให้ แต่ชาวมอแกนที่นี้เขาอยู่แบบธรรมชาติ ก็ทำให้เกิดปัญหากับชาวมอแกน

ใครเป็นผู้ที่จะมาขอพื้นที่นี้สร้างโรงพยาบาล

เป็นกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ทางจังหวัดเขามาขอ

แต่ก่อนพื้นที่นี้เป็นของใคร

เป็นของกรมธนารักษ์ แต่ชาวมอแกนมาอยู่ก่อนเป็นร้อยปี ตั้งแต่ผมยังไม่เกิด แต่ก่อนเป็นที่สงวนของตำบลคึกคัก ใครไม่มีที่อยู่ก็มาอยู่ที่นี่ เป็นครอบครัวเรือเฉพาेमอแกนนะ คนไทยก็ไม่ให้อยู่ เพราะว่ามีมอแกนเขาอยู่ไม่มีความวุ่นวายเกิดขึ้น อยู่ใครอยู่มันแบบสนุกสนาน แต่คนภายนอกจะทำให้ชุมชนเขาวุ่นวาย

หลังจากเกิดสึนามิทางจังหวัดก็แจ้งความจ้่านว่าจะเอาพื้นที่ตรงนี้สร้างโรงพยาบาล

ห้อง : ครับ จะเอาที่ตรงนี้ทั้งหมด ๒๖ ไร่ ๓ งาน ทางผู้ว่าราชการจังหวัด อบต.เขาขออีก ๑๐ ไร่

ลุงหม่อง : ตอนแรกขอ ๕ ไร่ ขอจากลุง พอจริงๆ เพิ่มมาเป็น ๘ ไร่ ลุงเลยให้ ๑๐ ไร่ไปเลย แล้วก็จะมาเอาหมดเลย

แล้วยังไงต่อไป

การต่อสู้ครั้งแรก ผมเคยพูดกับท่านชวลิตว่า (พลเอกชวลิต ยงใจยุทธ) อยากให้ชาวมอแกนอยู่ที่เดิมอย่าให้ไปอยู่ที่อื่นเลย ช่วงนั้นชาวมอแกนมีประมาณ ๒๐๐ กว่าคน อยากอยู่ที่นี่ บางคนก็กลัว กลัวสึนามิบ้าง กลัวอย่างอื่นบ้างก็ย้ายออกไป ตอนนีเห็นเหลืออยู่ ๒๓๐ คน ท่านชวลิตก็บอกว่า อยากให้ชาวมอแกนหรือชาวทะเลให้อยูริมทะเล อย่าให้เขาไปอยู่บนเขา อย่าเปลี่ยนวิถีของชาวมอแกน ทำให้ชาวมอแกนดีใจ กับมาปักบ้านกันก็เดินขบวน ไม่ใช่ว่าขบวนต่อสู้อะไร แต่เป็นขบวนเดินมาปักบ้านของตัวเอง ไม่มีรถก็เดินกันมา อบต.ก็ไม่ช่วยเหลือ หลังจากเกิดสึนามิช่วงแรก ทำให้ชุมชนชาวมอแกนวุ่นวายมาก

กว่าจะเข้ามาปลูกบ้านเหมือนที่เห็นอยู่ตอนนี้ ใช้เวลานานแค่ไหน

กว่าจะเข้ามาปลูกบ้านได้ ชาวมอแกนก็ต้องต่อสู้ คือขอยากอยู่สิทธิเดิมไม่ว่าจะ
ทำอย่างไร ขอยากอยู่ที่นี่

ที่ให้ ๑๐ไร่ไปตอนแรก เขาจะขอมากขึ้น

ครั้งแรกเขาจะเอาหมดเลย ผมก็ขึ้นไปพบท่านผู้ว่าราชการจังหวัดพังงา นำทีม
คณะไปคุย ท่านผู้ว่าฯก็บอกให้แบ่งปันกัน เขาก็ขออีก ๑๐ ไร่ ให้ชาวมอแกน ๑๖ ไร่ ผม
เลยถามท่านผู้ว่าฯว่า ให้ชาวมอแกน 16 ไร่ในขนาดด้ามมอแกนมีลูกหลานขยายออกมา
จะอยู่กันที่ไหน ผมว่าอย่างนั้น เพราะเราจะไปบังคับชุมชนไม่ได้ ผมก็ว่า ๑๐ ไร่นั้นคุณ
เอาไปทำอะไรผมไม่ว่า แต่ ๑๐ ไร่นี้ชาวมอแกนเขาอยู่

ก็มีการต่อสู้กัน มีทั้งทหาร ตำรวจ ใครต่อใคร เข้ามาในพื้นที่มาพูดคุยกับชาวบ้าน คุณ
อย่าอยู่ตรงนั้นนะ อย่างงั้นอย่างงี้ ที่ตรงนี้จะสร้างโรงพยาบาลนะ หลังจากนั้นก็มีคน
ใหญ่คนโตเข้ามาช่วยเหลือ มาช่วยชุมชนมอแกนที่นี่ เราคนไทยเหมือนกัน ใครจะมารุก
ที่ดินเราไม่ได้ เพราะชาวมอแกนไม่เคยไปรุกที่ดินใคร เขาอยู่ที่นี่ขนาดเขาอยู่มานานขนาด
นี้ ยังไม่ขอเอกสารสิทธิเลย ไม่รู้จะเอาเขาไปไว้ที่ไหน จะให้ชาวมอแกนมาอยู่อย่างแออัด
เขาอยู่ไม่ได้ เขาอยู่แบบธรรมชาติริมทะเลหาปู หาปลา ทำให้การต่อสู้ตรงนี้ก็ไปเรื่อยๆ มี
องค์กรต่างๆ เข้ามาช่วยเหลือ พอช. ศตจ.เข้ามาช่วยสร้างบ้าน หลายๆ ทีมงานเข้ามาช่วย
เยอะมาก ผมก็จำไม่ได้ หน่วยงานละ ๕ หลัง ๒๐ หลัง

แล้วทางจังหวัดจะมาเอาพื้นที่เขาว่าอย่างไร ที่เริ่มมีการปลูกบ้านในพื้นที่

คือตอนแรกเขาไม่ให้เลย ทำยังไงเขาก็ไม่ให้

แต่หน่วยงานที่มาช่วยเหลือ ก็ช่วยสร้างบ้านให้

อยู่ที่ชาวบ้าน จริงแล้วไม่เกี่ยวกับหน่วยงานที่มาช่วยเหลือ ว่าชาวบ้านยืนยันว่า
ต้องการอยู่ที่นี่ ตอนแรกหน่วยงานที่จะช่วยเหลือก็ไม่ค่อยกล้าเท่าไร แต่ชาวบ้านก็ขอ ขอ
อุปกรณ์สร้างบ้านอะไรก็ได้ ขอไม้ เขาจะได้สร้างบ้านให้เสร็จใครมาไล่เขาก็จะไม่ไป

ลุงฮ่อง : ลุงก็บอกว่าลุงจะเป็นมนุษย์เหล็ก ลุงจะสร้างเอง

ใช้เวลาานเท่าไรกว่าจะได้สร้างบ้าน

ใช้เวลาช่วงนั้นเป็นเดือน กว่าจะได้สร้างบ้าน

แล้วทางจังหวัดยอม

ไม่ยอมเราก็จะสร้าง บ้านเราอยู่นี้จะให้เราไปไหน

หน่วยงานไหนช่วยบริจาคอุปกรณ์

หลายหน่วยงาน เขาเอาอุปกรณ์มาให้ชาวบ้านก็สร้างกันเอง ไม่เสียค่าแรงแม้แต่บาทเดียว

ทางจังหวัดว่ายังไงในขณะที่เรากำลังก่อสร้าง

เขาก็ไม่ยอมเท่าไร ชาวบ้านก็ยกบ้าน สร้างบ้านกันไป ใครจะว่าอย่างไรฉันไม่เกี่ยว ขอยกบ้านให้เสร็จอย่างเดียวจะทำงาน ทำมาหากินแล้ว ใครจะห้ามอย่างไรไม่เกี่ยว เขาถือว่าแผ่นดินนี้เป็นประเทศไทยเหมือนกัน

เหมือนลุงฮ่อง บอกว่า ถ้าไม่อยากให้อยู่ที่นี่ ขอรถแม็คโครคันเดียวฝังขามอแกนไว้ที่นี่ แล้วใครจะสร้างอะไรก็สร้างไป ลุงฮ่องแกพูดตอนนั้นที่ผู้เฒ่าที่ตื้น ลุงแกพูดกับทหารของกาชาดที่มีกาแดงๆ ตั้งแต่นั้นก็ไม่มีใครมาเลย ชาวบ้านก็สร้างบ้านกันไป

ตอนหลังก็มีหน่วยงานต่างๆ เข้ามาเพิ่มบ้าง เป็น ๑๐ หลัง ๘ หลัง ๕ หลังบ้าง ก็แล้วแต่เขาจะมาช่วยเหลือกัน แต่หลักฐานที่เขาออกมา เราก็ไม่ชัดเจนว่าเป็นของใครบ้าง เพราะเราไม่สนใจว่าใครจะให้บ้าง สร้างให้เราเสร็จอย่างเดียว พอตอนหลังก็เสร็จเป็นรูปบ้าน บางบ้านก็ยังไม่เสร็จตามรูปแบบ เหมือนบ้านประธานชุมชนก็ยังไม่เสร็จ แต่ก็ดีก็มีบ้านอยู่กันใครคนที่เขาอุปการะ เขาเห็นว่าพวกเราไม่มีบ้านอยู่กันแล้ว

ผมเคยพูดกับท่านชวลิตครั้งแรกว่า ถ้าผมไม่ได้บ้าน ๗๑ ครอบครั้ว ให้ชาวมอแกนไม่เสร็จ ผมอยู่ยังไงก็จะอยู่อย่างนั้น ผมก็ยังไม่เสร็จ ใครจะเสร็จก็ไม่ว่ากัน แต่ก็ถือว่า เป็นความภาคภูมิใจที่ผมได้สร้างชุมชนนี้ขึ้นมา

มาถึงวันนี้ มีบ้านเป็นชุมชนขนาดนี้ ทางจังหวัดว่าอย่างไรบ้าง

เขาบอกว่าให้อยู่ ๕ ปี ตอนนี้ก็เหลือ ๔ ปีแล้ว เขาพูดมากับกรรมการอีกชุดหนึ่ง ผมไม่ได้ไปด้วย คือหลังจากที่เราเรียกร้องเขาก็ต่อรองว่าให้อยู่ ๕ ปี

ชาวบ้านว่ายังไงต่อไป

ชาวบ้านถือว่าฉันมีบ้านแล้ว ใครจะไล่ฉัน ฉันก็ไม่ไปไหน

ลุงฮ่องรู้สึกยังไงตอนแรกที่เขาไม่ให้เรากลับมาปลูกบ้านอยู่ที่เดิม

มันก็พูดยาก เพราะถ้าไปอยู่ที่อื่นก็ไม่สะดวก หากินก็ลำบาก อาชีพอย่างอื่นก็ทำไม่ได้ จะไม่มีอาชีพ อยู่ที่นี่หากินได้ตลอด เดี่ยวซุดปู วางอวน ทำงานทั่วไปหากินได้ตลอด

สภาพจิตใจชาวบ้านตอนนี้เป็นอย่างไบ้าง

สภาพจิตใจชาวบ้านตอนนี้ ผมคิดว่าการต่อสู้บอกว่า ๕ ปี ทำให้ชาวบ้านไม่มั่นใจเต็มร้อย ผมเคยพูดกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งราชการ รัฐ หรือหน่วยงานเอกชน ถ้ามาช่วยชาวบ้านทวงว่าขอให้ เป็นเอกสารสิทธิของชาวบ้านให้ชัดเจน ให้เป็นของชาวบ้านทั้งหมด ทั้ง ๑๖ ไร่ ๒๓๐ คน ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ ไม่ใช่ชาวบ้านจะมาแบ่งที่กัน ลูกหลานจะได้สบายใจกัน หลังจากที่ได้เอกสารสิทธิผมก็ฝัน อย่างที่ลุงฮ่องแกพูดว่า ได้เอกสารสิทธิที่นี่แล้วจะถวายให้ในหลวงเลย ว่าที่ดินตรงนี้เป็นที่ดินของในหลวง ไปมอบให้ท่านเลย ในที่ดินนี้ไม่มีใครมาทำอะไรได้ นอกจากให้ชาวมอแกนอยู่ มอแกนก็ขายไม่ได้ ให้ลูกหลานอยู่ดูแลตลอดไป ผมอยากได้อย่างนั้น

ลุงไม่สนใจว่าจะให้ ๕ ปี ลุงก็จะอยู่ต่อ เพราะลุงเป็นคนไทย ศาสนาพุทธ

ผมอยากจะฝากถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างๆ ที่เข้ามาในชุมชนทุ่งว่าว่า ผมอยากให้การช่วยเหลือมีการทำข้อมูลให้ชัดเจนเกิดขึ้น ไม่ว่าจะช่วยอย่างไร ทำให้มีตัวหนังสือชัดเจนออกมา ไม่ว่าจะหน่วยงานไหน จะสร้างบ้าน จะทำอะไรต่างๆ ขอให้เป็นตัวหนังสือ ให้ชาวบ้านได้รู้ว่ามีหน่วยนี้เข้ามาช่วยอย่างนี้ หน่วยนี้ช่วยแบบนี้ ทุกหน่วยต้องการเข้ามาช่วยชุมชนทุ่งว่าจริงๆ ผมขอแบบนั้น ถ้าเกิดมาช่วยแบบไม่ชัดเจน ไม่มีข้อมูล ทำให้ชาวบ้านระแวง กลัว บางหน่วยงานเขาเข้ามาช่วยเหลือชุมชนจริง แต่ไม่มีเป็นตัวหนังสือออกมาชาวบ้านเลยไม่รู้ว่ามีมาช่วยอะไรกันแน่ ผมกลัวอันตรายในชุมชนกลัวชาวบ้านทะเลาะกันเอง

สัมภาษณ์

คุณวสันต์ พานิช : ประธานอนุกรรมการเฉพาะกิจที่ดินสีนามิ

ช่วยอธิบายภาพรวมข้อพิพาทที่ดินจากกรณีสีนามิที่เกิดขึ้นค่ะ

คืออย่างนี้ ผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมีอยู่ ๒ ภาค ส่วนหนึ่งคือภาคระหว่างเอกชนกับเอกชนเอง อีกส่วนหนึ่งคือระหว่างภาครัฐกับเอกชน

เรื่องระหว่างเอกชนกับเอกชนก็คือ ส่วนหนึ่งเจ้าหน้าที่รัฐ ปล่อยปละละเลยให้มีการออกเอกสารสิทธิในที่ของรัฐโดยมิชอบ โดยมีการสมคบกันในส่วนของภาครัฐ ทำให้มีการไปครอบทับกับที่ดินที่ราษฎรอาศัยอยู่ นั่นก็คือปัญหาที่หนึ่ง ตลอดทั้งรัฐเองแทนที่จะแก้ไขเยียวยา แต่เดิมปัญหาอาจจะไม่ลุกลามหรือเป็นประเด็นที่ยังไม่มีใครสนใจ แต่เมื่อเกิดเหตุการณ์สีนามิ ปัญหาเริ่มเปิดออกสู่สาธารณะ จากเดิมที่ไม่มีอะไร อาจจะเป็นความกันเฉยๆ แต่หลังจากเกิดสีนามิก็คือ ชาวบ้านไม่สามารถเข้าไปอยู่ในที่เดิมได้ โดยที่รัฐไม่แก้ไขเยียวยา ทั้งที่เหตุการณ์ผ่านมาปีหนึ่ง

ในส่วนของการกรมการสิทธิฯ ลงไปจัดเวทีประชุม เร่งรัดว่าเป็นไปได้ไหมที่เจ้าหน้าที่ของรัฐจะเร่งตรวจสอบว่า เอกสารที่ได้มาชอบหรือไม่อย่างไร พอผ่านมาปีหนึ่งเจ้าหน้าที่ของรัฐก็ยังปล่อยปละละเลย จนกระทั่งรายงานของคณะกรรมการสิทธิฯ เสร็จแล้ว เสนอแล้ว รัฐก็ยังไม่ทำอีก ปัญหาเหล่านี้ก็เลยยังคาราคาซังอยู่ ซึ่งไม่ใช่มีที่เดียว ยังมีที่อื่นอีก เช่นที่บ้านลายัน ที่บ้านควนดั่งกู หรือที่ดิน ๓ แห่งในจังหวัดพังงา ไม่ว่าบ้านโนไร่ ทับตะวัน หรือแหลมป้อม ปัญหาเกิดขึ้นมากมาย โดยที่จริงๆ แล้วที่ดินของรัฐ ตัวรัฐเองกลับไม่เข้าไปแก้ไขเยียวยา ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน

ส่วนที่ ๒ คือ ในส่วนที่ดินของรัฐเอง ไม่ว่าจะเป็นในส่วนของกรมอุทยานฯ กรมป่าไม้ หรือกรมการขนส่งทางน้ำพาณิชยนาวี ต่างๆ เหล่านี้ คือบริเวณที่อยู่ไม่ว่าริมทะเล หรือในส่วนของที่ดิน หนังสือสำคัญที่หลง ที่เรียกว่า นสล.ปรากฏว่า ยิ่งโดยเฉพาะที่ดินริมทะเลส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะเป็นป่าชายเลน อะไรพวกนี้ ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ รัฐไปคิดแทน ทั้งที่ชาวบ้านเอง ที่อยู่กับป่าชายเลน ป่าชายเลนจริงๆ คือรักษาเขาไว้ รับแรงปะทะของน้ำจากคลื่นสึนามิที่เข้ามา แต่ปรากฏว่าพอเกิดเหตุแล้ว รัฐพยายามไม่ให้ชาวบ้านกลับเข้าไปอยู่ในพื้นที่เดิม ซึ่งเกิดปัญหามากมายที่ว่าชาวบ้านไม่สามารถกลับเข้าไปอยู่ในพื้นที่เดิมได้ ต้องอพยพขึ้นมา ทั้งที่วิถีชีวิตของเขา ชาวบ้านที่อยู่ริมทะเลก็คือประมงพื้นบ้าน แต่พอถูกอพยพขึ้นมาทำให้การดำรงชีวิตอยู่ค่อนข้างลำบาก เมื่ออยู่บนบกปัญหาคือจะทำอะไรไหนจะเร็ว แล้วอุปกรณ์ก็ต้องหาคนไปนั่งเฝ้าอยู่ดี มันก็ไม่ได้ต่าง เขาก็ต้องกลับไปอยู่ตามวิถี แต่ว่าถ้าให้เขาขึ้นมาอยู่บนบก คือไปทำลายวิถีชีวิตเขาอีก แล้วเขาจะเริ่มต้นยังงัย ประกอบอาชีพอะไร ใ้ใหม่ครับ อันนี้คือปัญหาสำคัญ แนวความคิดของรัฐเอง ไม่สอดคล้อง แทนที่จะให้ไปอยู่ริมทะเลตามเดิม อ้างว่าด้วยความหวังดี ยกเขาขึ้นมาอยู่บนบก เหล่านี้คือปัญหาที่ดำรงอยู่

อีกส่วนหนึ่งก็คือ ปัญหาที่ดินที่รัฐเองยอมให้อยู่ริมทะเลเหมือนกัน แต่ขณะนี้กฎหมายที่จะมารองรับเขาไม่มี อย่างเช่นที่ดินในเขตอุทยานฯ ป่าสงวน รวมตลอดทั้งป่าชายเลน รวมตลอดทั้งที่อยู่ในที่ดินของรัฐที่บริเวณริมทะเล ซึ่งบางแห่งยอมให้ชาวบ้านกลับไปอยู่ แต่ปัญหาคือกฎหมายรองรับไม่มี ในรูปแบบที่รัฐทำอยู่เหมือนกับให้อยู่เป็นการชั่วคราวที่ตรงนี้มากมายบริเวณริมทะเลไม่ใช่เกิดขึ้นทีเดียวทุกๆ จังหวัดที่เกิดสึนามิ เจอแทบทั้งสิ้น

ดังนั้นรัฐควรจะเร่งออกกฎหมายอะไร เพื่อมารองรับพวกเขาให้อยู่อย่างถาวรได้ รัฐต้องเร่งออกกฎหมายเพื่อมารับรองสิทธิ ไม่ใช่เป็นแต่นโยบายของรัฐบาล และถ้าเกิดเปลี่ยนรัฐบาล เขาต้องอพยพออกอีกหรือความมั่นคงในการที่เขาจะดำรงอยู่แทบจะไม่มีเลย

ดังนั้นรัฐจำเป็นต้องเร่งออกกฎหมายมารองรับ ซึ่งกรรมการสิทธิฯเองก็มองถึงการออกกฎหมายมารับรองสิทธิของชุมชน โดยที่ไม่เป็นปัจเจก เพราะปัจเจกในที่สุดอาจจะมีการซื้อขายไป ในที่สุดก็จะไม่ได้อยู่ในมือของชาวบ้าน ยิ่งที่สวยๆ ริมทะเล ก็ยิ่งถูกเปลี่ยน

มือไป ก็ให้ชุมชนเขาบริหารจัดการเองก็ปรับจนออกมาเป็นรูปโฉมชุมชนหรืออะไรก็แล้วแต่ เพียงแต่รัฐต้องเร่งออกกฎหมายมารองรับสิทธิของเขา ซึ่งขณะนี้หลายแห่งชาวบ้านสร้างบ้านอยู่แล้ว เมื่อไม่มีกฎหมายรองรับแล้วถ้าเกิดนโยบายเปลี่ยน เขาเดือดร้อนแน่ ความมั่นคงไม่มี เพราะฉะนั้นรัฐต้องทำ

อีกส่วนหนึ่ง ที่เป็นปัญหาใหญ่เลย คือกลุ่มชาวเล ชาวเลเนี่ยอาจจะเป็นสิ่งที่ดีที่เขาไม่ได้ใส่ใจเรื่องที่ดิน ที่บอกว่าชาวเลไปแจ้งเรื่องสิทธิครอบครองที่ดินจะไม่มี จะมีก็บางพื้นที่เท่านั้นเอง เช่นในเกาะหลีเป๊ะ จังหวัดสตูล เนื่องจากผู้นำทำแต่เขาไม่โดนสินไหม โดยหลักของชาวเลส่วนใหญ่ อยู่เหมือนเศรษฐกิจพอเพียง หาเลี้ยงตัว ไม่สนใจว่าเรื่องที่ดินได้มาอย่างไร ในที่สุดหลายพื้นที่ คือเอกชนไปออกเอกสารสิทธิครอบครอง สร้างปัญหาให้มากมาย รัฐเองต้องรีบเข้ามาแก้ไขสำหรับชาวเลเหล่านี้ คือหนึ่งเรื่องสัญชาติให้เขาได้รับ สองจะทำอย่างไรให้เขามีความมั่นคงในเรื่องที่อยู่อาศัยต่อไปในอนาคต นี่คือภาพรวมของที่ดินสินไหมทั้งหมด

ก่อนหน้านี้ กรณีพิพาทเรื่องที่ดินเกิดขึ้นหรือไม่ หรือมีปัจจัยทำให้เรื่องนี้เกิดขึ้นหลังเหตุการณ์สินไหม

คือเดิมอาจจะมีการพิพาทกันอยู่แล้ว เพียงแต่ที่ไม่เป็นที่รับรู้ แต่มาเป็นที่รับรู้คือเข้าไปอยู่ในที่ดินเดิมไม่ได้ หลังเหตุการณ์สินไหม ทำให้ปัญหาปะทุ พอมีเอกชนอ้างว่าเป็นที่ดินของเขา ในส่วนจังหวัด ส่วนรัฐแทนที่จะรีบแก้ไข ว่าตรงนี้เป็นที่ดินของรัฐนะแทนที่จะรีบไปแก้ไขเพิกถอนเสีย แล้วให้เขาไปอยู่ตามเดิม น้ำ-ไฟ จะได้เข้าไป ปัญหาคือ แม้เขาจะเข้าไปอยู่แต่น้ำ-ไฟ ไม่มี ก็คาราคาซังอยู่ ดังนั้นไม่ใช่ปัญหาไม่มี ปัญหาปีก่อนสินไหมนิดหน่อย เพียงแต่มันไม่ปะทุขึ้นมา ยังอยู่ได้ตามปกติ เป็นความก็เป็นไป พอหลังจากเกิดสินไหมก็โดน ถึงได้เกิดปัญหาขึ้น

กรณีปัญหาของเกาะพีพี มีอะไรแตกต่างกับพื้นที่อื่นอย่างไรคะ

เกาะพีพีเนี่ย จะต่างกับพื้นที่อื่นนิดหนึ่ง คือชาวบ้านมีที่ดินอยู่แล้ว แต่มีหน่วยงานของรัฐหน่วยงานหนึ่ง ผมจำชื่อเต็มไม่ได้ ใช้ย่อว่า อพท. (องค์การพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ

การท่องเที่ยว) เดิมเลยเนี่ย คือ อพท.จะเข้าไปดูแล แต่ อพท.มีแนวคิดที่จะพัฒนาการท่องเที่ยวโดยเอาเศรษฐกิจนำ เศรษฐกิจนำในที่นี้ก็คือ มุ่งไปรับใช้ธุรกิจ โดยคิดว่าจะทำอย่างไรให้การท่องเที่ยวที่นั่นเป็นการท่องเที่ยวราคาแพง ที่จะโอนเงินเข้าประเทศได้ ดังนั้นแนวความคิดคือ จะทำอย่างไรให้ห้องพักราคาสูง ที่เกาะพีพี อพท. จึงมีแนวความคิดที่จะสร้างโรงแรม โดยอ้างว่าพื้นที่ที่เป็นที่ว่างเนี่ยน่ากลัวสึนามิ ทำเป็นสวนชะ แล้วก็อพยพคนขึ้นไปอยู่บนเขา อันนี้คือกรณีที่เขาแลกพื้นที่กัน พอเกิดแนวความคิดอย่างนี้ ก็ต้องมีทางขึ้นไปสะดวก โดยบันไดเลื่อนหรือลิฟท์ อะไรก็ว่าไป แต่ปัญหาก็คือ ทุนใหญ่ขนาดนั้นทุนไทยทำได้ไหม พอเป็นอย่างนี้ การเข้าไปของ อพท.แทนที่จะมีส่วนร่วมของชาวบ้าน กลับคิดเอาเองไปสร้างเงื่อนไขขึ้นมา พอสร้างเงื่อนไขขึ้นมาก็เป็นปัญหา ซึ่งขณะนี้ผ่านมากว่าแล้ว ผังเมืองคุณยังไม่เรียบร้อย ชาวบ้านก็ก่อสร้างไม่ได้ แล้วก็มีการห้ามไม่ให้ก่อสร้างจนกว่าข้อตกลงระหว่าง อพท.กับชาวบ้านเสร็จ ทั้งที่แต่เดิมกรรมการสิทธิฯ เคยจัดเวทีที่เกาะพีพี อพท.ก็ถอย ซึ่งตอนนั้นก็เหลือแต่กรรมโยธาธิการและผังเมือง ซึ่งเขาก็ไปทำงานความคิดกับชาวบ้านจนลงรอยแล้ว วันดีคืนดี มีการประชุมกรม.สัญญาที่จังหวัดพังงา อพท. กลับเข้ามาอีก ทำให้ปัญหาในพื้นที่ที่ไม่ได้รับการแก้ไข ซึ่งในพื้นที่ตรงนี้มีหลายแห่ง แต่ที่ถูกสึนามิ ก็ตรงพีพีนี้แหละ ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อนมาก การก่อสร้างด้วยทุนระดับชาติเราเอง ไม่สามารถเริ่มลงมือก่อสร้างได้ ด้วยเหตุผลนี้

ดังนั้น ตอนนี้เกาะพีพี ก็ยังเป็นปัญหาอยู่

ใช่ครับ แล้วกรณีแบบเกาะพีพี ก็จะลามต่อไป ซึ่งกรรมการสิทธิฯ กำลังจะจัดเวทีให้ อพท. ชี้แจงกับชาวบ้าน คือ ที่พีพีและลันตา ซึ่งเกาะลันตามีพื้นที่ส่วนหนึ่งที่โดนสึนามิแต่ไม่ค่อยเท่าไร การเสียหายไม่มาก การก่อสร้างก็ยังไม่ค่อยมีปัญหา แต่ก็จะเป็นพื้นที่ที่ถูกพัฒนาเพื่อการท่องเที่ยวเช่นเดียวกัน

บทบาทของกรรมการสิทธิฯ เอง ที่เข้าไปดำเนินการ กรณีพิพาทต่างๆ

ตอนนี้ที่ดำเนินการได้เลย ก็มีตัวอย่างอยู่แห่งหนึ่ง แต่ว่าก็เป็นการร่วมมือของทางราชการด้วย คือเป็นที่ดิน นสล. คือที่หาดกมลา จ.ภูเก็ต โดยที่ดินตรงนั้นที่หาดกมลา เป็น

ที่ดิน นสล. คือหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง โดยให้คนที่อยู่ทำมาหากินเดิมตรงที่นั้น เพราะเป็นที่ชายหาดเหมือนกัน กลับไปอยู่ที่เดิมโดยมีการรังวัดแบ่งเขตว่าใครอยู่ตรงไหนอย่างไร เฉพาะหน้าคือทำสัญญาเช่า ส่วนนโยบายระยะยาวก็เช่นเดียวกับที่อื่นๆ ที่กรรมการสิทธิฯ จะเสนอเป็นภาพรวมในเรื่องที่ดิน ก็คือว่าออกเป็นเอกสารสิทธิรวมของชุมชน ให้ชุมชนบริหารจัดการเอง ใครจะออก ใครจะอยู่อย่างไรให้ชุมชนบริหารจัดการเอง

ส่วนกรณีอื่นๆ กรรมการสิทธิฯ ดำเนินการตรวจสอบ

พื้นที่ ๓ แห่ง คือ แหลมบ่อม ทับตะวัน ไนไร่ ถึงจะมีรายงานการตรวจสอบ เจ้าหน้าที่รัฐแทนที่จะไปใช้กลับไปต่อรอง คือ แทนที่จะไปเพิกถอน กลับไปต่อรองกลับชาวบ้านว่าคุณยอมตรงนั้นนะ ซึ่งไม่ใช่มันเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งคุณเพิกถอนเสียก็จบ ชาวบ้านก็จะอยู่อย่างปกติสุข ไม่นโดนเจ้าของที่ดินที่ได้เอกสารสิทธิ ซึ่งเขาอาจจะได้มาโดยชอบ แต่คนที่ได้มาคนแรกได้มาโดยไม่ชอบ ก็เพิกถอนเสียแล้วก็ไปไล่เบียดกันเอง พวกนายทุนเขาไปไล่เบียดกันได้ ส่วนรัฐมีหน้าที่ช่วยเหลือชาวบ้านที่เดือดร้อน ผู้ยากไร้ คนยาก คนจนแถวนั้น นั่นแหละคือหน้าที่ของรัฐ

หลังจากนี้ กรรมการสิทธิฯ จะดำเนินการต่อไปอย่างไร

กรรมการสิทธิฯ คงจะเสนอภาพรวมอีกที แต่ขณะนี้เราดำเนินการเสร็จแล้วเป็นรายงานในด้านต่างที่เป็นผลจากเหตุการณ์สึนามิ แล้วจะนำเสนอภาพรวมต่อรัฐอีกครั้งหนึ่ง

การดำเนินการของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ต่อกรณีเหตุการณ์ธรณีพิบัติภัย (Tsunami)

(๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยนายเสน่ห์ จามริก ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ลงนามในคำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ ๖/๒๕๔๘ วันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ แต่งตั้ง คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) โดยให้การดำเนินการของคณะอนุกรรมการฯ มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การดำเนินงานทั้งภาครัฐและภาคประชาสังคมเป็นไปอย่างสมานฉันท์สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของระบบนิเวศและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และเพื่อให้การแก้ไขปัญหาและการบูรณะฟื้นฟูได้เป็นไปอย่างรอบด้าน ถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกภาคส่วนในสังคม ส่วนกรณีการตรวจสอบเรื่องร้องเรียนที่เกี่ยวข้องกับสึนามิในประเด็นต่างๆ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการที่เกี่ยวข้องดำเนินการ กล่าวคือ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า คณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ และคณะอนุกรรมการสิทธิแรงงาน

(๒) คณะอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ได้ดำเนินการจัดการประชุม และสัมมนา เพื่อพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหาและจัดทำข้อเสนอทางนโยบาย ดังนี้

๒.๑) ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ การสัมมนาเรื่อง การจัดทำข้อเสนอทางนโยบายจากผู้ประสบพิบัติภัย (Tsunami) ณ โรงเรียนตะกั่วป่าเสนานุกูล จังหวัดพังงา โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีประชาชนผู้ประสบภัยและองค์กรเครือข่ายเข้าร่วมการสัมมนาจำนวน ๒๔๐ คน และมีผู้แทนนายกรัฐมนตรีนครี คือ นาย

ประภาส ลิ้มปะพันธ์ เข้าร่วมรับฟังปัญหาและข้อเสนอโดยตลอดการประชุม

ในการสัมมนาได้แบ่งกลุ่มปัญหาออกเป็น ๔ กลุ่ม ดังนี้

- กลุ่มที่มีปัญหาด้านสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ดิน
- กลุ่มที่มีปัญหาด้านการเข้าถึงความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ
- กลุ่มที่มีปัญหาความเสมอภาคและความเป็นธรรมในการรับความช่วยเหลือและการฟื้นฟู
- กลุ่มที่มีประเด็นปัญหาอื่นๆ เช่น หญิงม่าย ชายม่าย ชุมชนมอแกน แรงงานต่างๆ ที่มีปัญหา

ผลการสัมมนา สามารถสรุปปัญหาที่ประชาชนประสบ ได้แก่

- ความขัดแย้งในเอกสารสิทธิ
- ทบทวนแผนงานการสร้างบ้านถาวร
- การจัดการด้านแรงงาน ทั้งแรงงานในระบบ แรงงานนอกระบบและแรงงานข้ามชาติ
- การเข้าถึงความช่วยเหลือในการประกอบอาชีพ
- ประมงพื้นบ้าน
- กรอบการปฏิบัติทางกฎหมาย
- ความเสมอภาคและความเป็นธรรมต่อคนชายขอบ
- เด็กกำพร้า หญิงม่าย ชายม่าย ชุมชนมอแกน ฯลฯ

๒.๒) ๒๓ มีนาคม ๒๕๔๘ การประชุมเรื่อง การหาแนวทางในการแก้ไขปัญหาลิทธิที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินของผู้ประสบพิบัติภัย (Tsunami) ณ ห้องประชุมสำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีตัวแทนประชาชนผู้ประสบภัยเข้าร่วมการประชุม ๘๐ คน และผู้แทนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กรมป่าไม้ กรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่า และพันธุ์พืช กรมการขนส่งทางน้ำและพาณิชยนาวี กรมที่ดิน ฯลฯ เข้าร่วมการประชุมให้รายละเอียดข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาลิทธิและรับข้อเสนอของที่ประชุมไปดำเนินการ

ในการประชุมได้มีการนำเสนอปัญหาที่ประชาชนประสบในพื้นที่ รวมถึงอุปสรรคในการทำงานขององค์กรพัฒนาเอกชน และให้ผู้แทนหน่วยงานต่างๆ ให้ข้อมูลและเสนอแนะผลการประชุมได้มีข้อเสนอ ดังนี้

- ขอให้กรมที่ดิน และกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) ส่งเอกสารการเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ที่ดินและการออกเอกสารสิทธิเพื่อตรวจสอบการได้มาซึ่งเอกสารสิทธิในที่ดินพิพาท
- กรณีชาวบ้านที่อยู่อาศัยมาเป็นระยะเวลานาน ขอให้จังหวัดตั้งคณะกรรมการพิจารณาร่วมกับกรมที่ดิน และ กพร. พร้อมตัวแทนชาวบ้านร่วมด้วย โดยการดำเนินการต่างๆ ของจังหวัดที่มีผลกระทบต่อชาวบ้านเดือดร้อน ให้ชะลอการดำเนินการไว้ก่อน จนกว่าจะดำเนินการพิสูจน์สิทธิ์เสร็จสิ้น
- ขอให้กรมที่ดินแก้ไขปัญหาอย่างเป็นธรรม และให้ความสำคัญกับประวัติความเป็นมาในพื้นที่และข้อมูลจากชาวบ้านในพื้นที่มาใช้ประกอบการพิจารณา
- บางพื้นที่ๆ มีปัญหา เช่น อำเภอตะกั่วป่า หรือพื้นที่ๆ เป็นชุมชนเมืองเก่า ขอให้ชาวบ้านระบุพื้นที่บ้านและแผนที่ตั้งให้ชัดเจน เพื่อเจ้าหน้าที่จะได้ทำงานได้สะดวกรวดเร็วขึ้น และกรณีพื้นที่เชื่อมกับชุมชนเมือง ขอให้ กพร. ทำแผนที่ชุมชนเมืองด้วย

๒.๓) ๓๐ เมษายน ๒๕๔๘ การสัมมนาเรื่อง การพิจารณาแนวทางแก้ไขปัญหเกี่ยวกับสิทธิและทางเลือกในการพัฒนาและฟื้นฟูท้องที่ กรณีเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ณ โรงแรมเวียงทอง จังหวัดกระบี่ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมกับมูลนิธิเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน มีผู้เข้าร่วมการสัมมนาจำนวน ๑๒๐ คน ประกอบด้วย ประชาชนผู้ประสบภัยจากจังหวัดกระบี่ โดยเฉพาะประชาชนที่อยู่อาศัย และผู้ประกอบการบนเกาะพีพี ตัวแทนจากองค์กรภาครัฐที่เกี่ยวข้อง องค์กรพัฒนาเอกชนในพื้นที่ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร สมาชิกวุฒิสภา และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยมีนายอำนวยการศาสตราจารย์ หัสติน ผู้แทนรองนายกรัฐมนตรี (นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์) เข้าร่วมการประชุมโดยตลอด และชี้แจงแนวความคิดและวัตถุประสงค์ของรัฐบาลในการพัฒนาเกาะพีพี ภายหลังการประชุมนาย

อำนวยการศาสตราจารย์ หัสติน ได้รับข้อเสนอของที่ประชุมที่ขอให้ยุติบทบาทของ อพท.ที่เกาะพีพี เพื่อนำเสนอรัฐบาลดำเนินการต่อไป

(๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล ดังนี้

๓.๑) ข้อเสนอแนะทางนโยบายกรณีผลกระทบจากคลื่นสึนามิต่อนายกรัฐมนตรีในประเด็นการค้นหาศพผู้เสียชีวิตและผู้สูญหาย การช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย ทั้งความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน ความเสียหายด้านที่อยู่อาศัย และความเสียหายต่อการประกอบอาชีพ และการฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เมื่อวันที่ ๖ มกราคม ๒๕๔๘

๓.๒) ข้อเสนอเร่งด่วนเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้ประสบภัยพิบัติภัย (Tsunami) ต่อนายกรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๔๘

(๔) การดำเนินการในคณะกรรมการชุดต่างๆ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่เกี่ยวข้องกับกรณีพิบัติภัย (Tsunami)

๔.๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มอบหมายให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทรัพยากรน้ำและแร่ ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงกรณี ราษฎรบ้านทับตะวัน หมู่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดตรัง ราษฎรบ้านแหลมป้อม หมู่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดตรัง และราษฎรบ้านในไร่ หมู่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอยะหริ่ง จังหวัดปัตตานี ที่ร้องเรียนว่า ถูกละเมิดสิทธิในที่อยู่อาศัยและที่ดินทำกินจากเอกชน ภายหลังจากเกิดเหตุการณ์พิบัติภัย สึนามิ โดยคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนในทรัพยากรน้ำและแร่จัดทำรายงานตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชนทั้ง ๓ กรณี เสร็จสมบูรณ์เมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๘

๔.๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มอบหมายให้คณะกรรมการด้านสิทธิมนุษยชนในทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่งดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ราษฎรร้องเรียน ดังนี้

๑. ชาวบ้านหาดทรายขาว กิ่งอำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง ร้องเรียนว่า การสร้างที่อยู่อาศัยให้ผู้ประสบภัยโดยไม่สำรวจความต้องการของผู้ประสบภัย

การสร้างท่าเทียบเรือโดยการขุดป่าโกงกาง และมีความไม่เป็นธรรมในการ
รับเงินช่วยเหลือราษฎรที่ประสบภัย

๒. ชุมชนประมงพื้นบ้านคลองปากบาง ตำบลหาดป่าตอง อำเภอเกาะกู่ จังหวัด
ภูเก็ต ร้องเรียนว่า ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากองค์การบริหารส่วนจังหวัด
ภูเก็ตต้องการย้ายชุมชนที่อาศัยอยู่บริเวณคลองปากบางออกจากที่เดิม เพื่อ
ก่อสร้างถนน โดยไม่สำรวจความเห็นของราษฎร
๓. ชาวบ้านในพื้นที่หาดกมลา อำเภอเกาะกู่ จ.ภูเก็ต ร้องเรียนว่า ทางกรมไม่
อนุญาตให้ก่อสร้างบ้านในที่ดินเดิมของตน โดยอ้างว่าที่ดินดังกล่าวเป็นที่
เอกสารหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวง (นสล)
๔. ชาวบ้านในชุมชนบ้านลายัน ตำบลเชิงทะเล อำเภอถลาง จังหวัดภูเก็ต ร้อง
เรียนว่า ถูกนายทุนข่มขู่ขังไล่และแจ้งความดำเนินคดีข้อหาบุกรุกที่ดิน
๕. ชาวบ้านบนเกาะพระทอง บริเวณอ่าวตังหน (หาดสน) จังหวัดพังงา ร้องเรียน
ว่า ถูกแจ้งความดำเนินคดีข้อหาบุกรุกที่ดิน
๖. ชุมชนชาวมอแกน ตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ร้องเรียน
ว่า ถูกองค์การบริหารส่วนตำบลคึกคัก บังคับให้ออกจากพื้นที่อาศัยเดิม
๗. ชาวบ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ร้องเรียนว่า
นักเรียนในชุมชนบ้านน้ำเค็มได้รับเงินช่วยเหลือไม่เท่าเทียมกัน
๘. ชาวบ้านเกาะพีพี จังหวัดกระบี่ ร้องเรียนว่า ข้าราชการประจำบางกลุ่ม นักการ
เมือง และกลุ่มทุนธุรกิจ โดยเฉพาะองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ
การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน) หรือ อพท. เข้าไปไล่ที่และจะ
ยึดที่ดินของชาวบ้าน เปิดทางให้กลุ่มทุนเข้ามาครอบครองที่ดินบริเวณ
เกาะพีพี
๙. ชาวบ้านบ้านควนตุงกู หมู่ที่ ๓ ตำบลบางสัก อำเภอกันตัง จังหวัดตรัง
ร้องเรียนว่า ได้รับความเดือดร้อนเนื่องจากเอกชนเจ้าของที่ดินแจ้งว่าจะกั้น
รั้วปิดทางเข้าออกที่ดิน ซึ่งคณะกรรมการแก้ไขปัญหาที่ดินในพื้นที่ธรณี
พิบัติภัย ๖ จังหวัด ได้จัดสรรให้ประชาชนจำนวน ๑๗ ครอบครัวอยู่อาศัย

๑๐. ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลเกาะพระทอง อำเภอคุระบุรี จังหวัดพังงา ร้องเรียนว่า หลังเหตุการณ์สึนามิได้ขอให้ผู้นำท้องถิ่นรับรองการมีที่ดินทำกินให้ แต่มีการขอแบ่งปันที่ดินทำเลดีๆ หากชาวบ้านรายใดไม่ยอมก็จะไม่รับรองให้ และผลักดันให้ชาวบ้านออกจากพื้นที่ โดยอ้างว่าเป็นพื้นที่ของทางราชการ
๑๑. ชาวบ้านตำบลศาลาด่าน อำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ร้องเรียนว่า เหตุการณ์สึนามิ ทำให้ทรัพย์สินของผู้ร้องเสียหายจำนวนมาก แต่กลับไม่ได้รับความช่วยเหลือใดๆ จากหน่วยงานรัฐ
๑๒. กลุ่มผู้ประกอบการค้าเสื้อผ้าของที่ระลึกบริเวณหาดกะรนน้อย ตำบลกะรน อำเภอเมือง จังหวัดภูเก็ต ร้องเรียนว่า ก่อนเกิดเหตุการณ์สึนามิกลุ่มผู้ร้องเคยค้าขายบริเวณหาดกะรนน้อย แต่หลังจากเกิดเหตุการณ์กลับไม่ได้รับอนุญาตจากเทศบาลตำบลกะรน แต่ในขณะเดียวกันเทศบาลกลับอนุญาตให้ผู้ประกอบการรายอื่นเข้าไปค้าขายและปลูกสร้างสิ่งก่อสร้างถาวรได้

๔.๓) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิในการจัดการที่ดินและป่า ดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงตามที่ราษฎรร้องเรียน ดังนี้

๑. ชาวบ้านอำเภอเกาะลันตา จังหวัดกระบี่ ร้องเรียนว่าได้รับความเดือดร้อนจากการถูกประกาศเขตอุทยานแห่งชาติและป่าสงวนแห่งชาติ ทับที่ทำกินทำให้ไม่สามารถออกเอกสารสิทธิได้
๒. กรณีการประกาศเขตอุทยานแห่งชาติหาดนพรัตน์ธาราทับซ้อนที่ดินชาวบ้านเกาะพีพี และขอให้อุทยานแห่งชาติฯ จัดที่ดินให้ปลูกบ้านถาวรแก่ผู้ประสบภัย
๓. ผู้ประกอบการค้ารายย่อยตำบลคึกคัก อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ร้องเรียนขอหารือการต่อสัญญาเช่าที่ธรณีสงฆ์วัดคมนิยเขต แต่ได้รับการปฏิเสธ หลังเกิดเหตุสึนามิที่สูญเสียร้านค้าบริเวณที่เคยเช่าทั้งหมด

๔. กรณีร้องเรียนว่า กรมทางหลวงนำซีเมนต์ที่คืนเพื่อออกหนังสือสำคัญสำหรับที่หลวงทับที่ดินชาวบ้าน ตำบลลำแก่น อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา โดยมอบให้กรมธนารักษ์เพื่อสร้างบ้านพักถาวรสำหรับผู้ประสบภัยสึนามิ

๔.๔) คณะอนุกรรมการด้านสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม และคณะอนุกรรมการด้านสิทธิของกลุ่มชาติพันธุ์ ในคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จัดทำรายงานการสำรวจข้อเท็จจริงเบื้องต้น ในช่วงเดือนกุมภาพันธ์ถึงเดือนมีนาคม ๒๕๔๘ กรณีผู้พลัดถิ่นภายในประเทศ (Internally Displaced Persons) จากมหันตภัยคลื่นยักษ์ “สึนามิ” (Tsunami) ในพื้นที่ ๖ จังหวัดภาคใต้ ในประเด็นการจัดที่อยู่อาศัย ที่ทำกิน

๔.๕) คณะอนุกรรมการสิทธิแรงงาน จัดสัมมนา ดังนี้

๑) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ กับองค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) กระทรวงแรงงาน และศูนย์ประสานงานช่วยเหลือคนงานผู้ประสบภัยจากคลื่นยักษ์ถล่ม (MAC) จัดการสัมมนาเรื่อง “ผลกระทบจากคลื่นยักษ์ต่อผู้ใช้แรงงาน : สถานการณ์และทางออก” เมื่อวันที่ ๑๐ มีนาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมอมารี เอเทรียม ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร

๒) คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ร่วมกับ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) มูลนิธิฟรีดริค เอแบร์ท (FES) และศูนย์อเมริกันเพื่อแรงงานนานาชาติ (ACILS) และกระทรวงแรงงาน จัดการสัมมนาเรื่อง “ชะตากรรมของคนงานผู้ได้รับผลกระทบ : คราบน้ำตายังไม่เหือดแห้ง” ในการสัมมนารำลึก ๑ ปีสึนามิ วันที่ ๑๖ ธันวาคม ๒๕๔๘ ณ โรงแรมอมารี เอเทรียม ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ กรุงเทพมหานคร

๔.๖) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และอนุกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัยสึนามิ เข้าร่วมการสัมมนาเรื่อง “Impact of the Tsunami on Vulnerable

Groups and Women” เมื่อวันที่ ๒๑ -๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๔๘ ณ จังหวัดภูเก็ต จัดโดย United Nations Economic and Social Commission for Asia and Pacific (UNESCAP)

๔.๗) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และอนุกรรมการฯ ร่วมงานครบรอบ ๑ ปี สิ้นนามิ ที่อนุสรณ์สถาน ๑๔ ตุลา วันที่ ๑๓ ธันวาคม ๒๕๔๘ และรับข้อเสนอแนะจากองค์กรเครือข่ายภาคประชาชน เพื่อประมวลนำเสนอต่อรัฐบาล

๔.๗) กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ และอนุกรรมการฯ เข้าร่วมงานครบรอบ ๑ ปี สิ้นนามิ ขององค์กรเครือข่ายภาคประชาชน ในวันที่ ๒๔ ธันวาคม ๒๕๔๘ ณ บ้านทุ่งหญ้า อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา และในวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๘ ณ บ้านเกาะพีพี ตำบลอ่าวนา อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่

ที่ สม ๐๐๐๑/๒

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔๒๒ ถนนพญาไท เขตปทุมวัน
กทม. ๑๐๓๓๐

๖ มกราคม ๒๕๕๘

เรื่อง ข้อเสนอแนะนโยบายกรณีผลกระทบจากคลื่นสึนามิ

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

จากโศกนาฏกรรมเนื่องจากธรณีพิบัติใน ๖ จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมีความเศร้าสลดใจ และตระหนักในความรุนแรงของสถานการณ์ความสูญเสียครั้งนี้ และขอแสดงความชื่นชมในการทำงานของรัฐบาล กลุ่มการเมืองทุกฝ่าย องค์กรเอกชน อาสาสมัครกู้ภัย และประชาชนไทยทั่วประเทศ ที่ได้ร่วมแรงร่วมใจกันช่วยเหลือผู้ประสบภัยอย่างเข้มแข็งและมุ่งมั่น พร้อมทั้งได้รับความร่วมมือจากนานาชาติประเทศอีกด้วย ความร่วมมือกันทุกภาคส่วนครั้งนี้ย่อมเป็นแบบอย่างที่ดีสำหรับการดำเนินการในอนาคต

จากความสูญเสียใหญ่หลวงที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีโอกาสรับรู้ ทั้งจากผู้สูญเสียโดยตรงในพื้นที่ รวมทั้งจากองค์กรพัฒนาเอกชน และการนำเสนอจากสื่อมวลชนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติใคร่ขอเสนอแนะบางประเด็น ที่อาจจะช่วยให้กระบวนการแก้ไขปัญหาต่างๆ มีความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น ดังนี้

๑. การค้นหาศพผู้เสียชีวิต และผู้สูญหาย

๑.๑ เนื่องจากผู้สูญหายมีจำนวนหลายพันคน และการค้นหาในขณะนี้ไม่สามารถทำได้โดยง่ายเช่นในช่วงแรก ดังนั้นการค้นหาโดยเครื่องมืออุปกรณ์และผู้เชี่ยวชาญจึงเป็น

สิ่งที่จำเป็น และการค้นหาควรดำเนินการต่อไปโดยไม่มีเงื่อนไขเป็นข้อกำหนด เพื่อ
ญาติของผู้สูญหายจักได้นำศพผู้เสียชีวิตที่ค้นพบไปบำเพ็ญกุศลตามความเชื่อของแต่ละ
ศาสนา อีกทั้งเป็นการเยียวยาด้านจิตใจให้บุคคลเหล่านั้นด้วย นอกจากนี้ย่อมเป็นผลให้
ครอบครัวผู้สูญหายได้รับการช่วยเหลือจากรัฐอย่างรวดเร็วและถูกต้องยิ่งขึ้น ซึ่งการค้นหา
ดังกล่าว การดำเนินงานฝังกลบพื้นที่ต่างๆ ยังไม่ควรกระทำจนกว่าจะมั่นใจว่าไม่มีศพผู้เสียชีวิต
ให้แน่นอนเสียก่อน มิเช่นนั้นแล้วอาจเป็นอุปสรรคในการค้นหาศพผู้เสียชีวิตได้

๑.๒ เนื่องจากผู้สูญหายจำนวนมากมีภูมิลำเนาต่างกันจากทุกภาคทั่วประเทศ
ดังนั้นเพื่อความสะดวกในการติดตามผู้สูญหายและการพิสูจน์ศพผู้เสียชีวิต ควรจะมีศูนย์
รวมข้อมูลศพผู้เสียชีวิตและผู้สูญหายที่ชัดเจน มีกลไกการประสานงานเพื่อการติดตามการ
ตรวจดีเอ็นเอ และการพิสูจน์ศพผู้เสียชีวิตที่ประชาชนสามารถเข้าถึงได้สะดวกและมี
ประสิทธิภาพ ซึ่งเข้าใจว่ามีผู้เชี่ยวชาญดูแลในเรื่องนี้อยู่แล้ว

๒. การช่วยเหลือแก่ผู้ที่ได้รับความเสียหาย

การช่วยเหลือเหล่านี้รัฐควรเน้นความร่วมมือกับองค์กรภาคประชาสังคมทุกภาคส่วน
ซึ่งได้ร่วมแรงร่วมใจกันปฏิบัติงานในพื้นที่เป็นระยะเวลาพอสมควร เพื่อให้เกิดกระบวนการ
มีส่วนร่วมของประชาชนและชุมชนในการแก้ไขปัญหาด้านต่างๆ โดยเน้นการช่วยเหลือ
เพื่อฟื้นฟูความเข้มแข็งของชุมชนให้พึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว

๒.๑ ความเสียหายต่อชีวิตและทรัพย์สิน

การช่วยเหลือกรณีนี้ควรเป็นไปตามภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันมีข้ออาศัยหลักเกณฑ์
จากอุบัติเหตุกรณีอื่นที่เกิดขึ้นมาแล้วเป็นบรรทัดฐาน และการช่วยเหลือดังกล่าวต้อง
ประสานเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างทั่วถึงและเสมอภาคกันโดยไม่
จำแนกเชื้อชาติ ศาสนา เพศ อันรวมถึงแรงงานต่างด้าว และคนไร้สัญชาติอีกด้วย ทั้งการ
ช่วยเหลือดังกล่าวควรอาศัยฐานข้อมูลที่ภาครัฐมีพร้อมอยู่ทุกด้านเป็นบรรทัดฐาน โดยลด
ภาระของครอบครัวผู้เสียหายในการค้นหาหลักฐานเอกสารต่างๆ ให้มากที่สุด

๒.๒ ความเสียหายด้านที่อยู่อาศัย

ในปัญหาเฉพาะหน้าขอสนับสนุนแนวทางที่รัฐเร่งสร้างที่พักอาศัยชั่วคราวให้แก่ผู้ที่ได้รับความเสียหายทั้งหมด แต่ในส่วนที่อยู่อาศัยถาวรนั้นทั้งสภาพของที่อยู่อาศัย และสถานที่พักอาศัยควรเป็นไปตามวิถีชีวิตและสภาพแวดล้อมของชุมชนโดยให้ประชาชนและชุมชนมีสิทธิในการตัดสินใจ และมีทางเลือก ไม่ควรจำกัดแบบการก่อสร้างที่ตายตัว และให้เริ่มต้นจากฐานที่อยู่เดิม และวิถีชีวิตของชุมชนมากที่สุด โดยเฉพาะชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน

๒.๓ ความเสียหายต่อการประกอบอาชีพ

ควรจัดกองทุนช่วยเหลือให้เป็นระบบและทั่วถึง โดยเน้นความเร่งด่วนของชุมชนชาวประมงพื้นบ้าน กลุ่มลูกจ้าง รวมถึงแรงงานต่างด้าว และประชาชนอาชีพอื่นๆ ที่ต้องการความช่วยเหลือโดยเร็ว และจัดให้สอดคล้องกับความต้องการและความเสียหายที่เป็นจริงของกลุ่มต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยยึดหลักเพื่อการพึ่งพาตนเองและรักษาวิถีชีวิตของชุมชนได้มากที่สุด

๓. การฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ในการฟื้นฟูครั้งนี้ควรเปลี่ยนวิกฤตเป็นโอกาส โดยมีทิศทางการฟื้นฟูและวางแผนจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ทั้งในทะเลและชายฝั่ง เพื่อรักษาระบบนิเวศอย่างสมดุลและยั่งยืน อันจะเอื้อประโยชน์อย่างสำคัญต่อชุมชนในการดำรงวิถีชีวิตและประกอบอาชีพ เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยเน้นการท่องเที่ยวในเชิงอนุรักษ์เป็นหลัก ไม่มุ่งเน้นการท่องเที่ยวในเชิงธุรกิจเช่นที่ผ่านมาอีกทั้งมีมาตรการวางผังเมืองใหม่ ควบคุมการก่อสร้างและความสูงของอาคารริมทะเล ตลอดจนการได้มาซึ่งเอกสารสิทธิริมทะเลอย่างถูกต้อง

โดยที่ประเด็นต่างๆ นี้มีความสำคัญและเกี่ยวเนื่องกับการกำหนดนโยบาย และ
ทิศทางการพัฒนาของรัฐบาล คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติจึงขอกราบเรียนมา
เพื่อพิจารณาประกอบการเร่งรัดแก้ไขเยียวยาความสูญเสียในครั้งนี้อย่าง

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายเสนห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักงานคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

ฝ่ายเลขานุการฯ

โทรศัพท์ ๐ - ๒๒๑๙ - ๓๕๗๓ (จากรูวรรณ, ไชน่า)

๒๒๖ / รายงานสิทธิมนุษยชนปัญหาที่ดิน: พื้นที่ประสบภัยพิบัติสึนามิ

ที่ สม ๐๐๐๑/๐๖/๑๙

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔๒๒ ถนนพญาไท เขตปทุมวัน

กทม. ๑๐๓๓๐

๔ มีนาคม ๒๕๔๘

เรื่อง ข้อเสนอเร่งด่วนเพื่อคุ้มครองสิทธิของประชาชนผู้ประสบธรณีพิบัติภัย (Tsunami)

กราบเรียน นายกรัฐมนตรี

- อ้างถึง ๑. หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๑/๒ ลงวันที่
๖ มกราคม ๒๕๔๘
๒. หนังสือคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ที่ สม ๐๐๐๑/๐๑/๑๔ ลงวันที่ ๑๐
กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘
๓. หนังสือบริษัทเมืองทอง เซอร์วิสเซส แอนด์ แมเนจเม้นท์ จำกัด
ลงวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๘

สิ่งที่ส่งมาด้วย สรุปผลการสัมมนา

ตามที่ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้มีหนังสือกราบเรียนเสนอแนะนโยบายกรณีผลกระทบจากคลื่นสึนามิ ตามหนังสือที่อ้างถึง ๑ และต่อมาคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ร่วมกับเครือข่ายความร่วมมือฟื้นฟูชุมชนชายฝั่งอันดามัน จัดเวทีสัมมนาเพื่อรับฟังปัญหาจากตัวแทนผู้ประสบพิบัติภัยใน ๖ จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ ๑๙ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ โดยมีผู้เข้าร่วมสัมมนาประมาณ ๒๔๐ คน โดยที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้มีหนังสือกราบเรียนเพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ในการสัมมนาดังกล่าวพร้อมทั้งเรียนเชิญรองนายกรัฐมนตรีที่รับผิดชอบเข้าร่วมสัมมนา ตามหนังสือที่อ้างถึง ๒ และ

ท่านรองนายกรัฐมนตรี ได้มอบหมายให้ร้อยตรีประพาส ลิ้มปะพันธ์ ผู้ช่วยรัฐมนตรี เป็นผู้แทนเข้าร่วมสัมมนาด้วย

ในการนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงได้ประมวลปัญหาและข้อเสนอแนะซึ่งรวบรวมจากประชาชนผู้ประสบพิบัติภัยที่เข้าร่วมสัมมนา เพื่อประกอบการพิจารณาดำเนินการเป็นการเร่งด่วน ดังนี้

๑. ปัญหาเรื่องความขัดแย้งในเอกสารสิทธิของชุมชนที่ประสบภัย และกำลังต้องการสร้างบ้านถาวรในชุมชนเดิมรัฐต้องเร่งกระบวนการพิสูจน์สิทธิ และระหว่างนั้นจะต้องระงับการจับกุมเพื่อลดการเผชิญหน้า

๒. ทบทวนแผนการสร้างบ้านถาวรอย่างเร่งรัดในภาพรวม โดยให้ประชาชนผู้ประสบภัยมีส่วนร่วมในการเลือกสถานที่ตั้ง รูปแบบบ้าน หรือการมีทางเลือกอื่นๆ และศึกษาบทเรียนจากหลายชุมชนที่มีการก่อสร้างบ้านถาวรอย่างมีส่วนร่วมในขณะนี้ และอาจสร้างงานจากการจ้างแรงงานและช่างฝีมือจากชุมชนในบริเวณนั้นและใกล้เคียง โดยยึดหลักให้อยู่ในวิถีชุมชนเดิมมากที่สุด

๓. แรงงานในระบบ ควรจะได้รับหลักประกันในการคุ้มครองสิทธิแรงงานตามกฎหมาย ขอให้รัฐเร่งดำเนินการจ่ายค่าจ้างแก่ลูกจ้างแทนนายจ้างที่ได้รับผลกระทบจากสึนามิ และจัดการพัฒนาศักยภาพโดยมีค่าจ้างแก่แรงงานที่ว่างงาน เพื่อเป็นการเยียวยาช่วยเหลือในเบื้องต้น และเป็นประโยชน์ในระยะยาว

๔. แรงงานนอกระบบ และอาชีพอิสระต่างๆ เช่น แรงงานก่อสร้าง พนักงานบริการ หมอนวดชายหาด คนขับรถสามล้อรับจ้าง ผู้ค้ารายย่อย มีปัญหาการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารการช่วยเหลือที่ชัดเจนจากภาครัฐ และไม่มีกรจัดเก็บข้อมูลที่แน่นอนมาแต่เดิม ทำให้ผู้ประสบภัยทั้งโดยตรงและโดยอ้อม ไม่สามารถได้รับการช่วยเหลือจากรัฐและสังคม จึงควรประสานงานกับองค์กรพัฒนาภาคเอกชนที่มีการติดตามเก็บข้อมูลและสำรวจชัดเจนในบางส่วน เพื่อให้เกิดกระบวนการช่วยเหลือที่มีประสิทธิภาพและเป็นธรรมทั้งจากรัฐและสังคมในเฉพาะหน้าโดยเร่งด่วน

๕. แรงงานข้ามชาติ ห้ามผลักดันผู้ที่ประสบภัยออกนอกประเทศอย่างไม่สมัครใจ และให้เร่งรัดการออกบัตรแทนบัตรที่สูญหาย เพื่อให้ได้รับความคุ้มครองและการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมโดยเปิดช่องให้องค์การภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการรวบรวมข้อมูล และดำเนินการ รวมถึงเปิดโอกาสให้มีศูนย์การช่วยเหลือในพื้นที่และมีอาสาสมัครชาวพม่า ร่วมประสานงาน นอกจากนี้ นายจ้างที่จดทะเบียนแรงงานข้ามชาติไว้ ควรได้รับการช่วยเหลือให้มีแรงงานข้ามชาติโดยรัฐอาจพิจารณา ยกเว้นการจ่ายค่าจดทะเบียนใหม่

๖. ประมงพื้นบ้าน ขอให้กำหนดมาตรการช่วยเหลืออาชีพประมง ซึ่งรวมถึง ประมงพื้นบ้านตามสภาพความเสียหายที่เกิดขึ้นจริง โดยไม่เลือกปฏิบัติว่าจดทะเบียนหรือไม่ โดยมีบรรทัดฐานความเสมอภาคที่เป็นธรรม และให้สามารถกลับสู่การประกอบอาชีพ ตามปกติ ทั้งนี้ โดยให้ประชาชน ชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการ กำหนดหลักเกณฑ์การให้ความช่วยเหลือที่เหมาะสม

๗. ต้องส่งเสริมและพัฒนาการบริหารการให้ความช่วยเหลือโดยกระบวนการที่ ชุมชนมีส่วนร่วม รวมทั้งบางกรณีพบว่า มีปัญหาจากกรอบปฏิบัติทางกฎหมาย เช่น ใน กรณีของการไม่ขึ้นทะเบียน หรือหลักฐานเอกสารสูญหาย ไม่มีเอกสารยืนยันสถานะ บุคคล ขอให้ใช้กระบวนการจัดตั้งคณะทำงานจากชุมชนร่วมกับภาครัฐในการตรวจสอบ ข้อมูลและการตัดสินใจแก้ไขปัญหา

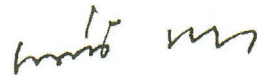
๘. รัฐจะต้องสร้างหลักประกันว่าคนชายขอบทุกกลุ่มจะได้รับความช่วยเหลือ อย่างเสมอภาคและเป็นธรรม รวมทั้งครอบครัวที่อยู่ในภาวะลำบาก เด็กกำพร้าหรือเด็กใน ครอบครัวที่แม่หรือพ่อเสียชีวิต ซึ่งจะต้องได้รับความช่วยเหลืออย่างครบกระบวนการ ทั้ง ระยะสั้นและระยะยาว โดยยึดผู้รับบริการเป็นศูนย์กลาง

จากความเห็นของประชาชนที่เข้าร่วมสัมมนาในครั้งนี้ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่าประเด็นปัญหา เฉพาะหน้าดังกล่าว หากได้รับการแก้ไข ในเบื้องต้นจะสามารถช่วยเหลือผู้ประสบพิบัติภัยได้อย่างทั่วถึงและเท่าเทียม จึงกราบเรียน มาถึงนายกรัฐมนตรี เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินการช่วยเหลือผู้ประสบพิบัติภัย และ

หวังเป็นอย่างยิ่งว่าข้อมูล ข้อเสนอแนะจากประชาชนที่ได้จากการสัมมนาในครั้งนี้ จะเป็น
ประโยชน์ในการทำงานของหน่วยงานต่างๆ ให้ตรงตามความต้องการของประชาชน

จึงกราบเรียนมาเพื่อโปรดพิจารณา

ขอแสดงความนับถืออย่างยิ่ง

(นายเสน่ห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ฝ่ายเลขานุการ

สำนักคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

โทรศัพท์ ๐ ๒๒๑๙ ๒๙๘๐ ต่อ ๑๐๑๑ (จากรูวรรณ, ไชนภา)

๒๓๐ / รายงานสิทธิมนุษยชนปัญหาที่ดิน: พื้นที่ประมงชัยภูมิพิบัติสินามิ

รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
โดย
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานการตรวจสอบ ที่ ๒๓ / ๒๕๔๘

เรื่อง ปัญหาที่ดินภายหลังจากเกิดธรณีพิบัติภัยสึนามิ ธรณีชุมชนแหลมป้อม
ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา

ผู้ร้อง ปกปิดชื่อ

ผู้ถูกร้อง บริษัท ฟาร์อีสท์ เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ที่ ๑ กรมที่ดิน ที่ ๒

ผู้ร้องกับพวกได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๑๑/
๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๑๔ มกราคม ๒๕๔๘ ว่าชาวบ้านบริเวณหาดแหลมป้อม หมู่ ๒ บ้านน้ำ
เค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ซึ่งอาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมาเป็น
เวลาหลายสิบปี แต่ครั้งเมื่อเกิดธรณีพิบัติภัยสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ทำให้
ผู้ร้องต้องสูญเสียสมาชิกในครอบครัวครอบครัวที่ต้องเสียชีวิต บ้านเรือนและทรัพย์สินได้
ได้รับความเสียหาย แต่ไม่สามารถค้นหาศพญาติที่เสียชีวิต และเข้าไปในที่ดินเดิมของตนไม่
ได้ เพราะมีผู้มาล้อมรั้วรอบบริเวณดังกล่าวทั้งหมด พร้อมทั้งมีการข่มขู่อีกด้วย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีมูล และ
อยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะ
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิ
ในทรัพยากรน้ำและแร่ เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่
ได้พิจารณาตรวจสอบดังนี้

ข้อ ๑. ความเป็นมา

ในบริเวณหาดแหลมป้อม หมู่ ๒ บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชุมชนที่ทยอยกันเข้ามาอยู่อาศัยตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ.๒๕๑๔ ซึ่งในขณะนั้นมีการทำเหมืองแร่ เรือซูด

ต่อมาปี ๒๕๑๙-๒๕๒๐ ชาวบ้านมีการอพยพเข้ามาอยู่หลายครอบครัวมากขึ้น มีการปลูกกระท่อมหรือบ้านหลังเล็กๆ ในบริเวณที่มีการได้รับสัมปทานเหมืองแร่ แต่ครั้งเมื่อหมดอายุประทานบัตรเหมืองแร่ ชาวบ้านก็ยังคงอยู่ในบริเวณเหมืองร้าง และไม่มีใครมาอ้างเป็นเจ้าของที่ดินดังกล่าว

ข้อ ๒ การตรวจสอบ

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ได้พิจารณาตรวจสอบโดยให้ประชาชนชุมชนบ้านแหลมป้อมชี้แจงด้วยวาจา ให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า เจ้าหน้าที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษร และให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า เจ้าหน้าที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ตลอดจนตัวแทนบริษัท ฟาร์อีสท์ เทรคดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ชี้แจงด้วยวาจา ดังนี้

๒.๑ คำชี้แจงของประชาชนชุมชนบ้านแหลมป้อม

บ้านแหลมป้อมเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนบ้านน้ำเค็ม ตั้งอยู่ที่หมู่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชาวบ้านเริ่มเข้ามาอยู่อาศัยบริเวณดังกล่าวตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๔ ซึ่งมีทั้งที่เป็นคนงานเหมืองแร่ และบางส่วนก็หาแร่ตามชายหาด ต่อมาในช่วงปี ๒๕๑๙-๒๕๒๐ ชาวบ้านเริ่มเข้ามาอาศัยอยู่หลายครอบครัวมากขึ้น มีการปลูกกระท่อมหรือบ้านหลังเก่าๆ แต่เมื่อครั้งกิจการเหมืองแร่ได้ยุติลง ชาวบ้านดังกล่าวได้เปลี่ยนไปทำอาชีพต่างๆ เช่น ออกเรือหาปลา ค้าขาย รับจ้าง ทำปลาเค็ม เลี้ยงหมู ฯลฯ และสภาพบ้านก็เปลี่ยนจากที่เป็นกระท่อมหรือบ้านหลังเล็กเป็นบ้านที่อยู่อาศัยถาวรขึ้น

ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๓๓ ทางราชการได้ออกทะเบียนบ้านและเลขที่บ้านให้กับชาวบ้านบางส่วน ส่วนถนนหนทางในบริเวณดังกล่าวทั้งสำนักงานเร่งรัดพัฒนาชนบท มีการทำถนนลูกรังเข้าไปในบริเวณดังกล่าว ครั้นเมื่อมีองค์การบริหารส่วนตำบลบางม่วง องค์การบริหารส่วนตำบลฯ จึงเข้ามารับช่วงในการบูรณะซ่อมแซมถนนดังกล่าว

จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๓๙ การไฟฟ้าส่วนภูมิภาคได้ปักเสาพาดสายไฟฟ้าเข้ามาในบริเวณดังกล่าว ทุกครัวเรือนในบริเวณบ้านแหลมป้อมจึงมีไฟฟ้าใช้โดยทั่วกัน และเมื่อ พ.ศ.๒๕๔๖ บริษัท ฟาร์อีส เทคดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ได้เข้ามาอ้างสิทธิในที่ดินบริเวณนั้น ซึ่งต่อมามีการฟ้องร้องชาวบ้านบางส่วนเป็นคดีต่อศาลจังหวัดพังงา

เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ได้เกิดกรณีกรณีพิพาทภัยสึนามิถล่มชุมชนบ้านแหลมป้อม ชาวบ้านเสียชีวิตและสูญหาย ๔๒ คน แยกเป็นผู้เสียชีวิตที่พบศพแล้ว ๒๑ คน และผู้สูญหาย ๒๑ คน มีผู้รอดชีวิต ๙๘ คน ส่วนบ้านเรือนและทรัพย์สินเสียหายทั้งหมด หลังจากเกิดเหตุชาวบ้านที่รอดชีวิตได้พยายามเข้าไปในบริเวณนั้น เพื่อค้นหาศพของสมาชิกในครอบครัว แต่ผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าหน้าที่ของบริษัท ฟาร์อีสฯ ได้ข่มขู่ชาวบ้านดังกล่าวว่า “ขอร้ออย่ายุ่งกับที่ดินแปลงนี้อีก ถ้าไม่เชื่อ คลื่นยักษ์ไม่เอาเมืองไป ภูนี้แหละจะเอาชีวิตมึง” จนกระทั่งวันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๔๗ บริษัท ฟาร์อีสฯ ได้ดำเนินการปักเสารั้วรอบบริเวณดังกล่าว ต่อมาได้มีการปักป้ายในบริเวณนั้น พร้อมทั้งมีข้อความใน “ป้ายว่า” ที่ดินแปลงนี้ มีเอกสารสิทธิเป็นสิทธิครอบครอง น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐ ๙๒๑ และ ๙๒๒ โฉนดที่ดินเลขที่ ๒๖๗๙, ๓๓๗๓ ตามคำพิพากษาศาลฎีกา คดีแดงเลขที่ ๑๒๑๑, ๑๒๑๒/๒๕๓๗ ของบริษัท ฟาร์อีสฯ ห้ามบุกรุก หรือปลูกสิ่งปลูกสร้างสิ่งใดๆ ทั้งสิ้น

ถึงแม้จะมีป้ายดังกล่าวอยู่ ชาวบ้านบ้านแหลมป้อมก็เข้าไปปลูกสร้างบ้านบริเวณที่ตนอาศัยอยู่เดิม หากแต่เมื่อก่อสร้างเสร็จแล้วการไฟฟ้าภูมิภาค มิได้ดำเนินการปักเสาพาดสายไฟฟ้าในพื้นที่ เพราะเป็นการปลูกสร้างในที่ดินของบริษัท ฟาร์อีสฯ รวมทั้งมีปัญหาสิทธิในการใช้น้ำประปาในลักษณะเดียวกันด้วย

๒.๒ คำชี้แจงของบริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด

ระหว่างที่เริ่มทำการตรวจสอบหลังจากได้รับการร้องเรียนคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติโดยประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้รับหนังสือโดยที่มิได้มีการสอบถามแต่อย่างใด เป็นหนังสือฉบับลงวันที่ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘ จากสำนักกฎหมายนิติประชาชาติ ความว่า ด้วยหนังสือฉบับนี้ข้าพเจ้านายนิติ แก้วล้วน ในฐานะทนายความของบริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ขอแจ้งให้ท่านได้ทราบว่าที่ดินหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ที่ดินที่ถือครองตามคำพิพากษาของศาลฎีกาเลขที่ ๑๒๑๑, ๑๒๑๒/๒๕๓๗ เนื้อที่ดินประมาณ ๑๑๕ ไร่เศษ และที่ดินโฉนดเลขที่ ๒๖๗๓, ๓๓๗๓ ที่ตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ บ้านน้ำเค็ม ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา นั้น เป็นที่ดินกรรมสิทธิ์ถือครอง และครอบครองอยู่ก่อนเกิดเหตุธรณีพิบัติภัย “สึนามิ” ของบริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด

ด้วยเหตุดังกล่าวนี้ โดยหนังสือฉบับนี้ ข้าพเจ้าในฐานะทนายความของ บริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด จึงขอกราบเรียนมายังท่านและหน่วยงานของท่านให้ได้รับทราบว่าบริษัทฯ ขอใช้สิทธิในการห้ามและโต้แย้งสิทธิ ในอันที่ผู้ใด หรือหน่วยงานใดๆ จะทำการปลูกสร้างสิ่งก่อสร้าง และหรือสิ่งอันเป็นสาธารณูปโภคประเภทใดๆ ลงในที่ดินแปลงใดแปลงหนึ่ง แม้เป็นส่วนใดของที่ดินก็ตาม จะต้องได้รับอนุญาตหรือได้รับความยินยอมเป็นหนังสือจากผู้มีอำนาจของบริษัทฯ ก่อนเท่านั้น จึงจะดำเนินการปลูกสร้างได้

อนึ่งหากมีการกระทำใดๆ ลงไป โดยที่บริษัทฯ ไม่ได้อนุญาต หรือให้ความยินยอมบริษัทฯ ก็ขอสงวนสิทธิตามกฎหมาย เพื่อโต้แย้งสิทธินั้นทางศาลจนถึงที่สุด

สืบเนื่องจากการที่มีประชาชนบางส่วนได้ร้องเรียนต่อหน่วยงานของรัฐ และหรือองค์กร ด้านสิทธิมนุษยชนด้านต่างๆ อ้างเหตุว่าได้รับความเดือดร้อนจากการกระทำของบริษัทฯ นั้นจึงไม่เป็นความจริง เพราะที่ดินที่เกี่ยวข้องกันนี้ ก่อนเกิดเหตุ “สึนามิ” บริษัทฯ กับประชาชนกลุ่มดังกล่าว มีข้อพิพาทเป็นคดีแพ่งและคดีอาญาอยู่ในศาลจังหวัดพังงาหลายเรื่อง และคดีอยู่ระหว่างการพิจารณาคดีของศาล

ทางบริษัทฯ ขอชี้แจงต่อองค์กรของท่านด้วยความเคารพว่า ทุกคนต่างเท่าเทียมกันในการที่จะได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายด้วยวิธีคิดที่ว่า “ต่างคนต่างฐานะ กฎหมายต้องให้การคุ้มครองอย่างเท่าเทียมกัน” ปัจจุบันนี้เมื่อบริษัทฯ ดำเนินการอ้างสิทธิตามกฎหมาย ก็จะถูกกล่าวหาว่าละเมิดสิทธิมนุษยชน แต่ปัจจุบันนี้ความเป็นจริงกลับกลายเป็นว่า บริษัทฯ ไม่อาจจะใช้สิทธิทางกฎหมายปกป้องทรัพย์สินของตนเองได้ก็เท่ากับบริษัทฯ ก็ถูกละเมิดสิทธิมนุษยชนเช่นเดียวกัน ปัจจุบันนี้ประชาชนตามที่ข้าพเจ้าอ้างถึงต่างอ้างองค์กรของท่านเพื่อกดดันหน่วยงานของรัฐและบริษัทฯ ที่จะดำเนินการตามกฎหมาย และข้าพเจ้ายังหวังว่าศาลยังเป็นที่พึ่งที่ดีที่สุด ที่จะเป็นที่หวังสุดท้ายของการระงับข้อพิพาทนั้นทางบริษัทฯ หวังเป็นอย่างยิ่งว่าคงจะได้รับความเข้าใจจากองค์กรของท่านด้วยความเคารพต่อสิทธิของกันและกันภายใต้กฎเกณฑ์ของความเท่าเทียม

ครั้นต่อมา เมื่อคณะอนุกรรมการฯ ได้ให้กรรมการผู้จัดการบริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด และนายนิวัติ แก้วล้วน ในฐานะทนายความของบริษัทฯ ดังกล่าว ให้ประสานงานกับกรรมการผู้จัดการบริษัทฯ เพื่อให้ชี้แจงข้อเท็จจริง ในกรณีที่ดิน ในกรณีนี้ นายนิวัติ แก้วล้วน แจ้งว่าติดภารกิจว่าความที่ศาลจังหวัดตะกั่วป่า คดีเกี่ยวเนื่องกับเรื่องดังกล่าวนี้ และแจ้งว่าการชี้แจงข้อเท็จจริงใดๆ ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับคดีความก็ยังคงดำเนินการกระบวนการพิจารณาในศาล และบางอย่างยังเป็นความลับของตัวความที่ทนายความไม่อาจเปิดเผยได้ และยังคงต้องมีมติจากคณะทนายความที่ทำคดีร่วมกัน และได้รับอนุญาตจากบริษัทฯ ซึ่งเป็นตัวความก่อน จึงสามารถชี้แจงรายละเอียดต่างๆ ได้

๒.๓ คำชี้แจงของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า

เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงาสาขาตะกั่วป่า ได้ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรว่าสำนักงานที่ดินได้ตรวจสอบแล้วปรากฏข้อเท็จจริงดังนี้

๑. น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชื่อ บริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด เป็นผู้ถือสิทธิครอบครอง โดยซื้อจาก นายสงวน กุลวานิช และนางโสพิศ กุลวานิช ผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ ซึ่ง น.ส.๓ ก. ทั้งสามแปลงดังกล่าวเดิมเป็น ส.ค.๑ เลขที่

๔๖, ๗๙ และ ๘๐ ตามลำดับในตำบลอำเภอดงเจริญของนายเกียรติ กุลวานิช ตามคำสั่งศาล นายลิข กุลวานิช ได้นำ ส.ค.๑ ทั้งสามแปลง ดังกล่าวออกเป็น น.ส.๓ ก.ทั้งสามแปลงข้างต้น ในนามผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช และได้มี การจดทะเบียนโอน เปลี่ยนนามผู้จัดการมรดกจากนายลิข กุลวานิช เป็นนายสงวน กุลวานิช และ นางโสพิศ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๓๗

๒. โฉนดที่ดินเลขที่ ๒๖๗๙ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชื่อบริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ โดยซื้อมาจากนายสงวน กุลวานิช และนางโสพิศ กุลวานิช เป็นผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖ ซึ่งโฉนดที่ดินแปลงดังกล่าวออกโดยหลักฐาน ส.ค.๑ เลขที่ ๕๐ หมู่ที่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ของ นายเกียรติ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๒๔ โดยนายเกียรติ กุลวานิช ถึงแก่กรรม มีนายลิข กุลวานิช เป็นผู้จัดการมรดกนายเกียรติ กุลวานิช ตามคำสั่งศาล ฯ และได้มีการโอนเปลี่ยนนามผู้จัดการมรดกจากนายลิข กุลวานิช เป็นนางโสพิศ กุลวานิช และนายสงวน กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๖ มกราคม ๒๕๔๖

๓. โฉนดที่ดินเลขที่ ๓๓๗๓ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา มีชื่อ นายสงวน กุลวานิช เป็นผู้ถือกรรมสิทธิ์ โดยนายสงวน กุลวานิช ได้ออกโฉนดที่ดิน เมื่อวันที่ ๓ พฤษภาคม ๒๕๓๑ ตามหลักฐาน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๐๒๘ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เมื่อวันที่ ๒๕ กันยายน ๒๕๒๙ ของนายสงวน กุลวานิช เอง

๒.๔ คำชี้แจงของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษรว่า ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดประทานบัตรในท้องที่ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว และขอชี้แจงสิทธิของ ผู้ถือประทานบัตรที่มีในเขตเหมืองแร่ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ. ๒๕๑๐ ซึ่งผู้ถือประทานบัตรมีสิทธิตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗๓ เท่านั้น สิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินยังคงเป็นของผู้มีกรรมสิทธิ์อยู่ หากพื้นที่ที่เป็นที่ดินของรัฐ หน่วยงานของรัฐ ที่รับผิดชอบนั้นยังคงมีสิทธิและหน้าที่เหนือที่ดินดังกล่าวด้วย แม้ว่าที่ดินเหล่านั้นจะได้รับอนุญาตประทานบัตรแล้วก็ตาม ดังนั้นเมื่อประทานบัตรสิ้นอายุแล้ว ผู้ถือประทานบัตร จึง

ไม่ได้มาซึ่งสิทธิครอบครองตามสิทธิในประทานบัตรที่เคยได้รับครั้งประทานบัตรยังมีอายุอยู่ (มาตรา ๗๓(๓)) การสั่งการเพื่อจะใช้ประโยชน์ต่างๆ ในพื้นที่ประทานบัตรที่สิ้นอายุแล้ว โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ จึงไม่สามารถกระทำได้ คงเป็นสิทธิเฉพาะของผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินหรือหน่วยงานของรัฐที่มีสิทธิและหน้าที่ในที่ดินเหล่านี้เท่านั้น

นอกจากนี้ในเอกสารรายละเอียดประทานบัตรหมู่ที่ ๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ในบริเวณที่ดินพิพาทมีประทานบัตรรวม ๕ ฉบับ ได้แก่

๑. ประทานบัตรเลขที่ ๔/๒๕๓๑ (๙๘๔๙) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๑๔๕-๑-๖๖ ไร่
๒. ประทานบัตรเลขที่ ๓/๒๕๓๑ (๙๘๕๐) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๕๑-๒-๒๖ ไร่
๓. ประทานบัตรเลขที่ ๓๒/๒๕๒๙ (๙๘๕๔) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๑๑๙-๐-๑๒ ไร่
๔. ประทานบัตรเลขที่ ๕๒/๒๕๒๕ (๙๘๕๓) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๒๖๖-๑-๐๘ ไร่
๕. ประทานบัตรเลขที่ ๒๗/๒๕๓๒ (๙๘๔๘) ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด เนื้อที่ ๑๗๙-๑-๑๔ ไร่

และต่อมากรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ได้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสารเพิ่มเติม กล่าวคือ กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงาน อุตสาหกรรมจังหวัดพังงา ให้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลเอกสารแสดงการใช้ที่ดิน พร้อมทั้งส่งแผนที่และเอกสารประกอบ ซึ่งเอกสารดังกล่าวระบุไว้ดังนี้

๑. ประทานบัตรที่ ๙๘๕๔/๙๗๗๗ ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด ตั้งอยู่ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ภูมิประเทศเป็นที่ราบริมทะเล ทับป่าไม้ชายฝั่งทะเล และทะเลมหาสมุทรอินเดียบางส่วน
๒. ประทานบัตรที่ ๙๘๔๘/๙๘๒๕ ของ บริษัท ฮกจงเส็ง จำกัด ตั้งอยู่ที่ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ประทานบัตรทับที่กรรมสิทธิ์ผิวดินของราษฎร

ข้อ ๓ ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาตรวจสอบทั้งนี้โดยอาศัยบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๕๐ ดังนี้

มาตรา ๔ ศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิ และเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๔๖ บุคคลซึ่งรวมกันเป็นชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมย่อมมีสิทธิอนุรักษ์หรือฟื้นฟูจารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ หรือวัฒนธรรมอันดีของท้องถิ่นและของชาติ และมีส่วนร่วมในการจัดการ การบำรุงรักษา และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างสมดุลและยั่งยืน

มาตรา ๕๖ สิทธิของบุคคลที่จะมีส่วนร่วมกับรัฐและชุมชนในการบำรุงรักษา และการได้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพ และในการคุ้มครอง ส่งเสริม และรักษาคุณภาพสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ดำรงชีพอยู่ได้อย่างปกติและต่อเนื่อง ในสิ่งแวดล้อมที่จะไม่ก่อให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ หรือคุณภาพชีวิตของตน ย่อมได้รับความคุ้มครอง

มาตรา ๗๙ รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการสงวน บำรุงรักษา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติและหลากหลายทางชีวภาพอย่างสมดุล รวมทั้งมีส่วนร่วมในการส่งเสริมบำรุงรักษา และคุ้มครองคุณภาพสิ่งแวดล้อมตามหลักการพัฒนาที่ยั่งยืน ตลอดจนควบคุมและกำจัดภาวะมลพิษที่มีผลต่อสุขภาพอนามัย สวัสดิภาพ และคุณภาพชีวิตของประชาชน

มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม จัดหาแหล่งน้ำเพื่อเกษตรกรรมให้เกษตรกรอย่างทั่วถึง และรักษาผลประโยชน์ของเกษตรกรในการผลิตและการตลาดสินค้าเกษตรให้ได้รับผลตอบแทนสูงสุด รวมทั้งส่งเสริมการรวมตัวของเกษตรกรเพื่อวางแผนการเกษตรและรักษาผลประโยชน์ร่วมกันของเกษตรกร

ซึ่งจากคำชี้แจงของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า สรุปแล้วน่าจะเห็นว่า ที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ

๙๒๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงานั้น เป็นบริเวณพื้นที่ประทานบัตรเหมืองแร่ของ บริษัท ฮกจิงเส็ง จำกัด เลขที่ ๙๘๔๘/๙๘๒๕ เนื่องจากพื้นที่ดังกล่าว ซึ่งบริษัท ฮกจิงเส็ง จำกัด ดังกล่าว มีนายลิมปี กุลวานิช บิดานายเกียรติ กุลวานิช เป็นเจ้าของ และต่อมานายเกียรติ กุลวานิช เป็นเจ้าของแทน ในเอกสารประกอบของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ระบุอย่างชัดแจ้งว่า เป็นประทานบัตรในชื่อของราษฎร ประกอบกับรูปที่ดินใน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ระบุว่าด้านทิศตะวันตก จดที่ประทานบัตร บริษัท ฮกจิงเส็ง จำกัด ส่วนด้านทิศตะวันออกจดประทานบัตรของเกรียงศักดิ์ สุวรรณพุกษ์ ทั้ง ๓ แปลงเช่นเดียวกัน ซึ่งเมื่อพิจารณาประกอบกับประทานบัตรของ บริษัท ฮกจิงเส็ง จำกัด เลขที่ ๙๘๕๔/๙๗๗๗ ซึ่งลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบริมฝั่งทะเล ทั้บป่าไม้ชายฝั่งทะเลและทะเลมหาสมุทรอินเดียบางส่วน ซึ่งตามหลักการของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่แล้ว ที่ดินในการทำเหมืองแร่ที่เป็นที่ดินของรัฐ เมื่อประทานบัตรหมดอายุแล้วย่อมตกกลับมาเป็นของรัฐตามเดิม ดังนั้น ที่บริษัท ฟาร์อีส เทรด ดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด อ้างว่า น.ส.๓ ก. เลขที่ ๙๒๐, ๙๒๑ และ ๙๒๒ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา อ้างว่าที่ดินทั้ง ๓ แปลง อยู่ติดกับทะเลมหาสมุทรอินเดียจึงขัดกับความเป็นจริง ซึ่งพื้นที่ที่ดินที่ชาวบ้านแหลมป้อมอาศัยอยู่มาเป็นเวลานาน ก็คือที่ดินที่บริษัท ฮกจิงเส็ง จำกัด ได้ประทานบัตรทำเหมืองแร่ริมทะเล และเมื่อประทานบัตรสิ้นอายุลงย่อมตกกลับมาเป็นของรัฐ เมื่อรัฐมีหน้าที่ที่ต้องจัดระบบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม รัฐชอบที่จัดสรรที่ดินบริเวณที่ชุมชนแหลมป้อมอาศัยอยู่เป็นเวลานานดังกล่าวให้แก่ราษฎรนั้นๆ ต่อไป ประกอบกับชุมชนแหลมป้อมอยู่อาศัยในที่ดินดังกล่าวมาเป็นเวลานาน ย่อมมีสิทธิใช้ประโยชน์จากทรัพยากรที่ดินดังกล่าว เพื่อการดำรงชีพของตนอย่างยั่งยืนตลอดไป

อนึ่ง ชุมชนแหลมป้อมมีไฟฟ้าใช้อย่างถาวรมาตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๓๙ แล้ว โดยขอต่อการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค การไฟฟ้าเขต ๑๑ กตอ. ๒ นครศรีธรรมราช แต่ครั้งหลังจากประสบเหตุธรณีพิบัติภัยสึนามิ กลับถูกปฏิเสธโดยอ้างว่าเป็นที่ดินพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกัน รวมตลอดทั้งการใช้น้ำประปาด้วยเช่นกัน ซึ่งการใช้ไฟฟ้าและประปาเป็นพื้นฐานแห่งการดำรงชีวิตของมนุษย์หรือศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ขั้นพื้นฐานนั่นเอง ดังนั้น ถึงแม้

จะมีข้อพิพาทระหว่างเอกชนด้วยกันในบริเวณดังกล่าวก็ตาม รัฐย่อมมีภาระหน้าที่ดำเนินการให้หน่วยงานของรัฐดำเนินการให้ชุมชนแหลมป้อมสามารถมีไฟฟ้าและประปาใช้โดยปกติ เฉกเช่นประชาชนในราชอาณาจักรไทยโดยทั่วไป

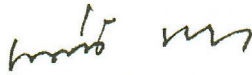
ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงเสนอมาตรการแก้ไขปัญหาคารละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐบาล ดังต่อไปนี้

๑. ให้รัฐบาลห้ามมิให้ บริษัท ฟาร์อีส เทรดิง แอนด์ คอนสตรัคชั่น จำกัด ครอบงวนการครอบครองและใช้ประโยชน์ของชาวบ้านชุมชนแหลมป้อมโดยทันที นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้รัฐบาลเร่งรัดการรับรองสิทธิในที่ดินให้แก่ชาวบ้านชุมชนแหลมป้อมที่ครอบครองอยู่แต่เดิมก่อนเกิดกรณีพิพัตภัยสึนามิ ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้รัฐบาลเร่งรัดให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้จัดการให้ชาวบ้านชุมชนแหลมป้อมมีไฟฟ้าและประปาใช้ ภายในเวลา ๑ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

(นายเสนห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายจรัส ดิษฐาอภิชัย)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(คุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นัยนา สุภาพิ่ง

(นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประสิทธิ์ เจริญไทยทวี

(นายประสิทธิ์ เจริญไทยทวี)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวสันต์ พานิช

(นายวสันต์ พานิช)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุทิน นพเกต

(นายสุทิน นพเกต)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสุนี ไชยรส

(นางสุนี ไชยรส)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน

(นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณหญิงอัมพร มีสุข

(คุณหญิงอัมพร มีสุข)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวอามร วงษ์สังข์

(นางสาวอามร วงษ์สังข์)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่...๘...เดือน...ธันวาคม..พ.ศ.๒๕๔๘

เรื่องร้องเรียนเลขที่.....๑๑/๑๔.....ลงวันที่..๑๔..เดือน..มกราคม..พ.ศ.๒๕๔๘

รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
โดย
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานการตรวจสอบที่ ๒๔/๒๕๔๘

เรื่อง สิทธิในที่อยู่อาศัยและในที่ดินทำกิน

ผู้ร้อง ปกปิดชื่อ

ผู้ถูกร้อง นายสมเกียรติ ลีธีระ ที่ ๑, เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงาสาขาตะกั่วป่าที่ ๒

ผู้ร้องกับพวกได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๖๕/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ว่า ประชาชนหมู่ที่ ๗ บ้านโนนไร่ (บ้านโนนไร่ ตะวันตก) ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีความเดือดร้อน เนื่องจากได้มีกลุ่มนายทุนและส่วนราชการทำการออกเอกสารสิทธิที่ดินครอบคลุมพื้นที่แหล่งน้ำทะเลท่วมถึง ซึ่งเป็นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำของชุมชนอย่างยาวนานยี่สิบถึงสามสิบปี ประชาชนได้ทำการคัดค้านหลายครั้ง เช่น ส่งคำคัดค้านไปยังฝ่ายปกครองระดับจังหวัด และอำเภอ เจ้าหน้าที่ที่ดินจังหวัด และผู้ไปรษณีย์ของนายกรัฐมนตรี แต่ก็เงียบเฉย

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีมูล และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ และได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ เป็นผู้ดำเนินการ

ข้อ ๑. ความเป็นมา

บริเวณพื้นที่ในหมู่ที่ ๗ บ้านโนไร่ตะวันตก ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีชุมชนดั้งเดิมตั้งอยู่ก่อนมีการทำเหมืองแร่ แต่มีอยู่จำนวนน้อย ต่อมาครอบครัวเริ่มขยาย จึงขยายพื้นที่มาจนถึงบ้านโนไร่ตะวันตก และอยู่อาศัยทำกินในบริเวณที่ดินดังกล่าว

โดยในพื้นที่ดังกล่าวได้เริ่มมีการทำเหมืองแร่เมื่อประมาณปี.ศ.๒๕๐๐ จนถึงประมาณปี พ.ศ.๒๕๑๗ ซึ่งชาวบ้านก็อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวมาโดยตลอด ด้วยการปลูกกระต๊อบหรือบ้านหลังเล็กๆ ในบริเวณที่มีการได้รับสัมปทานเหมืองแร่ แต่ครั้งเมื่อหมดอายุประทานบัตรเหมืองแร่ ชาวบ้านก็ยังคงอยู่ในบริเวณเหมืองร้าง และขยายครอบครัวอยู่ในพื้นที่ รวมทั้งได้ใช้ประโยชน์ในชุมชนเหมืองซึ่งกลายเป็นบึงน้ำขนาดใหญ่ใช้ในการเลี้ยงปลากะชัง และใช้เป็นทางเข้าออกทะเลตลอดมา โดยไม่มีใครมาอ้างสิทธิในที่ดินดังกล่าว

ข้อ ๒. การตรวจสอบ

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ได้พิจารณาตรวจสอบโดยให้ประชาชน ชุมชนบ้านโนไร่ (ในไร่ตะวันตก) ชี้แจงด้วยวาจาพร้อมส่งเอกสารประกอบการชี้แจง และให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า เจ้าหน้าที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษรและส่งเอกสารประกอบการชี้แจงตลอดจนนายสมเกียรติ ลีธีระ ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรพร้อมเอกสารประกอบคำชี้แจง และชี้แจงด้วยวาจา กล่าวคือ

๒.๑ คำชี้แจงของประชาชนชุมชนบ้านโนไร่ (ในไร่ตะวันตก)

ประชาชนชุมชนบ้านโนไร่ (ในไร่ตะวันตก) ชี้แจงพร้อมส่งเอกสารประกอบการชี้แจงว่าชุมชนโนไร่ตะวันตกเป็นหย่อมบ้านของบ้านโนไร่ หมู่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ชาวบ้านที่อยู่อาศัยเป็นชาวบ้านดั้งเดิมที่อยู่ในบ้านโนไร่แล้วได้

ขยายครอบครัวออกมาอยู่ในบริเวณชุมชนในไร่ตะวันตกในปัจจุบัน โดยการปลูกกระทืบหรือบ้านหลังเล็ก ๆ

ในช่วงปี พ.ศ.๒๕๐๐-๒๕๑๗ ได้มีการเข้ามาทำสัมปทานเหมืองแร่ ซึ่งชาวบ้านก็อาศัยอยู่ในเขตบริเวณเหมืองดังกล่าว มิได้ย้ายออกไปแต่อย่างใด เมื่อกิจการเหมืองแร่ได้ยุติลง ชาวบ้านก็ยังอยู่ในที่ดินบริเวณดังกล่าว แต่ได้ใช้ประโยชน์จากชุมชนเหมืองซึ่งเป็นชุมชนน้ำโดยใช้เลี้ยงปลาในกระชัง และได้ใช้ประโยชน์ด้วยการใช้เป็นทางสัญจรออกทะเลเพื่อทำประมงดำรังซีฟ และสภาพบ้านจากที่เป็นกระทืบ หรือบ้านหลังเล็กก็ปรับปรุงเป็นบ้านที่อยู่อาศัยถาวรขึ้น และมีความเป็นชุมชนขนาดใหญ่ขึ้น ชาวบ้านส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม จึงมีกุโบร์ และสุเหร่าอยู่ในพื้นที่ และยังมีโรงเรียนอยู่ในบริเวณที่ดินดังกล่าวด้วย โดยไม่มีบุคคลใดเข้ามาอ้างสิทธิในที่ดินดังกล่าวหรือโต้แย้งการอยู่อาศัยและทำกินของชาวบ้านแต่อย่างใด

เมื่อประมาณกลางปี พ.ศ.๒๕๔๗ นายสมเกียรติ ลีธีระ ได้นำเจ้าพนักงานรังวัดที่ดินเข้ามารังวัดที่ดินบริเวณบ้านในไร่ตะวันตกเพื่อออกโฉนดที่ดิน แต่ชาวบ้านได้รวมตัวกันคัดค้านการรังวัด ดังกล่าว และเจ้าพนักงานที่ดินได้รับคำคัดค้านไว้พิจารณาแล้ว โดยเจ้าพนักงานที่ดินได้งดการรังวัดไว้เพื่อให้เจ้าของที่ดินที่อ้างสิทธิตกลงกับชาวบ้าน จึงยังไม่มีการรังวัดที่ดินเพื่อออกโฉนดแต่อย่างใด และมีได้มีการฟ้องร้องดำเนินคดีเพื่อพิสูจน์สิทธิใดๆ ทั้งสิ้น

เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๔๗ ได้เกิดกรณีกรณีพิพาทกับสืนามิเข้าถล่มชุมชนบ้านในไร่ ทำให้บ้านเรือนพังเสียหายทั้งหมด หลังจากนั้นชาวบ้านได้กลับเข้าไปปลูกสร้างบ้านเรือนเพื่ออยู่อาศัยในที่ดินพื้นที่เดิมบางส่วนและที่ดินพื้นที่ใหม่บางส่วน โดยเมื่อตรวจสอบทางทะเบียนพบว่า บ้านของกลุ่มผู้ร้องตั้งอยู่ในที่ดินหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ต่อมา เมื่อประมาณเดือนมิถุนายน ๒๕๔๘ นายสมเกียรติ ลีธีระ ได้นำหนังสือบอกกล่าว ว่า นายสมเกียรติลีธีระ กับบุตรเป็นเจ้าของที่ดินตามหลักฐาน หนังสือรับรองการทำประโยชน์ น.ส.๓ ก. ทั้งหมด ๒๓ แปลง เลขที่ดิน ๑๔๖๐, ๑๔๖๑, ๑๖๒๒, ๑๖๒๓, ๑๖๓๒, ๑๖๓๓,

๑๗๕๔, ๑๗๕๖, ๑๗๕๗, ๑๗๕๘, ๑๗๕๙, ๑๗๖๐, ๑๗๖๑, ๑๗๖๒, ๑๗๖๓, ๑๗๖๔, ๑๗๖๕, ๑๗๖๖, ๑๗๖๗, ๑๗๖๘, ๑๗๖๙, ๑๗๗๐, ๑๘๒๑ ที่ดินตั้งอยู่หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ประกาศให้ชาวบ้านหรือถนนสิ่งปลูกสร้างและย้ายออกจากที่ดินดังกล่าว

๒.๒ คำชี้แจงของผู้ถูกร้อง

๒.๒.๑ คำชี้แจงของนายสมเกียรติ ลีธีระ

นายสมเกียรติ ลีธีระ ได้ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจาว่า นายสมเกียรติ ลีธีระ และบุตร ๒ คน คือนายบุญเจริญ ลีธีระ และนางสาวรัชณี ลีธีระ ได้ประมูลที่ดินจำนวน ๒๓ แปลงนี้ จากบริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ในราคา ๑๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยสิบสองล้านบาทถ้วน) มีจุดประสงค์เพื่อทำรีสอร์ท ที่พักแก่ผู้มาท่องเที่ยว โดยได้ใช้รถไถปรับพื้นที่ไปบ้างแล้ว จนเกิดเหตุภัยพิบัติสึนามิเมื่อเดือนธันวาคม ๒๕๔๗ ที่ผ่านมา จึงต้องระงับโดยการชั่วคราว และในเดือนมิถุนายน พ.ศ.๒๕๔๘ นี้ จะเริ่มทำโครงการทำรีสอร์ทต่อไป ที่ดินที่มีผู้ดูแลอยู่ตลอด การดำเนินการจัดทำโครงการนี้คาดว่าจะแล้วเสร็จภายใน ๑ - ๒ ปีนี้

โดยขอชี้แจงอีกว่า จากการสอบถามชาวบ้านว่าก่อน พ.ศ.๒๕๓๔ ที่ดินเป็นของเจ้าของแต่ละบุคคล มีการแจ้ง ส.ค.๑ เพื่อทำเป็น น.ส.๓ ก. และมี ๒ ครอบครัวทำเหมืองโดยใช้เครื่องมือเล็กๆ แต่ไม่ประสบความสำเร็จ จึงได้ขายที่ดินให้กับบริษัท สำเนาเพชรจำกัด เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๔ จนถึงพ.ศ.๒๕๔๓ เป็นเวลา ๑๐ ปี จึงได้โอนที่ดินให้บริษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน จนถึงพ.ศ.๒๕๔๕ เป็นเวลา ๒ ปี จึงได้โอนขายที่ดินให้นายสมเกียรติ ลีธีระ พร้อมบุตร พร้อมได้แนบแผนผังที่ดิน และสำเนานั่งสิทธิ์รับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) รวม ๒๓ แปลงมาด้วย

สภาพที่ดินเป็นสวนมะพร้าวประปรายห่างๆ พร้อมมีต้นมะม่วงหิมพานต์อยู่ทั่วไป มีบ่อน้ำอยู่ ๒ บ่ออยู่ห่างกัน มีถนนคั่นบ่อๆ ละประมาณเนื้อที่ ๖-๗ ไร่ เวลานั้นน้ำทะเลลงน้ำก็แห้งบ่อ น้ำเหลือน้อยมาก เมื่อน้ำทะเลขึ้นก็มีน้ำมาก

๒.๒.๒ คำชี้แจงของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า

เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษร และด้วยวาจาว่า สำหรับกรณีที่แจ้งให้ชี้แจงข้อเท็จจริงและส่งเอกสาร เมื่อวันที่ ๒๑ เมษายน ๒๕๔๘ ถึงกรณีการละเมิดสิทธิที่ดินชุมชนเมืองเก่าในพื้นที่บ้านโนไร่ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ซึ่งมีชื่อ นายสมเกียรติ ลีธีระ เป็นเจ้าของที่ดินจำนวน ๒๓ แปลง โดยให้จัดส่งภายในกำหนดเวลา ๗ วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือนั้น ขอเรียนว่า สำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาท้ายเหมือง ไม่สามารถจัดเตรียมเอกสารดังกล่าวได้ทันภายในกำหนดเวลา เนื่องจากที่ดินแปลงดังกล่าวมีเอกสารจำนวนมาก หากมีความเร่งด่วนในการดำเนินการขอให้โปรดจัดส่งเจ้าหน้าที่มาดำเนินการในเอกสารดังกล่าวได้ (คณะอนุกรรมการฯ ออกหนังสือกรณีนี้ตั้งแต่ ๒๔ มกราคม ๒๕๔๘ และเดือนครั้งที่ ๒ เมื่อ ๒ มีนาคม ๒๕๔๘)

ต่อมา คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ ได้จัดส่งเจ้าหน้าที่ไปรับเอกสารดังกล่าวจากสำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่าเอง โดยที่สำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า มิได้ทำคำชี้แจงเพิ่มเติมแต่ประการใด

๒.๓ คำชี้แจงของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ชี้แจงด้วยลายลักษณ์อักษรพร้อมเอกสาร โดยสรุปความได้ว่า กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูลรายละเอียดประทานบัตรในท้องที่ดังกล่าวเสร็จเรียบร้อยแล้ว ปรากฏตามรายละเอียดประทานบัตร คำขอประทานบัตร หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา และขอชี้แจงสิทธิของผู้ถือประทานบัตรที่มีในเขตเหมืองแร่ ตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ ซึ่งผู้ถือประทานบัตรมีสิทธิตามที่ระบุไว้ในมาตรา ๗๓ เท่านั้น สิทธิตามประมวลกฎหมายที่ดินยังคงเป็นของผู้มีกรรมสิทธิอยู่ หากพื้นที่ๆ เป็นที่ดินของรัฐ หน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบนั้นยังคงมีสิทธิและหน้าที่เหนือที่ดินดังกล่าวด้วย แม้ว่าที่ดินเหล่านั้นจะได้รับอนุญาตประทานบัตรแล้วก็ตาม ดังนั้น เมื่อประทานบัตรสิ้นอายุแล้วผู้ถือประทานบัตรจึงไม่ได้มาซึ่งสิทธิครอบครองตามสิทธิในประทานบัตรที่เคยได้รับครั้ง

ประธานบัตรยังมีอายุอยู่ (มาตรา ๗๓ (๓)) การสั่งการเพื่อจะใช้ประโยชน์ต่างๆ ในพื้นที่
ประธานบัตรที่สิ้นอายุแล้ว โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ จึงไม่
สามารถกระทำได้ คงเป็นสิทธิเฉพาะของผู้มีกรรมสิทธิในที่ดินหรือหน่วยงานของรัฐที่มี
สิทธิและหน้าที่ในที่ดินเหล่านั้นเท่านั้น

ในรายละเอียดประธานบัตร คำขอประธานบัตร หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอ
ท้ายเหมือง จังหวัดพังงา มีทั้งหมดจำนวน ๒๑ แปลง แต่ที่เกี่ยวข้องกับกรณีนี้ เพราะเป็น
ของบริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด นอกจากนั้นเป็นเหมืองแร่ของรายอื่นๆ กล่าวคือ

๑. แปลงที่ ๖ คำขอประธานบัตรที่ คปป.๕๐/๒๕๑๙ (๖๖๗๔) ของ บริษัท เหมือง
แร่โอภาส จำกัด เนื้อที่ ๑๕๘-๑-๕๓ ไร่ ขอดอนคำขอประธานบัตร วันที่ ๒๒ มกราคม ๒๕๓๔

๒. แปลงที่ ๗ คำขอประธานบัตรที่ คปป.๙/๒๕๑๔ (๖๖๗๕) ของบริษัท เหมือง
แร่โอภาส จำกัด เนื้อที่ ๑๗๐-๑-๗๓ ไร่ ขอดอนคำขอประธานบัตรวันที่ ๒๐ กันยายน ๒๕๓๓

๓. แปลงที่ ๙ คำขอประธานบัตรที่ คปป.๔๙/๒๕๑๙ (๖๖๗๒) ของ บริษัทเหมือง
แร่โอภาส จำกัด เนื้อที่ ๒๒๙-๐-๒๓ ไร่ ขอดอนคำขอประธานบัตร วันที่ ๒๐ กันยายน
๒๕๓๓

แต่ทั้ง ๓ แปลง มิได้ระบุสภาพพื้นที่เดิมของคำขอประธานบัตรแต่อย่างใด

ข้อ ๓. ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ได้ตรวจสอบโดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราช
อาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และ
วัฒนธรรม ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติแร่ เป็นบรรทัดฐาน กล่าว
คือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐

มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระเบียบการถือครองที่ดินและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม

กติการะหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม

ข้อ ๑๑ ข้อ ๑ ย่อย รัฐภาคีแห่งกติกานี้ รับรองสิทธิของทุกคนในมาตรฐานการ

ครองชีพที่เพียงพอสำหรับตนเองและครอบครัว ซึ่งรวมถึงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม และที่อยู่อาศัยที่เพียงพอ และสภาพการครองชีพที่ดีขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๓๗๔ ถ้าผู้ครอบครองขาดยึดถือทรัพย์สินโดยไม่สมัครและได้คืนภายในเวลาปีหนึ่งนับแต่วันขาดยึดถือหรือได้คืนโดยฟ้องคดีภายในกำหนดเวลานั้นไซ้ ท่านมิให้ถือว่าการครอบครองสูญุดหยุดลง

พระราชบัญญัติแระ พ.ศ.๒๕๑๐

มาตรา ๗๓ ผู้ถือประทานบัตรในเขตเหมืองแร่ เฉพาะแต่

(๓) ไร่ที่ดินในเขตเหมืองแร่ ที่ขุดเอาแร่แล้วหรือที่มีแร่ไม่สมบูรณ์พอที่จะเปิดการทำเหมืองเพื่อเกษตรกรรมในระหว่างอายุประทานบัตร แต่ทั้งนี้เมื่อสิ้นอายุประทานบัตรแล้ว มิให้ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิครอบครอง

จากการตรวจสอบเอกสารที่สำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า จัดส่งมาให้ นั้น คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาตินั้น ได้พิจารณาแยกเป็นกลุ่มที่ดินและกลุ่มบุคคล กล่าวคือ

๓.๑ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๕๙, เลขที่ ๑๗๖๐ และเลขที่ ๑๗๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลง นายศิริ เอกศิลป์ อ้างว่า ได้รับมอบการครอบครองจากนางสดสี อุดมทรัพย์ ที่เป็นพี่บุญธรรมของตน ตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๙ ทั้งนี้เนื่องจากประทานบัตรหมดอายุ หลังจากนั้น นายศิริ เอกศิลป์ ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ.๒๕๓๓ นายศิริ เอกศิลป์ ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประทานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๘ ประทานบัตรที่ ๖๖๗๓/๖๓๔๙ และประทานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนามบริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๓.๒ ที่ดินตามรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๕๘, เลขที่ ๑๗๖๑ และเลขที่ ๑๗๖๓ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว นายกัณฐ์ศ กุลวานิช อ้างว่านางสดสี อุดมทรัพย์ ได้มอบการครอบครองให้แก่นางรัมภา กุลวานิช บุตรสาว ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๑๖ เพราะประทานบัตรหมดอายุ และนางรัมภา กุลวานิช มารดาของตนได้มอบการครอบครองให้แก่ตน เมื่อปี พ.ศ.๒๕๒๙ หลังจากนั้นนายกัณฐ์ศ กุลวานิช ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา จนกระทั่ง พ.ศ. ๒๕๓๓ นายกัณฐ์ศ กุลวานิช ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประทานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๘, ประทานบัตรที่ ๖๖๗๓/ ๖๓๔๙ และประทานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนาม บริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๓.๓ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๕๗, เลขที่ ๑๗๖๘ และเลขที่ ๑๗๗๐ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว นายพิชัย เอกศิลป์ อ้างว่า นางสดสี อุดมทรัพย์ บ้าของตนมอบการครอบครองให้แก่ตนตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๙ เพราะประทานบัตรหมดอายุ หลังจากนั้นนายพิชัย เอกศิลป์ ก็ได้ครอบครองและทำประโยชน์เรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๓๓ นายพิชัย เอกศิลป์ ได้ยื่นคำขอรังวัดเพื่อขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขอออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประทานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๙ ประทานบัตรที่ ๖๖๗๔/๖๓๔๙ และประทานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนาม บริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๓.๔ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ก.) เลขที่ ๑๗๕๖, เลขที่ ๑๗๖๗, เลขที่ ๑๗๖๙ และเลขที่ ๑๘๒๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้ง ๔ แปลงดังกล่าว นายปรีชา อุดมทรัพย์ อ้างว่านางสดสี อุดมทรัพย์ มารดาของตนได้มอบการครอบครองให้แก่ตนตั้งแต่ พ.ศ.๒๕๑๙ เพราะประทานบัตรหมดอายุ หลังจากนั้นนายปรีชา อุดมทรัพย์ ก็ได้ครอบครองและทำประโยชน์

เรื่อยมา จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๓๓ นายปรีชา อุดมทรัพย์ ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขออนุญาต
หนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และในการขออนุญาต
หนังสือรับรองการทำประโยชน์ดังกล่าว ได้แนบประทานบัตรที่ ๖๖๗๒/๖๓๔๘ ประทาน
บัตรที่ ๖๖๗๔/๖๓๔๙ และประทานบัตรที่ ๖๖๗๕/๖๔๒๑ ในนาม บริษัท เหมืองแร่
โสภาส จำกัด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๔ แปลงดังกล่าว

๓.๕ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๖๒๒, เลข
ที่ ๑๖๓๓ และเลขที่ ๑๗๕๔ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา
เนื่องจากที่ดินทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว นายสุเมธ ชาญวุฒิกุล อ้างว่าซื้อที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่
๑๖๗๒ มาจากนายมาอิน ศรีรัตน์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ ซื้อที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๖๓๓ มา
จากนายเซ่ง แซ่หลี เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๙ และซื้อที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๗๕๔ มาจากนายเด็น เขียว
นิล เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ หลังจากนั้นนายสุเมธ ชาญวุฒิกุล ได้ครอบครองและทำประโยชน์
เรื่อยมา ครั้นต่อมา เมื่อ พ.ศ.๒๕๓๑ นายสุเมธ ชาญวุฒิกุล ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อออก
หนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และที่ดินมิได้อยู่
ในเขตประทานบัตรการทำเหมืองแต่อย่างใด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำประโยชน์
ทั้ง ๓ แปลงดังกล่าว

๓.๖ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๖๒๓ และเลขที่
๑๖๓๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา เนื่องจากที่ดินทั้งสองแปลง
ดังกล่าว นายสุเมธ จริยวัฒน์วิจิตร อ้างว่าได้ซื้อที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๖๒๓ จากนายมา
อิน ศรีรัตน์ เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๕ และได้ซื้อที่ดิน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๖๓๒ จากนายเซ่ง แซ่หลี
เมื่อ พ.ศ.๒๕๒๔ หลังจากนั้นนายสุเมธ จริยวัฒน์วิจิตร ได้ครอบครองและทำประโยชน์
เรื่อยมา ครั้นต่อมาเมื่อ พ.ศ.๒๕๓๑ นายสุเมธ จริยวัฒน์วิจิตร ได้ยื่นคำขอรังวัด เพื่อขอ
ออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์เฉพาะราย โดยมีได้แจ้งการครอบครอง และที่ดินมิได้
อยู่ในเขตประทานบัตรการทำเหมืองแต่อย่างใด จนกระทั่งได้รับหนังสือรับรองการทำ
ประโยชน์ทั้ง ๒ แปลงดังกล่าว

๓.๗ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๗๖๔ หมู่ ๗
ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น เดิมเป็นที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๑ โดยนาย

สว่าง ลางสาด เป็นผู้แจ้งการครอบครองเมื่อ พ.ศ.๒๔๙๘ ต่อมา พ.ศ.๒๕๑๖ ได้ออกเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๑ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา และได้ขายให้แก่นายปรีชา อุดมทรัพย์ ซึ่งนายปรีชา อุดมทรัพย์ ได้เปลี่ยนจาก น.ส.๓ เลขที่ ๑ จนกระทั่งมาเป็น น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๗๖๔ ดังกล่าวในที่สุด

๓.๘ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ก.) เลขที่ ๑๗๖๕ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น เดิมเป็นที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๖๙ โดยมีนายหมาด จันทรชูลี เป็นผู้แจ้งการครอบครอง เมื่อ พ.ศ.๒๔๙๘ ต่อมาใน พ.ศ. ๒๕๐๕ นายหมาด จันทรชูลี ได้ขอยกเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๖๙ และได้ขายที่ดินดังกล่าวให้แก่นายเล้ง คมนา ครั้นต่อมาใน พ.ศ.๒๕๑๐ นายเล้ง คมนา ได้ขายที่ดินดังกล่าวให้แก่บริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด

๓.๙ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ก.) เลขที่ ๑๗๖๖ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น เดิมเป็นที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๕๘ โดยมีนายจำเริญ จิตรชำนาญ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง ต่อมาใน พ.ศ.๒๕๐๕ นายจำเริญ จิตรชำนาญ ได้ขอยกเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๕๘ และได้ขายที่ดินดังกล่าวให้แก่นายดำ หน่อทิพย์ และใน พ.ศ.๒๕๓๒ นายดำ หน่อทิพย์ ได้ขายที่ดินให้แก่นางพยอม เซาว์นเลิศ และต่อมาใน พ.ศ.๒๕๓๒ นางพยอม เซาว์นเลิศ ขายให้แก่นายปรีชา อุดมทรัพย์

๓.๑๐ ที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ก.) เลขที่ ๑๔๖๐ และเลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงานั้น

เดิมเป็นที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๔ นางแกน หิรัญ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๒๓ นายเสน่ห์ หลีบำรุง เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๗๔ นายสา โกมล เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๔๒ นางพริ้ง กีไพโรจน์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๑๐๑ นายเขียว ศรีอินทร์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๔๓ นางพริ้ง กีไพโรจน์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๒ นายสว่าง ลางสาด เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๔๔ นางมา รวยริน เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๗๒ นายชื่น สุขันธ์ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง, ส.ค.๑ เลขที่ ๒๒๘ นายหมาด อาจหาญ เป็นผู้แจ้งการครอบครอง และที่ดิน ส.ค.๑ เลขที่ ๑๕ นายคำผ้า ยมนา เป็นผู้แจ้งการครอบครอง

ในที่สุดได้มีการขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ก.) เลขที่ ๑๔๖๐-๑๔๗๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ๑๒ แปลง แล้วมีการรวมแปลงจนกระทั่งเหลือเพียง น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๔๖๐ และ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา รวม ๒ แปลง ในนาม บริษัท เหมืองแร่โอภาส จำกัด

ซึ่งจากที่ดินทั้งหมดรวม ๒๓ แปลงดังกล่าว ในที่สุดได้ขายให้แก่ บริษัท ส้มเปราะ เพชร จำกัด และบริษัท ส้มเปราะเพชร จำกัด ได้จำนองที่ดินทั้ง ๒๓ แปลงเพื่อค้ำประกันการชำระหนี้ของ บริษัท ธนายง จำกัด (มหาชน) เมื่อวันที่ ๒๗ มีนาคม ๒๕๓๘ โดยจดทะเบียนจำนองกับบริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ ศรีธนา จำกัด (มหาชน) ต่อมา บริษัท เงินทุนหลักทรัพย์ ศรีธนา จำกัด (มหาชน) ได้โอนที่ดินทั้ง ๒๓ แปลงเพื่อชำระหนี้ให้แก่ บรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน เมื่อวันที่ ๒ พฤษภาคม ๒๕๔๓ ส่วนนายสมเกียรติ ลีธีระ และบุตรอีก ๒ คน ได้ซื้อที่ดินทั้ง ๒๓ แปลงดังกล่าวจากบรรษัทบริหารสินทรัพย์สถาบันการเงิน เมื่อวันที่ ๓๑ กรกฎาคม ๒๕๔๕ ในราคา ๑๑๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท (หนึ่งร้อยสิบสองล้านบาทถ้วน)

ดังนั้น เมื่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้ว เห็นได้ชัดแจ้งว่า การขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) จำนวน ๑๘ แปลง ตามข้อ ๓.๑-๓.๖ เป็นการออกเอกสารสิทธิโดยมิชอบ เนื่องจากแปลงตามข้อ ๓.๑-๓.๔ เป็นบริเวณชุมชนเหมืองเก่า ซึ่งตามพระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐ มาตรา ๗๓ เมื่อผู้ขอประทานบัตรมิได้มีหลักฐานแสดงว่าตนเป็นเจ้าของสิทธิในที่ดินดังกล่าว ย่อมแสดงว่าที่ดินดังกล่าวนับเป็นที่ดินของรัฐ ซึ่งเมื่อประทานบัตรสิ้นอายุแล้ว ที่ดินดังกล่าวย่อมกลับมาเป็นของรัฐเช่นเดิม ประกอบกับบริเวณรอบชุมชนเหมืองเก่าที่มีน้ำขังอยู่นั้น ได้มีราษฎรเข้ามาทำประโยชน์โดยการเลี้ยงปลาในกระชังจำนวนมาก มาเป็นเวลานานหลายสิบปี นับตั้งแต่เลิกกิจการทำเหมืองแร่มา โดยไม่มีผู้ใดได้แย้งสิทธิดังกล่าวมาก่อนเลย อนึ่ง การขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) ตามข้อ ๓.๕-๓.๖ ก็เช่นเดียวกัน ผู้ขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์มิได้ใช้ประโยชน์ในที่ดินดังกล่าว ทั้งก่อนและหลังการขออนุญาตออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ ดังนั้นเอกสารสิทธิที่ได้มา ย่อมเป็นการไม่ชอบทั้งสิ้น

นอกจากนั้น จะเห็นได้ว่าที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ตามข้อ ๓.๑-๓.๖ มีหลายแปลงออกไปทับบริเวณป่าชายเลนบางส่วน และบางแปลงทับป่าชายเลนทั้งแปลง ย่อมย้าให้เห็นถึงความข้อขัดในการออกหนังสือรับรองการทำประโยชน์ทั้ง ๑๘ แปลงดังกล่าว

ส่วนที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์(น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา บางส่วนนั้น ได้มีราษฎรปลูกบ้านเรือนอยู่บางส่วนประมาณ ๔-๕ หลังคาเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ.๒๕๔๕ แล้วครั้งต่อมา เมื่อเกิดเหตุธรณีพิบัติภัยสึนามิ เมื่อวันที่ ๒๗ ธันวาคม ๒๕๔๗ ราษฎรได้เข้าไปปลูกบ้านเรือนขยายเป็นประมาณ ๒๐ หลังคาเรือน แต่ทั้งนี้ยังคงอยู่ในบริเวณเดิมที่เคยอยู่มาก่อนแล้วเท่านั้น ดังนั้นเมื่อที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์มีสิทธิเพียงสิทธิครอบครองเท่านั้น ราษฎรที่อาศัยอยู่ในหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ที่ครอบครองโดยยึดถือเพื่อตนนานเกินกว่า ๑ ปีแล้ว เมื่อทั้งรัฐมีภาระในการจัดระเบียบการถือครองและการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม ราษฎรดังกล่าวที่อยู่ใน น.ส.๓ ก. เลขที่ ๑๔๖๒ ดังกล่าว ย่อมควรที่รัฐจะรับรองสิทธิในที่ดินของราษฎรเหล่านั้น

ข้อ ๔ มาตรการการแก้ไขปัญหา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงขอเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาต่อรัฐบาล ดังต่อไปนี้

๑. ให้รัฐบาลเพิกถอนหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ก.) เลขที่ ๑๖๒๒ , เลขที่ ๑๖๒๓, เลขที่ ๑๖๓๒, เลขที่ ๑๖๓๓, เลขที่ ๑๗๕๔, เลขที่ ๑๗๕๖, เลขที่ ๑๗๕๗, เลขที่ ๑๗๕๘, เลขที่ ๑๗๕๙, เลขที่ ๑๗๖๐, เลขที่ ๑๗๖๑, เลขที่ ๑๗๖๒, เลขที่ ๑๗๖๓, เลขที่ ๑๗๖๗, เลขที่ ๑๗๖๘, เลขที่ ๑๗๖๙, เลขที่ ๑๗๗๐ และเลขที่ ๑๘๒๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๒. ให้รัฐบาลรับรองสิทธิของราษฎรที่อาศัยในที่ดินบางส่วนของที่ดินตามหนังสือรับรองการทำประโยชน์ (น.ส.๓ ก.) เลขที่ ๑๔๖๒ หมู่ ๗ ตำบลนาเตย อำเภอท้ายเหมือง จังหวัดพังงา ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๓. ให้รัฐบาลรับรองสิทธิในการใช้ประโยชน์ของราษฎรบริเวณรอบและในชุมชนเหมืองเก่า ในการอยู่อาศัยและเลี้ยงปลาในกระชัง ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๔. ให้รัฐบาลเยียวยาในความเสียหายทั้งต่อบ้านเรือนและราษฎรในบริเวณดังกล่าว อันเกิดจากธรณีพิบัติภัยสึนามิ (หากยังไม่จ่าย) ภายในเวลา ๑ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

๕. ให้รัฐบาลดูแลมิให้ราษฎรในบริเวณดังกล่าวถูกข่มขู่คุกคามหรือถูกรบกวนการครอบครองจากบุคคลกลุ่มต่างๆ ในทันที นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

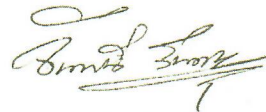
(นายเสน่ห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายจรัล ดิษฐาอภิชัย)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

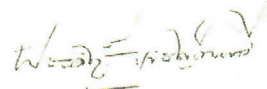
(คุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายประดิษฐ์ เจริญไทยทวี)

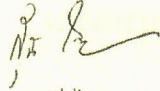
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

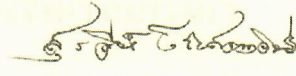
(นายวสันต์ พานิช)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายสุทิน นพเกตุ)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

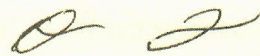
(นางสุนี ไชยรส)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(คุณหญิงอัมพร มีสุข)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นางสาวอาภากร วงษ์สังข์)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่..๒๒.. เดือน..ธันวาคม..พ.ศ.๒๕๔๘
เรื่องร้องเรียนเลขที่.....๖๕../..๔๘.... ลงวันที่..๘...เดือน..กุมภาพันธ์..พ.ศ.๒๕๔๘

รายงานการตรวจสอบการละเมิดสิทธิมนุษยชน
โดย
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

รายงานการตรวจสอบ ที่ ๒๕ / ๒๕๔๘

เรื่อง สิทธิในที่อยู่อาศัยและในที่ดินทำกิน

ผู้ร้อง นางอำไพ สารพาล กับพวก

ผู้ถูกร้อง นางรัมภา กุลวานิช เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า

ผู้ร้องกับพวกได้ร้องเรียนต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามคำร้องที่ ๙๖/๒๕๔๘ เมื่อวันที่ ๒๕ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ว่าผู้ร้องกับพวกอาศัยอยู่ในบริเวณที่ดินดังกล่าวเป็นเวลาช้านาน ภายหลังจากได้เกิดกรณีพิพาทกับผู้อื่น ได้มีผู้แอบอ้างสิทธิในที่ดินดังกล่าวเพื่อขอลอกโฉนด ผู้ร้อง กับพวกจึงขอให้คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาตรวจสอบ และให้ความเป็นธรรมในเรื่อง ดังกล่าว

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติพิจารณาแล้วเห็นว่ากรณีดังกล่าวมีมูล และอยู่ในอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ตามพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ ได้มอบหมายให้คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินและแร่ เป็นผู้ดำเนินการ ซึ่งคณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพย์สินและแร่ ได้พิจารณาตรวจสอบดังนี้

ข้อ ๑ ความเป็นมา

บริเวณบ้านทับตะวัน มีชุมชนเมืองต่างๆ อยู่มากมาย แสดงให้เห็นร่องรอยการทำเหมืองแร่ในอดีต ตามปกติเหมืองแต่ละแห่งจะมีการทำเหมืองต่อกันมาหลายเจ้า เริ่มแรกมักเป็นนายทุนรายใหญ่ จากนั้นเป็นนายทุนรายย่อยรวมทั้งชาวบ้าน ซึ่งชาวบ้านมิได้เป็นลูกจ้างของเจ้าของเหมือง แต่จะทำแร่เองขนาดเล็กๆ มีหลายแบบ เช่น การร่อนแร่ การใช้เครื่องมือขนาดเล็กดูดแร่ขึ้นมา เป็นต้น ชาวบ้านเกือบทุกคน เก็บแร่ตามชายหาดในหน้ามรสุม ซึ่งเป็นช่วงที่ออกเรือไม่ได้เพราะมีคลื่นลมแรง แต่คลื่นช่วยพาแร่มาทับน้ำ ชาวบ้านแต่ละครอบครัวจะไปกวาดทรายที่มีแร่ปนอยู่ นำมากองรวมกันบริเวณบ่อที่ขุดเตรียมไว้สำหรับการล้างแร่ สมัยนั้นแร่มีราคาสูงถึง 150-200 บาทต่อกิโลกรัม นอกจากนี้ชาวบ้านยังประกอบอาชีพอื่น ทั้งการเพาะปลูก เลี้ยงสัตว์ และการประมง

เมื่อราคาแร่ดีบุกตกลง ทำให้นายทุนรายใหญ่ และรายอื่นๆ เลิกทำเหมืองไป ส่วนชาวบ้านก็หันไปทำสวน และเลี้ยงสัตว์แทน แต่ในช่วง ๑๐ กว่าปีที่ผ่านมา ชาวบ้านได้เลิกทำสวนและเลี้ยงสัตว์แล้ว เนื่องจากที่ดินไม่อุดมสมบูรณ์เหมือนแต่ก่อน ได้ผลผลิตไม่คุ้มค่ากับการลงทุน ชาวบ้านได้หันมาประกอบอาชีพประมงพื้นบ้าน โดยนำเรือไปจอดในชุมชน้ำเขียว นอกจากนี้ชาวบ้านได้ออกไปรับจ้างทำงานที่นอกหมู่บ้านเพิ่มมากขึ้น ชาวบ้านในบริเวณดังกล่าวส่วนใหญ่เป็นชาวเลเผ่ามอแกน แต่ขณะเดียวกันก็มีชาวบ้านจากภาคตะวันออกเฉียงเหนือเข้ามาอยู่ร่วมด้วยเป็นบางส่วน

ข้อ ๒ การตรวจสอบ

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ได้ดำเนินการตรวจสอบ ด้วยการให้ผู้ร้อง กับพวก ชี้แจงด้วยวาจา ให้เจ้าหน้าที่กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และให้เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจา และให้นางรัมภา กุลวานิช ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรและด้วยวาจา

๒.๑ คำชี้แจงของผู้ร้องกับพวก

ผู้ร้องกับพวกเป็นชาวเลเผ่ามอแกน อยู่ในบริเวณบ้านทับตะวันมาเป็นเวลานาน ได้อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวประมาณ ๗๐ ครัวเรือน มีอาชีพหลักได้แก่ ประมงพื้นบ้าน ทั้งนี้ด้วยความที่ชาวบ้านทับตะวันไม่สนใจหรือขาดความเข้าใจเกี่ยวกับการถือครองที่ดินตามกฎหมาย ทำให้ที่ดินที่ชาวบ้านสร้างบ้านปักหลักอยู่เป็นที่ดินที่มีการออกเอกสารสิทธิโดยชาวบ้านไม่ทราบ แต่หลังจากเกิดเหตุธรณีพิบัติภัยสึนามิ มีผู้อ้างตัวเป็นเจ้าของที่ดินเข้ามาทำการรังวัดหลายครั้ง แต่ถูกคัดค้านจากชาวบ้าน เจ้าของที่ดินดังกล่าวจึงไม่สามารถรังวัดที่ดินเพื่อออกโฉนดที่ดินได้

๒.๒ คำชี้แจงของเจ้าพนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า

สำนักงานที่ดินจังหวัดพังงา สาขาตะกั่วป่า ได้ให้เจ้าหน้าที่ตรวจสอบแล้ว ปรากฏรายละเอียด ดังนี้

ที่ดินแปลงนี้มีหลักฐานเป็น น.ส.๓ เลขที่ ๘๘ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เนื้อที่ ๒๔-๓-๑๓ ไร่ ออกให้เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ ในนามนางเฉลียว แก้วชมพู ซึ่งนางเฉลียว แก้วชมพู ชายให้แก่นายประสิทธิ์ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๑๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ และได้มีการจดทะเบียนผู้จัดการมรดกตามคำสั่งศาลจังหวัดตะกั่วป่า มีชื่อนางรัมภา กุลวานิช เป็นผู้จัดการมรดกของนายประสิทธิ์ กุลวานิช เมื่อวันที่ ๗ ตุลาคม ๒๕๓๕

ต่อมาเมื่อวันที่ ๑๙ มกราคม ๒๕๔๘ นางรัมภา กุลวานิช ในฐานะผู้จัดการมรดกได้ยื่นคำขออออกโฉนดที่ดิน ซึ่งกำหนดทำการรังวัดในวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๔๘ ครั้นถึงวันดังกล่าว เจ้าหน้าที่ได้ออกไปทำการรังวัดตามคำขอ แต่ไม่สามารถดำเนินการได้ เนื่องจากที่ดินตามคำขอเป็นที่ดินที่เสื่อมวลชนเสนอ และติดตามข่าวสารความเคลื่อนไหวตลอดมา เพราะมีชาวไทยใหม่ (มอแกน) อาศัยอยู่ในที่ดินแปลงนี้มาแต่เดิม แต่เมื่อเกิดเหตุคลื่นยักษ์พัดทำลายบ้านของชาวไทยใหม่เสียหายทั้งหมด สื่อมวลชนได้รายงานข่าวชาวไทยใหม่ซึ่งเคยอยู่ในที่ดินมาแต่เดิมไม่สามารถเข้าอยู่อาศัยได้ เนื่องจากเจ้าของที่ดินห้ามเข้าพื้นที่ ทำให้ไม่สามารถก่อสร้างบ้านได้ ในวันทำการรังวัด เจ้าพนักงานที่ดินจังหวัด

พังงาสาขาตะกั่วป่าพร้อมด้วยช่างรังวัดได้ออกไปพบปะและทำความเข้าใจถึงสิทธิและหน้าที่
ทั้งของเจ้าของที่ดินและผู้อยู่อาศัยในที่ดินโดยละเอียด ซึ่งเจ้าของที่ดิน ยินยอมงดการ
รังวัดไว้ชั่วคราว และยินยอมที่จะแบ่งแยกที่ดินให้ทั้ง ๑๔ ราย ได้อยู่อย่างถูกต้องตาม
กฎหมาย

๒.๓ คำชี้แจงของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่

กรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ ได้ขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงาน
อุตสาหกรรม จังหวัดพังงา ซึ่งเมื่อรวบรวมข้อมูลแสดงการใช้ที่ดินบริเวณบ้านทับตะวัน
ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา แล้วปรากฏว่าปัจจุบันไม่มีประทานบัตรหรือ
คำขอประทานบัตรในพื้นที่ดังกล่าว แต่บางส่วนของพื้นที่เคยเป็นพื้นที่คำขอประทานบัตร
และขอถอนคำขอไปแล้ว ทั้งนี้แผนที่แนบท้าย ระบุบ้านไทยใหม่ (บริเวณหาดทับตะวัน) มี
คำขอประทานบัตรที่ ๓๔/๒๕๑๒ (๑๖๖๘๑) และเอกสารรายละเอียดแนบท้ายระบุว่า คำขอ
ประทานบัตรที่ ๓๔/๒๕๑๒ (๑๖๖๘๑) เป็นของนางสาวสุกัญญา แซ่เจ็ยว เนื้อที่ ๖๔-๒-๐๑
ไร่ แต่ผู้ขอไม่ดำเนินตามคำขอและขอถอนคำขอเมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม ๒๕๒๓ และด้าน
ล่างของแปลงดังกล่าวเป็นประทานบัตรที่ ๒๐๓๐๖/๑๒๔๕๑ ของนางละมัย โพธิ์สัตย์ เนื้อที่
๕๒-๓-๘๐ ไร่ อายุประทานบัตรตั้งแต่ ๒๐ เมษายน ๒๕๒๒ แต่เวนคืนประทานบัตรให้สิ้น
อายุวันที่ ๒๘ กุมภาพันธ์ ๒๕๓๓ ซึ่งคำขอประทานบัตรและประทานบัตรทั้ง ๒ แปลงดัง
กล่าวนั้น สภาพที่ดินเดิมในเอกสารดังกล่าวระบุว่า ค้นหาหลักฐานสภาพที่ดินเดิมไม่พบ
เนื่องจากเพิ่มเอกสารที่เก็บไว้ที่โกดังพัสดุ สำนักงานทรัพยากรธรณีจังหวัดตะกั่วป่า(เดิม)
ถูกน้ำท่วม หาเพิ่มเติมไม่พบ

๒.๔ คำชี้แจงของ นางรัมภา กุลวานิช

คณะอนุกรรมการสิทธิในทรัพยากรน้ำและแร่ได้ให้นางรัมภา กุลวานิช และนาย
ปรีดี พุกข์สุวรรณ ผู้รับมอบอำนาจจากนางรัมภา กุลวานิช ในการดำเนินการเกี่ยวกับการ
จดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมในที่ดิน น.ส.๓ เลขที่ ๘๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอ
ตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ชี้แจงเป็นลายลักษณ์อักษรและชี้แจงด้วยวาจา แต่ก็ไม่ได้รับการ
ชี้แจงแต่อย่างใด

ข้อ ๓ ความเห็นของคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติได้ตรวจสอบ โดยอาศัยรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และพระราชบัญญัติแร่ เป็นบรรทัดฐาน กล่าวคือ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.๒๕๔๐

มาตรา ๘๔ รัฐต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม
ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์

มาตรา ๑๓๘๔ ถ้าผู้ครอบครองขาดยึดถือทรัพย์สินโดยไม่สมัครและได้คืนภายในเวลาปีหนึ่ง นับแต่วันขาดยึดถือหรือได้คืนโดยฟ้องคดีภายในกำหนดเวลานั้นไซ้ ท่านมิให้ถือว่า การครอบครองสูญุดหยุดลง

พระราชบัญญัติแร่ พ.ศ.๒๕๑๐

มาตรา ๗๓ ผู้ถือประทานบัตรมีสิทธิในเขตเหมืองแร่ เฉพาะแต่

(๓) ใช้ที่ดินในเขตเหมืองแร่ ที่ขุดเอาแร่แล้วหรือที่มีแร่ไม่สมบูรณ์พอที่จะเปิดการทำเหมืองเพื่อเกษตรกรรมในระหว่างอายุประทานบัตร แต่ทั้งนี้เมื่อสิ้นอายุประทานบัตรแล้ว มิให้ถือว่าเป็นการได้มาซึ่งสิทธิครอบครอง

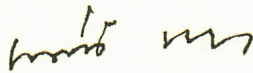
จากการตรวจสอบข้อเท็จจริงทั้งจากพยานบุคคลและภาพถ่ายทางอากาศ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเห็นว่า ชาวบ้านไทยใหม่ บ้านทับตะวัน (มอแกน) เข้ามาอยู่ในพื้นที่ของ ส.ค.๑ และน.ส.๓ เลขที่ ๘๙ หมู่ที่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา เป็นเวลาหลายสิบปีแล้ว อีกทั้งการที่นางเฉลียว แฝวชมพู และนางรัมภา กุลวานิช ผู้ถือสิทธิครอบครองเดิมและปัจจุบันอยู่ก็ตาม แม้จะเห็นได้ว่าชาวบ้านไทยใหม่บ้านทับตะวันได้ครอบครองยึดถือที่ดินดังกล่าวเพื่อตน จากการตรวจสอบหลักฐานทะเบียนบ้าน พบว่า ชุมชนดังกล่าวเพิ่งได้รับทะเบียนบ้านเมื่อ พ.ศ.๒๕๒๓ และที่มากที่สุดในปี พ.ศ.๒๕๓๕ ดังนั้นเมื่อนางรัมภา กุลวานิช ซึ่งมีชื่อเป็นผู้ครอบครองที่ดิน แต่ขาดการยึดถือที่ดินดังกล่าวเป็นเวลาเกินกว่าปีหนึ่งแล้ว ย่อมเสียการครอบครองดังกล่าวไป

อีกทั้งรัฐมีหน้าที่ต้องจัดระบบการถือครองที่ดิน และการใช้ที่ดินอย่างเหมาะสม แล้ว รัฐจึงชอบที่จะเพิกถอนสิทธิในที่ดิน น.ส.๓ เลขที่ ๘๘ หมู่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงาเสีย

๔. มาตรการการแก้ไขปัญหา

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ จึงเสนอมาตรการการแก้ไขปัญหาการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อรัฐบาล ดังต่อไปนี้

๑. ให้รัฐบาลเพิกถอน น.ส.๓ เลขที่ ๘๘ หมู่ ๗ ตำบลบางม่วง อำเภอตะกั่วป่า จังหวัดพังงา ภายในเวลา ๓ เดือน นับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้
๒. ให้รัฐบาลเร่งรัดการรับรองสิทธิในที่ดินให้แก่ชาวบ้านไทยใหม่บ้านทับตะวันที่ครอบครองอยู่แต่เดิมก่อนกรณีพิบัติภัยสึนามิ ภายในเวลา ๓ เดือนนับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้
๓. ให้รัฐบาลเยียวยาในความเสียหายทั้งต่อบ้านเรือนและทรัพย์สินอันเกิดจากกรณีพิบัติภัยสึนามิ (หากยังไม่จ่าย) ภายในเวลา ๑ เดือนนับแต่วันที่รัฐบาลได้รับรายงานฉบับนี้

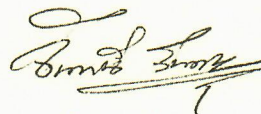
(นายเสน่ห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(นายจรัส ดิษฐาอภิชัย)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(คุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร)

กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ณัชชา ศุภกาพิง

(นางสาวณัชชา ศุภกาพิง)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

ประสิทธิ์ เจริญไทยทวี

(นายประสิทธิ์ เจริญไทยทวี)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายวสันต์ พานิช

(นายวสันต์ พานิช)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุทิน นพเกต

(นายสุทิน นพเกต)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสุนิ ไชยรส

(นางสุนิ ไชยรส)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน

(นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คุณหญิงอัมพร มีสุข

(คุณหญิงอัมพร มีสุข)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

นางสาวอาภากร วงษ์สังข์

(นางสาวอาภากร วงษ์สังข์)
กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

มติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ วันที่...๑๕... เดือน...ธันวาคม...พ.ศ. ๒๕๔๘
เรื่องร้องเรียนเลขที่.....๙๖../.๒๕๔๘..... ลงวันที่..๒๕.....เดือน..กุมภาพันธ์...พ.ศ. ๒๕๔๘

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ (กสม.) เป็นองค์กรอิสระที่จัดตั้งขึ้นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๔๐ มาตรา ๑๙๙ และมาตรา ๒๐๐ และพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๔๒ คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ประกอบด้วย ประธานกรรมการ และกรรมการ ๑๐ คน ซึ่งวุฒิสภาเป็นผู้คัดเลือกตามรายชื่อที่คณะกรรมการสรรหาได้คัดเลือกนำเสนอ มีวาระการดำรงตำแหน่ง ๖ ปี และดำรงตำแหน่งเพียงวาระเดียว และมีอำนาจหน้าที่ ดังนี้

- ส่งเสริมการเคารพและปฏิบัติตามหลักสิทธิมนุษยชนทั้งในระดับประเทศและระหว่างประเทศ
- ตรวจสอบและรายงานการกระทำหรือการละเลยการกระทำ อันเป็นการละเมิดสิทธิมนุษยชน หรืออันไม่เป็นไปตามพันธกรณีระหว่างประเทศเกี่ยวกับสิทธิมนุษยชนและเสนอมาตรการการแก้ไขที่เหมาะสมต่อบุคคลหรือหน่วยงานที่กระทำ หรือ ละเลยการกระทำดังกล่าวเพื่อดำเนินการในกรณีที่ปรากฏว่าไม่มีการดำเนินการตามที่เสนอให้รายงานต่อรัฐสภาเพื่อดำเนินการต่อไป
- เสนอแนะนโยบายและข้อเสนอในการปรับปรุงกฎหมาย กฎ หรือข้อบังคับต่อรัฐสภาและคณะรัฐมนตรีเพื่อส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมความร่วมมือและประสานงานระหว่างหน่วยราชการ องค์กรการเอกชน และองค์กรอื่นในด้านสิทธิมนุษยชน
- ส่งเสริมการศึกษา วิจัย และเผยแพร่ความรู้ด้านสิทธิมนุษยชน

- จัดทำรายงานประจำปีเพื่อประเมินสถานการณ์ด้านสิทธิมนุษยชนภายในประเทศเสนอต่อรัฐสภา คณะรัฐมนตรี และเปิดเผยต่อสาธารณชน
- ประเมินผลและจัดทำรายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีเสนอต่อรัฐสภา
- เสนอความเห็นต่อคณะรัฐมนตรีและรัฐสภาในกรณีที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีสนธิสัญญาเกี่ยวกับการส่งเสริมและคุ้มครองสิทธิมนุษยชน

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

(พ.ศ. ๒๕๔๔-๒๕๕๐)

๑. ศาสตราจารย์เสน่ห์ จามริก	ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๒. ผู้ช่วยศาสตราจารย์จรัส ดิษฐาภิรักษ์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๓. คุณหญิงจันทน์ สันตะบุตร	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๔. นางสาวนัยนา สุภาพิ่ง	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕. ศาสตราจารย์เกียรติคุณประดิษฐ์ เจริญไทยทวี	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๖. นายวสันต์ พานิช	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๗. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุทิน นพเกตุ	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๘. นางสุนี ไชยรส	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๙. นายสุรสิทธิ์ โกศลนาวิน	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๐. คุณหญิงอัมพร มีสุข	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๑๑. นางสาวอาภากร วงษ์สิงห์	กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

คำอธิบายความหมายของเครื่องหมาย

- รูปทรงดอกบัว** คือ ความมีคุณธรรม ความเอื้ออาทรระหว่างเพื่อนมนุษย์อันเป็น
จริยวัตรอันดีงามของคนไทย
- รูปคนล้อมเป็นวงกลม** คือ การสร้างพลังความร่วมมือกับทุกภาคส่วนสังคม เพื่อเสริมสร้าง
วัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนให้เป็นส่วนสำคัญในกระบวนการพัฒนา
ประเทศ
- รูปมือ** คือ การร่วมมือกับทุกภาคส่วนของสังคมทั้งในระดับประเทศและ
ระหว่างประเทศ ในการโอบอุ้มคุ้มครองศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์
สิทธิและเสรีภาพ ด้วยหลักแห่งความเสมอภาค และภราดรภาพ
- สีน้ำเงิน** คือ สีของความเชื่อมั่นของประชาชนและทุกภาคส่วนของสังคม
คือ ความมุ่งมั่น อดทนในการทำงานเพื่อประชาชน
คือ ความสามัคคี และการประสานพลังอย่างหนักแน่นจากทุกภาค
ส่วนของสังคมเพื่อเสริมสร้างวัฒนธรรมสิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

คำสั่งคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
ที่ ๖ / ๒๕๕๘

เรื่อง แต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย
(Tsunami)

ตามที่ได้เกิดธรณีพิบัติภัย (Tsunami) จังหวัดภาคใต้ เมื่อวันที่ ๒๖ ธันวาคม ๒๕๕๗ เป็นเหตุให้มีผู้เสียชีวิต บาดเจ็บ และสูญหายจำนวนมาก นอกจากนั้นยังสร้างความสูญเสียต่อทรัพย์สินและทรัพยากรธรรมชาติอย่างมหาศาล ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตผู้ประสบภัยและครอบครัว ตลอดจนสิทธิของชุมชนในพื้นที่ดังกล่าว

เพื่อให้การดำเนินงานทั้งด้านภาครัฐและภาคประชาสังคมเป็นไปอย่างสมานฉันท์ สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงของระบบนิเวศและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่น และเพื่อให้การแก้ไขปัญหาและการบูรณะฟื้นฟูได้เป็นไปอย่างรอบด้าน ถูกต้องและเป็นธรรมแก่ทุกภาคส่วนในสังคม

อาศัยอำนาจตามความในมาตรา ๑๕(๙) แห่งพระราชบัญญัติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๕๒ ประกอบกับมติคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ ครั้งที่ ๑/๒๕๕๘ เมื่อวันที่ ๑๓ มกราคม ๒๕๕๘ จึงแต่งตั้งคณะกรรมการเฉพาะกิจประสานงานกรณีธรณีพิบัติภัย (Tsunami) ดังนี้

๑. องค์ประกอบ

- ๑.๑ นายวสันต์ พานิช ประธานอนุกรรมการ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๑.๒ นางสุนี ไชยรส อนุกรรมการ กรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
- ๑.๓ นางทิวา ณ นคร อนุกรรมการ เครือข่ายผู้หญิงกับรัฐธรรมนูญ
- ๑.๔ นายบัณฑิต เศรษฐศิริโรตม์ อนุกรรมการ โครงการยุทธศาสตร์
นโยบายฐานทรัพยากร
- ๑.๕ นางเรวดี ประเสริฐเจริญสุข อนุกรรมการ คณะกรรมการประสานงาน
องค์กรพัฒนาเอกชน (กป.อพช.)
- ๑.๖ นายศศิณ เฉลิมลาภ อนุกรรมการ มูลนิธิสืบนาคะเสถียร
- ๑.๗ นายศุภิชัย ตั้งใจตรง อนุกรรมการ คณะวิทยาศาสตร์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ๑.๘ นางสาวจารุวรรณ ธรรมวิทย์ เลขาธิการ ผู้อำนวยการกลุ่มงานติดตามผลการแก้ไข
- ๑.๙ นางไขนภา ไวกทยกุล ผู้ช่วยเลขาธิการ เจ้าหน้าที่สิทธิมนุษยชน ๗ ว
- ๑.๑๐ นายไพฑูริ์ สุขเกิด ผู้ช่วยเลขาธิการ ผู้ช่วยปฏิบัติงานประสานกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

๒. อำนาจหน้าที่

ให้มีอำนาจตามมาตรา ๑๕ (๑) (๒) (๓) (๕) และหมวด ๓ แห่งพระราชบัญญัติ
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๔๒ โดยให้

๒.๑ รวบรวมข้อมูลเพื่อประมวลและวิเคราะห์ พร้อมเสนอข้อคิดเห็นในเรื่องข้าง
ต้นต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ เพื่อพิจารณาต่อไป

๒.๒ ประสานงานและแลกเปลี่ยนข้อมูล ตลอดจนความคิดเห็นกับหน่วยงาน
องค์กรภาครัฐ และเอกชน เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบภัยและครอบครัว

๒.๓ ติดตามผลการดำเนินการของหน่วยงานของรัฐ ในการเยียวยาความเสียหาย
และการแก้ไขผลกระทบทุกด้าน ในเรื่องข้างต้น

๒.๔ รวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์และเสนอข้อคิดเห็นต่อนโยบายของรัฐบาล ในการแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับกรณีกรณีพิพัตภัยที่ส่งผลกระทบต่อสิทธิของประชาชนและชุมชน

๒.๕ ปฏิบัติหน้าที่อื่นตามที่คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติมอบหมาย

ทั้งนี้ ให้สรุปรายงานความก้าวหน้าในการดำเนินงาน ตลอดจนเสนอผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติเพื่อพิจารณาต่อไป

ทั้งนี้ ตั้งแต่บัดนี้เป็นต้นไป

สั่ง ณ วันที่ ๑๙ มกราคม พ.ศ. ๒๕๔๘

(นายเสน่ห์ จามริก)

ประธานกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

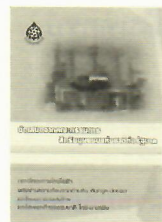
หนังสือแนะนำคณะกรรมการสิทธิ

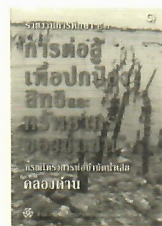
รายงานการศึกษาข้อมูลเชิงวิชาการ กรณีปัญหาเหมืองแร่ เพื่อกำหนดข้อเสนอเชิงนโยบาย
(คณะอนุกรรมการเพื่อศึกษาและตรวจสอบกรณีปัญหาเหมืองแร่)

กรณีศึกษาโครงการประตูละบายน้ำและเขื่อน
(คณะอนุกรรมการด้านที่ดินและน้ำ)

ข้อเสนอจากคณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติต่อรัฐบาล กรณีโครงการโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนจากถ่านหิน หินกรูด-ปอนอก และโครงการท่อส่งก๊าซ และโรงแยกก๊าซธรรมชาติ ไทย-มาเลเซีย

รายงานการศึกษา การต่อสู้เพื่อปกป้องสิทธิและทรัพยากรของชุมชน กรณีโครงการบ่อน้ำบาดน้ำเสียดลองด่าน

นิเวศสามน้ำ
(คณะอนุกรรมการ ด้านที่ดินและน้ำ)

รายงานการศึกษา กรณีสวนส้มฝาง แม่ข่าย ไชยปราการ
(คณะอนุกรรมการด้านที่ดินและน้ำ)

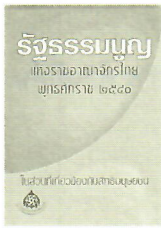

ผลการตรวจสอบและการละเมิดสิทธิมนุษยชน กรณีความขัดแย้งอันเนื่องมาจากโครงการท่อก๊าซ ไทย-มาเลเซีย

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๔๐

หนังสือแนะนำคณะกรรมการสิทธิ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๕๐
ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับสิทธิ
มนุษยชน

กติการะหว่างประเทศว่า
ด้วยสิทธิเศรษฐกิจ สังคม
และวัฒนธรรม

หลักกฎหมายระหว่าง
ประเทศทั่วไปเกี่ยวกับสนธิ
สัญญา ด้านสิทธิมนุษยชน
และอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิ
เด็ก

รายงานการศึกษาองค์
ความรู้เพื่อส่งเสริมสิทธิ
มนุษยชนของกลุ่มชาติ-
พันธุ์กรณีศึกษา “สบยอน”
(คณะอนุกรรมการเกี่ยวกับ
กลุ่มชาติพันธุ์)

หลักกฎหมายระหว่าง
ประเทศทั่วไปเกี่ยวกับ
สนธิ สัญญา ด้านสิทธิ
มนุษยชน และกติกา
ระหว่างประเทศ ว่าด้วย
สิทธิพลเมืองและสิทธิ
ทางการเมือง

หลักกฎหมายระหว่าง
ประเทศทั่วไปเกี่ยวกับ
สนธิ
สัญญา ด้านสิทธิมนุษย
ชน และอนุสัญญา ว่า
ด้วยการจัดการเลือก
ปฏิบัติต่อสตรีในทุก
รูปแบบ

อนุสัญญาว่าด้วยการจัด
การเลือกปฏิบัติทางเชื้อ
ชาติในทุกรูปแบบ

คู่มือ สิทธิมนุษยชน ฉบับ
พลเมือง
โดย ผศ.จรัล ดิษฐาอภิชัย

หนังสือแนะนำคณะกรรมการสิทธิ

ระเบิดแก๊งแม่น้ำโขง
(คณะอนุกรรมการสิทธิในการ
จัดการทรัพยากรน้ำและแร่)

**รายงานผลการปฏิบัติงาน
ประจำปี ๒๕๔๕**
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ

**กระบวนการต่อสู้ เพื่อ
รักษาทรัพยากรชุมชน**
(คณะอนุกรรมการสิทธิใน
ทรัพยากรน้ำและแร่)

**ส่องกล้องสิทธิมนุษยชน
ด้านเศรษฐกิจ สังคม และ
วัฒนธรรม**
(คณะอนุกรรมการคุ้มครอง
สิทธิมนุษยชน ๑)

**๒๑ นักต่อสู้เพื่อสิทธิ
มนุษยชน สืบสาน
เจตนารมณ์ และจิตใจ
กล้าหาญ**

**รายงานผลการปฏิบัติงาน
ประจำปี ๒๕๔๖**
คณะกรรมการสิทธิมนุษยชน
แห่งชาติ

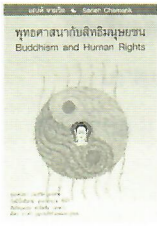

“ผู้หญิง...สร้างบ้าน”
(คณะอนุกรรมการด้านสิทธิ
ที่อยู่อาศัย)

**สิทธิชุมชนในทรัพยากร
ชีวภาพ และภูมิปัญญา
ท้องถิ่น**
(อนุกรรมการทรัพยากร
ชีวภาพ และทรัพย์สินทาง
ปัญญา)

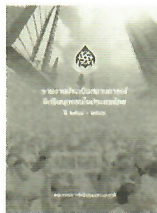
หนังสือแนะนำคณะกรรมการสิทธิ

พุทธศาสนากับ
สิทธิมนุษยชน
Buddhism and Human
Rights

สิทธิมนุษยชนในสังคมไทย

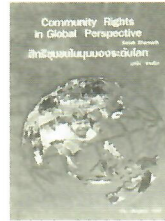
รายงานประเมิน
สถานการณ์
สิทธิมนุษยชน
ในประเทศไทย

เส้นทางสู่สิทธิมนุษยชน
ศึกษา
(คณะอนุกรรมการสิทธิมนุษยชน
ชนศึกษา)

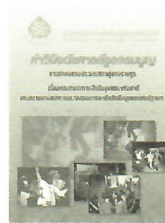
สิทธิมนุษยชนเส้นทางสู่
สันติประชาคม
Human Rights A Path
Towards Pracha
Dhamma

สิทธิชุมชนในมุมมอง
ระดับโลก
Community Rights in
Global Perspective

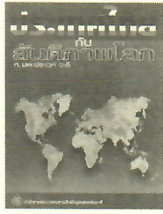

กรณีศึกษาเรื่อง
การละเมิดสิทธิแรงงาน
ด้านการรวมตัว
และการเจรจาต่อรองร่วม
(คณะอนุกรรมการศึกษาและ
ตรวจสอบปัญหาแรงงาน)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ
ตามคำขอของ
ประธานสภาผู้แทนราษฎร
เรื่อง คณะกรรมการสิทธิ
มนุษยชนแห่งชาติเสนอราย
งานผลการตรวจสอบการ
รายงานผลการตรวจสอบ
การละเมิดสิทธิมนุษยชน
ต่อรัฐสภา “กรณีความ
รุนแรงอันเนื่องมาจาก
โครงการท่อก๊าซ ไทย-
มาเลเซีย ปี ๒๕๔๔- ๒๕๔๖”

หนังสือแนะนำคณะกรรมการสิทธิ

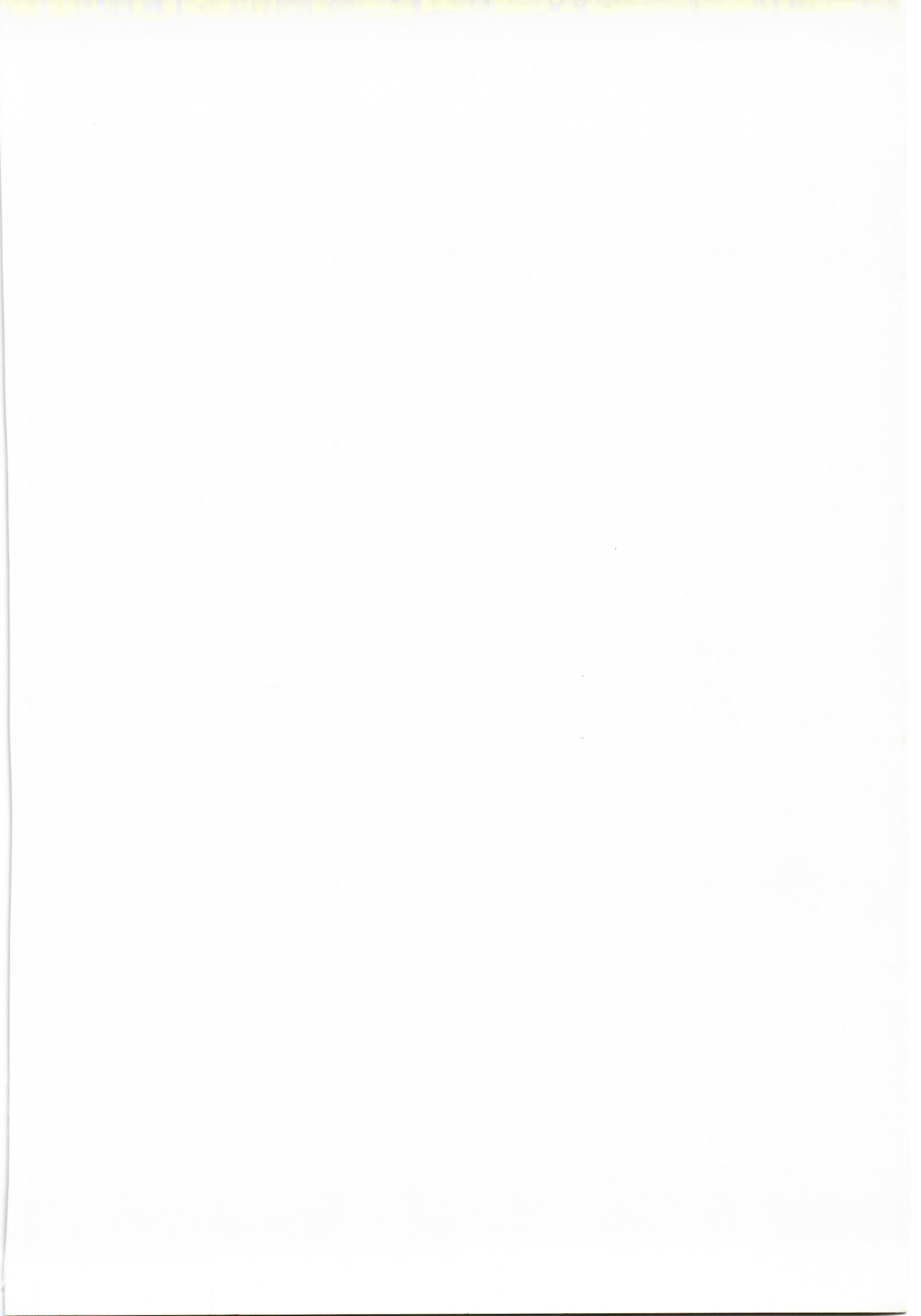

ประเทศไทย กับ
สันติภาพโลก
สำนักงานคณะกรรมการสิทธิ
มนุษยชนแห่งชาติ
(ศ.นพ.ประเวศ วะสี)

ศักดิ์ศรีแห่งความเป็นคน
ศักยภาพแห่งความ
สร้างสรรค์
สำนักงานคณะกรรมการ
สิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
(ศ.นพ.ประเวศ วะสี)

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ
๕๒๒ ถนนพญาไท แขวงวังใหม่ กทม. ๑๐๓๓๐
โทรศัพท์ ๐ ๒๒๑๕ ๒๕๕๓ โทรสาร ๐ ๒๒๑๕ ๒๕๕๐
www.nhrc.or.th

ท่านนายกฯครับ
ท่านบอกว่าตั้งปี ๕๕ ขึ้น
ที่เอาเรื่องหมักอำเภ "ท่าเรือตาก"
ในวาระครบรอบ ๖๐ ปี สหประชาชาติ
ตั้งจากแก้คดีสิทธิ เพื่อปกป้อง
เล่นกลปรับเปลี่ยนชื่อแม่น้ำ
จาก ลพท.-โยธธา-องคต.
จะชื่อสร้างกู่ใจไฟเขียวได้
ไร้สังกัดเป็นเพียงผู้ประสังขัย
ภาพจริงเถอะ-ท่านเป็นศรัทธ
เรื่องตั้งเมือง ปี ๕๕. ใครวิ่งจน
ทุกสิ่งคืนปกท้องข้าววิตก
แต่ต้องพกควงทงกลี่รัศมีหลาย
ทั้งคำตามสักนิกแห่งสาย
ปีศูนย์ห้าปางฉันทาคณะสงครอ
รอดต่อชชีตองเคื่อนตาดึงเนเพื่อไรหนอ
ข่าว ปี ๕๕. ลอคือรอนำรักโสม
หรือว่าเรได้ใจ "ไทยรักไทย"
ซึ่งไม่ตองใส่ใจเอื้ออาทร
หรือท่านสำคัญพิเศษเพราะถูกหลอน
ง่ายหลอนหลอนหลอน หลอน-ท่าน